

รายงานวิจัย

เรื่อง

การปกครองท้องถิ่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว :
การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวดี วิสาพรหม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เสนอต่อ

พิพิธภัณฑพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

สถาบันพระปกเกล้า

พุทธศักราช 2563

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการทบทวนวรรณกรรม.....	4
2.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.2 การทบทวนวรรณกรรม.....	8
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	11
3.1 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	11
3.2 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	11
3.3 การวางแผนการวิจัย.....	12
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	13
4.1 บทนำ.....	13
4.2 ความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	14
4.3 บริบททางภูมิปัญญา เศรษฐกิจและสังคมสยามทศวรรษ 2460 – 2470.....	17
4.3.1 บริบททางภูมิปัญญา.....	17
4.3.2 ปัญหาเศรษฐกิจ.....	18
4.3.3 บริบททางสังคม : ความวิตกเรื่องคนจีนและราษฎรชาวสยามไม่รู้หนังสือ.....	25
4.4 ความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. 2468 - ก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2475.....	28
4.4.1 การแสวงหาแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นจากต่างประเทศ.....	30
4.4.2 การเสนอแนวความคิดจาก “คนนอก” รัฐบาล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.5 แนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475.....	45
4.6 กระบวนการสถาปนาเทศบาล : ความปรารถนา ความหวัง และแรงดลใจ.....	77
4.7 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (พุทธศักราช 2473)” กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476.....	81
4.7.1 การกำกับดูแลเทศบาลโดยรัฐ.....	81
4.7.2 โครงสร้างเทศบาล.....	108
4.7.3 การบริหารงานบุคคลของเทศบาล.....	118
4.7.4 การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล.....	131
4.7.5 อำนาจ ภารกิจ และหน้าที่ของเทศบาล.....	156
4.7.6 การกระจายอำนาจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎร.....	310
บทที่ 5 บทสรุป.....	318
บรรณานุกรม.....	320
ภาคผนวก 1.....	327
ภาคผนวก 2.....	331

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การปกครองท้องถิ่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว : การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ. 2468 – 2477 ของบุคคล กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในวงศูนย์กลางแห่งอำนาจทั้งรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์และรัฐชาติภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และวิเคราะห์เปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473 กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช 2476

ผลการศึกษาพบว่าแนวความคิดการจัดตั้ง “เทศบาล” ระหว่าง พ.ศ. 2468 – 2477 มีจุดร่วมกัน คือ เปรียบเสมือนกระแสความปรารถนาชุดหนึ่งของสังคม ซึ่งรัฐสยามได้ริเริ่มโครงการในช่วงปลายทศวรรษ 2460 เป็นต้นมา แม้ว่าจะไม่สำเร็จในสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ก็มีส่วนเป็นพลังหนึ่งที่ทำให้เกิดการจัดตั้งเทศบาลขึ้นมาได้สำเร็จในสมัยรัฐชาติช่วงปลายทศวรรษ 2470 ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับเทศบาลในช่วงก่อนและหลังการปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอยู่มาก

ประการสุดท้ายในกระแสความปรารถนาจัดตั้งเทศบาลขนาดใหญ่ก็มีแนวความคิดที่แตกต่างกันอยู่ด้วย ภายใต้บริบททางภูมิปัญญาโดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการปกครอง และบริบททางเศรษฐกิจสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งเทศบาลในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่บรรลุตามความปรารถนาของชนชั้นนำ ขณะที่การปลดเงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางการเมือง และความปรารถนาที่มีความหวังในช่วงปลายทศวรรษ 2470 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งเทศบาลในขั้นแรกเริ่มสำเร็จลุล่วง

Abstract

This study “Local Government in the Reign of King Rama VII : A Comparative Political Thought on Local Government” aims to investigate the thoughts on local government during 1925-1934 of individuals and groups relating to the power center of absolute monarchy and state authority after the Siamese Revolution of 1932. It also attempts to compare the Municipal Act, 1930 with the Municipal Organization Act, 1933.

The study finds that the idea of establishing “municipality” from 1925 to 1934 shared a common ground which was the contemporary public desire that in fact the Siamese state had started the project since 1917. Even though it did not succeed in the time of the absolute monarchy, it played a part to successfully create a municipality in the time of Siamese state in 1927. Therefore, it might be said that the thoughts on municipality before and after the Siamese revolution of 1932 were connected.

The public desire for establishing a large municipality had different point of views in terms of intellectual context. The idea of government and the socio-economic context is the key issue which failed the elites to establish the municipality in the time of the absolute monarchy. On the other hand, the unlocking of political structure and the hopeful desire during 1932-1936 made the municipal creation initially successful.

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง “การปกครองท้องถิ่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว : การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น” การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยการวิเคราะห์ประการแรก แนวความคิดเรื่องเทศบาลของบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในระหว่างปี พ.ศ. 2468 – 2477 และประการต่อมาเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ “ตัวบท” (text) คือ ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มีวิธีการดำเนินการศึกษาในรูปแบบการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (historical research) และการวิจัยทางรัฐศาสตร์ (political research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ที่นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

กล่าวขยายความวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การสืบค้นเอกสารชั้นต้นและชั้นรองโดยทำการรวบรวมวิพากษ์หลักฐาน จัดหมวดหมู่ โดยตระหนักถึงเงื่อนไขเรื่องเวลาอย่างมากในการจัดการข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตีความและวิเคราะห์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกับการวิจัยทางรัฐศาสตร์เชิงประจักษ์ (empirical political research) คือ การสืบค้น รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วไปสู่การวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมแล้วสังเคราะห์นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าแนวความคิดการจัดตั้ง “เทศบาล” ระหว่าง พ.ศ. 2468 – 2477 มีจุดร่วมกัน คือ เปรียบเสมือนกระแสความปรารถนาชุดหนึ่งของสังคม ซึ่งรัฐสยามได้ริเริ่มโครงการอย่างจริงจังตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในช่วงปลายทศวรรษ 2460 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่าจะไม่สำเร็จในสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ก็มีส่วนเป็นพลังหนึ่งที่ทำให้เกิดการจัดตั้งเทศบาลขึ้นมาได้สำเร็จในสมัยรัฐชาติช่วงปลายทศวรรษ 2470 ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับเทศบาลในช่วงก่อนและหลังการปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอยู่มาก

ประการสุดท้ายในกระแสความปรารถนาจัดตั้งเทศบาลขนาดใหญ่ก็มีแนวความคิดที่แตกต่างกันอยู่ด้วย ภายใต้บริบททางภูมิปัญญา (intellectual context) โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการปกครอง และบริบททางสังคม เศรษฐกิจ (socio – economic context) โดยเฉพาะเรื่องภัยจากคนจีน และวิกฤตเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งเทศบาลในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่บรรลุตามความปรารถนาของชนชั้นนำ ขณะที่การปลดเงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางการเมืองที่มีลักษณะเปิดกว้างมากขึ้นพร้อมกับการออกแบบสถาบันการเมืองรูปแบบใหม่

และความปรารถนาที่มีความหวังในช่วงปลายทศวรรษ 2470 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งเทศบาลในชั้นแรกเริ่มสำเร็จลุล่วง

โครงการวิจัยนี้ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบ “ตัวบท” อันเป็นตัวแทนแนวความคิดเรื่องการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นสองสมัยคือ ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 โดยเปรียบเทียบในหกประเด็น คือ 1) การกำกับดูแลเทศบาลโดยรัฐ 2) โครงสร้างเทศบาล 3) การบริหารงานบุคคลของเทศบาล 4) การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล 5) อำนาจ ภารกิจ และหน้าที่ของเทศบาล และ 6) การกระจายอำนาจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎร ซึ่งทั้งสองตัวบทมีความคล้ายคลึงกันหลายประการในหกประเด็นดังกล่าวและมีความแตกต่างกันด้วยในรายละเอียดที่ได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสองตัวบทมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันและมีได้แยกขาดออกจากกันแต่ประการใด

สำหรับข้อเสนอแนะต่อพิพิธภัณฑ์พระปกเกล้า คือ การจัดพิมพ์เผยแพร่ตัวบทร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 ทั้งนี้ยังไม่เคยมีการพิมพ์เผยแพร่ฉบับสมบูรณ์ที่ครบทุกมาตราพร้อมบทวิเคราะห์ และรวมถึงการจัดแสดงนิทรรศการตัวบทร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 และการเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476

Executive Summary

This study “Local Government in the Reign of King Rama VII : A Comparative Political Thought on Local Government” aims to investigate the thoughts on local government in the reign of King Prajadhipok (Rama VII). Firstly, it analyzed the thoughts about municipality of the individuals and groups during 1925-1934. Secondly, it conducted textual analysis by comparing the Municipal Act, 1930 with the Municipal Organization Act, 1933.

The study is a qualitative research which adopted historical and political research methods based on documentary research and was presented in analytical description.

The historical research method used in this study was to search through primary and secondary sources by collecting and reviewing the evidence. Timing condition was taken seriously when arranging the information for interpreting and analyzing. This method works the same way as empirical political research in terms of searching and information gathering which leads to analyzing. The analysis is based on political science concept and theory of local government, decentralization, and state-society relationship, and finally it is synthesized and presented in analytical description.

The study finds that the idea of establishing “municipality” from 1925-1934 shared a common ground which was the contemporary public desire. The Siamese state had earnestly started the project since 1917 regarding the idea of King Prajadhipok. Even though the idea did not succeed in the time of the absolute monarchy, it played a part to successfully create the municipality in the time of Siamese state in 1927. Therefore, it might be said that the thoughts on municipality before and after the Siamese revolution of 1932 were connected.

The public desire for establishing municipality has different point of views. The idea of intellectual context especially about governing idea, the socio-economic context, Chinese threat in particular, and economic crisis were the key issues which failed the elites to establish the municipality in the time of absolute monarchy. On the other hand, the unlocking of political structure and the hopeful desire during 1932-1936 made the municipal creation initially successful.

Moreover, the research examined the texts as the agent of local government management in two periods of time—the Municipal Act, 1930 and the Municipal Organization Act, 1933. Six arguments were investigated as follows: 1) municipal supervision by state, 2) municipal structure, 3) municipal personnel administration, 4) municipal finance and resource, 5) municipal authority, tasks, and duty, and 6) decentralization and political participation of the people. The two texts shared similar points of these six issues and differed in some details. The researcher agrees that the two texts connected.

Suggestion for King Prajadhipok Museum is to publicize the Municipal Act, 1930 which has never been published in a complete version with all the articles and analysis. The exhibition should also be held to show the comparison between the Municipal Act, 1930 and the Municipal Organizing Act, 1933.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

งานวิจัยนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมุ่งเน้นในประเด็นแนวความคิดในการสร้างรูปแบบ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ. 2468 – 2477 ซึ่งเป็นระยะเวลาการครองราชย์สมบัติของพระองค์

ทั้งนี้เมื่อทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าม้งานศึกษาบุกเบิกไว้แล้ว ประกอบด้วย “การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475” ของนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ที่ศึกษาการออกแบบโครงสร้างและสถาบันการเมืองทั้งก่อนและภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ซึ่งนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “ความคิด” ที่อยู่เบื้องหลังหรือเป็นพลังผลักดันทางภูมิปัญญาไปสู่การออกแบบสถาบันการเมืองของสยามในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านในทศวรรษ 2470 ได้อย่างดีเยี่ยม¹ ผลงานชิ้นต่อมาคือ สุวัสถี โภชน์พันธุ์ เรื่อง เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500 ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาการและแนวความคิดในการจัดตั้งเทศบาลภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมา² ซึ่งงานชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและแนวความคิดของผู้มีส่วนร่วมในฝ่ายรัฐบาลหลายต่อหลายท่าน และผลงานชิ้นสุดท้ายของณัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นงานศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยที่ค้นคว้าเอกสารชั้นต้นอย่างละเอียด พร้อมก็นำเสนอถึงปฏิกริยาจากสังคม และแนวความคิดจากบุคคลอื่นร่วมสมัยขณะนั้นเช่นเจ้าของนามปากกา “555” หม่อมเจ้าสกลวรรณกร นายอาร์ ดี. เกรก เป็นต้น³

จากผลงานวิชาการทั้งสามเรื่องดังกล่าวมาข้างต้นนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาความคิดทางการเมืองและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น อนึ่งผู้วิจัยเอง

¹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขและปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ฟ้าเดียวกัน.

² สุวัสถี โภชน์พันธุ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³ ณัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

สังเกตเห็นว่าเพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อขยายขอบเขตของความรู้เกี่ยวกับ “พระปกเกล้าศึกษา” และแนวความคิดว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาดังนี้

ประการแรก งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวความคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีขอบเขตกว้างกว่าการศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประการที่สอง งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในขอบเขตที่ครอบคลุมทั้งช่วงก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การศึกษาในรัชสมัยของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีได้ยุคขอบเขตด้านเวลาเพียงปี พ.ศ. 2475 ดังเช่นงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 7 หลาย ๆ เรื่องได้กระทำไว้⁴

ประการที่สามเป็นการศึกษาแนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงเปรียบเทียบ ดังนั้นจะเห็นถึงความหลากหลายของประเด็นเรื่อง ประชาภิบาล เทศบาล ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความสำคัญของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านจากความคิดของบุคคลหลาย ๆ บุคคล หลาย ๆ กลุ่มในสังคมการเมืองไทยสมัยรัชกาลที่ 7 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นในเชิงเปรียบเทียบ⁵

กล่าวได้ว่างานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคิดว่าด้วยเรื่องการปกครองท้องถิ่นแห่งยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หรืออีกนัยหนึ่งคือ ยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่านของสยามที่ย่อมกล่าวไว้ได้

1.2 วัตถุประสงค์

ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิดระหว่างรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับรัฐบาลหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 และแนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นจากกลุ่มผู้นำทางการเมืองในสังคมสยามที่เสนอไว้ในระหว่างปี พ.ศ. 2468 – 2477

⁴ ตัวอย่างเช่น สุวดี เจริญพงศ์. (2519). “ปฏิกริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดประชาธิปไตยและสังคมนิยม ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁵ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ จำแนกการศึกษาความคิดทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษาความคิดทางการเมืองของบุคคล การศึกษาความคิดทางการเมืองในฐานะเป็นแนวคิด และการศึกษาความคิดทางการเมืองของยุคสมัย ซึ่งในงานวิจัยนี้เข้าข่ายทั้งสามแนวทางดังกล่าว ดู นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2560). คำโครงรายวิชาสัมมนาความคิดทางการเมืองไทย. เอกสารอัดสำเนา อ่างโน ซัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน และคณะ. “ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หลังประชาธิปไตยของพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ พ.ศ. 2500 – 2506”. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561), หน้า 209 – 219.

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา เป็นการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในมุมมองเปรียบเทียบ โดยมีประเด็นศึกษาเปรียบเทียบ คือ

1.3.1 การศึกษาแนวความคิดจากบุคคล/กลุ่มบุคคล ตัวอย่างเช่น

1.) พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เสนอไว้นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2469 เป็นต้นมา อภิรัฐมนตรี เสนาบดี ที่ปรึกษา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกลุ่มผู้นำในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และบางท่านยังมีบทบาทต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ด้วย (ดูรายละเอียดภาคผนวก 2)

2.) แนวความคิดของบุคคลที่มีบทบาทในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการแสดงความคิดเห็นจากบุคคลที่มีบทบาททางการเมืองในระบบรัฐสภา ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเรื่อยมาถึงปี พ.ศ. 2476 มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่ ผู้แทนราษฎรเหล่านี้ต่างทำหน้าที่อย่างขันแข็งในการอภิปราย เสนอแนะ และลงพื้นที่ของตนเอง⁶ สมเกียรติ วันทะนะถึงกับนิยามการแสดงออกของผู้แทนราษฎรยุคแรกๆ ว่า “แรกสำนึกแห่งรัฐประชาชาติ”⁷ และนับแต่นั้นก็มีการดำเนินกิจกรรมลักษณะดังกล่าวอยู่เรื่อยมา “เสียง” ในสภาผู้แทนราษฎรจึงกล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนจากประชาชนและท้องถิ่นได้ในด้านหนึ่ง

การเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2476 - 2477 จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีบทบาทในการตั้งกระทู้ แปรญัตติ แสดงความคิดเห็น และเสนอร่างพระราชบัญญัติ (ดูรายละเอียดภาคผนวก 2)

3.) แนวความคิดจากฝ่ายรัฐบาลในสมัยระบอบประชาธิปไตย อาทิ ประธานคณะกรรมการราษฎร นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี กรรมการที่ปรึกษา (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 2)

1.3.2 การศึกษาเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476

ขอบเขตเวลา เน้นขอบเขตระหว่าง ปี พ.ศ. 2468 – 2477 เป็นสำคัญซึ่งตรงกับระยะเวลาการครองราชย์สมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วง “เปลี่ยนผ่าน” ที่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบรัฐธรรมนูญ

⁶ ศราวดี วิสาพรม. (2559). *ราษฎรสามัญหลังวันปฏิวัติ 2475*. กรุงเทพฯ : มติชน.

⁷ สมเกียรติ วันทะนะ. (2539). “แรกสำนึกแห่งรัฐประชาชาติ”. *ปาฐกถาของผู้แทนราษฎรเรื่อง สภาพของจังหวัดต่าง ๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย.

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความคิดทางการเมือง (political thought) คือ การแสดงออกผ่านความคิดเห็น/ทัศนะเพื่อสนับสนุนหรือปกป้องความคิด ความเชื่อทางการเมือง นโยบาย กฎเกณฑ์ รวมถึงสถาบันทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง อีกทั้งยังทำหน้าที่แพร่ขยายความคิดให้ประชาชนได้รับรู้และปฏิบัติตาม¹ จะเห็นได้ว่าความคิดทางการเมืองสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งกล่าวได้ว่าความคิดทางการเมืองนั้นมักถูกกำหนดโดยสภาพทางสังคม²

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองสามารถเลือกใช้หลายแนวทาง³ สำหรับโครงการวิจัยนี้เลือกใช้วิธีศึกษาตามแนวทางประวัติศาสตร์ความคิด และทฤษฎีการเมืองเพื่อวิเคราะห์และนำเสนอความคิดทางการเมืองในเชิงเปรียบเทียบ⁴

วิธีการศึกษา “ประวัติศาสตร์ความคิด” คือ การศึกษาความคิดทางการเมืองโดยพิจารณาถึงบริบททางภูมิปัญญา (intellectual contexts) และบริบททางสังคม (social context)⁵ ซึ่งให้ความสำคัญกับทั้ง “ตัวบท” (text) ที่เป็นตัวสะท้อนความคิด และ “บริบท” (context) ที่แวดล้อมแล้วมีอิทธิพลต่อการก่อรูปของ

¹ Strauss, Leo. (1988). *What is Political Philosophy? And Other Studies*. Chicago : University of Chicago Press, pp.11-12.; สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2523). *ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, หน้า 2-3.

² สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. *ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, หน้า 3-4.

³ อาทิ วิธีการศึกษาเชิงปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์ความคิด ทฤษฎีการเมือง จิตวิทยา ฯลฯ

⁴ Freeden, Michael and Vincent, Andrew. (2012). “Introduction : the study of comparative political thought” *Comparative Political Thought : Theorizing practices*. London : Routledge, pp.1-23.

⁵ ข้อคิดดังกล่าวจากสำนักเคมบริดจ์ในอังกฤษ โปรดดู Skinner, Quentin. (1988). “Meaning and Understanding in the History of Ideas”. *Meaning and Context : Quentin Skinner and his critics*. James Tully (ed.) New Jersey : Princeton University Press, pp.29-67.; Pocock, J.G.A, (2009). *Thought and History: Essay on Theory and Method*. Cambridge: Cambridge University Press.

ความคิด⁶ อีกทั้งวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ตระหนักถึงเงื่อนไขหรือปัจจัยแวดล้อมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันเป็นบริบทที่เชื่อมโยงร้อยรัดแล้วส่งผลต่อความคิด⁷

ประการต่อมาผู้วิจัยจะปรับประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์และตีความ อาทิ แนวคิดความนึกคิด (mentalities) จากนักประวัติศาสตร์สำนักแอนนาลส์⁸ แนวคิดทฤษฎีการเมืองการปกครอง ท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องการกระจายอำนาจ (decentralization) ซึ่งมีรูปแบบของการกระจายอำนาจ 4 ลักษณะที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

หนึ่ง การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (deconcentration) หมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางให้แก่องค์กรระดับรองที่ปฏิบัติงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือปฏิบัติงานในท้องถิ่น องค์กรดังกล่าวมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในพื้นที่การดูแล อย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง ลักษณะของการกระจายอำนาจรูปแบบนี้มักเกิดขึ้นภายในระบบราชการ บางครั้งจึงเรียกว่า “การกระจายอำนาจทางการบริหาร” (administrative decentralization)⁹ การกระจายอำนาจดังกล่าวยังแบ่งออกเป็นสองรูปแบบย่อย ประกอบด้วย หนึ่ง การแบ่งอำนาจโดยการยึดพื้นที่เป็นหลัก สำหรับกรณีของประเทศไทยตรงกับการจัดการบริหารส่วนภูมิภาค คือ จังหวัดและอำเภอ สอง การแบ่งอำนาจด้วยการยึดภารกิจเป็นหลัก กรณีประเทศไทยจะพบการจัดตั้งหน่วยงานของราชการส่วนกลาง คือ กรมต่าง ๆ ที่ถูกจัดตั้งขึ้นในจังหวัด¹⁰

⁶ ตัวอย่างงานศึกษาความคิดทางการเมืองโดยใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองอันดีเยี่ยมจากนักรัฐศาสตร์ชาวไทยสองท่านคือ ไชยันต์ ไชยพร. (2557). **นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใน/กับวิกฤตการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา. และ สมเกียรติ วันทะนะ. (2561). **โลกที่คิดว่าคุ้นเคย? ความคิดทางการเมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 – 2310**. กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์.

⁷ ข้อคิดดังกล่าวจากนิธิ เอียวศรีวงศ์ โปรดดู นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2526). “ประวัติศาสตร์และการวิจัยทางประวัติศาสตร์” **การวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และศิลปะ : ทัศนะของนักวิชาการไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 129-149 ; นิธิ เอียวศรีวงศ์ “การศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดของไทย”. **วารสารธรรมศาสตร์**. ปีที่ 11 ฉบับที่ 4. (ธันวาคม 2525), หน้า 42-48. ; นิธิ เอียวศรีวงศ์. “คำแก้ตัวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความคิด” **มนุษยศาสตร์สาร**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2543), หน้า 1-16.

⁸ Burke, Peter. (1990). **The French Historical Revolution: The Annales School 1929-89**. Stanford: Stanford University Press. ; Vovelle, Michel. (1990). **Ideologies and Mentalities**. Chicago: University of Chicago Press.

⁹ วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2559). **การรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย : การทบทวนแนวคิดข้อถกเถียงและข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูป**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 33-34.

¹⁰ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2562). **พลวัตการกระจายอำนาจในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2535 – 2561**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 30-31.

สอง การกระจายอำนาจทางการคลัง (fiscal decentralization) คือ การที่หน่วยงานส่วนกลางพยายามลดระดับการใช้อำนาจควบคุมจัดการงบประมาณและการตัดสินใจทางการคลังของหน่วยงานระดับล่างในท้องถิ่นต่าง ๆ หน่วยงานส่วนกลางจึงมีบทบาทเพียงกำกับทิศทางนโยบาย ทางด้านหน่วยงานปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการบริหารจัดการภารกิจและงบประมาณตนเอง¹¹ แนวคิดนี้จึงมีความสำคัญควบคู่กับการถ่ายโอนอำนาจ เพราะการจัดบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและเกิดผลทางปฏิบัติได้จริงด้วยนั้น รัฐต้องกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่ท้องถิ่นด้วย¹²

สาม การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (delegation) มีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจ หากเปรียบเทียบแล้วการมอบอำนาจจัดเป็นการกระจายอำนาจที่มุ่งเน้นมิติด้าน “ภารกิจหน้าที่” มากกว่าด้าน “พื้นที่ปฏิบัติงาน” ซึ่งข้อหลังนี้เป็นลักษณะเด่นของการแบ่งอำนาจ การมอบอำนาจเป็นการกระจายอำนาจที่รัฐส่วนกลางอาจมอบอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรกึ่งอิสระ องค์กรมหาชนที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยมีการกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนให้องค์กรเหล่านั้นสามารถที่จะตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้อย่างอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการควบคุมและกำกับบทบาทขององค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ รวมถึงอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ¹³

สี่ การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (devolution) จัดเป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด เพราะส่วนกลางได้ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรที่รับการโอนอำนาจนี้จะมีตัวแทนที่ประชาชนภายในพื้นที่นั้น ๆ เลือกเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจและกำหนดนโยบายได้ด้วยตนเอง ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมากสะท้อนถึงหลักการปกครองตนเองของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีอำนาจในการตรากฎหมายและออกระเบียบต่าง ๆ บังคับใช้ภายในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยรัฐส่วนกลางไม่เข้ามามีบทบาทแทรกแซง กล่าวได้อีกนัยหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมโดยตรงจากรัฐส่วนกลาง ดังนั้นจึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจในทางการเมือง” หรือ “การกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย” (political or democratic decentralization) การกระจายอำนาจลักษณะนี้ปรากฏให้

¹¹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย: โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 19.

¹² ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2562). พลวัตการกระจายอำนาจในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2535 – 2561. อ้างแล้ว, หน้า 32-33.

¹³ วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2559). การรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย : การทบทวนแนวคิดข้อถกเถียงและข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูป. อ้างแล้ว, หน้า 34-35.

เห็นสองระดับ¹⁴ ได้แก่ ระดับที่หนึ่ง การโอนอำนาจในทางการปกครอง (administrative devolution) และระดับที่สอง การโอนอำนาจในทางนิติบัญญัติ (legislative devolution)¹⁵

ความหมายและขอบข่ายของการกระจายอำนาจประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวหากพิจารณาในมิติของการบริหารปกครองในระดับท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างระบบการปกครอง ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการกระจายอำนาจ แต่เนื่องจากการกระจายอำนาจนั้นมีหลายระดับดังที่นำเสนอ นั้นย่อมหมายความว่าระบบการปกครองท้องถิ่นในประเทศหนึ่ง ๆ ก็ย่อมมีอำนาจและความเป็นอิสระที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นก็มักจะมีลักษณะของการผสมผสานแนวคิดการกระจายอำนาจที่ต่างรูปแบบกัน เช่น ในด้านของอำนาจหน้าที่อาจจะเป็นไปได้หลักการโอนอำนาจ แต่ในด้านของทรัพยากรทางการคลังก็อาจจะเป็นไปได้อีกประการหนึ่งได้ เช่นเดียวกันระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็อาจจะมีการจัดระบบได้ในหลายลักษณะตามระดับหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจที่ต่างกันออกไป¹⁶

แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจยังมีอีกหลายลักษณะนอกเหนือจาก 4 ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น อาทิ การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (decentralization by default) การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (privatization) อีกทั้งนักวิชาการแต่ละท่านก็ให้นิยามของการกระจายอำนาจที่แตกต่างกันไป ดังเช่นเจมส์ แมเนอร์ (James Manor) ที่ไม่เห็นด้วยกับการนับหลักการมอบอำนาจ (delegation) ว่าเข้าข่ายการกระจายอำนาจ เพราะเจมส์ แมเนอร์ เห็นว่าหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นการมอบอำนาจให้แก่หน่วยงานรัฐ หรือเอกชนรับอำนาจมาดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่นจึงไม่อาจนับว่าเป็นการกระจายอำนาจ เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมนั่นเอง¹⁷

¹⁴ วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2559). การรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย : การทบทวนแนวคิดข้อถกเถียงและข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูป. อ้างแล้ว, หน้า 34. ; ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2562). พลวัตการกระจายอำนาจในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2535 – 2561. อ้างแล้ว, หน้า 31.

¹⁵ เพิ่งอ้าง, หน้า 35.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, หน้า 36.

¹⁷ Manor, James. (1999). *The Political Economy of Democratic Decentralization*. Washington D.C.: World Bank.

2.2 การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

2.2.1. กลุ่มงานศึกษาความคิดทางการเมือง

ผลงานวิชาการและวิจัยกลุ่มนี้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองที่สัมพันธ์กับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยผลงานของสุวดี เจริญพงศ์ เรื่อง “ปฏิภิกิริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดประชาธิปไตย และสังคมนิยมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475”¹⁸ ที่ได้ศึกษาวิธีการปฏิบัติและการแสดงท่าทีต่ออุดมการณ์ทั้งสอง ผ่านแนวนโยบายของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นโยบายดังกล่าวชี้ให้เห็นความแตกต่างในการปฏิบัติต่ออุดมการณ์ทั้งสองอย่างเห็นได้ชัด และสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี ข้อจำกัดของงานชิ้นนี้ คือระยะเวลาการศึกษาที่สั้นสุดเพียงปี พ.ศ. 2475 เท่านั้น ซึ่งต่างจากงานที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ได้ศึกษาระยะเวลารอบคอบในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

วัลลภาย จรุงโรจน์ เรื่อง “แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์”¹⁹ ของวัลลภาย จรุงโรจน์ งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาผ่านบริบททางการเมืองทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลให้เกิดแนวความคิดขึ้น โดยงานชิ้นนี้แบ่งการศึกษาออกเป็นสองช่วง คือ ก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้งสองช่วงเวลา

ผลงานวิจัยอันดีเยี่ยมของนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ เรื่องการปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475²⁰ ที่อธิบายความคิดของกลุ่มผู้นำทางการเมืองในยุคสมัยการปฏิบัติที่คาบเกี่ยวช่วงเวลาก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 อีกทั้งยังชี้ชวนให้พิจารณาการปฏิวัติในลักษณะที่เป็น “กระบวนการ” ที่มีความสืบเนื่อง

¹⁸ สุวดี เจริญพงศ์. (2519). “ปฏิภิกิริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดประชาธิปไตย และสังคมนิยมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

¹⁹ วัลลภาย จรุงโรจน์. (2520). “แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁰ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขและปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ฟาเดียวกัน.

กัน นับตั้งแต่กระบวนการปรับตัวของสถาบันการเมืองตั้งแต่ปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์เรื่อยมาจนถึงความร่วมมือกันออกแบบโครงสร้างและสถาบันการเมืองของกลุ่มผู้นำทางการเมืองเดิมและใหม่ จนถึงความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปีที่สองภายหลังการปฏิวัติ ผลงานชิ้นนี้จึงอธิบายประเด็นความคิด บริบท และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและสถาบันอย่างเป็นทางการได้อย่างดีเยี่ยม และคงต้องกล่าวถึงผลงานที่อธิบายความคิดของผู้นำทางการเมืองช่วงปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถึงการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ของ เบนจามิน เอ. บัทสัน (Benjamin A. Batson) เรื่องอวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสยาม²¹ และการศึกษาความคิด ความเคลื่อนไหว การต่อสู้ทางการเมืองภายใต้บริบทการเมืองสมัยปฏิวัติอย่างละเอียดลออของชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ เรื่อง ปฏิวัติ 2475²² ซึ่งเป็นเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองที่สัมพันธ์กับบริบทในมิติต่าง ๆ

งานศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองที่ต้องกล่าวถึงลำดับสุดท้ายในกลุ่มนี้ เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับแนวพระราชดำริในประเด็นเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องอย่างมากต่องานวิจัยในโครงการนี้ มีผลงานวิจัยสองชิ้นที่ต้องกล่าวถึงคือ สนธิ เตชานันท์ เรื่อง “แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศึกษาเฉพาะกรณีการพัฒนาการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ. 2453-2468)”²³ โดยงานชิ้นนี้เน้นศึกษาไปที่ประเด็นการปกครองท้องถิ่นรัชสมัยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่งานดังกล่าวสิ้นสุดการศึกษาไว้เพียงปี พ.ศ. 2468 อันเป็นปีขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีวิจัยอีกชิ้นที่ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน พ.ศ. 2475 คือ ผลงานวิจัยของณัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น²⁴ ที่อธิบายแนวพระราชดำริ และความคิดของบุคคลที่มี

²¹ บัทสัน,เบนจามิน เอ. (2555). **อวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสยาม**.กาญจนี ละอองศรี และยุพา ชุมจันทร์ (บรรณาธิการแปล). พิมพ์ครั้งที่สาม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

²² ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2552). **ปฏิวัติ 2475**.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

²³ สนธิ เตชานันท์. (2527). “แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศึกษาเฉพาะกรณีการพัฒนาการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ.2453-2468)”. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁴ ณัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

บทบาทใกล้ชิดในความพยายามสร้างองค์ประกอบโครงสร้างส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่าประชาธิปไตย/เทศบาลได้อย่างละเอียด

2.2.2. กลุ่มงานศึกษาประวัติศาสตร์การปกครองส่วนท้องถิ่น

งานศึกษากลุ่มนี้ที่จะกล่าวถึง คือ ผลงานจากสองนักรัฐศาสตร์ผู้คร่ำหวอดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ท่านแรกธนศวรร์ เจริญเมือง เรื่อง “100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 – 2540”²⁵ เป็นผลงานที่อธิบายการปกครองท้องถิ่นไทยในมิติประวัติศาสตร์ได้อย่างดี พร้อมกับการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองหลักรัฐศาสตร์ และแนวคิดการปกครองท้องถิ่นได้อย่างน่าชื่นชมจนกล่าวได้ว่าเป็นงานคลาสสิกด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย และผลงานของตระกูล มีชัย เรื่อง “การปกครองท้องถิ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (พ.ศ. 2435 - 2475)”²⁶ ที่ได้ศึกษาพัฒนาการและทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยในในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 โดยงานชิ้นนี้ได้หยิบยกรูปแบบการปกครองท้องถิ่นและการบริหารประเทศของพระมหากษัตริย์ไทยสามพระองค์ (รัชกาลที่ 5-7) มาอธิบายถึงพัฒนาการในแต่ละรัชสมัยว่าเกิดแนวความคิดและมีการเปลี่ยนแปลงในทางการปกครองท้องถิ่นอย่างไรบ้าง งานทั้งสองที่กล่าวมาอาจมีข้อจำกัดอยู่บ้าง คือ ยังขาดการใช้หลักฐานชั้นต้นมากเท่าที่ควรในการอธิบายพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นกับการเมืองไทย

ซึ่งมีงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่งที่ได้ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างละเอียดคือ ผลงานของ สุวัสดิ โภชน์พันธุ์ เรื่อง “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”²⁷ ได้อธิบายพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นไทยเปรียบเทียบสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และมีจุดเด่นในการใช้เอกสารชั้นต้นในการศึกษาอย่างหนักแน่น อีกทั้งยังชี้ให้เห็นแนวความคิดที่ก่อรูปขึ้นในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างดี

²⁵ ธนศวรร์ เจริญเมือง. (2550). 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

²⁶ ตระกูล มีชัย. (2547). “การปกครองท้องถิ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (พ.ศ. 2435 - 2475)”. วารสารพระปกเกล้า. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน, หน้า 1-24.

²⁷ สุวัสดิ โภชน์พันธุ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาความคิดทางการเมืองสำหรับงานวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการศึกษาในรูปแบบการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (historical research) และการวิจัยทางรัฐศาสตร์ (political research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ที่นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

กล่าวขยายความวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การสืบค้นเอกสารชั้นต้นและชั้นรองโดยทำการรวบรวม วิพากษ์หลักฐาน จัดหมวดหมู่ โดยตระหนักถึงเงื่อนไขเรื่องเวลาอย่างมากในการจัดการข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตีความและวิเคราะห์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกับการวิจัยทางรัฐศาสตร์เชิงประจักษ์ (empirical political research) คือ การสืบค้น รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วไปสู่การวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมแล้วสังเคราะห์นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ใช้การศึกษาจากเอกสารเอกสารชั้นต้น (primary source) ประกอบด้วย เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ราชกิจจานุเบกษา และเอกสารชั้นรอง อาทิ งานวิจัย หนังสือบทความที่เกี่ยวข้อง

3.2 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

1 ธันวาคม 2562 – 30 กันยายน 2563

3.3 การวางแผนการวิจัย

กิจกรรม (รายเดือนธันวาคม 2562 - กันยายน 2563)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. รวบรวมจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประชากริบาล และเทศบาล	/	/								
2. รวบรวมจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร			/	/						
3. รวบรวมจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ					/	/	/			
4. สังเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัย								/	/	/

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1. บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมีจุดกำเนิดเมื่อใด ? คำถามดังกล่าวนี้มีอยู่หลายคำตอบซึ่งต่างมุมมองกันโดยมีฐานคิดของการอธิบายการอยู่สองแนวคิดหลัก¹ คือ แนวคิดจารีตนิยม (patrimonial/traditionalist perspective) ที่อธิบายว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งหรือผลผลิตของการปกครองมาตั้งแต่ยุคโบราณ อันมีวิวัฒนาการของการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นสืบต่อมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน และแนวคิดสมัยใหม่นิยม (modernist perspective) ที่อธิบายว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผลผลิตมาจากรัฐสมัยใหม่ (modern state) ซึ่งมุ่งเน้นถึงบทบาทรัฐในฐานะองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดทางการเมือง แล้วจัดให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา หรือกล่าวได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีรัฐบาลกลางอย่างเป็นรูปธรรมและในดินแดนนั้นมีแนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตย (sovereignty) อย่างชัดเจน²

อย่างไรก็ตามแม้แนวคิดทั้งสองที่ราวกับเป็นคู่ขนานกันนี้ ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ดังปรากฏในการอธิบายของนักวิชาการที่สนใจการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจำนวนหนึ่ง และไม่เพียงแต่งานค้นคว้าทางวิชาการเท่านั้น ในความคิดของบุคคลร่วมสมัยในทศวรรษ 2470 ก็ปรากฏให้เห็นถึงความเข้าใจการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผสมแนวคิดทั้งสองประการเข้าด้วยกันดังที่ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2476 ว่า

“...การเทศบาลนี้แม้จะเป็นของใหม่สำหรับเราก็ดี ถ้าพูดถึงประวัติการดูให้นานไปแล้วก็ไม่ใช่ของใหม่ เมื่อก่อนนั้นประเทศของเราเคยแบ่งเป็น เอก โท ตริ แล้วให้ส่งส่วยเข้ามาที่รัฐบาลกลาง เงินที่ทำได้ นอกนั้น ก็ทำกิจการบำรุงบ้านเมืองดุจเทศบาลนี้เองข้าพเจ้า เห็นว่าเข้าหลักการโบราณ ไม่ใช่เป็นของใหม่แท้ ๆ จึงควรรับหลักการ”

¹ ทั้งนี้นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ขยายความต่อว่าแนวคิดทั้งสองก็สามารถผสม ปะปนกันได้ดังปรากฏในงานวิจัย วิชาการด้านประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์; โปรดดู นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2542). “ปรีดี พนมยงค์กับการปกครองท้องถิ่น” อ่างแล้ว, หน้า 35-36. และดูตัวอย่างงานทั้งสองแนวคิดใน ฐนพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 14 – 18.

² นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 1 แนวคิดพื้นฐาน ลำดับที่ 1 เรื่องการกระจายอำนาจกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 15-17. ; นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2542). “ปรีดี พนมยงค์กับการปกครองท้องถิ่น” อ่างแล้ว, หน้า 35-36.

อนึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยไม่ได้ต้องการถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นการกำเนิดของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย หากแต่ต้องการศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขอบเขตกว้างกว่า ยกตัวอย่างเช่น เทศบาลแม้จะมีการจัดตั้งขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ก็พบว่ามีความคิดดังกล่าวในสังคมสยามมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นอาทิ เพื่อให้เห็นถึงความคิดที่มีทั้งความหลากหลาย ความแตกต่าง ความเปลี่ยนแปลงและความสืบเนื่องในสังคมสยามช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านระหว่างทศวรรษ 2460 – 2470

4.2. ความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความคิดในเรื่องการจัดการและบำรุงบ้านเมืองให้มีความเจริญถูกนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแนวนโยบายการปฏิรูป การบริหารและการปกครอง เพื่อให้บ้านเมืองมีความทันสมัยทัดเทียมกับอารยประเทศ³ ผ่านการจัดตั้งองค์กรที่รัฐตั้งขึ้น คือ “สุขาภิบาล”

ความคิดในการจัดตั้งสุขาภิบาลเป็นความคิดที่ริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระยาอภัยราชา (โรลิ่งค์ ยัคมินส์) ที่ปรึกษาราชการทั่วไป ได้กราบทูลต่อรัชกาลที่ 5 ว่า “พวกชาวต่างประเทศมักติเตียนว่ากรุงเทพฯ สกปรก และไม่มีถนนหนทางสมกับฐานะเมืองราชธานีของกรุงเทพฯ จึงได้ทูลแนะนำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงจัด “มุนิชิเปอล” (Municipal) ขึ้นในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับที่ทำในประเทศยุโรป ซึ่งการจัด “มุนิชิเปอล” ก็คือ การจัดการปกครองท้องถิ่นที่จะรับผิดชอบในการปกป้องชีวิต และทรัพย์สินของพลเมืองให้ปลอดภัย โดยให้บริการในด้านป้องกันโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน ทำถนน ป้องกันอัคคีภัย และจัดการศึกษา ด้วยทุนทรัพย์ที่จัดหาได้ในท้องถิ่นนั่นเอง รูปแบบของการจัด “มุนิชิเปอล” ตามแบบตะวันตกคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่น”⁴

³ สุวีสดี โภชพันธุ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น. พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : หน้า 7. ; ผนัพลใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 23.

⁴ สุวีสดี โภชพันธุ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 9-10.

แต่ทั้งนี้คำกราบบังคมทูลดังกล่าวก็ไม่เป็นผล เนื่องจากที่ประชุมเสนาบดีมีความเห็นว่าแนวคิดดังกล่าว ยังคงเป็นเรื่องใหม่ที่สยามไม่ควรนำมาใช้อย่างทันที⁵ อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมองว่า แนวความคิดดังกล่าวมีปัญหาที่ติดขัดอยู่สองประการ ประการแรก สภาพสังคมการเมืองไทยที่เป็นอยู่ไม่เหมือนกับ ในประเทศยุโรป ที่การจัดการแบบ Municipal เกิดจากความต้องการของประชาชนเรียกร้องให้จัดตั้งขึ้น ส่วน สังคมไทยยังไม่เข้าใจการปกครองรูปแบบนี้⁶ ประการที่สอง หากให้มีการเลือกตั้งตัวแทนราษฎรในการบริหารงานจะ ทำให้ Municipal ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาวต่างชาติ เพราะกลุ่มคนดังกล่าวเป็นกลุ่มคนที่เสียภาษีส่วนใหญ่⁷ รูปแบบดังกล่าวจึงยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามพระองค์ก็ทรงเห็นถึงความจำเป็นที่รัฐ จะต้องดูแลรักษาความสะอาดและการจัดการสาธารณสุขปโภคภายในกรุงเทพฯ จึงทรงจัดตั้งกรมสุขาภิบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2440 เพื่อดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่ชุมชน⁸ ต่อมาพระองค์ได้จัดตั้ง “สุขาภิบาลกรุงเทพฯ” ขึ้น แทน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นหน้าที่กลไกในการบำรุง (public service) แต่ไม่ได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองที่แยก ออกจากการบริหารของส่วนกลางแต่อย่างใด⁹

นอกเหนือจากการตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ แล้ว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ มีความคิดใน การขยายกลไกการบำรุงให้แผ่ไปทั่วประเทศด้วยการจัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมือง แนวคิดนี้เริ่มต้นจากความ พยายามในการจัด “มูนิซิเปอล” ตามหัวเมืองของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ในขณะนั้น เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยขาดเงินทุนในการดำเนินการ ประกอบกับการ จัดวางระบบเทศบาลในหัวเมืองยังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร ดังนั้น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพจึงแก้ปัญหา ด้วยการสนับสนุนให้มีการจัดสุขาภิบาล เพื่อเป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐในการบำรุงในหัวเมืองทั่วประเทศ แทน¹⁰ ทั้งนี้สุขาภิบาลตำบลท่าฉลอมได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2448 หลังจากจัดตั้งได้ระยะหนึ่งแล้วมีความ ประสงค์ที่จะจัดตั้งสุขาภิบาลในท้องที่ต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตาม หัว เมือง ร.ศ. 127 ขึ้น โดยแบ่งสุขาภิบาลเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สุขาภิบาลเมือง (มีกรรมการ 9 คน ประกอบด้วย (1) ผู้ว่าราชการเมือง เป็นประธานโดยตำแหน่ง (2) ปลัดเมืองฝ่ายสุขาภิบาล เป็นเลขานุการและประธานแทนผู้ว่า ราชการเมืองในเวลาทำการในสุขาภิบาลไม่ได้ (3) นายอำเภอท้องที่ เป็นกรรมการ (4) นายแพทย์สุขาภิบาล

⁵ เมธีพัชฌ์ จงวโรทัย. (2549). “สุขาภิบาล : การปกครองท้องที่สยาม พ.ศ. 2440-2476”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขา ประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า. 106-107.

⁶ สุวัสถ์ โภชพันธุ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 10.

⁷ ญัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการ ปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 26.

⁸ สุวัสถ์ โภชพันธุ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 11-12.

⁹ ญัฐพล ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 28.

¹⁰ เพ็งอ่าง, หน้า 29.

เป็นกรรมการ (5) นายช่างสุขาภิบาล เป็นกรรมการ (6) - (9) กำหนดนายตำบล ซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาล 4 คน เป็นกรรมการ ถ้ากำหนดนายตำบลในเขตสุขาภิบาลมีไม่ครบ 4 คน ให้ข้าหลวงเทศาภิบาล มีอำนาจเลือกบุคคลซึ่งอยู่ในเขตท้องที่นั้น และเป็นผู้มีส่วนเสียภาษีโรงเรือน เป็นกำหนดพิเศษ จนได้จำนวนเท่ากัน สำหรับกรรมการสุขาภิบาลครบ 4 คน กำหนดพิเศษนี้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี แล้วต้องทำการเลือกใหม่ แต่จะเลือกตั้งข้อคนเดิมก็ได้) และสุขาภิบาลตำบล (กำหนดตำบล เป็นประธานโดยตำแหน่ง และให้ผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่สุขาภิบาล เป็นกรรมการ)¹¹

ความสืบเนื่องในเรื่องการปกครองท้องถิ่นได้ถูกส่งต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยในปี พ.ศ. 2458 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 สารระสำคัญที่ถูกแก้ไขมีด้วยกันสองประการ ประการแรก แบ่งสุขาภิบาลออกเป็น 2 ประเภท คือ สุขาภิบาลหัวเมือง และสุขาภิบาลท้องที่ เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ และมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของคณะกรรมการ ประการที่สอง การเพิ่มหน้าที่ของสุขาภิบาล โดยเปลี่ยนมาเน้นในเรื่องการแพทย์ (ในปี พ.ศ. 2455 มีการจัดตั้งกรมพยาบาล) และความสะอาดมากขึ้น กล่าวได้ว่าการแก้ไขงานสุขาภิบาลในปี พ.ศ. 2458 เป็นไปตามลักษณะงานที่เรียกว่า “ชะนิตอริบอร์ด์” (Sanitary Bord) มากขึ้น¹²

แนวความคิด Municipal ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังคงปรากฏอยู่ พระองค์มีความประสงค์ที่จะทดลองการปกครองดังกล่าว โดยใช้ดุสิตธานีเป็นเมืองจำลอง¹³ โดยวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2461 ได้มีการพระราชทานธรรมนูญลักษณะปกครองคณะนคราภิบาล (ดุสิตธานี) พ.ศ. 2461 เพื่อเป็นแนวทางในการทดลองจัดการ Municipality การใช้ธรรมนูญดังกล่าวเป็นการจำลองมาจากประเทศยุโรปทั้งสิ้น แต่บทบาทหน้าที่ของนคราภิบาลก็ไม่แตกต่างจากที่มีอยู่ในสุขาภิบาลกรุงเทพฯ มากนัก แต่บทบาทที่สำคัญคือ บทบาทในส่วนของการเมือง คือ การให้มีการเลือกตั้งตรวจสอบ¹⁴

¹¹ ตระกูล มีชัย. (2547). “การปกครองท้องถิ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 (พ.ศ. 2435 - 2475)”. วารสาร พระปกเกล้า. ปีที่ 2ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2547. หน้า 12.

¹² สุวัสดิ โภชพันธุ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 27-29.

¹³ ตามความเข้าใจของจมีนอมตรฐนารักษ์เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริและทดลองมาแล้วตั้งแต่ก่อนที่จะขึ้นครองราชย์. โปรตดู เมธีพัชญ์ จงวโรทัย. (2549). “สุขาภิบาล : การปกครองท้องที่สยาม พ.ศ. 2440-2476”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า. 114.

¹⁴ เมธีพัชญ์ จงวโรทัย. (2549). อ้างแล้ว, หน้า. 113-114.

ท้ายที่สุด การเมืองทดลองของดุสิตธานีไม่ได้นำไปสู่การจัดการแต่อย่างใด อันเกิดจากการขาดแบบแผนและความชัดเจนที่ไม่เพียงพอแก่การนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง และแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงสนับสนุนให้การจัดตั้ง Municipality กรุงเทพฯ แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีจัดการอย่างใดจวบจนสิ้นรัชกาล¹⁵

4.3 บริบททางภูมิปัญญา เศรษฐกิจและสังคมสยามทศวรรษ 2460 – 2470

4.3.1 บริบททางภูมิปัญญา

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการปรับตัวของสถาบันการเมืองอย่างสำคัญในปลายสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทั้งการสถาปนาสถาบันขึ้นมาใหม่และการปรับสถาบันเก่า นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ตั้งข้อสังเกตว่าการปรับตัวดังกล่าวที่นำโดยรัชกาลที่ 7 และเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ซึ่งตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงเป็นความจำเป็นอย่างมาก เพื่อดึงความเชื่อถือในการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้กลับคืนมาและให้วิวัฒนาการก้าวเดินต่อไปอย่างมั่นคง¹⁶

บริบททางภูมิปัญญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครอง ในโลกทัศน์ของชนชั้นนำสยามมีคอนสทิติวชันหรือกฎหมายพระธรรมนูญประเพณีอยู่แล้ว คือสถาบันพระมหากษัตริย์ และการมีสถาบันการเมืองใหม่ ๆ ตามแบบตะวันตกก็ไม่ใช่สิ่งที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของประเทศสยาม เช่นกรณี ปาเลเมนต์หรือรัฐสภา การร่างกฎหมายพระธรรมนูญสูงสุดในรูปแบบกฎหมายลายลักษณ์ต่างก็เป็นสถาบันที่ขัดสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างประจักษ์แจ้งอยู่แล้วก็คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ นั่นเอง แม้แต่พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ประสงค์ให้มีอัครมหาเสนาบดีทำหน้าที่บริหารราชการ รัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งเทศบาล ก็มิอาจเกิดขึ้นได้ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพราะต่างก็เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่¹⁷

การปรับตัวของสถาบันการเมืองจึงเป็นไปในลักษณะที่ไม่กระทบกับพื้นที่ทางการเมืองโดยภาพรวมของชนชั้นนำสยาม แม้ว่าในรายละเอียดทางปฏิบัติพระมหากษัตริย์จะถูกจำกัดพระราชอำนาจ จากการตั้งอภิรัฐมนตรีสภา เสนาบดีสภา และสภากรรมการองคมนตรีขึ้นมา ทว่าองค์กรที่กล่าวมาก็ล้วนแล้วแต่ประกอบด้วยเชื้อพระวงศ์

¹⁵ เพิ่งอ้าง หน้า. 115-122.

¹⁶ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขและปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, หน้า 245-246.

¹⁷ เพิ่งอ้าง.

ชั้นสูงเป็นส่วนใหญ่มากับข้าราชการระดับสูงที่ใกล้ชิดพระมหากษัตริย์ อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ยังคงดำรงตำแหน่งสูงสุดทางการเมืองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์¹⁸

บริบททางภูมิปัญญาอีกประการที่สำคัญอย่างยิ่งยวด คือ ในโลกทัศน์ของชนชั้นนำแห่งรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีความคิดทางการเมืองที่เน้นย้ำว่าหน้าที่ในการปกครองเป็นของกลุ่มเจ้านาย¹⁹ ซึ่งเท่ากับว่าคนกลุ่มอื่นมีอาจเข้ามามีส่วนร่วมได้นั่นเอง ซึ่งโลกทัศน์ดังกล่าวของชนชั้นนำสยามได้นำไปสู่ปะทะกับความคิดอีกแบบหนึ่งของกลุ่มข้าราชการและชนชั้นกลางซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2475²⁰

4.3.2 ปัญหาเศรษฐกิจ

ปัญหาทางเศรษฐกิจและความผันผวนของเศรษฐกิจโลกในช่วงทศวรรษ 2450-2470 ส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ประเทศ และประเทศไทยคือหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศและระหว่างประเทศไม่ค่อยสู้ดีนัก กล่าวคือ การขยายตัวของรายได้ในประเทศเป็นไปอย่างเชื่องช้า รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทั้งนี้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นผลสืบเนื่องมาจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งนั้นมาจากปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศเช่นเอง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั่วโลกและในประเทศเองมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับโครงสร้างทางการเมืองให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก (เพื่อประคับประคองเศรษฐกิจภายในประเทศ) อันส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสถาบันทางการเมือง จนนำมาสู่การพัฒนาประเทศในส่วนต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือแม้แต่ในระดับท้องถิ่น ซึ่งเหตุผลของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองนั้น มีสาเหตุหลักมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและบริบททางสังคม ดังนี้

1) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ปัญหาทางเศรษฐกิจโลกได้เริ่มปรากฏขึ้นในช่วงปี 2457 โครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศประสบปัญหา อัตราขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดลดลง รวมถึงความไร้เสถียรภาพของระบบมาตรฐานทองคำ อันเป็นผลมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเศรษฐกิจโลกในช่วงปี 2457-2473 คือการเพิ่มขึ้นของการกีดกันทางการค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อขยายตัวทางการค้าโลก

¹⁸ ดู ศราวภูมิ วิสาพรม. (2559). *ราษฎรสามัญหลังวันปฏิวัติ 2475*. กรุงเทพฯ: มติชน, หน้า 213 – 221.

¹⁹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). *การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475*, หน้า 52 – 59.

²⁰ โปรตดู อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538). *การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นนำไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 – พ.ศ. 2475*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 245-310.

ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้เศรษฐกิจโลกตกต่ำ จนกระทั่งในปี 2472 ระบบการเงินโลกได้ล้มละลายยิ่งส่งผลต่อการขยายตัวของวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 2473-2482 ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก²¹

2) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจภายในประเทศ

จากปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลกได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศไทย ไทยในฐานะผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลกและพึ่งพารายได้จากการส่งออกข้าวในระดับสูง ความยุ่งยากของเศรษฐกิจโลกย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ข้าวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย นอกจากจะเป็นที่มาของรายได้จากการส่งออกแล้ว การทำนาเป็นอาชีพที่สำคัญของคนไทยสูงถึงกว่า ร้อยละ 80 ของการจ้างงานในทศวรรษ 2470 ในปี 2470 นาข้าวมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 95 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ในปี 2470 พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งประเทศเท่ากับ 18.47 ล้านไร่ เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ถึงกว่า 18.29 ล้านไร่) มูลค่าการส่งออกข้าวในสถานการณ์ปกติมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 70 ของการส่งออกทั้งหมด²² ส่วนสินค้าออกอื่น ๆ ของไทยคือ ไม้สัก ติบูก และยางพารา รวมกันประมาณร้อยละ 30 ในปี 2470 เท่านั้น การชบเซาของเศรษฐกิจโลกมีผลต่ออุปสงค์นำเข้าข้าว มีผลให้ราคาข้าวลดต่ำลงต่อเนื่อง การขยายตัวเพื่อการส่งออกข้าวลดลงภายหลังปี 2457 อัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวลดต่ำลงจากที่เคยมีอัตราขยายตัวในระดับร้อยละ 5.7 ต่อปี เหลือเพียงประมาณไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปีเท่านั้น มูลค่าการส่งออกข้าวลดลงอย่างต่อเนื่อง²³

เศรษฐกิจตกต่ำในทศวรรษ 2470 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของไทย ราคาข้าวตกต่ำลงถึง 2 ใน 3 ราคาที่ดินลดลงเหลือ 1 ใน 6²⁴ รายได้จากภาษีข้าวหดหายไปเพราะรัฐบาลไม่สามารถเก็บภาษีได้ ส่วนราคาข้าวไทยในตลาดโลกกลับสูงขึ้น (ก่อนกันยายน ปี 2474) เมื่อซื้อขายกันในตลาดเงินตราสกุลอื่นที่ไม่ยึดติดกับมาตรฐานทองคำมาก เศรษฐกิจตกต่ำยังได้สร้างความปั่นป่วนให้กับตลาดเงินตราต่างประเทศในภูมิภาคต่างประเทศ เป็นอันมาก โดยเริ่มจากในฤดูใบไม้ผลิปี 2474 การลดลงของราคาสินค้า ส่วนหนึ่งเกิดจากมีการยกเลิกการใช้เหรียญเงินของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ เช่นในอินโดจีน ซึ่งใช้ทุนสำรองจากเงินเหรียญอินเดีย (Indian currency reserve) หรือเงินรูปี โดยในปี 2474 ราคาของเหรียญเงินมีค่าลดลงจนถึงจุดต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งมิผลให้ทุนสำรองของไทยที่เก็บในรูปของเหรียญเงินได้ลดลง อำนาจซื้อของประชาชนจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ลดลงมิผลให้การนำเข้าทองคำได้ลดลง ในปี 2474 การนำเข้าทองคำลดลงถึง 1.3 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ

²¹ พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). เศรษฐกิจไทยในสมัยรัชกาลที่ 7. กรุงเทพฯ : คบไฟ, หน้า 16-30.

²² Office of the Financial Adviser, Report of the Financial Adviser on the Budget of the Kingdom of Siam (Various Years). ใน พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 30.

²³ พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 30-31

²⁴ วัลยาจ, เค เดวิด. (2556). ประวัติศาสตร์ไทย ฉบับสังเขป. แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. หน้า 426 ใน พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 35.

ปี 2472 การนำเข้าทองคำลดลงเพียง 8 แสนบาท ซึ่งการลดลงของการนำเข้าทองคำได้ส่งผลให้การค้าขายทองคำประสบกับปัญหาโดยทั่วไป²⁵

เศรษฐกิจตกต่ำยังมีผลกระทบต่อสถานะการเงินของราชสำนักด้วย ทั้งโดยสถานะส่วนบุคคล และกรมพระคลังข้างที่ซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารพระราชทรัพย์ของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินของราชสำนักได้ก่อตัวมานับแต่ทศวรรษ 2460 จากความยุ่งยากทางเศรษฐกิจภายในประเทศ คือฐานะของเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอลง การลดลงของรายรับของรัฐบาล การเพิ่มการใช้เงินตัวของราชสำนักในกิจการที่ไม่ก่อผลผลิตทางการผลิต ผลจากการล้มละลายของธนาคารเงินสยาม และการขาดทุนอย่างมหาศาลของธุรกิจการเดินเรือและธุรกิจอื่น ๆ (ตอนกลางทศวรรษ 2450) ของพระคลังข้างที่ได้ส่งผลต่อฐานะทางการเงินของกรมพระคลังข้างที่ในที่สุด ซึ่งนอกจากจะมีหนี้สินเพิ่มขึ้นแล้ว กรมพระคลังข้างที่ก็ต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนเงินลงทุนในกิจการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ส่งผลให้การลงทุนซบเซาลง²⁶

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ในปี 2468 ภาวะการเงินและการคลังของประเทศเริ่มส่อเค้าลางตึงตัวอีกครั้งหนึ่งในปี 2469 มีการตัดทอนงบประมาณของราชสำนักหรืองบประมาณที่จัดสรรแก่กรมพระคลังข้างที่ลงถึงร้อยละ 37 รวมทั้งมีการลดข้าราชการและกำลังคนลง²⁷ (ในสมัยรัชกาลที่ 6 ค่าใช้จ่ายรายปีของกรมพระคลังข้างที่ประมาณ 15 ล้าน จากจำนวนงบประมาณรายจ่ายของประเทศทั้งสิ้น 90 ล้านบาท²⁸)

²⁵ พอพันธ์ อุทยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 35.

²⁶ พอพันธ์ อุทยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 35-36.

²⁷ การขยายตัวของจำนวนข้าราชการในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากในแต่ละปี และมียอดรวมสูงสุดคือในปี พ.ศ. 2466 กล่าวคือในปีนั้นประเทศสยามมีจำนวนข้าราชการรวมทั้งสิ้น 87,629 คน ซึ่งต้องจ่ายเงินเดือนด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 36 ล้านบาทเศษ คิดเป็นร้อยละ 44 ของรายได้ของประเทศ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา จำนวนข้าราชการโดยรวมได้ค่อย ๆ ลดลง และได้ลดลงในเกือบทุกปี ยกเว้นแต่ปี พ.ศ. 2472 เพียงปีเดียวที่จำนวนข้าราชการเพิ่มขึ้นมากกว่าปีก่อน แต่ก็ยังเป็นจำนวนเล็กน้อยมาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2468 มีจำนวนรวมของข้าราชการลดลงเหลือ 86,513 คน และลดลงอย่างมากถึง 6 พันคนเศษในปี พ.ศ. 2469 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นรัชกาลในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือมีจำนวนคงเหลือเพียง 80,239 คน และในปี พ.ศ. 2470 มีข้าราชการทั้งประเทศ รวม 78,962 คน และเป็น 78,458 คนในปี พ.ศ. 2474 ปีต่อมาเป็นปีสุดท้ายของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ ปี พ.ศ. 2475 มีจำนวนข้าราชการลดลงจากปีก่อนถึงเกือบ 6 พันคน จำนวนรวมของข้าราชการทั้งประเทศใน ปี พ.ศ. 2475 จึงเป็น 72,351 คน และลดลงอีกคือคงเหลือ 71,203 คนในปี พ.ศ. 2476 ต่อจากนั้นจำนวนรวมข้าราชการกลับมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้น คือเพิ่มขึ้นเกือบ 7 พันในปีถัดมา คือมีจำนวนรวมเป็น 78,409 คนในปี พ.ศ. 2477 และเป็น 93,494 คนในปี พ.ศ. 2480. ดู นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2535). การปฏิวัติ พ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. หน้า 56.

²⁸ มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะอักษรศาสตร์. (2554). เอกสารขึ้นต้นฝรั่งเศสกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. รายงานวิจัย พิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. หน้า 150. ใน พอพันธ์ อุทยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 46.

พระองค์เสนอให้ตัดรายจ่ายส่วนพระองค์ลงเหลือ 6.8 ล้านบาท (และค่อย ๆ ลดลงมาทุก ๆ ปีหลังจากนั้น) ในปีเดียวกันนั้นเองมีการตัดทอนงบ และลดค่าใช้จ่ายของกระทรวงอื่น ๆ อีกเท่ากับ 2.79 ล้านบาท²⁹ การตัดทอนงบประมาณรายจ่ายดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินจากที่เคยขาดดุลติดต่อกันมาโดยตลอดก่อนหน้านี้อยู่ในภาวะเกินดุล³⁰ (วิธีการดังกล่าวเป็นคำแนะนำจาก เซอร์ เอ็ดเวิร์ด คุก ที่ปรึกษาทางการคลัง)

ต่อมาสยามดำเนินนโยบายการเงิน การคลังแบบประคับประคองสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศอย่าง ที่ เรียกว่า “ตัดรายจ่ายทุกทาง” แม้ว่าสถานะทางการเงินของประเทศเข้าสู่ภาวะคับขันมาก แต่ยังไม่ถึงกับล่มจมในวัน พระยาโกมารกุลมนตรี เสนาบดีกระทรวงพระคลัง และนายฮอลล์-แพตซ์ ที่ปรึกษาทำบันทึกราย บังคมทูลเสนอความเห็นเรื่องการเงิน ลงวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2474 โดยเสนอให้ลดรายจ่าย ด้วยการลดเงินเดือนและปลดข้าราชการ ซึ่งครั้งนี้ต้องทำอย่างเร่งด่วน “ต้องตัดรายจ่ายลงทันทีและหาทางประหยัดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้” นอกจากนี้ต้องเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และปรับลดงบประมาณประจำปี 2475 ให้สมดุล³¹

ปัญหาทางการเงิน การคลัง และงบประมาณที่สยามกำลังเผชิญอยู่อย่างรุนแรงนั้น ทำให้การจัดทำ งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2474 ต้อง “ห้ำหั่น” รายจ่ายทุกทาง โดยวางนโยบายไม่ขึ้นเงินเดือนประจำปี ไม่มีการตั้งตำแหน่งใหม่ ตัดรายจ่ายประจำ ระวังโครงการใหม่ ๆ ยกเลิกงบประมาณเหมาของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันพระราชอาณาจักร และต้องหารายได้เพิ่ม ด้วยการเพิ่มอัตราภาษีและตั้งภาษีชนิดใหม่³² นโยบายดังกล่าว ส่งผลกระทบ และผูกโยงเข้ากับปัญหาอื่น ๆ และได้สร้างความไม่ลงรอยกันในกลุ่มเจ้านายชั้นสูงในอภิรัฐมนตรีสภา กล่าวคือ ข้อเสนอของกลุ่มกระทรวงการคลังที่ให้มีการตัดงบประมาณรายจ่ายอย่างเข้มงวดนั้น ได้ตกเป็นเป้าโจมตี ของกลุ่มอภิรัฐมนตรีสภา อันประกอบไปด้วยเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ นำโดยกรมพระนครสวรรค์วรพินิต และ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เพราะเห็นว่านโยบายอนุรักษ์นิยมที่เข้มงวด เช่นการตัดงบประมาณรายจ่ายเป็น จำนวนมาก มีผลต่อโครงการพัฒนาของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนสร้างความไม่พอใจแก่ข้าราชการที่ถูกปลดออกเป็นจำนวนมาก³³ ทั้งนี้นอกจากจะต้องเผชิญกับวิกฤต เศรษฐกิจและการเมืองภายในดังกล่าวแล้ว สยามยังต้องหาทางรับมือกับวิกฤตภายนอกที่มีผลสืบคลอนสถานะทาง

²⁹ พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 46.

³⁰ พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 46.

³¹ วีรวัลน์ งามสันติสุข. (2559). **ประชาธิปไตยในกระแสธารประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. หน้า 151-152.

³² “รายงานเสนาบดีสภา วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2473” หจข. เอกสารรัชกาลที่ 7 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ค.15.1/4 “เรื่อง งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2474 (30 มกราคม 2473-31 สิงหาคม 2475)” ใน วีรวัลน์ งามสันติสุข. (2559). อ้างแล้ว, หน้า 153.

³³ พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 59.

เศรษฐกิจและการเงินของประเทศอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสยาม และเป็นสิ่งที่คณะราษฎรใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิวัติ³⁴

แม้ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะดำเนินการบริหารและจัดการระบบเศรษฐกิจภายใต้ภาวะที่ค่อยสู้ดีนักอันเป็นผลมาจากปัญหาเศรษฐกิจโลก และปัญหาการขาดดุลของงบประมาณจากการปกครองของพระมหากษัตริย์รัชสมัยก่อนหน้านี้ แต่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ผนวกกับการได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษา จึงสามารถทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้น ดูตารางรายรับรายจ่ายของรัฐบาล ปี 2463-2476 และตารางยอดเงินคงคลังของรัฐบาลปี 2464-2477

ตารางรายรับรายจ่ายของรัฐบาล ปี 2463-2476

ปี	รายรับ (ล้านบาท)	รายจ่าย (ล้านบาท)	เกินดุล (+) ขาดดุล (-) (ล้านบาท)
2463	80.34	80.36	-0.02
2464	79.63	79.39	+0.24
2465	78.08	80.43	-1.25
2466	81.60	84.23	-2.63
2467	85.18	89.67	-4.49
2468	92.71	94.65	-1.94
2469	100.59	100.55	+0.04
2470	117.44	112.13	+5.31
2471	106.96	101.70	+5.26
2472	108.12	98.62	+9.50
2473	96.32	91.66	+4.66
2474 ³⁵	78.95	82.90	-3.95
2475	79.65	70.23	+9.24
2476	83.73	73.67	+10.09

ที่มา : Ingram (1971 : 329)³⁶

³⁴ วีรวัฒน์ งามสันติสุข. (2559). อ้างแล้ว, หน้า 156.

³⁵ รายรับของรัฐบาลเพิ่มขึ้น ยกเว้นปี 2474 ที่ลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจโลก

³⁶ Ingram, J.C. Economic Change in Thailand: 1850-1970. California : Stanford University Press. 1971.pp. 329. ใน พงษ์พันธ์ อูยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 60.

ตารางยอดเงินคงคลังของรัฐบาล 2464-2477

ปี	ล้านบาท
2464	40.04
2465	55.47
2466	43.93
2467	55.96
2468	54.20
2469	57.68
2470	79.66
2471	82.60
2472	75.40
2473	67.55
2474 ³⁷	39.70
2475	54.43
2476	66.34
2467	84.02

ที่มา : สถิติพยากรณ์รายปี พ.ศ. 2480³⁸

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468-2477) เป็นช่วงระยะเวลาสำคัญที่ส่งผลหักเหต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เศรษฐกิจโลกประสบกับความผันผวนเนื่องจากความยุ่งยากทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประกอบกับปัญหาการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกโดยรวม ปัญหาที่สืบเนื่องจากสงครามโลกที่สำคัญคือ ปัญหาความไร้เสถียรภาพของระบบอัตราแลกเปลี่ยนในระบบมาตรฐานทองคำ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นเกิน การเพิ่มขึ้นของการกีดกันทางการค้า การหดตัวของการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในทศวรรษ 2470 ภาวะการณ์เศรษฐกิจข้างต้นมีผล

³⁷ รายรับของรัฐบาลเพิ่มขึ้น ยกเว้นปี 2474 ที่ลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจโลก

³⁸ สถิติพยากรณ์รายปีประเทศไทย พ.ศ. 2480. ใน พอพันธ์ อูยานนท์. (2558). เศรษฐกิจไทยในสมัยรัชกาลที่ 7. กรุงเทพฯ : คบไฟ, หน้า 62.

กระทบต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งเศรษฐกิจการส่งออกที่ขยายตัวน้อยลง ราคาข้าวและที่ดินตกต่ำลง งบประมาณขาดดุล เศรษฐกิจซบเซา รายได้ของชาวนาตกต่ำลง ฯลฯ ปัญหาถูกซ้ำเติมเพิ่มขึ้นเมื่อรัฐบาลใช้นโยบายการตัดงบประมาณรายจ่ายซึ่งมีผลต่อความชะงักงันของโครงการการลงทุน และลดกำลังคนในระบบราชการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475³⁹

ภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจภายในประเทศที่สำคัญคือ ปัญหาการขาดดุลงบประมาณ 4 ปีซ้อนในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมาจากปัญหาการใช้จ่ายเกินตัวของราชสำนัก ปัญหาฟ้าฝนแล้งในปี 2463 มีผลต่อการห้ามส่งออกข้าว และปัญหาการขาดทุนอัตราแลกเปลี่ยน ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงมีผลซ้ำเติมต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและปัญหาการเงินและการคลังของประเทศ แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองตามมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สำคัญคือความขัดแย้งในหมู่ข้าราชการเรื่องการตัดลดงบประมาณ เกิดภาพลักษณ์ของระบบราชการที่ไม่สามารถควบคุมการบริหารและงบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถควบคุมได้ จนชั้นนำในเมืองหลวงและข้าราชการเริ่มสูญเสียความเชื่อมั่นต่อความเป็นผู้นำของรัฐบาล⁴⁰

สำหรับปัญหาทางการเมืองพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ในช่วงที่สถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของสยามที่มีข้อจำกัดสูง ดังนั้น พระองค์จึงมีพระราชประสงค์ให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ช่วยงานราชการ ด้วยการตั้ง “อภิรัฐมนตรีสภา” แทนจะตันทีหลังจากพระองค์ขึ้นครองราชย์ ส่งผลให้อภิรัฐมนตรีสภามีอิทธิพลทางการเมืองอย่างมากในรัชสมัยของพระองค์ ขณะเดียวกันการเติบโตของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาตะวันตกในระบบราชการ พร้อมกับกระแสแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่แพร่หลายเข้ามาในสยามได้ท้าทายรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์มากขึ้น ซึ่งจากความล้มเหลวของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์และกระแสประชาธิปไตยที่ถาโถมเข้าสู่สยาม ส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชดำริที่จะปรับโครงสร้างสถาบันการเมืองของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ใหม่ โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้มีสภานิติบัญญัติและตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีขึ้น เพื่อแบ่งเบาภารกิจ แต่ยังคงรักษาพระราชอำนาจไว้ รวมถึงการพระราชทานรัฐธรรมนูญที่จะทำให้การรวมศูนย์อำนาจมีความชัดเจนและสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันพระมหากษัตริย์⁴¹ นอกจากนี้ ในต้นรัชสมัยของพระองค์ทรงมีพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเทศบาลขึ้นในสยาม (ขณะนั้นพระองค์

³⁹ พอพันธ์ อุทยานนท์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 2.

⁴⁰ เฟิงอ้าง, หน้า 2-3.

⁴¹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน. หน้า 286-288. ใน ญัฐพล ใจจริง และศรีธัญญา เทพสงเคราะห์. (2558). อ้างแล้ว, หน้า 38-39.

ทรงเรียกว่า “ประชาธิปไตย”) ด้วยการยกสถานะประชาธิปไตยขึ้นเพื่อให้ราษฎรท้องถิ่นต่าง ๆ มีส่วนช่วยรัฐในการบำรุงท้องถิ่นของตนเอง⁴²

4.3.3 บริบททางสังคม : ความวิตกเรื่องคนจีนและราษฎรชาวสยามไม่รู้หนังสือ

โครงสร้างของสังคมสยามสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ประกอบด้วยคนหลาย “ชนชั้น” และหลายชาติพันธุ์ เมื่อกล่าวถึงปัญหาในการปรับตัวเข้าสู่สมัยใหม่ในมิตินโยบายการปกครอง ในความคิดของชนชั้นนำสยามมักจะกล่าวถึงอุปสรรคสำคัญสองประการในสังคม ประการแรกคือ หากมีการเลือกตั้งในระบบผู้แทนและการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น คนที่จะเป็นผู้แทนก็ต้องเป็นผู้ที่เสียภาษีและคนที่ได้รับเลือกให้มาทำหน้าที่ทางการเมืองในระบบตัวแทนส่วนใหญ่จะเป็น “คนจีน” ซึ่งคนจีนขณะนั้นยังมีสำนึกที่ผูกพันกับแผ่นดินแม่อย่างมาก ข้อนี้เป็นความวิตกกังวลทั้งในบรรดาชนชั้นนำรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์และรัฐบาลหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

ประการต่อมา คือ ราษฎรซึ่งเป็นคนจำนวนมากในสังคมสยามยังไม่มีการศึกษา ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเหตุผลสำคัญที่รัฐบาลทั้งก่อนและหลัง พ.ศ. 2475 ได้อธิบายไว้ถึงอุปสรรคในการพัฒนาการเมือง

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลก็มีอาจจัดตั้งได้หากยังมีอุปสรรคทางสังคมทั้งสองประการทำให้เทศบาลไม่สามารถจัดตั้งได้ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ขณะที่เทศบาลหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 แม้จะมีการริเริ่มจัดตั้งแต่ก็มีกระจายตัวทั่วประเทศซึ่งปัจจัยทางสังคมที่กล่าวมานี้ก็เป็นหนึ่งในอุปสรรคตามทัศนะของชนชั้นนำ

⁴² ญัฐพล ใจจริง และศรัณยู เทพสงเคราะห์. (2558). อ่างแล้ว, หน้า 39.

II. Population.

52

TABLE 10.

CLASSIFICATION of the OCCUPIED PERSONS ACCORDING to the NATURE of INDUSTRY or SERVICE.

Kingdom of Siam.

Census B. E. 2472 (1929).

OCCUPATION GROUPS	PERSONS ENGAGED	PER CENT.
Agriculture, Sylviculture and Animal Husbandry	6,245,358	83.05
Fishing	82,853	1.10
Professions and Independent Workers	98,967	1.25
Commerce, Dealing, Catering, etc.	503,839	6.70
Industrial Pursuits	164,526	2.19
Government Employment (exclusive of Army and Navy)	62,109	0.83
Domestic Services and Others	367,105	4.88
TOTAL	7,519,757	100.00

ภาพแสดงการประกอบอาชีพของประชากรในสยามปี พ.ศ. 2472 จาก *Statistical Year Book of the Kingdom of Siam B.E. 2473 (1930-1931)*. No.16, Bangkok : Department of General Statistics, Ministry of Finance, 1931.

II. Population.

43

TABLE 5.

POPULATION CENSUS, KINGDOM OF SIAM
by SEX and NATIONALITY.

Period B. E. 2462 and 2472 (1919 and 1929).

NATIONALITY	Sex	CENSUS		INTERCENSAL INCREASE	
		B. E. 2462	B. E. 2472	Numerical	Per cent.
Siamese*	M.	4,049,464	5,193,554	1,144,090	28.25
	F.	4,210,733	5,299,750	1,089,017	25.86
	P.	8,260,217	10,493,304	2,233,087	27.03
Chinese	M.	205,470	313,764	108,294	52.70
	F.	54,724	131,510	76,786	140.24
	P.	260,194	445,274	185,080	71.13
Indian and Malay	M.	210,330	191,535	- 18,995	- 9.02
	F.	211,676	188,083	- 22,993	- 10.86
	P.	421,606	379,618	- 41,988	- 9.86
Cambodian and Andanese	M.	50,676	32,998	- 17,678	- 34.85
	F.	52,137	34,091	- 19,106	- 36.66
	P.	102,773	65,989	- 36,784	- 35.79
Shan and Burmese	M.	17,156	17,530	374	1.94
	F.	14,771	14,855	84	0.56
	P.	31,927	32,385	458	1.31
White Race	M.	1,153	1,241	88	7.45
	F.	653	679	26	3.19
	P.	1,813	1,920	107	5.90
Japanese	M.	194	181	- 13	- 6.70
	F.	91	114	23	25.27
	P.	285	295	10	3.51
Others	M.	65,087	41,352	- 23,735	- 31.84
	F.	63,413	43,090	- 20,323	- 32.10
	P.	128,600	87,422	- 41,078	- 31.97
TOTAL WHOLE KINGDOM*	M.	4,399,672	5,799,065	1,399,393	31.82
	F.	4,607,683	5,711,149	1,103,466	23.95
	P.	9,207,355	11,505,207	2,296,852	24.97

* Inclusive of Chinese born in the Kingdom of Siam whose numbers in B. E. 2472 were 113,050.
 Note: The minus signs indicate "decrease."

ภาพแสดงประชากรในราชอาณาจักรสยามจาก Statistical Year Book of the Kingdom of Siam B.E. 2473 (1930-1931).No.16, Bangkok: Department of General Statistics, Ministry of Finance, 1931.

4.4. ความคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. 2468 - ก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะกล่าวถึงคือ การเปลี่ยนแปลงของสถาบันการเมืองตลอดจนพื้นที่การเมืองในศูนย์กลางแห่งอำนาจของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งนับตั้งแต่การสถาปนาระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในกลางทศวรรษ 2430 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับบนอยู่เสมอในแต่ละรัชสมัยของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงมีอำนาจสูงสุดในรัฐ กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ 5 ภายหลังจากการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินที่มีหมุดหมายสำคัญในปี พ.ศ. 2435 ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันการเมืองตามมาในปี พ.ศ. 2437 มีการจัดตั้ง “รัฐมนตรีสภา” และ “องคมนตรีสภา” ขึ้นมาแทนสถาบันการเมืองเดิม คือ “ที่ปรึกษาราชการในพระองค์” (Privy Council) และ “ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” (Council of State) ที่จัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2417 เป็นต้นมา ต่อมาเมื่อเปลี่ยนรัชสมัยมาสู่รัชกาลที่ 6 ก็มีการจัดตั้ง “สภากรรมการองคมนตรี” ขึ้นมา และเมื่อมีการปลดเปลี่ยนรัชสมัยจากรัชกาลที่ 6 สู่รัชกาลที่ 7 ก็เฉกเช่นเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่จะปรับเปลี่ยนทางการเมือง เช่นเดียวกับพระราชบิดาและพระเชษฐา หากแต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป สิ่งที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ มีการแต่งตั้ง “อภิรัฐมนตรีสภา” “สภากรรมการองคมนตรี” และ “เสนาบดีสภา”⁴³

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีพระราชดำริเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองที่หลายเรื่องได้ถูกนำเข้าไปประชุมในสถาบันบริหารที่ได้กล่าวมาข้างต้น และเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบประชาธิปไตยหรือเทศบาลก็เป็นหนึ่งในประเด็นที่ได้มีการศึกษา อภิปรายกันในหมู่บรรดาชนชั้นนำสยามสมัยรัชกาลที่ 7

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้ง Municipality มีร่องรอยของความคิดมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แล้ว ซึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เช่นเดียวกันพระองค์มีพระราชดำริอย่างชัดเจนประสงค์ให้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในสยาม และมีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง หรือเรียกได้ว่าการก่อรูปและเข้าสู่วาระของกระบวนการกำหนดนโยบายเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่

⁴³ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). 100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชาการ: วิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, หน้า 37-89

ความคิดของกลุ่มคนที่เห็นด้วยกับการจัดตั้งเทศบาล และพยายามผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลนำไปสู่การประกาศใช้เป็นกฎหมาย ปรากฏให้เห็นผ่านการเสนอความคิดเห็นในร่างกฎหมาย (ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) หรือแม้แต่เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นการถกถึงความคืบหน้าของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในกลุ่มนี้มีความประสงค์ที่จะให้เทศบาลเกิดขึ้นจริงในสังคมไทย โดยมองว่าการจัดตั้งเทศบาลในประเทศไทยจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันและช่วยให้บ้านเมืองเจริญขึ้น รวมถึงการจัดการปกครองแบบเทศบาลนี้จะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่จะก้าวไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (พระราชดำริพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) ปฏิเสธไม่ได้ว่ากลุ่มคนที่มีความในการจัดตั้งเทศบาลเป็นผลมาจากบริบททางการเมืองในสมัยนั้น กล่าวคือ ความคิดในเรื่องการปกครองแบบเทศบาลนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันการเมืองเพื่อแบ่งเบาภาระของพระมหากษัตริย์ โดยการให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีส่วนช่วยรัฐในการบำรุงท้องถิ่นตนเอง⁴⁴

ในอีกด้านหนึ่งก็ปรากฏความกังวลใจของบุคคลบางกลุ่มในเรื่องของการเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมการปกครองท้องถิ่นเคยมีหน้าที่แต่เพียงการบำรุง ไปสู่หน้าที่ทางการเมืองการปกครองนั้น เป็นประเด็นสำคัญยิ่ง ส่งผลให้การประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลดำเนินไปอย่างล่าช้า จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475⁴⁵ ทำให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ยังมีบางบุคคลที่เห็นด้วยกับการมีเทศบาล แต่มีความเห็นคัดค้านบางหลักการในร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยมองว่าหลักการในเรื่องของโครงสร้างภายในยังคงมีปัญหาอยู่ กล่าวคือ ในเรื่องของการเลือกสภามนตรีที่มีหลักการกว้างเกินไป อันเป็นการเปิดโอกาสให้คนต่างด้าวเข้ามามีอำนาจในการบริหารกิจการของเทศบาล ดังนั้นจึงเสนอให้จำกัดสิทธิในการเลือกเทศมนตรีให้เฉพาะคนพื้นเมือง จะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์ในการมองคนต่างด้าว หรือคนต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาสำหรับการบริหารกิจการท้องถิ่นที่เป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จวบจนรัชสมัยพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กล่าวได้ว่าร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓) เป็นตัวแทนของความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลสมัยรัชกาลที่ 7 แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะไม่ได้มีการประกาศใช้ และนำไปสู่การปฏิบัติจริง ทว่าในฐานะ “ตัวบท” แห่งยุคสมัยก็นับได้ว่าเป็นหลักหมายที่เดินทางไปได้ไกลกว่าสมัยพระราชบิดาและพระเชษฐาของพระองค์ (ดูการวิเคราะห์ตัวบทต่อไปข้างหน้า)

⁴⁴ ธีรพล ใจจริง และศรีธัญญา เทพสงเคราะห์. (2558). อ่างแล้ว, หน้า 38-39.

⁴⁵ เฟิงอ่าง, หน้า 109.

4.4.1 การแสวงหาแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นจากต่างประเทศ

ในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการคัดเลือกกรรมการ และมอบหมายงานให้ข้าหลวงเหล่านี้สำรวจถึงท้องที่ในหัวเมืองต่าง ๆ ทั้งสุขาภิบาลและบุรีบาล เพื่อดำริการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประโยชน์เจริญขึ้น รวมถึงเรียกตัวผู้ที่มีความรู้และสมควรมาสอบถามเพื่อให้ความสะดวกและเป็นประโยชน์ที่จะร่างระเบียบพระราชบัญญัติให้เหมาะแก่ท้องที่⁴⁶ เมื่อกรรมการได้ดูการสุขาภิบาลหัวเมืองต่าง ๆ ในพระราชอาณาจักรเสร็จแล้ว ได้กราบบังคมลาไปดูการนี้ในประเทศใกล้เคียง มี ชวา สิงคโปร์ ฮังกัวย และฟิลิปปินส์ ส่วนนาย อาร์ ดี เกรก กราบบังคมลาไปเยี่ยมบ้านเมืองในทวีปยุโรป (สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อิตาลี และเยอรมนี) เมื่อกรรมการได้กลับเข้ามากรุงเทพฯ ได้นำรายงานซึ่งได้เขียนลงนามกันที่ฮังกัวย ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2471 มาเสนอ⁴⁷ ทั้งนี้ในรายงานดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงการสุขาภิบาลที่สิงคโปร์ และฮังกัวย รวมถึงมีข้อเสนอของกรรมการเกี่ยวกับการจัดการสุขาภิบาลของประเทศไทยในอนาคตอีกด้วย เหตุผลที่ยกสองประเทศดังกล่าวมานี้เนื่องจากมีการกล่าวถึงการจัดการสุขาภิบาลไว้ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างเพิ่มเติมจากฟิลิปปินส์ (กล่าวถึงในความเห็นและข้อเสนอสำหรับนโยบายในอนาคตของเทศบาลในประเทศไทย) โดยการสุขาภิบาลในต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

สิงคโปร์

การกล่าวถึงกิจการสุขาภิบาลของสิงคโปร์ส่วนใหญ่เน้นไปที่เรื่องของโครงสร้างภายใน เป็นต้นว่าสภาเทศบาลประกอบไปด้วยคณะกรรมการที่คน การได้มาซึ่งคณะกรรมการมาจากทั้งการเสนอชื่อจากสมาคมต่าง ๆ รวมถึงได้รับการเสนอชื่อจากผู้ว่าราชการจังหวัด ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือเทศบัญญัติกำหนดให้คณะกรรมการส่วนใหญ่จะต้องเป็นผู้ชำระภาษี⁴⁸ นอกจากนี้แล้วในช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์ของเทศบาล (สิงคโปร์) กรรมการได้รับเลือกตั้งจากประชาชน แต่ระบบนี้ถูกยกเลิกเมื่อประมาณ 15 ปีก่อน เนื่องจากพบว่าระดับการรู้หนังสือของประชาชนไม่สูงพอสำหรับการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง

⁴⁶ “ความเห็นของกรรมการในเรื่อง การจัดการสุขาภิบาล (ประชาภิบาลเดิม) (๒ มิถุนายน ๒๔๗๑)”. ใน: สนธิ เตชานันท์. (2545). **แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 46-47.

⁴⁷ เฟิงอ้าง. หน้า 49.

⁴⁸ เฟิงอ้าง. หน้า 50.

นอกจากนี้คณะกรรมการมีอิสระอย่างมากในการบริหารจัดการการสุขภาพิบาล แม้ว่างบประมาณจะต้องผ่านการอนุมัติโดยผู้ว่าราชการจังหวัดในสภาก่อนก็ตาม รวมถึงอำนาจที่ไม่แน่ชัดในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ แต่กฎหมายเหล่านี้จะต้องผ่านการอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อนก่อนที่จะบังคับใช้

ประธานสภาเป็นข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับเงินเดือนจากกองทุนเทศบาล และได้รับแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดหลังจากปรึกษากับคณะกรรมการ ส่วนคณะกรรมการอื่น ๆ จะไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยง นอกจากนี้การไม่เข้าร่วมการประชุมติดต่อกันสามครั้งอาจทำให้ที่นั่งของกรรมการว่างลง โดยกิจการหลัก ๆ ของสภาจะดำเนินการโดยคณะกรรมการ โดยมีภารกิจหลักดังนี้ 1) ภาษี 2) กรมอนามัย 3) ถนนและท่อระบายน้ำ 4) คณะกองพลดับเพลิง, สถาปนิก, การปรับปรุงและการสำรวจอาคาร 5) น้ำ 6) ก๊าซและไฟฟ้า และ 7) การเงินและวัตถุประสงค์ทั่วไป ทุกกิจการที่มีความสำคัญจะต้องส่งไปยังที่ประชุมใหญ่สามัญโดยหนึ่งในคณะกรรมการ โดยสภาสามัญจะไม่สามารถคัดค้านมติของคณะกรรมการได้ วิธีการคือการตีเรื่องกลับ จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่าเทศบาลสิงคโปร์ทำหน้าที่เป็นเทศบาลชั้นหนึ่งและมีความเชื่อมั่นในตัวของผู้ชำระภาษี แต่การเก็บภาษีนั้นสูงผิดปกติ คือ 24% ของมูลค่าทรัพย์สินประจำปี⁴⁹

ฮ่องกง

กิจกรรมของเทศบาลดำเนินการโดยคณะกรรมการสุขภาพิบาล ซึ่งเป็นประธานโดยเจ้าหน้าที่ข้าราชการพลเรือนที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดและประกอบด้วยสมาชิก 10 คนซึ่ง 8 คนได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดและส่วนที่เหลืออีก 2 คนได้รับเลือกจากผู้มีสิทธิหนึ่งเป็นคณะลูกขุน คณะกรรมการมีหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารบางอย่างอำนาจในการทำตามกฎหมายซึ่งมีผลบังคับใช้หลังจากได้รับการอนุมัติจากสภานิติบัญญัติ ประธานคณะกรรมการไม่สามารถยกเลิกได้ แต่การกระทำของผู้บริหารของเขาหลายคนต้องการการแจ้งคณะกรรมการ หนึ่งอาจอธิบายคณะกรรมการเป็นรัฐบาลกลางในคณะกรรมการเพื่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บางอย่าง⁵⁰

นอกจากนี้ในรายงานยังกล่าวถึงสภาพบ้านเมืองและกิจการต่าง ๆ ของฮ่องกง ว่ามีสภาพบ้านเมืองที่สะอาด โดยเฉพาะถนนหนทางที่ถูกสร้างขึ้นและบำรุงรักษาโดยกรมการงานสาธารณะซึ่งเป็นหน่วยงานก่อสร้างโดยร่วมมือกับคณะกรรมการสุขภาพิบาล การจัดการกับโรคระบาดที่มีประสิทธิภาพ โดยเหล่าข้าหลวงของไทยที่ไปศึกษางานที่ฮ่องกงกล่าวชื่นชมว่าเป็นเพียงไม่กี่ประเทศที่มีนโยบายที่ถูกสุขลักษณะด้วยมาตรการและวิธีการที่เข้มงวด นอกจากนี้ยังมีการจัดวางระบบน้ำที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงพลังงานไฟฟ้าที่จัดทำโดยบริษัทเอกชนที่มี

⁴⁹ เฟ็งอ้อาง. หน้า 50-51.

⁵⁰ เฟ็งอ้อาง. หน้า 52.

สัมปทานจากรัฐบาล แต่ทั้งนี้ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดของงบประมาณของเทศบาล โดยรายจ่ายจะแสดงอยู่ในงบประมาณทั่วไป การเก็บภาษีในฮ่องกงเป็นที่น่ายกย่อง โดยจัดเก็บเพียง 13% จากมูลค่ารวมต่อปี ซึ่งจะเก็บไว้จนกว่าจะมีการจัดสรรสำหรับกิจกรรมของคณะกรรมการสุขภาพ⁵¹

ความเห็นและข้อเสนอสำหรับนโยบายในอนาคตของเทศบาลในประเทศไทย

หลังจากที่เหล่าข้าหลวงที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศที่นำโดยนายอาร์ ดี เครก ประธานกรรมการ และคณะกรรมการ ได้แสดงความเห็นและมีข้อเสนอสำหรับนโยบายในอนาคตแก่เทศบาลของไทย โดยในข้อเสนอได้ระบุว่ามันเป็นเรื่องที่ยากหากจะนำโครงการของเทศบาลทั้งหมดที่ปรากฏในรายงานนำมาปฏิบัติเพื่อที่จะตอบสนองและให้สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจ แต่ทั้งนี้ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่คือ ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมีระดับการรู้หนังสือที่ต่ำ โดยในความเห็นของเหล่าข้าหลวงมองว่ากระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ยังคงเป็นไปได้ยาก และนโยบายอื่น ๆ จะเต็มไปด้วยปัญหา รวมถึงจะต้องบรรเทาความไม่ไว้วางใจต่อระบบราชการ โดยต้องแทรกซึมผ่านทั้งประชาชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการและจะต้องมีความยุติธรรม โดยนโยบาย "honesty first" ได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจน⁵²

ข้อสังเกตที่น่าสนใจหลังจากไปศึกษาดูงานต่างประเทศ แล้วนำกลับมาเป็นข้อเสนอให้กับประเทศอีกหนึ่งข้อ คือ การไปศึกษางานในฟิลิปปินส์ โดยพบว่าเหรียญกษาปณ์ในส่วนของรัฐบาล ส่วนของจังหวัด และในเขตเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก Insular Government เสมอ ซึ่งมันง่ายที่จะยกย่องว่าสิ่งนี้ถือเป็นการตรวจสอบที่แท้จริงเกี่ยวกับการใช้เงินทุนในทางที่ผิด ในขณะที่เดียวกันเหล่าข้าหลวงยังไม่แนะนำการแต่งตั้งเหรียญกษาปณ์สำหรับเทศบาลในสยาม การที่ประชาชนจะเชื่อมั่นและไว้วางใจเกี่ยวกับการตรวจสอบเทศบาลต้องเกิดจากการการตรวจสอบที่สม่ำเสมอหากเป็นไปได้ควรมีการตรวจสอบรายเดือน โดยสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการอำเภอเพื่อแสดงให้เห็นว่าเงินและงบประมาณถูกใช้ไปอย่างเหมาะสม⁵³

นอกจากนี้ยังเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานแยกออกจากกระทรวงมหาดไทย โดยมองว่าหน่วยงานขนาดใหญ่ไม่ได้มีความจำเป็นและที่สำคัญไม่ควรมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมใด ๆ อีกทั้งตำแหน่งบางตำแหน่งที่สังกัดอยู่ในกรมการ

⁵¹ “ความเห็นของกรรมการในเรื่อง การจัดการสุขภาพ (ประชากรบาลเดิม) (๒ มิถุนายน ๒๔๗๑)”. ใน. สนธิ เตชานันท์. (2545). **แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 52.

⁵² เฟิงอ่าง. หน้า 53.

⁵³ เฟิงอ่าง. หน้า 53.

อนามัยสามารถโอนไปยังกรมใหม่ได้ ทั้งนี้การเสนอจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากภาระหน้าที่ของกรมใหม่ที่แยกออกมาจะต้องติดต่อดังโดยตรงกับหน่วยงานท้องถิ่น

อีกหนึ่งข้อเสนอที่น่าสนใจ คือ การแบ่งเทศบาลออกเป็นสามชั้น โดยตั้งอยู่บนฐานของรายได้และจำนวนประชากร หากเกิดกรณีการลดลงของรายได้และประชากร วิธีการได้มาซึ่งตัวสมาชิกสภา ก็อาจจะเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยคุณสมบัติสำหรับผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนอาจเป็นผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลเป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งปีที่มีคุณสมบัติด้านภาษี

ข้อเสนอ คือ คุณสมบัติของเทศบาลชั้นหนึ่งควรมีรายได้เกิน 30,000 บาทและประชากร 8,000 คน รายได้ชั้นสองจะต้องเกิน 10,000 บาท และประชากร 4,000 คน และรายได้ชั้นสาม เกิน 5,000 บาท และประชากร 2,000 คน และมองว่าเทศบาลใดที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ควรถูกระงับ

สภาเทศบาลชั้นหนึ่งควรประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานของปลัดจังหวัด ตัวแทนกรมอนามัย นายอำเภอ และกำนันเทศบาล และสมาชิกที่ไม่เป็นทางการ 4 คนหากการเลือกตั้งไม่สามารถทำได้ สมาชิกสี่คนที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ส่วนเทศบาลชั้นสองและเทศบาลชั้นสามควรมีสภาเช่นเดียวกับชั้นแรก แต่สมาชิกที่ได้รับเลือกหรือแต่งตั้งอย่างไม่เป็นทางการสองและหนึ่งคนตามลำดับ สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติเหมาะสม แต่อาจไม่จำเป็นในกรณีที่มีการแต่งตั้ง⁵⁴

นอกจากการข้อเสนอของเหล่าข้าหลวงต่อเทศบาลในภาพรวมแล้ว ยังมีข้อเสนอสำหรับการเทศบาลในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การเงิน : เทศบาลชั้นหนึ่งทั้งหมดควรเพิ่มภาษีที่มีอยู่ นอกเหนือจากภาษีของโรงฆ่า แต่เทศบาลชั้นสองและสามควรดำเนินกิจการต่อด้วยภาษีปัจจุบันที่มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ภาษีในปัจจุบันถูกเรียกเก็บ แต่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น หาบเร่แผงลอย ควรปรับให้ให้ถูกต้องตามระเบียบ

2. การประเมิน : ข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ควรรู้สึกว่าการประเมินได้ทำในหลักการที่เท่าเทียมกันอย่างแน่นอน สำหรับข้อเสนอแนะ คือ แต่ละสภาควรแต่งตั้งจากสมาชิกคณะกรรมการประเมินขนาดเล็กหากเป็นไปได้หนึ่งในสมาชิกที่ไม่เป็นทางการควรนั่งในคณะกรรมการนี้ ควรมีการอุทธรณ์จากคณะกรรมการไปยังสภาเต็มรูปแบบและจากสภาไปยังคณะกรรมการรัฐบาลท้องถิ่น

⁵⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 53-54.

3. การค้าชำระภาษี : ควรมีกฎที่แน่นอนสำหรับการดำเนินการกับผู้ชำระภาษี ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติเหมือนกัน หนึ่งในคณะกรรมการรัฐบาลท้องถิ่นต้องดูแลเรื่องนี้อย่างรอบคอบ

4. งบประมาณ : วิธีการปัจจุบันในการเตรียมงบประมาณของเทศบาลนั้นไม่ได้ลงรายละเอียดอย่างถี่ถ้วน ควรร่างแบบฟอร์มที่เหมาะสมพร้อมคำอธิบาย

5. ถนน : มีความคิดเห็นที่จะตัดเรื่องถนนออกจากกิจการของเทศบาล ซึ่งจะเป็นการลดภาระของเทศบาลลง การบำรุงรักษาและการก่อสร้างถนนเป็นหนึ่งในโอกาสที่ดีที่สุดสำหรับเทศบาลที่แสดงให้เห็นว่าผู้ชำระภาษีได้รับเงินของพวกเขาคุ้มค่า ข้อเสนอแนะ คือ การเก็บภาษียานพาหนะ และรักษาเปอร์เซ็นต์ให้คงที่ตามสัดส่วนของกิโลเมตรของถนนและจำนวนรถยนต์ในเขตเทศบาลและชำระยอดคงเหลือให้กับกรมการทาง เทศบาลควรละทิ้งว่าจะต้องคำนึงถึงถนนทุกสาย ยกเว้นถนนชั้นหนึ่งซึ่งควรสร้างและรักษาไว้ตามข้อกำหนดของกรมการทาง

6. น้ำเสีย และสุขาภิบาล และน้ำประปา และไฟฟ้า : โครงการบำบัดน้ำเสียเป็นกิจการที่มีค่าใช้จ่ายสูงและมีประสิทธิภาพ นครปฐมเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นว่าน้ำประปาที่มีการจัดการอย่างดี กรณีของโคราชบางเทศบาลมีเงินส่วนเกินของกองทุนซึ่งอาจใช้เป็นพื้นฐานสำหรับรูปแบบของสาธารณูปโภคได้ คณะกรรมการรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องทำข้อเสนออย่างเป็นทางการต่อคลัง ส่วนการจัดการไฟฟ้าควรได้รับการจัดการโดยเทศบาลเสมอ ตัวอย่าง คือ จังหวัดราชบุรี แต่ในทางปฏิบัติและความเป็นจริงค่อนข้างยาก ในเขตเทศบาลชั้นหนึ่งสามารถทำกิจการนี้ได้ หากมีการทำอย่างชาญฉลาดและดำเนินการโดยสุจริต

7. โรงพยาบาล : ปฏิเสธไม่ได้ว่ากิจการที่เกี่ยวกับโรงพยาบาลจะดำเนินการได้ดีที่สุดโดยรัฐบาลกลาง เช่น ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญของสถาบันเหล่านี้ และเทศบาลควรมีส่วนร่วมในกิจการของโรงพยาบาล

8. เขตแดนเทศบาล : ขอบเขตปัจจุบันควรได้รับการตรวจสอบอย่างจริงจังไม่ใช่จากการวัดจุดสมมาตร แต่ต้องมาจากการพิจารณาการปฏิบัติจริง

9. อำนาจนิติบัญญัติ : เทศบาลควรมีอำนาจในการทำตามกฎหมายที่เกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น เรื่องการจัดการพื้นที่แออัดของตลาด กฎระเบียบการจราจร เวลาปิดของร้านค้า เครื่องดื่ม ภาพยนตร์ กฎหมายเหล่านี้ตามที่แนะนำข้างต้นควรส่งไปยังคณะกรรมการรัฐบาลท้องถิ่นเพื่ออนุมัติ แต่เมื่ออนุมัติแล้วควรบังคับใช้ตามกฎหมาย

10. เจ้าหน้าที่เทศบาล : ในปัจจุบันสถานะของพนักงานค่อนข้างคลุมเครือ การจัดที่น่าพอใจที่สุดคือการให้พนักงานอยู่ในสถานะข้าราชการพลเรือนโดยอาจมีส่วนร่วมในเงินบำนาญของเทศบาล ซึ่งน่าจะเป็นแรงจูงใจที่ดี

11. การดำเนินการ : ในบทบัญญัติควรเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการขนาดเล็กเพื่อพิจารณาข้อเสนอ โดยในเวลาไม่ก่นาทีของการประชุมก่อนหน้าี้ควรจะอ่านหรือหมุนเวียนในคณะก่อนที่จะถูกส่งผ่านอย่างเป็นทางการ โดยการประชุมสามัญควรเป็นวันเดียวกันในแต่ละเดือนเช่นวันพุธสุดท้ายในเดือน หากเป็นไปได้ควรส่งวาระการประชุมไปยังสมาชิกแต่ละคน หลักการและขั้นตอนในการประชุมสำหรับหัวข้อที่สำคัญ ๆ เช่น เรื่องงบประมาณ ควรจะอ่านและทบทวนอย่างน้อย 10 วันก่อนการประชุม

12. ประธาน : ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ กลยุทธ์ และความสามารถของประธาน ในปัจจุบันประธานส่วนใหญ่รับผิดชอบงานที่มีลักษณะเบาเกินไป โดยไม่เข้าใจหลักการพื้นฐานของเทศบาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ควรได้รับการศึกษาในแง่⁵⁵

ทั้งนี้ข้อเสนอแนะข้างต้นมีลักษณะทั่วไปและในกรณีที่มีการเห็นด้วยกับหลักการและข้อเสนอต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไป แต่ยังคงจะต้องมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนอยู่หลายอย่าง

นอกจากนี้ยังมีความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนาย อาร์ ดี เกรก ต่อเทศบาลในกรุงเทพมหานคร (ส่วนหนึ่งของโครงการใหญ่แห่งเทศบาล) หลังจากที่เขาไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งข้อเสนอออกเป็น 4 ข้อ ดังนี้

1. เรื่องการเลือกกรรมการเทศบาลจากผู้เสียจังกอบนั้น นาย อาร์ ดี เกรก เห็นว่า ก. มติในการคัดเลือกกรรมการสำหรับสภาเทศบาลน่าจะได้แก่ชนชาติจีนเป็นส่วนใหญ่ ข. การที่จะเลือกผู้แทนผู้เสียจังกอบเป็นกรรมการสำหรับสภาเทศบาลในขณะนี้ ถึงแม้จะจำกัดสิทธิ์ไว้อย่างแคบเพียงใดก็ตามก็ยังไม่เป็นการสะดวก ค. กรรมการส่วนมากถึงหากว่าเป็นข้าราชการ (ตามแบบสุขาภิบาลหัวเมือง) แต่บรรดากรรมการนอกราชการมักจะตั้งหน้าตาหนีติดเตียงกิจการของเทศบาลในทางที่จะไม่ให้คุณประโยชน์แก่การวินิจฉัยนั้น

2. ในเรื่องของคณะกรรมการที่ปรึกษา มีความเห็นว่า ก. ควรตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นคณะหนึ่ง มีอธิบดีกรมนคราทรเป็นนายก ข. คณะกรรมการที่ปรึกษานี้ควรได้แก่บุคคลตั้งขึ้นแทนสภาพาณิชย์ของชาวยุโรป สภาพาณิชย์ของชาวจีน คณะกษัตริย์และไทยผู้เสียจังกอบ ค. ให้สภานี้มีหน้าที่แต่ฐานเป็นที่ปรึกษา มิให้มีอำนาจในทางธุรการหรือในทางการเงิน ฉ. ไม่ควรให้ข้าราชการเป็นกรรมการนอกจากนายก และ ง. ไม่ให้มหาชนเข้าไปในชุมนุมสภา

⁵⁵ เฝิงอ้าง. หน้า 54-57.

3. เรื่องรายได้ของเทศบาลนั้น เห็นว่า ก. ควรเก็บจังกอบร้านโรงเรือนในเขตเทศบาล ข. มีพ่อค้าผู้ชำนาญในคณะกรรมการตีราคาทรัพย์สินต้องจังกอบ ค. เมื่อเจ้าทุกข์เห็นว่าอัตราจังกอบที่ตีราคานั้นสูงมากเกินไปสมควรก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ ข. ควรยกเว้นเก็บจังกอบสำหรับสถานที่ทำการของรัฐบาล โรงพยาบาล ปุชนิยสถานและสุสาน ง. ในชั้นแรกควรตั้งอัตราจังกอบให้ต่ำไว้ก่อน จ. ควรพิมพ์บัญชีอันได้ตรวจถูกต้องเรียบร้อยแล้วนั้นออกโฆษณาเพื่อให้ทราบทั่วกัน ฉ. ไม่มีความหวังว่ากรุงเทพมหานครจะเลี้ยงตัวเองได้นั้น

4. เรื่องวัตถุที่ประสงค์นั้น นาย อาร์ ดี เครก ระบุไว้เพียงแต่การทำถนนและบำรุงการสุขาภิบาลเท่านั้น⁵⁶

นอกจากข้อเสนอของนาย อาร์ ดี เครก ที่มีต่อเทศบาลแล้ว ยังมีชนชั้นนำในประเทศที่ได้แสดงความเห็นต่อข้อเสนอของนายอาร์ ดีเครก ทั้งนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว โดยกลุ่มแรก ได้แก่ หม่อมเจ้าสกลวรรณกร เจ้าพระยามุขมนตรี และพระยาสุรินทรราชา โดยทั้งสามได้ลงความเห็นและพิจารณาข้อเสนอของนายอาร์ ดี เครก ดังนี้

1. เรื่องการเลือกกรรมการเทศบาลจากผู้เสียจังกอบ เห็นว่าสำหรับข้อ ก. เรื่องเกรงเงินหรือชนต่างด้าวทั่วไปจะได้มติเลือกเป็นส่วนใหญ่ นั้น ยังมีทางที่จะหาลักษณะกำหนดกฎเกณฑ์วางไว้สำหรับเลือกกรรมการสภาเพื่อให้บังเกิดผลอันพึงปรารถนาแก่กิจการของเทศบาลให้บริบูรณ์ได้โดยห้ามมิให้เลือกบุคคลผู้ที่ไม่สามารถพูดและอ่านภาษาไทยได้ดี ผู้ที่ไม่เสียจังกอบ ผู้ไร้ความสามารถตามกฎหมาย ผู้เคยต้องโทษจำคุก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำสัญญาหรือรับจ้างของเทศบาล ผู้ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล

เมื่อบุคคลจะเป็นเงินหรือชนต่างด้าวผู้ใดไม่ต้องด้วยลักษณะจำกัดนี้แล้วก็ไม่น่าจะพึงรังเกียจที่จะเรียกเข้าเป็นกรรมการ เพราะบุคคลผู้นั้นอาจออกความเห็นให้เป็นประโยชน์เทศบาลก็ได้ ส่วนความเห็นของ นายเครก ข้อ ข. และข้อ ค. นั้น เห็นว่า ในชั้นต้นนี้ควรให้มีระเบียบการตั้งและการเลือกด้วยกันทั้ง ๒ อย่าง แต่ต้องจำกัดให้จำนวนบุคคลในประเภทที่แต่งตั้งมีมากกว่าจำนวนประเภทที่เลือก ทั้งควรมีเงื่อนไขประกอบไว้ด้วยว่าต้องไม่มีบุคคลซึ่งรับสินจ้างของรัฐบาลหรือเทศบาลเป็นกรรมการมากกว่าถึงจำนวน ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้มีข้อครหาว่ารัฐบาลเข้าครอบงำกิจการของเทศบาลเกินสมควร

2. เรื่องของคณะกรรมการที่ปรึกษา ทั้งสามมีความเห็นพ้องด้วยในข้อ ก. ที่ให้อธิบดีกรมนคราทรเป็นนายกของสภานั้น แต่ควรเพิ่มให้มีข้าราชการผู้ใหญ่ในตำแหน่งอุปนายกสำหรับแทนนายกในขณะมีความจำเป็นอีก

⁵⁶ “ความเห็นของกรรมการพิจารณารายงานของนาย อาร์ ดี เครก เรื่อง “เทศบาลกรุงเทพมหานคร” (๓๐ มกราคม ๒๔๗๒)” ใน. สนธิ เตชานันท์. (2545). แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 74-77.

ตำแหน่งหนึ่ง ข้อ ข. นั้นกรรมการคนเข้าพระพุทธรูปเจ้านี้ เห็นว่ากรรมการเทศบาลควรเป็นตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียในการเทศบาล คือ ผู้เสียจังกอบหรือ ภาษีหาควรเป็นตัวแทนของชนชาติหนึ่งชาติใดไม่ เพราะฉะนั้นการตั้งกรรมการจึงควรให้อยู่ในความวินิจฉัยของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าควรจะได้แก่บุคคลผู้ใด แต่บุคคลเหล่านั้นจะต้องอยู่ในวงลักษณะกำหนดดังกล่าวแล้วข้างต้น ข้อ ค. ที่ตีวงกันมิให้สภามีอำนาจในราชการ หรือการเงินด้วยนั้นไม่ชอบด้วยทางการ เพราะหน้าที่ของสภาเทศบาลนั้น ก็คือการควบคุมกันขึ้นเป็นคณะ (committees) เพื่อควบคุมกิจการแผนกต่าง ๆ เช่น การเงิน การโยธา กา ประปา ฯลฯ เป็นต้น ถ้าหากว่าสภาไม่ต้องมีความรับผิดชอบเสียเลยตามความเห็นของนายเกรกแล้ว จะหวังให้สภาสงใจในกิจการของเทศบาลโดยแท้จริงอย่างไรได้ จึงกรรมการเทศบาลควรต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้เสียจังกอบทั้งหลายซึ่งตนเป็นผู้แทน ส่วนข้อ ฉ. ที่ว่าไม่ควรให้ข้าราชการเป็นกรรมการเสียเลยนอกจากนายกนั้น ดูจะไร ๆ ออก ข้อสำคัญอยู่ที่ผู้นั้นจะเป็นข้าราชการหรือมิเป็นก็ตามแต่เป็นผู้เสียจังกอบหรือภาษี และไม่ผิดลักษณะกำหนดที่ได้พิเคราะห์ไว้ การที่มีข้าราชการรวมอยู่เป็นกรรมการในคณะสภาอาจยังประโยชน์อันดีให้เกิดขึ้นแก่เทศบาลได้มากเหมือนกัน เพราะเหตุว่าข้าราชการย่อมทราบ ทางดำเนินของราชการได้ดีกว่าบุคคลผู้ไม่เคยรับราชการ ฉะนั้นจึงควรให้มีข้าราชการเป็นกรรมการของสภาบ้าง แต่ไม่ควรให้จำนวนมากเกินกว่ากึ่งตั้งได้กล่าวมาแล้ว ความเห็นในข้อ ง. ซึ่งมีว่าไม่ควรให้มหาชนเข้าไปในชุมนุมสภานั้นเล่า กรรมการคนเข้าพระพุทธรูปเจ้าไม่มีความเห็นสอดคล้องต้องด้วยเลย เพราะสภาเป็นตัวแทนบุคคลผู้เสียค่าจังกอบ จึงผู้เสียจังกอบควรมีสติหัตถ์มาสดับฟังการปรึกษาหารือได้แล้วแต่กรณีเป็นครั้งเป็นคราวตามแต่ ความวินิจฉัยของสภาว่าในกรณีใดควรห้ามมหาชนไม่ให้เข้ามาฟังทำนองผู้พิพากษามีอำนาจ ห้ามมหาชนมิให้เข้ามาฟังการพิจารณาของศาลฉะนั้น

3. เรื่องรายได้ของเทศบาลนั้น ทั้งสามมีความเห็นพ้องต้องตามความเห็นของนายเกรก ในข้อ ก. ว่าควรเก็บจังกอบในกรุงเทพฯ แทนภาษีโรงเรือนซึ่งเก็บเฉพาะบ้านเรือนที่มีค่าเช่าตั้งได้ปฏิบัติอยู่ในเวลานี้ แต่ในข้อ ข. นั้นเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องจำกัดแต่เฉพาะพ่อค้าจำพวกเดียว ส่วนข้อ ค. ถึง จ. เห็นพ้องด้วย แต่ข้อ ฉ. นั้นเชื่อแน่ว่าถ้าได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เทศบาลเก็บจังกอบแทนภาษีโรงเรือน และพระราชทานอาชญาบัตรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จะเป็นสิทธิ์แก่เทศบาลแล้ว กรุงเทพฯพระมหานครจะเลี้ยงตัวเองได้อย่างบริบูรณ์

4. เรื่องวัตถุที่ประสงค์นั้น เห็นด้วยว่ายังไม่เพียงพอ แม้แต่สุขาภิบาลตามหัวเมืองในขณะนี้ก็ยังมีการบำรุงกว่า 4 ประเภท ฉะนั้นสำหรับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นพระราชธานีควรมีการบำรุงมาก ประเภทขึ้นไปกว่านั้นอีก ตั้ง

เช่นเทศบาลในประเทศไทยใกล้เคียงปฏิบัติกันอยู่ แต่ปัญหานี้ย่อมแล้วแต่กำลังทรัพย์อันจะรวบรวมเก็บหรือกู่มาใช้จ่ายได้มากน้อยเท่าไรเป็นเกณฑ์⁵⁷

ชนชั้นนำอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้แสดงความเห็นคัดค้านหลักการบางแห่งในร่างพระราชบัญญัติเทศบาลคือ กลุ่มบุคคลในกระทรวงการต่างประเทศ ที่นำโดยกรมหมื่นเทววงศวโรทัย (เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ) โดยมีความเห็นดังนี้

“...ความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศที่จะคัดค้านหลักการบางแห่งในร่างพระราชบัญญัติ มีดังนี้ คือ เทศบาลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยพระราชบัญญัตินั้น มีสภามன்றซึ่งบุคคลที่สำนักรอยู่ในเขตต์นั้น ๆ เลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุม และไม่มีบทบังคับจำกัดสิทธิในการเลือกหรือเป็นเทศมนตรีให้แก่เฉพาะคนพื้นเมือง ไม่ว่าบุคคลใด ลักแต่ว่าได้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในกรุงสยามไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี และมีทรัพย์อันมีค่าที่จะเก็บจังกอบของเทศบาลได้ ฯลฯ ความในมาตรา ๑๙ และ ๒๐ แล้วเป็นผู้เลือก และเป็นเทศมนตรีได้ทั้งสิ้น หลักการนี้ประเทศที่เป็นเอกราชยอมไม่ใช้กันเลย ทั้งเป็นภัยแก่กรุงสยามโดยเฉพะะ ด้วยสิทธิทางการเมืองนี้รัฐบาลยอมไม่ให้แก่ใครรัฐบาลยอมไม่ให้แก่ใคร นอกจากคนพื้นเมืองในกรุงสยาม ตามจังหวัดและเมืองมีบุคคลที่เป็นจีนอยู่เป็นจำนวนมาก และในจำนวนนี้ คงจะมีเงินหลายคนที่จะเป็นผู้เลือกและเป็นเทศมนตรีได้ ตามเกณฑ์ที่มีทรัพย์ และมีภูมิลำเนาในกรุงสยามไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี ตาม บังคับในมาตรา ๑๙ และ ๒๐ แห่งร่างพระราชบัญญัติผลที่จะได้รับ ก็คืออนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งมีความสวามิภักดิ์ต่อประเทศอื่น มามีอำนาจใหญ่ยิ่งในกิจการเทศบาลของกรุงสยาม บางแห่งอาจมีอำนาจควบคุมกิจการเทศบาลอย่างสมบูรณ์ เช่นกับที่มณฑลภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งมีคนต่างด้าวตั้งภูมิลำเนาอยู่เป็นอันมาก. ในปรตัยุบันนี้ จีนมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงสยามเป็นจำนวนมาก ทั้งอำนาจการเศรษฐกิจก็อยู่ในมือเขาเกือบจะหมดแล้ว ฉะนั้น ถ้าฝ่ายเราจะออกพระราชบัญญัติตามหลักการที่กล่าวข้างบนนี้ ก็เท่ากับเราให้อำนาจในการเมืองแก่จีนด้วย.

เท่าที่กระทรวงการต่างประเทศทราบ ดูเหมือนมีน้อยรายที่อนุญาตให้ทั้งคนต่างด้าว และคนพื้นเมืองมีสิทธิในการเลือก จะมีอยู่ก็แต่เทศบาลของเมืองขึ้นเช่นกับ ฮ่องกง, ลิงคโปลร์, เชียงไฮ้ และมะลิลลา เป็นต้น แต่ลักษณะการของเมืองเหล่านี้ ผิดกับที่เป็นอยู่ในกรุงสยาม เป็นอันมาก

⁵⁷ เฟิงอ้าง. หน้า 74-77.

คนต่างด้าวย่อมจะไม่รู้สึกเสียใจในการที่ไม่ได้รับสิทธิในการเมืองเสมอเหมือนคนพื้นเมือง ฉะนั้น ถ้าจะจำกัดสิทธิอันนี้ไว้ให้แก่เฉพาะคนพื้นเมืองแล้ว คนต่างด้าวก็คงไม่โกรธเคือง หรือรู้สึกว่าตนได้รับความอยุติธรรมประการใดเลย สิทธิในการเมืองนี้ ถ้าปล่อยให้เสียครั้งหนึ่งแล้ว ก็ยากที่จะถอยกลับคืนมาได้ เห็นด้วยเกล้าฯ ว่าจะเป็นอันตรายมากที่จะ ทดลองให้สิทธิเช่นกล่าวนี้แก่คนต่างด้าว

กระทรวงการต่างประเทศเข้าใจว่า ความมุ่งหมายที่จะออกพระราชบัญญัติร่างนี้ ก็เพื่อจะให้การเทศบาลได้รับความช่วยเหลือจากคนต่างด้าวบางคณะ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยกระทำให้การเทศบาลเป็นผลสำเร็จเจริญขึ้นได้ เช่นที่เชียงใหม่ ดอกเตอร์ แฮริส ก็เป็นกรรมการสุขาภิบาลผู้หนึ่ง ซึ่งคนนิยมนับถือ และได้ช่วยเหลือให้กิจการดำเนินไปเป็นประโยชน์เป็นอันมาก แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิหนทางอื่นซึ่งจะให้คนต่างด้าวช่วยเหลือในการนี้ ได้โดยไม่ต้องเปิดให้คนทั่วไปมีสิทธิเป็นผู้เลือก และเป็นเทศมนตรีได้โดยไม่เลือกสัญชาติ คงตัวอย่างต่อไปนี้ คือ ผู้เลือกมนตรีในเทศบาลแห่งหนึ่งแห่งใด ควรเป็นคนพื้นเมืองที่มีสัญชาติไทยทั้งสิ้น และมนตรีแห่งสภาเทศบาลที่จะได้เลือกนี้ ก็ควรเป็นคนพื้นเมืองที่มีสัญชาติไทยทั้งสิ้นเหมือนกัน แต่ให้มีมนตรีจำนวนน้อย ซึ่งให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย อำนาจตั้งเป็นมนตรีได้อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะเป็นคนมีสัญชาติใดก็ได้ ดังนี้ ประโยชน์ของไทยก็จะเป็นใหญ่อยู่ในเทศบาลของไทยโดยที่ได้ควบคุมกิจการอย่างสมบูรณ์

ข้าพเจ้าเข้าใจว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ร่างขึ้นโดยอนุโลมตามแบบกฎหมายของสเตรตส์ สเตตเมนต์ส หรือ ฟิลิปปินส์ แต่เข้าใจว่า เวลานี้ในเมืองขึ้นทั้งสองที่กล่าวแล้ว ก็ได้มีบทบัญญัติให้ตั้งมนตรีในสภาเทศบาลนอกจากเลือกด้วยแล้วเหมือนกัน...”⁵⁸

4.4.2 การเสนอแนวความคิดจาก “คนนอก” รัฐบาล

นอกจากแนวความคิดที่ถูกเสนอโดยชนชั้นนำในวงศุนย์กลางแห่งอำนาจรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ยังมีแนวความคิดจาก “คนนอก” ที่เสนอแนวความคิดในลักษณะที่ “ก้าวหน้า” อย่างมาก คือ พระสารสาสน์พลชั้น

⁵⁸ หนังสือราชการ : กรมหมื่นเทวงศวิโรทัย เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ทรงมีถึงเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ เรื่อง “ความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ ที่จะคัดค้านหลักการบางแห่งในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล” (๓๑ มกราคม ๒๔๗๓) ใน. สนธิ เตชานันท์. (2545). แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 138-140.

(ลอง สุนทานนท์) เสนอความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นผ่านนามปากกา “555” ในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ พ.ศ. 2471

การแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปรากฏผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ที่เขียนโดย “555” โดยความคิดดังกล่าวนี้ถูกพูดและกล่าวถึงในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ ในคอลัมน์ที่มีชื่อว่า “หัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงเทพฯก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง”⁵⁹ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

อำนาจ การกิจ หน้าที่ : ในบทที่ 9 ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางให้แก่รัฐบาลเกี่ยวกับการหารายได้ โดยได้เสนอรูปแบบของกิจการต่าง ๆ ที่จะอำนวยผลให้รัฐบาลสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่พระคลังได้ ซึ่งกิจการเหล่านั้นที่ผู้เขียนได้เสนอมานั้นล้วนแล้วแต่เป็นกิจการของเทศบาล ดังที่ได้เขียนไว้ว่า “อันกิจการเช่นนี้มีมากมายจะเป็นไปในทาง municipality เป็นต้นว่า การน้ำ, การไฟ, การสื่อสาร และการคมนาคม”⁶⁰ เป็นต้นว่าหน้าที่ของมิวนิซิแพลลิตตี้ ได้แก่ การศึกษา สาธารณสุข และการคมนาคม (บทที่ 17) ในเรื่องสาธารณสุขนั้นผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมิวนิซิแพลลิตตี้ว่าจะเป็นสิ่งที่จะช่วยในการจัดการบริหารและบำรุงสาธารณสุขให้เจริญขึ้น โดยเขียนว่า “ขอให้มิวนิซิแพลลิตตี้ขึ้นเถิด สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว...เพียงเท่านี้ก็เห็นได้แล้วว่ามิวนิซิแพลลิตตี้เป็นของจำเป็น และถึงเวลาที่รัฐบาลจะตั้งขึ้นแล้ว อย่ามัวดำริอยู่เลย เพราะนั่งดำรินานนักแล้ว”⁶¹ (บทที่ 19)

คลังและทรัพย์สิน : เมื่อมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของมิวนิซิแพลลิตตี้แล้ว ผู้เขียนจึงเสนอวิธีการในการหารายได้เพื่อทำกิจการดังกล่าวให้สำเร็จ โดยแหล่ง “เงิน” ที่สำคัญ ๆ รวมถึงวิธีการหารายได้มีดังต่อไปนี้

- 1) เงินทุนจากรัฐบาล
- 2) เก็บภาษีอากรยานยนต์
- 3) เก็บภาษีโรงงาน บ้านเรือนและที่ดิน
- 4) ทำโรงไฟฟ้าขึ้น
- จำหน่ายให้แก่ราษฎร
- 5) ทำปะปา
- 6) ทำตลาดขึ้นและเก็บค่าเช่า
- 7) ทำท่าเรือและเก็บค่าเช่าเรือ
- 8) ค่าเช่าโรงแรม
- 9) ค่าเช่าถนน
- 10) ทำท่าเรือขนาดใหญ่และเก็บค่าเช่า
- 11) เก็บเงินค่าเช่าเมืองจากคนต่างประเทศ
- 12) ทำโรงงานเพื่อสร้างอุตสาหกรรม (ตกลงกับรัฐบาลกลาง)
- 13) ทำตลาดการค้า⁶²

⁵⁹ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงเทพฯก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๓ กุมภาพันธ์-๒๕ ตุลาคม ๒๔๗๑).

⁶⁰ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงเทพฯก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๕ มีนาคม ๒๔๗๑).

⁶¹ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงเทพฯก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๑๕ มิถุนายน ๒๔๗๑).

⁶² หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงเทพฯก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

“มิวนิซีแปลลิตตี้จะได้อำนาจจาก (ก) รัฐบาลกลางเป็นเงินอุดหนุนประจำปี (ข) ภาษีเวดยานพาหนะ (ค) ภาษีโรงเรือน (ง) ค่าเช่าตลาดที่ดินทำขึ้น (จ) ค่าเช่าท่าเรือจ้าง เรือเมล์ (ฉ) ค่าเช่าโรงมหรศพที่ดินทำขึ้น (ฉ) ค่าไฟ (ช) ค่าน้ำ และสิ่งอื่น ๆ อีกมากมายไม่มีเมืองใดในประเทศเจริญ ที่ไม่มีมิวนิซีแปลลิตตี้ แม้เพื่อนบ้านเราที่กินน้ำใต้คอก ก็ยังมีมิวนิซีแปลลิตตี้ เช่น ลิงคโพร่ ย่างกุ้ง กลักตา ไชงอน และเมืองอื่น ๆ จึงเป็นของขาดไม่ได้”⁶³

ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญในการหารายได้เพื่อนำมาบำรุงบ้านเมืองให้เจริญ โดยกล่าวว่า “จึงเห็นได้ว่า เมืองใดยังเจริญ มิวนิซีแปลลิตตี้ของเมืองนั้นก็ยิ่งสวย บ้านเมืองก็ยิ่งสวยงามขึ้น...มิวนิซีแปลลิตตี้ใดยังเจริญยังหาเงินได้มาก จังหวัดนั้นก็ยิ่งเจริญ และจังหวัดใดจะเจริญได้ก็เพราะมีมิวนิซีแปลลิตตี้เป็นผู้ทำให้”⁶⁴

การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น (จังหวัด) : นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เสนอให้รัฐบาลกลางแบ่งอำนาจหน้าที่ให้แก่ส่วนท้องถิ่นได้จัดการกิจการของท้องถิ่นตนเอง (ในแนวความคิดของ 555 ท้องถิ่นคือส่วนจังหวัด) อันจะช่วยแบ่งเบาภาระของส่วนกลางด้วย โดยในบทที่ 17 ผู้เขียนได้กล่าวถึงการสถาปนากองเมืองให้มีความเจริญขึ้น โดยรัฐบาลจะต้องจัดให้มีการบำรุงที่ดินและบ้านเมือง ผู้เขียนเสนอว่า “ถ้ารัฐบาลต้องการจะทำจริงแล้วก็ควรตั้งมิวนิซีแปลลิตตี้ขึ้น ที่จริงเราควรมีมานานแล้ว ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่ามีอุปสรรคอย่างไรจึงมีไม่ได้ เพราะควรให้มีทบวงการนี้รับภาระไปจากรัฐบาลกลาง ๆ จะได้ไม่บักบ่นกวนใจกับกิจการเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะชอบตกเป็นหน้าที่ของมิวนิซีแปลลิตตี้ ที่จะทำให้จังหวัดของตนมโหฬารขึ้น”⁶⁵ โดยหน้าที่ของมิวนิซีแปลลิตตี้ ได้แก่ 1) ทางการศึกษา 2) ทางสาธารณสุข 3) ทางคมนาคม ทั้งสามสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ต้องบำรุงให้เจริญ “ทั้งนี้เฉพาะภายในจังหวัดของตนรวมความว่ารักษาและอำนวยประโยชน์ให้แก่พลเมือง ภายในจังหวัดนั้น ๆ เปนรัฐบาลน้อย ๆ แบ่งเขตจากรัฐบาลกลางเพื่อแบ่งเบารัฐบาลกลางให้มีเวลาคิด ท่านทำกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นธุระของประเทศเปนส่วนรวม”⁶⁶

“ข้าพเจ้าขอให้รัฐบาลริบตั้งมิวนิซีแปลลิตตี้ขึ้น เพราะจะได้แบ่งเบาภาระหนักของรัฐบาลกลางไปเสียบ้างในเรื่อง (ก) การศึกษาภายในจังหวัด (ข) สาธารณสุขภายในจังหวัด (ค) คมนาคมภายในจังหวัด”⁶⁷

⁶³ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๑).

⁶⁴ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

⁶⁵ เพิ่งอ้าง.

⁶⁶ เพิ่งอ้าง.

⁶⁷ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๑).

โครงสร้างภายใน : นอกจากการเสนอให้มีการแบ่งและกระจายอำนาจหน้าที่จากรัฐบาลกลาง รวมถึงการเสนอวิธีการหารายได้และกำหนดบทบาทหน้าที่ของมิวนิซีเปลลิตตี้อีกด้วย ผู้เขียนยังได้เสนอรูปแบบโครงสร้างภายในของมิวนิซีเปลลิตตี้อีกด้วย โดยเสนอว่า “ข้อสำคัญที่สุดทางธุรการอย่างนี้ ก็คือบรรดาเจ้าหน้าที่ผู้บังคับการ... จักต้องเป็นผู้ที่ราษฎรเลือกขึ้นให้เป็นไม่ใช่รัฐบาลตั้งแต่งเปอนอันขาด เจ้าหน้าที่เหล่านี้เรียกว่า อัลเตอร์มันหรือเคาซิลเลอร์ เรียกว่าง่าย ๆ ก็คือสมาชิกของสภามิวนิซีเปลลิตตี้อีก”⁶⁸

“ใคร ? เปนผู้บังคับบัญชาธุรการของมิวนิซีเปลลิตตี้อีก ตอบว่าสภามิวนิซีเปลลิตตี้อีก ตอบว่าสภามิวนิซีเปลลิตตี้อีก พูดให้เข้าใจง่ายก็คือ กรรมการ ซึ่งมีสมาชิกมีจำนวนเปอนส่วนลัมพันธ์กับลัมปะโนครัวของจังหวัดนั้น ๆ และสมาชิกหรือสภาเหล่านี้ประชุมกันเลือกตัวนำขึ้นเปอนนายกหรือสมุห ซึ่งก็มีชื่อว่า แมร์ (Mayer) (ของจังหวัดนั้น ๆ) แมร์ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาธุรการของมิวนิซีเปลลิตตี้อีกแต่ผู้เดียว แมร์มีหน้าที่นั่งเปอนประธานในที่ประชุมซึ่งบังคับบัญชากิจการของมิวนิซีเปลลิตตี้อีก คอยควบคุมให้การประชุมดำเนินไปโดยถูกต้องเรียบร้อยและคอยรักษาแบบธรรมเนียมของการประชุม ท่านผู้อ่านอย่าเอาแมร์ไปเปรียบเทียบกับสมุหพระนครบาลของเรา แล้วก็ลองเอาว่าคือท่านผู้นี้เพราะคือแมร์ ขอบอกเสียก่อนว่าไกลกันนัก สมุหพระนครบาลของเราเวลานี้ไม่ใช่แมร์... แมร์ไม่ขึ้นแก่รัฐบาลกลางเปอนส่วนบุคคล เราขึ้นแก่รัฐบาลกลางในทางการ เช่นต้องเสนอกิจการบ่งอย่างเปอนดั่งว่างบประมาณของมิวนิซีเปลลิตตี้อีก ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลกลาง ถ้าแมร์ต้องฟังบังคับบัญชาของรัฐบาลกลาง โดยรับบาลกลางมีอำนาจถอดถอนหรือตั้งใหม่ได้แล้ว ก็ไม่ใช่แมร์ เพราะแมร์เช่นนั้นจะทำหน้าที่ของบโดยถูกต้องตามประเพณีหาได้ไม่คงจะมีข้อขัดข้องต่าง ๆ นา ๆ...”⁶⁹

“เคาน์ซิลเลอร์ตอลจนแมร์ (ซึ่งเปอนเคาน์ซิลเลอร์คน ๑) ราษฎรในจังหวัดนั้นเลือก คือ โหวตตั้งขึ้นให้เปอน มีกำหนด ๑ ปี ๕ ปี แล้วแต่จะออก เช่นราษฎรในแขวงต่าง ๆ ก็เลือกผู้แทนของตนในแขวงนั้น ส่งมาเปอนเคาน์วิลเลอร์ให้มารักษามลประโยชน์ของตนในแขวงนั้น เคาน์ซิลเลอร์เหล่านี้ก็โหวตเลือกกันเองขึ้นเปอนแมร์ และเคาน์ซิลเลอร์จักต้องปฏิบัติตามบทกฎหมายเพาะฉนั้นจึงขึ้นแต่รัฐบาลกลางในทางการหาขึ้นน้อยแก่ตัวบุคคลในรับบาลกลางไม่ ถ้าไม่ทำดั่งนี้แล้ว เช่นรัฐบาลจะแต่ตั้งคนขึ้นเปอนเคาน์ซิลเลอร์เปอนแมร์แล้วถอดถอนโยกย้ายได้ตามใจแล้ว มิวนิซีเปลลิตตี้อีกคงไม่เปอนมิวนิซีเปลลิตตี้อีก หรือเปอนก็แต่ชื่อ”⁷⁰

⁶⁸ หจข. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิแมร์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

⁶⁹ เฟิงอ้าง.

⁷⁰ เฟิงอ้าง.

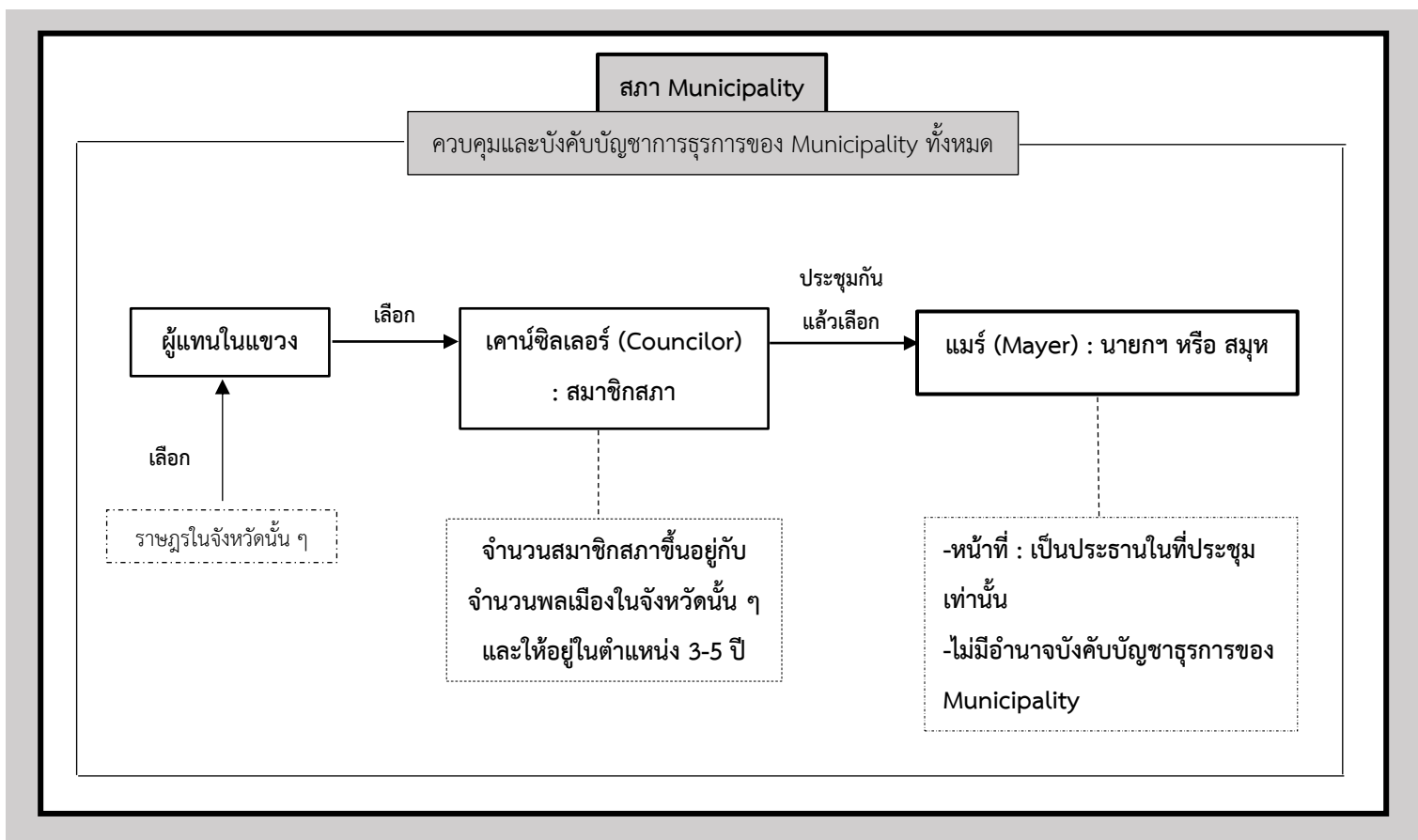
“เสมือนพนักงานของมิวนิซีแปลลิตตี้นั้นล้วนขึ้นอยู่กับคณะกรรมการมิวนิซีแปลลิตตี้อาไปยุ่งเกี่ยวแก่รัฐบาลไม่ จึงสะดวกแก่รัฐบาลกลางมาก รัฐบาลของเราก็มีความมุ่งหมายจะฝึกฝนคนไทยให้รู้จักปกครองตนเอง (ปอปปูล่าประเพณี) อยู่แล้ว จึงควรลองให้ทำหน้าที่มิวนิซีแปลลิตตี้นี้ดู และลองกับจังหวัดกรุงเทพฯ ซึ่งเจริญกว่าจังหวัดอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าคนไทยทำได้ คนไทยก็รู้จักปกครองตนเองเหมือนกัน”⁷¹

“...ขอเชิญผู้ที่รู้ความในขยายมาแล้วสู่กันฟังบ้าง เมื่อรัฐบาลตกลงจะตั้งมิวนิซีแปลลิตตี้อันแล้ว ข้าพเจ้าก็ขอร้องให้ (๑) อนุญาตให้ราษฎรเลือก Councilors ที่จะไปเป็นกรรมการจัดการมิวนิซีแปลลิตตี้อัน อย่าใช้วิธีตั้งคนโน้นคนนี้ขึ้น เป็นตามใจผู้มีอำนาจ (๒) ให้เป็น Councilors อยู่เพียง ๓ ปี แล้วปลดออก เลือกคนใหม่ขึ้นเป็นต่อไป (๓) ให้มีจำนวน Councilors ตามส่วนของพลเมืองในจังหวัดนั้น ๆ (๔) ให้พวก Councilors อยู่เลือกกันเองขึ้นเป็นแมร์ (Mayor) (๕) ขอให้เริ่มแต่กรุงเทพฯ กรุงเก่า เชียงใหม่ และจังหวัดอื่น ๆ ที่เจริญบ้างแล้ว”⁷²

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในสภาฯ จักต้องมาจากเสียงของราษฎรเท่านั้น สาเหตุหลักก็เนื่องมาจากปัญหาของสภาฯ ที่มีมาก่อนหน้าเป็นสภารักษาผลประโยชน์ที่มีปัญหามาจากการซื้อขายที่ดินในช่วงสมัยนั้น

⁷¹ เฟิงอ้าง.

⁷² หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๑).

ภาพ : โครงสร้างภายในของเทศบาลตามข้อเสนอของ “555” (พ.ศ. 2471)

ในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง

แนวความคิดจากต่างประเทศ : “ข้าพเจ้าเห็นว่าก่อนสถาปนามิวนิซีปาลิตีที่รัฐบาลควรร่างกฎหมายขึ้นกำหนดหน้าที่ และสิทธิของคณันซิลเลอร์ ดำเนินตามหลักประเพณีที่มีอยู่ในประเทศอื่น จะเอาอย่างสิงคโปร์ หรือ ไช่ฮั่นก็ได้ จะได้เปนเครื่องไว้วางใจได้ เพราะเขาตัดสิทธิและอำนาจจนเหลือแต่ที่จำเป็นแท้ ๆ อยู่แล้วเมื่อประกาศเปนกฎหมายแล้วจึงสถาปนามิวนิซีปาลิตีขึ้น ทั้งนี้คงกินเวลาไม่ควนเกิน ๒ เดือน การร่างกฎหมายไม่ควรกินเวลาเกิน ๑ เดือน เพราะอาจแปลตรงจากของอังกฤษหรือของฝรั่งเศสก็ได้ (สิงคโปร์หรือไช่ฮั่น)”⁷³

⁷³ หจข. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

การบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจการน้ำและการหารายได้ “๔ วิธีที่ดีที่สุดก็คือ เก็บค่าน้ำรวมเข้าไปในภาษี
โรงเรือน หรือภาษีที่ดินบ้านเรือน อย่างอังกฤษ หรือเก็บตังอีกต่างหากเปนภาษีมิวนิซีแปลลิตตี้อย่างฝรั่งเศส”⁷⁴

4.5 แนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

ผลสืบเนื่องจากกระบวนการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ทำให้เกิดสถาบันการเมืองรูปแบบใหม่ที่ทำหน้าที่แทน
สถาบันการเมืองเดิม ในการใช้อำนาจทางการบริหารมีคณะรัฐมนตรีนำโดยนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งคง
ต้องกล่าวถึงด้วยว่าในระยะเวลาสั้นๆ ภายหลังจากการปฏิวัติมีการใช้ชื่อเรียกคณะกรรมการราษฎร และประธาน
คณะกรรมการราษฎรมาก่อน ทางด้านการใช้อำนาจนิติบัญญัติมีสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในกระบวนการนิติ
บัญญัติ ทั้งสององค์กรทางการเมืองที่กล่าวถึงต่างมีการกล่าวถึงประเด็นการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้นำไปสู่การ
จัดรูปแบบการบริหารราชการของสยาม ณ เวลานั้น

4.5.1 แนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น : ข้อเสนอจากรัฐบาล

ช่วงระยะเวลาสองปีแรกในระบอบใหม่มีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้งและหัวหน้าฝ่ายบริหารท่านแรก คือ
พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 พร้อมผลัดเปลี่ยนก้าว
ขึ้นสู่ตำแหน่งของพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านได้กล่าวถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นในการแถลง
นโยบาย ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย⁷⁵

การแถลงนโยบายรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา เมื่อปี พ.ศ. 2475 แถลงนโยบายความว่า

⁷⁴ หจช. ร.๗ ม.๒๖/๑๘ เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความ
เจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

⁷⁵ อนึ่งในการแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีช่วง 10 ปีแรกในระบอบประชาธิปไตย มีคณะรัฐมนตรี 10 ชุด ภายใต้การนำของ
นายกรัฐมนตรี 3 ท่าน ซึ่งมีการระบุถึงเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในการแถลงนโยบายถึง 7 ครั้ง และเมื่อพิจารณาถึง
รายละเอียดของสามครั้งที่ไม่ได้มีการแถลงนโยบายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถอธิบายได้ว่าเป็นช่วงสถานการณ์
การเมืองที่ยัง “ไม่สงบ” คือเป็นช่วงผลัดเปลี่ยนอำนาจภายหลังจากการปฏิวัติ 1 ครั้ง และการรัฐประหาร 2 ครั้ง จึงกล่าวได้ว่าหาก
ในช่วงที่สถานการณ์การเมือง “นิ่ง” รัฐบาลทุกสมัยต่างเน้นย้ำความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เสมอดังปรากฏในการ
แถลงนโยบายทั้ง 7 ครั้งดังที่กล่าวมา

“...ในระหว่างนี้มีเวลาอีกไม่กี่เดือน แต่ก็พยายามดำเนินการต่อไปเท่าที่สามารถจะทำได้ กิจการที่กล่าวมานั้น คือ... ๒) เทศบาล รัฐบาลนี้เห็นว่าวิธีการปกครองโดยรวมอำนาจ และหน้าที่การปกครองทั่วประเทศให้มาอยู่ในจุดศูนย์กลางจุดเดียว อย่างเช่นเดี๋ยวนี้ ไม่ได้ผลดีเท่ากับที่จะแบ่งอำนาจและหน้าที่ให้ไปอยู่ในเฉพาะท้องที่เสียบ้าง เพื่อว่าการปกครองในเฉพาะท้องที่หนึ่ง ๆ จะได้มุ่งอยู่ในผลประโยชน์ของท้องที่นั้น ๆ วิธีการจัดให้มีการปกครองเฉพาะท้องที่ขึ้นก็โดยวิธีจัดให้มีผู้แทนราษฎรในท้องที่นั้น ๆ จัดการกันเอง วิธีการเช่นนี้เขาทำกันอยู่แล้วในนานาประเทศ เมื่อครั้งรัฐบาลเก่าความคิดเช่นนี้ก็มิได้อยู่ จนถึงได้ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นฉบับหนึ่ง แต่ว่าด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งการนี้ได้ลุล่วงไป รัฐบาลนี้เห็นเป็นการสำคัญจะได้เตรียมจัดให้มีเทศบาลหรือการปกครองท้องถิ่นขึ้นในราวต้นปีหน้า...”⁷⁶

การแถลงนโยบายรัฐบาลที่มีพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2476

“รัฐบาลจะบำรุงความผาสุกของประชาชนพลเมืองทั่วไปโดยส่งเสริมเทศบาล การศึกษา และเศรษฐกิจ”⁷⁷

“เทศบาล คือระเบียบการปกครองท้องถิ่น ซึ่งราษฎรมีเสียงในการดูแลและจัดการผลประโยชน์ในท้องถิ่นนั้น รัฐบาลนี้จะได้จัดตั้งและขยายเทศบาลออกไปตามตำบลต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร โดยเร็วที่สุดที่จะอบรมเจ้าหน้าที่ในการใหม่นี้ได้ เทศบาลเป็นการศึกษาอย่างหนึ่งด้วย คือ เป็นวิธีที่ราษฎรจะได้รับความฝึกหัดอบรมในวิธีการปกครองแบบรัฐ ธรรมนูญนั้นด้วย”⁷⁸

และการแถลงนโยบายรัฐบาลในปี พ.ศ. 2477 “ส่งเสริมให้การปกครองโดยเทศบาลได้ผลจริงจังอีกด้วย”⁷⁹

ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 4 ว่า

๒. การปกครองลักษณะเทศบาล รัฐบาลนี้จะส่งเสริมและดำเนินการให้วิธีการปกครองลักษณะเทศบาล สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดย

ก. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสมและประสานกันกับการปกครองส่วนภูมิภาค

ข. ขยายการจัดตั้งเทศบาลออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยลำดับ

⁷⁶ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 47 วันอังคาร ที่ 20 ธันวาคม 2475, หน้า 687-689.

⁷⁷ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) ครั้งที่ 2 วันจันทร์ ที่ 25 ธันวาคม 2476, หน้า 24.

⁷⁸ เพิ่งอ้าง.

⁷⁹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 24 วันจันทร์ ที่ 24 กันยายน 2477, หน้า 1757.

ค. ช่วยเหลือเทศบาลในการสาธารณูปโภค โดยจัดให้มีเงินก้อนสำหรับผู้กู้เงิน และมีเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินงานกิจการ ตลอดจนบำรุงรักษาให้ถาวร⁸⁰

๔. การช่วยเหลือสุขาภิบาลหรือเทศบาลในการสาธารณูปโภค รัฐบาลจะได้รับจัดให้มีโรงไฟฟ้า และการประปาในสุขาภิบาล หรือเทศบาลให้มากแห่ง”⁸¹

ในฝ่ายรัฐบาลมีหลวงประดิษฐมนูธรรมหรือนายปรีดี พนมยงค์ เป็นรัฐมนตรีที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในวางรากฐานการออกแบบการบริหารราชการ ซึ่งรวมถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง⁸²

ความคิดของนายปรีดี พนมยงค์ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการเสนอไว้ในรากฐานความคิดดังกล่าวปรากฏผ่านงานเขียนและการบรรยายที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรมตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลักการในการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็นสามแบบ ได้แก่

- 1) ระเบียบที่ใช้บังคับแก่พลเมืองทั่ว ๆ ไปในทุกอาณาเขต โดยอำนาจบริหารรวมอยู่ในศูนย์กลางที่รัฐบาลกลาง ที่เรียกว่า “การปกครองแบบมัธยภาค (Centralization)”
- 2) ระเบียบที่ใช้บังคับให้เหมาะสมกับท้องถิ่นต่าง ๆ โดยแยกอำนาจรัฐบาลกลางไปส่วนต่าง ๆ แห่งอาณาเขต ที่เรียกว่า “การปกครองแบบมัธยานภาค (Deconcentration)”
- 3) การแยกอำนาจบริหารบางอย่างให้แก่คณะที่ราษฎรในท้องถิ่นเลือกตั้งขึ้นเป็นผู้ใช้อำนาจ และหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสภาพเป็นทบวงการเมือง มีสถานะเป็นนิติบุคคลหนึ่งต่างจากรัฐบาลกลาง ลักษณะการแยกอำนาจบริหารให้ท้องถิ่นนี้เรียกว่า “การปกครองแบบมัธยวิภาค (Decentralization)”⁸³

ในทัศนะของนายปรีดี พนมยงค์เองเห็นว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจนั้นมีข้อจำกัด คือ

⁸⁰ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 3 วันพฤหัสบดีที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2480, หน้า 26-27.

⁸¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 24 วันจันทร์ ที่ 24 กันยายน 2477, หน้า 1759.

⁸² ดูข้อเสนอดังกล่าวในผลงานของ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2542). “ปรีดี พนมยงค์กับการปกครองท้องถิ่น” วารสารธรรมศาสตร์. 25:1 (พฤษภาคม) หน้า 35-42.; สุวัสถี โภชนพันธ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.; ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข. “การปกครองท้องถิ่นในอุดมคติของปรีดี พนมยงค์” รัฐศาสตร์สาร, ปีที่ 22, ฉบับที่ 1 (2543), หน้า 49-70

⁸³ สุวัสถี โภชนพันธ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 49 – 50.

“ในประเทศที่มีพลเมืองอยู่มากแล้ว พลเมืองในเขตต์ ๆ หรือในส่วนหนึ่งแห่งราชอาณาจักร ย่อมจะมีส่วนได้เสีย หรือผลประโยชน์เหมือนกันหมดก็มี หรือพลเมืองในท้องถิ่นหนึ่ง อาจมีส่วนได้เสียต่างกับพลเมืองในอีกท้องถิ่นหนึ่งที่มี เหตุฉะนั้น จึงเป็นความจำเป็นอยู่เองที่เราจะรวมอำนาจบริหารมาไว้ในศูนย์กลาง เช่นในกรุงเทพฯ แห่งเดียว เช่นนี้ย่อมจะทำไปไม่ได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มความตึงเครียด และไม่สะดวกแก่ราชการ”⁸⁴

ดังนั้นควรมีการกระจายอำนาจบริหารซึ่งตรงกับ “การปกครองแบบมัธยวิภาค” ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ได้ชี้ให้เห็นถึงผลดี ดังนี้

“1. กิจการบางชนิดที่แยกออกไป เช่น การสุขาภิบาล ย่อมเหมาะสมแก่ท้องถิ่นโดยเฉพาะ และกิจการอย่างอื่นซึ่งท้องถิ่นต่าง ๆ ในพระราชอาณาเขตต์จะปฏิบัติอย่างเดียวกันไม่ได้ เมื่อได้แบ่งแยกเสียเช่นนั้นก็จะเหมาะสมแก่ท้องถิ่นเป็นรายๆ ไป

2. กิจการที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่นก็ควรจะให้ผู้ที่ราษฎรในท้องถิ่นเป็นพนักงานจัดทำ เพราะเป็นผู้ที่รู้จักประเทศและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ย่อมดีกว่าบุคคลซึ่งรัฐบาลกลางจะได้แต่งตั้งออกไป ซึ่งจะรู้จักประเทศดีกว่าราษฎรในท้องถิ่นไม่ได้

3. วิธีเลือกตั้งพนักงานโดยราษฎรในท้องถิ่นนั่นเอง ย่อมทำให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเอาใจใส่ในกิจการของท้องถิ่นและจะต้องจัดให้มีโครงการ ซึ่งตนจะปฏิบัติเมื่อได้รับเลือก เพราะการเลือกโดยวิธีเช่นนี้ย่อมมีการแข่งขันในระหว่างผู้ที่ถือสิทธิ์ต่าง ๆ และย่อมเปิดโอกาสให้ราษฎรในท้องถิ่นได้เลือกตั้งผู้ที่เหมาะสมแก่ ท้องถิ่นและตามความนิยมในสิทธิ์ของตน

4. กิจการของท้องถิ่นย่อมจะสำเร็จไปได้ไวและรวดเร็ว เพราะไม่ต้องเสนอเรื่องขึ้นไปเป็นลำดับเหมือนดังการปกครองที่ได้กล่าวในวิธี ก.

⁸⁴ ปรีดี พนมยงค์. (2477.) ปาฐกถาเรื่องพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476, (พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร), หน้า 6.

5. และผลดียังมีอีกอย่างหนึ่งสำหรับประเทศที่ราษฎรได้เลือกตั้งผู้แทนในสภาการแผ่นดิน คือ ราษฎรที่อยู่ในท้องถิ่นก็เท่ากับได้รับความฝึกหัดในการเลือกผู้แทนในสภาการแผ่นดิน และสนใจในความเป็นไปของประเทศ”⁸⁵

ขณะเดียวกันการปกครองที่มีการกระจายอำนาจแบบที่เรียกว่าการปกครองแบบมธยวิภาคก็มีผลร้ายคือ

1. ทำให้อำนาจรัฐบาลกลางลดน้อยถอยลงไป
2. อาจจะทำให้ผู้ที่ได้รับเลือกปฏิบัติกรลำเอียงเข้าข้างฝ่ายที่เลือกตน คือ เข้าข้างฝ่ายที่ถือลัทธิอันเดียวกัน⁸⁶

ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ได้เสนอแนวทางแก้ผลร้ายที่ได้กล่าวมาแล้วอาจจะกระทำได้ดังนี้

- “1. กิจการที่จะมอบให้แก่ราษฎรในท้องถิ่นนั้น จะต้องเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นโดยตรง สิ่งใดที่ได้มอบหมายไป จะเป็นภัยอันตรายต่อความเป็นอยู่ของประเทศทั้งหมดแล้ว ก็ไม่ควรมอบให้
2. รัฐบาลกลางยังทรงไว้ซึ่งอำนาจควบคุมดูแล เพื่อป้องกันมิให้ราษฎรในท้องถิ่นกระทำการอันเป็นภัยอันตรายต่อประเทศ

ส่วนการป้องกันความลำเอียงนั้นก็อยู่ในอำนาจรัฐบาลกลางซึ่งจัดควบคุมดูแล เช่น การใดที่พนักงานท้องถิ่นปฏิบัติไม่ชอบก็ควรให้ร้องอุทธรณ์ได้ (ในประเทศฝรั่งเศสจึงมีศาลปกครองต่างหากจากศาลยุติธรรม)⁸⁷

⁸⁵ ปรีดี พนมยงค์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง โดยหลวงประดิษฐมนูธรรม และพระสารสาสน์ประพันธ์. ม.ป.ท., 2475. หน้า 86-87. อ้างใน สุวัสถ์ โภชนพันธ์. (2543). อ้างแล้ว, หน้า 50-52.

⁸⁶ เพิ่งอ้าง, หน้า 50-52.

⁸⁷ เพิ่งอ้าง, หน้า 50-52.

ความคิดดังกล่าวได้สืบทอดต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วย นายปรีดี พนมยงค์ มีบทบาทอย่างมากในการออกแบบการบริหารราชการของสยาม ทั้งในฐานะประธานกรรมาธิการยกร่าง รัฐธรรมนูญในการแถลงร่างต่อสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้แสดงปาฐกถาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฟัง ซึ่งการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็นสามส่วนนี้มีผลสืบเนื่องมาสู่การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นด้วย⁸⁸ เขาเป็นผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้แถลงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 กล่าวว่า

“การต่อไปเราจะจัดรูปราชการให้เข้าตามลักษณะการปกครองดังที่เขานิยมใช้กันในประเทศต่าง ๆ คือเราจัดเป็นส่วนกลาง เป็นภูมิภาค และเป็นท้องถิ่น สำหรับส่วนกลางนั้น คือคณะรัฐมนตรีรับมอบหมาย เช่นมีกระทรวงทบวง และกรม ส่วนภูมิภาค หมายถึงจะส่งข้าราชการไปประจำ แต่เดิมมีมณฑล จังหวัด อำเภอ การมีมณฑลนั้นทำให้การงานช้า เรื่องด่วนที่ควรจะไปถึงได้ก็หาไปไม่ เช่นมีเรื่องจะส่งไปที่จังหวัดชุมพร ก็ต้องส่งไปยังสงขลา ซึ่งเป็นที่ตั้งมณฑลก่อนแล้ว มณฑลซึ่งจะส่งไปที่จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นการล่าช้า เพราะฉะนั้นจึงมีความเห็นว่า ถ้าเราเลิกมณฑลเสีย คงมีราชการรวมเป็นภาค จังหวัด และอำเภอ ซึ่งอาจจะตั้งข้าหลวงใหญ่ประจำได้ หรือเป็นครั้งคราวก็ได้ ให้ถือเป็นส่วนกลางซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้รับมอบหมาย สำหรับเรื่องราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นหมายความว่าเรื่องเทศบาลซึ่งรัฐบาลได้แถลงเป็นนโยบายไว้แล้ว จึงควรยกอำนาจบางอย่างให้ท้องถิ่นเขาทำเพราะฉะนั้นจึง แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ราชการบริหารส่วนกลาง
2. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
3. ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

การทำพระราชบัญญัตินี้ใน ก็เพื่อต้องการจัดรูปงานให้เข้าลักษณะการปกครองอย่างรัฐธรรมนูญ และเพื่อจะให้การบริหารราชการแผ่นดินรวดเร็วและเรียบร้อยขึ้น ในการเปลี่ยนแปลงโครงการใหม่นี้”⁸⁹

⁸⁸ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 26 วันพฤหัสบดี ที่ 23 พฤศจิกายน 2476 หน้า 684.

⁸⁹ เพิ่งอ้าง, หน้า 684-686.

การบริหารราชการส่วนกลางที่กล่าวมาตรงกับหลักการรวมศูนย์อำนาจ (centralization) ส่วนการบริหารราชการส่วนภูมิภาคตรงกับหลักการแบ่งอำนาจ (deconcentration) ด้านการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตรงกับหลักการกระจายอำนาจ (decentralization)

ในเวลาเดียวกันนอกจากเวทีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ยังได้แสดงปาฐกถาแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายปรีดี พนมยงค์ได้เสนอแนวคิดให้เทศบาลเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังความว่า

“ในประการที่ ๓ ตัวบทเรียกว่า “ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น” ในที่นี้หมายถึงราชการบริหาร บางอย่างซึ่งจะได้ตัดแยกออกจากราชการบริหารส่วนกลาง มาให้ท้องถิ่นนั้นจัดทำเอง โดยมีคณะหรือบุคคลซึ่งราษฎรได้เลือกตั้งเป็นผู้จัดราชการ เราเรียกกันโดยทั่ว ๆ ไปว่าการปกครองแบบเทศบาล การปกครองหรือระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนี้ ย่อมแตกต่างกับระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ตามที่ปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านคงจะเห็นได้ว่าต่อไปนั้น เราจะได้ยกตำบลทุก ๆ ตำบลให้มีสภาพเป็นเทศบาลขึ้น มีการปกครองท้องถิ่น คือ อาจมีสภาเทศบาลซึ่งจำลองสภาผู้แทนราษฎรอย่างหนึ่ง และอาจจะมีคณะเทศมนตรี ซึ่งจำลองมาจากคณะรัฐมนตรีอีกอย่างหนึ่ง เพื่อทำราชการอันเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นตามที่ได้กล่าวในมาตรา ๒๖ นั้น และเทศบาลต่าง ๆ ในจังหวัดอาจรวมกันตั้งเป็นสหเทศบาลเพื่อประกอบกิจการท้องถิ่นอันรวมกัน โดยวิธีนี้ราษฎรในท้องถิ่นจะได้ทำประโยชน์แก่บ้านเมือง ของตนได้เต็มกำลัง และนอกจากนั้นการปกครองแบบรัฐธรรมนูญซึ่งท่านทั้งหลาย ประสงค์ช่วยกัน ปลุกปลุกให้มันคง จะได้แผ่ไปทั่วราชอาณาจักร ราษฎรจะได้รู้สึกเห็นการปกครองชนิดนี้ทางสภาของเทศบาล และ ทางคณะเทศมนตรีในท้องถิ่นของตนหรือจะกล่าวโดยย่อ ๆ ก็คือ การปกครองท้องถิ่นนั้น ราษฎรจะได้เลือกผู้แทนเข้ามาอยู่ในสภานั้น และคงจะมีผู้บริหารหรือคณะเทศมนตรีในท้องถิ่นนั่นเอง ซึ่งใกล้ชิดติดต่อกับราษฎร เป็นการฝึกซ้อมในการที่จะใช้สิทธิของราษฎรตามรัฐธรรมนูญ”⁹⁰

⁹⁰ ปรีดี พนมยงค์. (2479). ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการปกครอง : ข้อความทั่วไปในกฎหมายวิชาการปกครอง และปาฐกถาเรื่องพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2476. พระนคร : โรงพิมพ์บุญฤทธิกิจ, หน้า 35-36.

สิ่งที่ตามมาภายหลังที่สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ ประมาณหนึ่งเดือน ก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 สำคัญสำคัญของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ระบุใน

มาตรา 4 การแบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และ

มาตรา 27 การบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง และกรม ราชการส่วนภูมิภาคได้แก่ จังหวัดและอำเภอ มียกเลิกระบบมณฑล การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองในรูปแบบ “เทศบาล” แบ่งออกเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและนครบาล กรณีเทศบาลเมืองและนครบาล หมายถึง เทศบาลที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานจังหวัดหรือเทศบาลในที่ชุมชน และ สหเทศบาล ซึ่งได้แก่ เทศบาลที่รวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการบางประเภท⁹¹

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการสถาปนากการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังเห็นได้จากการแถลงนโยบายรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงการปกครองท้องถิ่น

ที่กำหนดให้เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวเท่านั้น ภารกิจขั้นต่อไปของรัฐบาลคือการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476⁹² โดยรัฐบาลมอบหมายให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2476

“ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลที่รัฐบาลได้เสนอมานี้ รัฐบาลได้มอบให้คณะกรรมการพิจารณา และยกร่างพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการพิจารณาเรื่องนี้เห็นว่า มีข้อที่ควรคำนึงอยู่หลายอย่าง ด้วยเหตุว่าการเทศบาลนั้น เราจำเป็นที่จะต้องกระทำกิจการหลายอย่าง ไม่ใช่แต่การสุขาภิบาลอย่างในครั้งก่อน ซึ่งทำกันแต่อย่างเดียวนั้น กล่าวคือ เราจะต้องพิจารณา ตลอดจนกระทั่งในเรื่องภาษีอากรที่จะแบ่งสนับสนุน ในระหว่างรัฐบาลกับเทศบาลอย่างหนึ่ง เราจะต้องพิจารณาถึงในเรื่องกิจการที่เทศบาลจะต้องกระทำเช่นเดียวกันกับในเรื่องสาธารณสุขก็ดี ในเรื่องรักษาความสงบเรียบร้อยในพระราชอาณาจักรที่ดี และในกรณีอื่น ๆ ดังที่ได้เห็นแล้วในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่การที่เราจะทำพระราชบัญญัติให้ครบถ้วนเช่นนั้น ก็จะต้องเสียเวลาอีก

⁹¹ “พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476” (9 ธันวาคม 2476). *ราชกิจจานุเบกษา*. ตอนที่ 0 ก. เล่มที่ 50. หน้า 761.

⁹² รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1800-1820.

นาน เหตุฉะนั้น กรรมาธิการของรัฐบาลจึงได้หยิบเอารูปการของเทศบาลนั้นขึ้น ร่างเป็นพระราชบัญญัติและเสนอรัฐบาลเสียชั้นหนึ่งก่อน ขอให้เทศบาลได้มีโอกาสที่จะเริ่มจัดตั้งหรือจัดทำขึ้นได้ในปีหน้าคือใน พ.ศ. ๒๔๗๗ และในต้นปี ๒๔๗๗ นี้ ก็คงจะได้เริ่มการได้บ้าง แต่ว่าการที่จะกระทำการให้ได้ครบถ้วนบริบูรณ์ เราก็มองว่าเป็นที่จะต้องออกกฎหมายอีกหลายฉบับ กฎหมายที่จะออกต่อไปในขั้นต้นนี้ แต่ภายหลังพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล ก็คือ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีอากร ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะแบ่งภาษีอากรในระหว่างเทศบาลกับรัฐบาลนั้นอย่างหนึ่ง และเราจะต้องมีร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ อีก ที่บัญญัติถึงว่าทรัพย์สินชนิดใดบ้าง ที่เราจะให้เป็นทรัพย์สินของเทศบาล ดังเช่นกับที่ ๆ เป็นที่หลวงอยู่ในปัจจุบันนี้ และได้กระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ นี้ เราก็อาจพิจารณาได้เหมือนกันว่าที่เหล่านั้น แทนที่จะให้เป็นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของรัฐบาล เราอาจมอบที่นั้นให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่เทศบาลเสียทีเดียว ในการนี้เราจำเป็นต้องทำเป็นร่างพระราชบัญญัติอีกอันหนึ่ง และจำเป็นต้องพิจารณาให้ละเอียดต่อไปอีกว่าที่ชนิดใดบ้างเราจะยกให้เป็นที่ของเทศบาล และนอกจากนั้น เรายังจำเป็นต้องออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพระราชอาณาจักร ซึ่งในเวลาทำการ ปกครองหัวเมืองที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพระราชอาณาจักร เราก็อาศัยพระราชบัญญัติ ว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ แต่การที่เราได้มีระเบียบการปกครองใหม่ และทำรูปเป็นไปในทำนองที่ว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพระราชอาณาจักร และนอกจากนั้นเรายังต้องออกพระราชบัญญัติ ซึ่งว่าด้วยการสาธารณสุข ซึ่งไม่ใช่หมายความว่าแต่จะรักษาทางเดียวเท่านั้น กล่าวคือจะต้องรักษาและป้องกันไม่ให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บอย่างใดขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้น เรายังมีวิธีการต่าง ๆ ดังเช่นวิธีการอมสิน วิธีการของโรงจำนำ และวิธีการของเทศบาล เราจำเป็นต้องจัดให้มีระเบียบด้วยเหมือนกัน และอีกอย่างหนึ่งพระราชบัญญัติที่จะควบคุมอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ นอกจากนั้นสิ่งที่จะต้องทำอีก เช่น กฎกระทรวง ที่เราจะต้องออกตามพระราชบัญญัติ วิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวแก่เทศบาล หรือวิธีการที่เกี่ยวข้องแก่พระราชบัญญัติที่จะออกในภายหน้า ตามที่ได้แถลงไปแล้วนั้น เป็นแต่ข้อความสังเขปเท่านั้น และการที่รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นมา เพื่อ ปรารถนาที่จะให้ท่านสมาชิกทั้งหลายลงมติรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เท่านั้น และ ราชการที่เราจะดำเนินต่อไปนี้ว่า เราจะวางรูปตามนี้ คือดำเนินตามคล้าย ๆ กับรัฐธรรมนูญพระราชอาณาจักรสยามเหมือนกัน กล่าวคือ จะเห็นได้จากเทศบาลตำบล คณะมนตรีตำบล และสภาตำบล เพื่อให้ราษฎรได้รู้จักวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามไปในตัว คือราษฎรจะได้ฝึกการปกครองในตำบลย่อม ๆ ของตน และเพื่อประโยชน์แก่การที่จะเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎรในสภาฯ นี้ต่อไป และถ้าหากว่าท่านได้รับหลักการของพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศมาแล้ว สภาฯ ก็

จะได้ให้กรรมาธิการประจำ หรือกรรมาธิการวิสามัญ สุดแต่เห็นเป็นการสมควรในการที่จะไป
พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้อีกชั้นหนึ่ง”⁹³

ซึ่งความหวังในการผลักดันกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลก็ประสบความสำเร็จ
เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2477 และ
สานต่อภารกิจต่อไปคือ การจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการจัดตั้งเทศบาลให้เกิดขึ้นต่อไป

4.5.2 การเลือกรับนำเข้าความคิดจากต่างประเทศสู่การปรับเปลี่ยนให้เป็นท้องถิ่นสยาม

การออกแบบสถาบันการเมืองในรูปแบบสมัยใหม่ของสยาม มีมรรควิธีหนึ่งคือการศึกษาเรียนรู้และนำ
เข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งหากพิจารณาโดยผิวเผินอาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำเอาตัวแบบต่างประเทศมาใช้กับสังคม
สยาม ทว่าผู้วิจัยเองมีอาจเห็นด้วยทั้งหมด กล่าวคือตัวแบบของโครงสร้าง รูปแบบ ระบอบการปกครองที่เรียนรู้
จากตะวันตกบ้าง จากรัฐอาณานิคมบ้างนั้นเป็นการเลือกที่จะรับเข้ามาสู่สังคมแล้วมีการปรับให้กลายเป็นท้องถิ่น
แบบสยามนั่นเอง ซึ่งการริเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์แล้ว จนกระทั่งเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมภายหลังการ
ปฏิวัติ พ.ศ. 2475

ในช่วงปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การขับเคลื่อนสู่การมีเทศบาลที่แท้จริงในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตั้งคณะกรรมการจัดการประชาธิปไตย โดยมีนายอาร์ ดี เครก (R.D.
Craig) นักกฎหมายและที่ปรึกษาและที่ปรึกษากรมที่ดินชาวอังกฤษเป็นประธาน โดยมีกรรมการที่เป็นข้าราชการ
ชาวไทยจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการ 2 ท่าน⁹⁴

คณะกรรมการดังกล่าวถูกส่งตัวให้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปกครองรูปแบบเทศบาลในประเทศ
ไกล์เคียง (ชะวา สิงคโปร์ ฮองกง และฟิลิปปินส์)⁹⁵ และประเทศแถบยุโรป (สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และ
เยอรมนี)⁹⁶ ภายหลังกลับจากการทำภารกิจหน้าที่ได้มีการเสนอรูปแบบเทศบาล โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

⁹³ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29. อ่างแล้ว, หน้า 1800-1803.

⁹⁴ พฤทธิสาดน ชุมพล. (ม.ป.ป.). **สู่การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล**. สถาบันพระปกเกล้า. ออนไลน์. ที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สู่การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2563).

⁹⁵ สนธิ เตชานันท์. (รวบรวม). (2545). **แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 49.

⁹⁶ พฤทธิสาดน ชุมพล. (ม.ป.ป.). อ่างแล้ว.

กลุ่มแรก กลุ่มศึกษาดูงานในประเทศใกล้เคียง ได้ทำโครงการศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลในดินแดนเพื่อนบ้านและมีข้อเสนอเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2471 ว่า ควรแบ่งเทศบาลเป็น 3 ประเภทตามเกณฑ์รายได้และจำนวนประชากร สถาปเทศบาลควรประกอบด้วยทั้งข้าราชการจากการแต่งตั้งและบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นข้าราชการจากการเลือกตั้ง โดยประเภทหลังมีจำนวนน้อยกว่าประเภทแรกเล็กน้อย โดยมีประธานเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว ทั้งหมดภายใต้การกำกับดูแลโดยทั่วไปของกรมการปกครองท้องถิ่นที่ตั้งขึ้นใหม่ในกระทรวงมหาดไทย อีกทั้งมีการตรวจสอบบัญชีโดยผู้ตรวจสอบบัญชีของกระทรวงพระคลังฯ เป็นระยะ ๆ ที่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ เทศบาลควรมีสวัสดิ์ที่จะออกระเบียบท้องถิ่นและเก็บภาษีใหม่ ๆ ได้ และมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลและการอนามัย การประปาและการไฟฟ้า แต่ไม่ใช่ในเรื่องโรงพยาบาลซึ่งต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ⁹⁷

กลุ่มสอง ศึกษาดูงานประเทศในยุโรป (นาย อาร์ ดี เครก) ภายหลังจากจากไปศึกษาดูงานต่างประเทศได้มีข้อเสนอในเดือนเมษายน พ.ศ. 2472 ส่วนใหญ่เกี่ยวกับกรุงเทพฯ เป็นการเฉพาะ ซึ่งคณะกรรมการชุดที่กำลังร่างพระราชบัญญัติเทศบาลอยู่ ได้เสนอให้มีการแก้ไขบางประการ โดยเห็นว่าข้อเสนอเกี่ยวกับกรุงเทพฯ มีความเกี่ยวข้องกับโครงการเรื่องเทศบาลโดยรวม จึงเห็นควรเพิ่มคุณสมบัติด้านความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อบรรเทาปัญหาที่ว่าบุคคลที่ไม่ได้มีสัญชาติสยามได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล คณะกรรมการดังกล่าวเสนอให้จัดตั้งสภาเทศบาลขึ้น โดยมีสมาชิกจากการแต่งตั้งมากกว่าสมาชิกจากการเลือกตั้ง แต่โดยมีข้าราชการเป็นข้างน้อย ในรูปแบบนี้อาจถือได้ว่าสภาเทศบาลอยู่ในฐานะที่ประชาชนผู้เสียภาษีท้องถิ่นจะตรวจสอบได้⁹⁸

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ความสับสนในเรื่องของเทศบาลยังคงดำเนินต่อมา โดยภายใต้การนำของรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา ที่มีหัวหน้าใหญ่คือนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้ผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลนำไปสู่การประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยแนวความคิดจากต่างประเทศที่ถูกนำมาใช้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวปรากฏผ่านการเสนอร่างกฎหมายในการประชุมสภาฯ โดยนายปรีดี ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาล เป็นต้นว่าในเรื่องกำหนดจำนวนพลเมืองที่ได้แบบอย่างและเปรียบเทียบจากประเทศออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา แล้วจึงนำมาปรับให้เข้ากับสภาพสังคมไทย⁹⁹ นอกจากนี้ยังได้ยกตัวอย่างรูปแบบของประเทศฝรั่งเศสในเรื่องของคุณสมบัติของคณะมนตรี (ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง)¹⁰⁰ โดยเฉพาะกรณี

⁹⁷ สนธิ เตชานันท์. (รวบรวม). (2545). แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. อ่างแล้ว, หน้า 53-57.

⁹⁸ พฤทธิสาดน ชุมพล. (ม.ป.ป.). ผู้การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล. อ่างแล้ว.

⁹⁹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1812.

¹⁰⁰ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 36 วันเสาร์ ที่ 31 มีนาคม 2476 หน้า 2438-2446.

การถกเถียงในประเด็นหลังนี้เอง ที่ตอกย้ำให้เห็นว่าชนชั้นนำกลุ่มใหม่ได้นำเข้าความรู้จากต่างประเทศแล้วเลือกสรร ปรับแต่งให้เข้ากับบริบทสังคมสยามจนนำไปสู่การสถาปนาสถาบัน และกฎเกณฑ์ขึ้นมา

ในการประชุมสภาฯ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ในวาระที่สอง¹⁰¹ มีประเด็นที่สมาชิกสภาฯ ได้นำมาถกเถียงกัน ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะมนตรี (ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง) โดยในที่ประชุมได้ขอคำแนะนำจากผู้รู้ที่ได้นำรูปแบบการจัดการปกครองเทศบาลจากต่างประเทศมาใช้ในการอธิบาย ดังนี้

“เลขาธิการสภาฯ : นอกจากนี้กรรมการขอเสนอให้สภาฯ วินิจฉัยว่า จะสมควรห้ามมิให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นสามีภรรยา บิดากับบุตร หรือพี่น้องรวมบิดามารดา หรือบุตรเขยบุตรสะใภ้ของมนตรีผู้อื่นในคณะมนตรีตำบลเดียวกัน เป็นนายกมนตรี หรือมนตรีตำบล คือหมายความว่า จะมิให้ผู้เกี่ยวข้องกันดังกล่าวแล้ว เป็นมนตรีในคณะเดียวกัน ข้อความเช่นนี้ในกฎหมายบางประเทศได้มีกำหนดไว้ แต่ก็มีทางนำคิดได้เหมือนกันว่าจะเป็นการตัดสิทธิของบุคคลเหล่านั้นได้หรือไม่ และถ้าจะมีข้อจำกัดเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องจำกัดไม่เฉพาะแต่การเป็นมนตรีตำบล จะต้องจำกัดตลอดถึงการเป็นสมาชิกสภาตำบลด้วย¹⁰²

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ในข้อนี้มีข้อสังเกตของกรรมการด้วย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะให้เวลาพิจารณา

ด. ยู่เกียง ทองลงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่า ขอเรียนถามกรรมการกว่ากฎหมายต่างประเทศกำหนดไว้เช่นนี้ คือว่ากำหนดห้ามหรือกำหนดอนุญาตอย่างไรบ้าง ขอได้โปรดอธิบาย¹⁰³

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ในกฎหมายต่างประเทศเขากำหนดไว้ต่าง ๆ กัน อย่างในประเทศฝรั่งเศสกำหนดไว้สำหรับตำบลใหญ่ ๆ ถ้าหากว่าเป็นตำบลเล็ก ๆ แล้วเขายอมให้โหวตกันทั้งนั้น ถ้ามีฉะนั้นจะหาใครในคณะมนตรีตำบลไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นควรจะคำนึงถึงข้อนี้ด้วย¹⁰⁴

¹⁰¹ เฟิงอ้าง.

¹⁰² เฟิงอ้าง, หน้า 2438.

¹⁰³ เฟิงอ้าง.

¹⁰⁴ เฟิงอ้าง.

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ตามความที่เพิ่มเติมว่า นายกรัฐมนตรีตำบลและมนตรีตำบลไม่มีส่วนได้เสียในการรับเหมาทำการของเทศบาล ซึ่งคณะกรรมการมุ่งแต่เพียงรับเหมาการของเทศบาลอย่างเดียว นั้น ข้าพเจ้าคิดว่าความแคบเกินไป ควรจะให้ความหมายถึงส่วนได้เสียในการงานของ เทศบาลโดยทั่ว ๆ ไปด้วย ถ้ามุ่งเฉพาะการรับเหมาอย่างเดียวแล้ว นายกรัฐมนตรีตำบลอาจจะมีส่วนได้เสียในการงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการรับเหมาด้วย นายกรัฐมนตรีตำบลและมนตรีตำบลมีส่วนได้เสียในการของเทศบาลแล้ว การบริหารงานก็จะไม่ถูกต้องและไม่ทำให้งานของเทศบาลเดินไปได้พอควร การที่คณะกรรมการขอเดิมจำกัดตัวนายกรัฐมนตรีตำบลและมนตรีตำบลไม่ให้มีส่วนได้เสียโดยที่เพราะการรับเหมานั้น ข้าพเจ้ายังไม่เห็นชอบด้วย อยากจะขอแก้เป็นว่าต้องไม่มีส่วนได้เสียในการงานของเทศบาล ให้ความหมายกว้างขึ้น ขอผู้รับรอง¹⁰⁵

มีสมาชิกรับรองหลายท่าน

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า ตามมาตรา ๒๓ ซึ่งเพิ่มความในใหม่ว่า นายกรัฐมนตรีและมนตรีตำบลต้องไม่มีส่วนได้เสียในการรับเหมาทำการของเทศบาลนั้น ในข้อนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรมิไว้ เทศบาลตำบลผู้ที่รับทำงานต้องมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย ซึ่งจะทำให้ได้ผลดี การที่จะให้คนตำบลอื่นมาทำที่ตำบลนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรมิไว้ทีเดียว ควรตัดออกทีเดียว ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดกฎไว้ว่าจะเป็นคนอย่างไรก็ตาม ให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยกำหนดถึง นายกรัฐมนตรีหรือมนตรีตำบลก็ดี ต้องอยู่ในที่นั้น เป็นคนในที่นั้น คือจะไปหาคนที่อื่นนั้นไม่ดี คนตัวคนเดียวไม่มีของอะไรก็เชียวยากควรจะเป็นคนที่มั่งงานอยู่เช่นคนรับเหมาที่ดี คนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้จะทำงานได้ดีกว่าเพราะมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย ให้กระทรวงมหาดไทยมีสิทธิที่จะกำหนดก็แล้วกัน ถ้าไม่มีผู้รับรองก็ตกไป¹⁰⁶

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า การที่จะให้เดิมความส่วนได้เสียอย่างกว้างนั้น ก็เป็นเช่นสมาชิกผู้หนึ่งได้กล่าว ข้อนี้กรรมการได้คำนึงถึงถ้อยคำที่จะนำมาใช้และประกอบทั้งหลักฐานต่าง ๆ คือ เห็นว่าตามธรรมดาคนก็ต้องมีส่วนได้เสีย ถ้าเราจะหาคนที่ไม่มีส่วนได้เสีย ๆ เลย บางทีก็อาจจะได้ แต่ก็ไม่แน่ว่าความประสงค์ของเราอยู่ที่ผู้ที่มีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์แก่การงานของ

¹⁰⁵ เฟิงอ้าง, หน้า 2439.

¹⁰⁶ เฟิงอ้าง, หน้า 2439-2440.

เทศบาล เป็นผู้รับเหมาทำถนนของเทศบาลแล้วเป็นนายกมนตรีตำบลหรือมนตรีตำบลด้วย ผลประโยชน์อันนี้ย่อมเป็นปฏิปักษ์กันในการที่จะทำสัญญาอะไรต่าง ๆ ส่วนได้เสียอื่น ๆ อีกมากมาย เพราะฉะนั้นจึงเสนอไว้แต่เพียงแคบ ๆ ไม่ขยายกว้างดังสมาชิกเสนอมา¹⁰⁷

ขุนเสนาสัสดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอพูดถึงข้อสังเกตที่ว่าเกี่ยวกับการเกี่ยวข้องสามภรรยาและธิดากับบุตร คือเป็นบุตรของมนตรีอื่น ๆ ก็ไม่ให้เป็นนายก ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่ดีกับประเทศของเรา นอกจากว่าดูทั่ว ๆ ไปแล้ว สำหรับประเทศเราจึงไม่มีผู้คนมากมายนัก และเมื่อหาที่ไหนไม่ได้ เขาก็ต้องเป็นนายก เราไม่ควรจะห้ามเราต้องผ่อนผัน สภาของอำเภอยังกำหนดออกบัตร อีกชั้นหนึ่ง ไม่เห็นมีการเดือดร้อนอย่างไร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอแปรญัตติว่า ไม่ควรห้าม¹⁰⁸

ประธานสภาฯ กล่าวว่า คำสังเกตไม่ควรจะแปรญัตติ

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ในที่นี้ คณะกรรมการได้เสนอขึ้นมา ไม่ได้เป็นข้อสังเกต แต่เสนอขึ้นมาให้สภาฯ วินิจฉัย คือเราอ่านดูว่า “นอกจากนี้ กรรมการขอเสนอให้สภาฯ วินิจฉัยว่า” เมื่อเสนอเช่นนั้นแล้วจึงไม่ใช่แปรญัตติเป็นแต่เถียงว่าเราจะจำกัด หรือไม่จำกัด คือสภาฯ เราจะวินิจฉัยลงไปว่าเราจะจำกัดหรือไม่เท่านั้น ถ้าเราจะจำกัดแล้ว ใครจะแปร ต้องแปรตามความนั้น ถ้าเราไม่จำกัดก็ไม่เพิ่มลงไปเลย ก่อนที่เราจะวินิจฉัย คือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นมนตรีในคณะเดียวกันหรือไม่นั้น ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงเรื่องรับเหมาเสียก่อน ที่ กรรมการอธิบายมาในเรื่องรับเหมาคือมุ่งเป็นการแคบนั้น ข้าพเจ้าสงสัยว่าการทำงานของเทศบาลกับการงานของตำบลและการงานของส่วนตัวจะเกี่ยวกับการงานของเทศบาลหรือไม่ อย่างในราชการ เช่นนี้ การงานของราชการส่วนหนึ่ง ของส่วนตัวหรือของเอกชนส่วนหนึ่ง เช่นเราไม่ให้ข้าราชการมีส่วนได้ส่วน เสียในการงานของรัฐบาล ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าได้เติมความลงให้กว้างเราต้องหาคนที่ เป็นมนตรีและเป็นนายกมนตรีได้อยู่บ้าง¹⁰⁹

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ที่ขอแปรญัตติไว้ว่า ตัดคำ “รับเหมา” ออก

¹⁰⁷ เฝิงอ้าง, หน้า 2440.

¹⁰⁸ เฝิงอ้าง, หน้า 2440-2441.

¹⁰⁹ เฝิงอ้าง, หน้า 2441-2442.

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ต้องไม่มีส่วนได้เสียใน
 การงานของเทศบาล

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ต้องไม่มีส่วนได้เสียในการงานของเทศบาล ตามที่สมาชิกขอแปร
 ญัตติเช่นนั้น ท่านผู้ใดเห็นพ้อง โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือรับรอง ๘ ท่าน

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นควรคงไว้ตามร่างเดิม โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือรับรองมากกว่า ๘ ท่าน

ประธานสภาฯ กล่าวว่า เป็นอันตกไป ต่อไปได้

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า เรายังไม่ได้วินิจฉัย
 ตามคำขอที่กรรมการเสนอมา

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ได้วินิจฉัยแล้วว่า ถ้าหากจะเติมลงไปอีกก็เติมลงไปข้อแปรญัตติ

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า กรรมการเสนอมา
 ว่าเราควรจะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องข้อนี้ลงว่า นายกมนตรี และมนตรีตำบลก็ไม่มีส่วนในการรับเหมานั้น ที่
 นี้ นายกมนตรีและมนตรีตำบลมี ๕ คน จะให้เกี่ยวข้องหรือไม่ เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ข้าพเจ้าคิดว่า
 กรรมการคงมีความหมายอย่างเดียวกับข้าพเจ้าที่ได้เรียนมานี้¹¹⁰

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ขอให้วินิจฉัยกันในเรื่องนั้น เริ่มผู้ที่มีความเห็นในเรื่องนี้

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ในเรื่องที่เราจะ
 กำหนดอย่างที่ประธานกรรมการว่า ในเรื่องที่เราจะกำหนดว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าพูดโดยเฉพาะ
 ในตำบลนอก ๆ เราก็ไม่น่าจะจำกัดเช่นนั้น แต่ในการเทศบาลตำบล ถ้าเราไปจำกัดคงจะไม่ได้มี
 ผู้บริหารงานที่สามารถ แต่ข้าพเจ้าสงสัยว่ากรรมการจะได้จำกัดในเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร
 หรือไม่ เพราะว่าในเทศบาลเมืองและเทศบาลนครนั้น เราน่าจะจำกัดลงในเมืองหรือในนคร ก็ไม่
 น่าจะมีผู้เกี่ยวข้องได้ แต่ในตำบลนั้นก็ไม่น่าจะจำกัด ก็ชอบแล้ว แต่ท่านกรรมการได้กล่าวแล้ว¹¹¹

¹¹⁰ เฟิ่งอ้าง, หน้า 2443.

¹¹¹ เฟิ่งอ้าง.

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า การที่จะต้องทำให้เหมือนกัน การที่จะทำหลักการ
กรรมาธิการไม่เห็นเช่นนั้น ที่กรรมาธิการตั้งข้อสังเกตก็ให้สภา ฯ วินิจฉัยว่าจะเติมข้อความอย่างไร
ควรจะแก้ในมาตรา ๒๓ นี้หรือไม่¹¹²

นายสรอย ณ ลำปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง กล่าวว่า ตามข้อสังเกตนี้ ที่กรรมาธิการ
ได้เสนอเข้ามาถามสภาฯ นี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าความคิดในการเทศบาลที่เราคิดตั้งขึ้น ท่านผู้รู้ในเรื่องนี้
ควรอธิบายให้เข้าใจ อยากจะให้กรรมาธิการแถลงว่าเราควรจะทำอย่างไร จึงจะเป็นการเหมาะ¹¹³

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ข้อนี้เองที่กรรมาธิการได้แก้ และให้ความเห็นว่าควร
หรือไม่ควร และแสดงเหตุผลไว้แล้วทั้ง ๒ ทาง คือทั้งทางได้และทางเสีย จึงได้นำมาขอให้ประชุม
พิจารณา แต่กรรมาธิการไม่ขอออกความเห็นอะไร¹¹⁴

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ในข้อสังเกตของกรรมาธิการนี้
ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าควรจะให้เฉพาะบิดากับบุตร ๒ คนเท่านั้นเอง เพราะเหตุว่าถ้าหากว่าบิดา
เป็นนายกมนตรีตำบล และบุตรเป็นมนตรีตำบลเช่นนี้ ดูไม่สู้จะดี เพราะฉะนั้นควรแยกออกเป็นคน
อื่น ถ้าบิดาเป็นนายกมนตรีตำบล ลูกจะเป็น มนตรีตำบลไม่ได้ และลูกเป็นนายกมนตรีตำบล บิดาจะ
เป็นมนตรีตำบลก็ไม่ได้ แปลว่าต้องแยกกัน¹¹⁵

นายฮั่ว ตามไท ผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะห้าม
เพราะจะเป็นบุตรหรือพี่น้องหรืออะไร ก็ต้องเดินนโยบายร่วมกัน เมื่อเขาผิดก็มีกฎหมายลงโทษ
เพราะฉะนั้นไม่ควรจะห้าม¹¹⁶

ขุนสมานหารหิตะคดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ในข้อสังเกตของกรรมาธิการที่
แนะนำมา เสนอสภาฯ ว่า เราควรจะวินิจฉัยในข้อที่ว่านี้หรือไม่ ข้าพเจ้าเห็นไปในทางที่ว่า การที่จะ
เป็นพี่น้องการทำงานไม่สุจริตได้ นั้น ไม่ใช่เป็นความจริงที่แท้ คนที่ไม่ใช่เป็นพี่น้องอาจจะสมคบคิดกัน
ก็ได้ ข้าพเจ้ามีเหตุผลอีกประการหนึ่งว่า ในการที่จะมีนายกมนตรี หรือมนตรีต่าง ๆ อะไรนี้ แท้ที่จริง

¹¹² เเพ็งอ้าง, หน้า 2443-2444.

¹¹³ เเพ็งอ้าง, หน้า 2444.

¹¹⁴ เเพ็งอ้าง, หน้า 2444.

¹¹⁵ เเพ็งอ้าง, หน้า 2444.

¹¹⁶ เเพ็งอ้าง, หน้า 2445.

เรามอบความไว้วางใจให้เขาแล้ว เป็นหน้าที่ที่เราจะเลือกและวินิจฉัยอย่างไร เราไม่ควรจะตั้งกฎหมายว่า เขาจะต้องเลือกอย่างนั้น¹¹⁷

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าควรที่จะกำหนด คนทั้ง ๒ นี้ออกจากกันในขณะที่มนตรีตำบล เพราะเหตุว่าบิดากับบุตรอาจมีความสัมพันธ์กันในทาง ใจ และในทางครอบครัว ถ้าหากว่าผู้อื่นไม่แซกแซงนั้น เราจะได้รับอะไรเล่า เราจะปรึกษาอะไรกันก็ ไม่ได้ เพราะฉะนั้นควรห้ามไว้ และในกฎหมายนี้ควรเติมไว้ว่าถ้าหากว่าบิดาเป็นนายมนตรีตำบล ลูก จะเป็นมนตรีตำบลไม่ได้เช่นนี้เป็นต้น ควรจะจำกัดสิทธิไว้เสีย¹¹⁸

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ลงมติว่าจะรับหรือไม่

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ก่อนที่เราจะพิจารณา ดูเหมือนประธานกรรมการได้ให้คำอธิบายเช่นนั้น คือฝรั่งเศสเขากำหนดแต่ในตำบลใหญ่ ๆ ใน ตำบลเล็ก ๆ ไม่มีกำหนด ถ้าถูกเช่นนั้นแล้ว ในเทศบาลตำบลก็ไม่ควรกำหนด แต่ในเทศบาลนครก็ ควรกำหนด แต่ที่ไม่ให้คำอธิบายเช่นนี้ ก็ไม่รู้ว่าจะว่าอย่างไร¹¹⁹

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า เรื่องอาจจะถกกันก็ได้ ถ้าเติมไปแล้วต้องเติมทั้งหมด ต้องเติมสภาตำบลด้วย ถ้าไม่เติมก็ไม่เติมหมด ขอให้ลงมติสักที¹²⁰

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ในฝรั่งเศสเขาลกกัน เช่นนั้นหรือ¹²¹

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ในฝรั่งเศสเขาลกกันเช่นนั้นจริง คือว่าสำหรับตำบลใหญ่ จึงห้าม ตำบลเล็กไม่ห้าม

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ในเมื่อฝรั่งเศสเขาเป็น อารยประเทศเช่นนั้น เราก็ควรจะเรียนแบบเขาบ้าง

¹¹⁷ เฟิงอ้าง, หน้า 2445.

¹¹⁸ เฟิงอ้าง, หน้า 2445.

¹¹⁹ เฟิงอ้าง, หน้า 2446.

¹²⁰ เฟิงอ้าง.

¹²¹ เฟิงอ้าง.

ขุนอินทรภักดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวว่า เพราะเหตุว่าต่างประเทศเขารู้การ
งานมานานแล้ว ถ้าทำอย่างนั้นแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าจะทำงานไม่ได้”¹²²

บทบาทและความคิดของหม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณ

หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณผู้คิดและบัญญัติคำว่า “เทศบาล” แทนคำ municipality ใน
ภาษาอังกฤษนั้น นับได้ว่าเป็นหนึ่งในผู้มีความรู้และบทบาทร่วมในการสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบ
เทศบาลช่วงทศวรรษ 2470 ทั้งในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ท่านเองเป็นหนึ่งในผู้ร่วมยกร่างพระราชบัญญัติ
เทศบาล ฉบับปี 2473 และผู้ร่วมยกร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475¹²³

หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณได้เสนอแนวความคิดเรื่องการบริหารจัดการตนเองในท้องถิ่นที่เรียกว่า
เทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2472 เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ซึ่งท่านได้เขียน
เอกสารสาธารณสุขพิเศษเป็นเล่มขึ้นมาเรื่องเทศบาลแล้วพิมพ์ออกเผยแพร่ในปีดังกล่าว แนวความคิดเกี่ยวกับการ
ปกครองท้องถิ่นผ่านการปาฐกถาเรื่อง “การปกครองโดยลักษณะเทศบาล” ณ ที่ประชุมสมุหเทศาภิบาล เมื่อวันที่
๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ปาฐกถาดังกล่าวได้พูดถึงการให้ความสำคัญต่อการบำรุงชุมชนให้ก้าวหน้า และได้
เสนอแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

การมอบอำนาจการปกครองให้แก่เทศบาล หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณได้เสนอว่าการปกครอง
แบบรวมอำนาจบริหารไว้กับรัฐบาลกลางอาจเหมาะสมกับการปกครองชาวไร่ชาวนาหรือในนิคมบ้านเมืองระสำระ
สาย แต่ไม่เหมาะสมสำหรับปกครองชาวเมืองหรือในนิคมบ้านเมืองสงบเรียบร้อย เนื่องจากงานบางอย่างที่รัฐบาล
กลางรับผิดชอบไม่ให้เกิดคุ้มค่าหรือมีประสิทธิภาพเท่ากับการบริหารจัดการโดยท้องถิ่นเอง

¹²² เฟิงอ้าง.

¹²³ นรนิติ เศรษฐบุตร “สกลวรรณกร” **ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า**.

โครงสร้างและการจัดตั้งเทศบาล ในการตั้งสภาเทศบาล สมาชิกของสภาเทศบาลต้องเป็นตัวแทนของผู้เสียภาษีหรือจังกอบ และต้องเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียโดยตรงในการทำสัญญาหรือค้าขายกับเทศบาล และที่สำคัญคือ ความสามารถพูดและอ่านภาษาไทย¹²⁴

อำนาจ ภารกิจ หน้าที่ของเทศบาล กิจการของเทศบาล ได้แก่ 1) สิ่งจำเป็น คือกิจการที่ต้องกระทำ และยกเว้นไม่ได้ เช่น ดูแลป้องกันและระงับโรคระบาด อัคคีภัย กำจัดสิ่งปฏิกูล รักษาถนน จัดหาน้ำบริโภค และตั้งโรงเรียนประชาบาล 2) สิ่งเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นกิจการที่ก่อให้เกิดรายได้แก่เทศบาล เช่น การจัดไฟฟ้า รถราง รถโดยสาร ตลาดสาธารณะ โรงฆ่าสัตว์ การปลูกสร้างอาคารให้เช่า และ 3) สิ่งอดีตเป็นกิจการที่สร้างความผาสุกให้แก่ประชาชน เช่น การประดับตกแต่งบ้านเมือง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การผังเมืองและการควบคุมอาคาร

การคลังของเทศบาล รายได้หลักของเทศบาลมาจากภาษี ดังนั้นการเก็บภาษีสำหรับท้องที่โดยเฉพาะ ภาษีอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจในท้องที่เป็นภาษีที่อยู่ธรรมและเหมาะสมที่สุดและควรเป็นรายได้สำคัญของเทศบาล นอกจากนี้เทศบาลอาจมีรายได้จากค่าธรรมเนียมจดทะเบียนรถยนต์และรถยนต์รวมถึงการเก็บภาษีสุนัข สำหรับฉีดวัคซีนโรคกลัวน้ำ หรือเทศบาลกู้เงินจากเอกชนหรือรัฐบาล เพื่อนำเงินมาดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของเทศบาล¹²⁵

นอกจากสี่ประเด็นที่กล่าวไปข้างต้นหม่อมเจ้าสกลฯ ยังชี้ให้เห็นความสำคัญของการปกครองตนเองของท้องถิ่นผ่านการตั้งสภาเทศบาลว่า สภาเทศบาลเป็นพื้นฐานในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น เนื่องจากการมีสภาเทศบาลที่เป็นตัวแทนของผู้เสียภาษีหรือจังกอบจะเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีได้ฟังความเห็นผู้แทนของตน ซึ่งการรับฟังข้อวินิจฉัยของสภาจะเป็น “ปัจจัยแห่งการศึกษาในทางปกครองบ้านเมือง เริ่มแต่สิ่งสังเขปเป็นลำดับขึ้นไปจนถึงสิ่งพิสดาร ผูกมัดให้ประชาชนพลเมืองคุ้นเคยในวิธีปกครองท้องที่โดยลำพังตนเอง”¹²⁶

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองต่อมาในปี พ.ศ. 2478 หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณได้เขียนหนังสือชื่อ “สากลเทศบาล” ร่วมกับพระยาสุนทรพิพิธ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเอกสารที่ชี้ให้เห็นเส้นทางของ

¹²⁴ อนุรักษ์ ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 68-69.

¹²⁵ เฟิงอ้าง. 70-71.

¹²⁶ หจข. ร.ตม.๑๖.๔/๑๔๒ เรื่อง การปกครองโดยลักษณะเทศบาล ซึ่งอธิบดีกรมสาธารณสุข ทรงแสดงในที่ประชุมเทศา พ.ศ. ๒๔๗๒ (๑๙-๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๒). ใน. อนุรักษ์ ใจจริง และศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2558). พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า. 70.

แนวความคิดที่นำไปสู่การออกแบบเทศบาลของสยาม ในงานเขียนดังกล่าวหม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณได้กล่าวถึงรูปแบบการเทศบาลของประเทศฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในรูปแบบการบริหารราชการของประเทศฝรั่งเศสนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการออกแบบการบริหารราชการของสยาม ภายหลังจากปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ดังจะเห็นได้จากบทบาทของนายปรีดี พนมยงค์¹²⁷ ในฐานะประธานกรรมาธิการร่างกฎหมาย ตัวแทนรัฐบาลในการแถลงร่างกฎหมายต่อสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้แสดงปาฐกถาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฟัง ซึ่งการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็นสามส่วนนี้มีผลสืบเนื่องมาสู่การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งชานาญ ยุวบูรณ์ได้ตั้งข้อสังเกตว่าแนวความคิดการจัดระเบียบราชการออกเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่เขาได้มีโอกาสไปศึกษาเล่าเรียนจนจบปริญญาเอกด้านกฎหมาย หลักการปกครองดังกล่าวนี้มีฝรั่งเศสเป็นต้นแบบซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สเปน และประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งสยามเองก็มีรูปแบบลักษณะดังกล่าวด้วย¹²⁸ และเมื่อพิจารณาร่วมกับข้อเขียนของหม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณ ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบเทศบาลในฝรั่งเศสตามที่ปรากฏในหนังสือสากลเทศบาลแล้วนั้น ยิ่งตอกย้ำว่าการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นของสยามตามกฎหมายการบริหารราชการ และกฎหมายเทศบาล ปี พ.ศ. 2476 ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากฝรั่งเศส

รูปแบบการเทศบาลของอีกประเทศที่ผู้นำทางการเมืองไทยกล่าวถึง และอาจมีอิทธิพลทางความคิดต่อการออกแบบการบริหารราชการท้องถิ่นของสยามด้วย คือประเทศญี่ปุ่น ซึ่งรูปแบบการบริหารราชการของ

¹²⁷ รากฐานความคิดดังกล่าวปรากฏผ่านงานเขียนและการบรรยายที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรมตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โปรดดู สุวิสติ โกชนพันธ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 49 – 50.

¹²⁸ ชานาญ ยุวบูรณ์. (2503). การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางปกครองของกฎหมายไทย. พระนคร: พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายสงฆ์ ยุวบูรณ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 31 มีนาคม 2503, หน้า 52.

ประเทศญี่ปุ่นช่วงทศวรรษ 1930¹²⁹ ตามความเข้าใจของหม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณ¹³⁰ มีลักษณะหลายประการที่คล้ายกับสยามหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ผู้วิจัยจำแนกเปรียบเทียบได้ดังนี้

การบริหารราชการและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น

1. ทั้งญี่ปุ่นและสยามมีการบริหารราชการที่แบ่งออกเป็นสามส่วนคือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งอำนาจการปกครองท้องถิ่นอยู่ในการดูแลโดยกระทรวงมหาดไทย

2. ญี่ปุ่นมีการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีลักษณะเทียบได้กับจังหวัดของสยาม อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นมีการแบ่งระดับของจังหวัด (Prefectures) ที่มีความเป็นเมืองเรียกว่า “ฟู” (Fu) ประกอบด้วยสามจังหวัด คือ นครโตเกียว เคียวโตะ และโอซะกะ และจังหวัดชนบทอีกจำนวน 43 จังหวัดที่เรียกว่า “เค็ง” (Ken) การจัดแบ่งเขตการปกครองในจังหวัดของญี่ปุ่นนั้นมี “กุน” ที่มีลำดับศักดิ์เทียบเท่า “อำเภอ” ของสยาม ซึ่งกุนนั้นมีสถานะจัดเป็นส่วนหนึ่งของเทศบาลจังหวัด

เมื่อพิจารณาการจัดลำดับชั้นองค์กรการปกครอง (Tiered System) ของญี่ปุ่นเป็นลักษณะ “สองชั้น” กล่าวคือ การปกครองส่วนภูมินิคมนั้นเป็น Upper Tier ดังเห็นได้จาก ฟู เค็ง และกุน แล้วในลำดับถัดมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล (Municipal) เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นมีสามระดับคือ “ชิ” (Shi) หมายถึง นคร (Cities) “โช” (Sho) หมายถึง เมือง (Town) และ “ซน” (Son) หมายถึง หมู่บ้าน (Villages) ซึ่งมีความคล้ายกับลำดับชั้นของเทศบาลในสยามที่แบ่งออกเป็นสามชั้นคือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลนั่นเอง โดยทั้งชิ โช และซน นั้นต่างมีสภาที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งสภาเทศบาลของสยามตามกฎหมายปี พ.ศ. 2476 ก็มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรเช่นกัน กล่าวได้ว่าทั้งญี่ปุ่นและสยามมี Local State Government ที่อยู่ “เหนือ” Local Self Government อีกชั้นหนึ่ง

4. ความแตกต่างของการปกครองท้องถิ่นระหว่างญี่ปุ่นและสยาม คือ สยามมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นโดยรัฐที่ย่อยลงไปอีก คือ ตำบล และหมู่บ้านซึ่งบางกรณีซ้อนทับเทศบาลที่ถูกจัดตั้งขึ้นตาม

¹²⁹ จุดเปลี่ยนสำคัญของการบริหารราชการ คือ รัฐธรรมนูญ ปี 1947 อันเป็นผลพวงมาจากการแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ดูการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวใน Kurt Steiner. (1965), **Local Government in Japan**. Stanford : Stanford University Press; Kurt Steiner, Ellis S. Krauss and Scott E. Flanagan, Editor. (1981), **Political Opposition and Local Politics in Japan**. New Jersey : Princeton University Press ; Yousuke Isozaki, Editor. (1997), **The Local Administration in Japan**, Gyosei.

¹³⁰ สกลวรรณกร วรวรรณ, หม่อมเจ้า และสุนทรพิพิธ, พระยา. (2547). **สากลเทศบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, หน้า 39-57.

พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 อย่างไรก็ตามก็ดีจำนวนเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นในสยามไม่ได้มีจำนวนมากและขยายตัวอย่างกว้างขวางเมื่อเปรียบเทียบกับญี่ปุ่นที่มีจำนวนเทศบาลครอบคลุมประเทศมากกว่าสยามอย่างมาก ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นผลพวงมาจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสองประเทศที่แตกต่างกัน

5. การควบคุมท้องถิ่นโดยรัฐ ในกรณีญี่ปุ่น กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก เช่นเดียวกับสยามที่ส่วนกลางได้ใช้อำนาจผ่านข้าราชการส่วนภูมิภาคในการควบคุมกำกับเทศบาล

ในญี่ปุ่นส่วนกลางควบคุมท้องถิ่นโดยการแต่งตั้งข้าหลวงประจำเกาะฮอกไกโด ข้าหลวงประจำจังหวัดเมือง ข้าหลวงประจำจังหวัดหัวตชนบท ข้าหลวงตำรวจนครบาล กุโนโซที่เทียบได้กับนายอำเภอของสยาม ชิโซะที่หมายถึงตำแหน่งนายกของนคร รวมถึงเจ้าพนักงานปกครองเกาะต่าง ๆ และหัวหน้าหรือนายกของเมือง และหมู่บ้านด้านสยามก็มีการควบคุมท้องถิ่นโดยส่วนกลางอย่างเข้มข้นเช่นกัน การแต่งตั้งข้าหลวงประจำจังหวัด นายอำเภอก็มาจากส่วนกลาง ข้าราชการส่วนงานต่าง ๆ ก็มาจากส่วนกลางด้วย และผู้ใหญ่บ้านกำนันที่ทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ตำบลตามลำดับ ก็ต้องได้รับการแต่งตั้งจากราชการและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของนายอำเภอและข้าหลวงประจำจังหวัด ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ในญี่ปุ่นก็ปรากฏด้วย ดังที่หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณบรรยายว่า

“การควบคุมเทศบาล บรรดาเมืองและหมู่บ้านทั้งหลาย ขึ้นอยู่ในสังกัดของกุโนโซ คือนายอำเภอคนหนึ่ง และขึ้นอยู่กับข้าหลวงประจำจังหวัดอีกคนหนึ่ง บรรดานครขึ้นตรงต่อข้าหลวงประจำจังหวัด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจควบคุมครอบงำเทศบาลทั้งหลายโดยทั่วไป...”¹³¹

ทั้งนี้เมื่อย้อนมาพิจารณาเทศบาลของสยามแล้วมีความคล้ายคลึงกันอย่างมากที่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยนายอำเภอ ข้าหลวงประจำจังหวัด และกระทรวงมหาดไทยอย่างเข้มข้น¹³²

¹³¹ สกลวรรณกร วรวรรณ, หม่อมเจ้า และสุนทรพิพิธ, พระยา.(2547). **สากลเทศบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, หน้า 53.

¹³² ดู “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล”. (24 เมษายน 2477). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 51, หน้า 82-107.

โครงสร้างภายใน เทศบาลของญี่ปุ่นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแต่ละประเภท

เทศบาลจังหวัด ประกอบด้วยสภาที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และคณะมนตรีซึ่งมาจากการเลือกโดยสภา มีชื่อเรียกว่า “ซันยิไค” ด้านฝ่ายบริหารมีข้าหลวงประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลางเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร

นครบาล มีชื่อเรียกว่า “ชิ ซันยิไค” มีสภาที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง คณะมนตรีซึ่งมาจากการเลือกโดยสภาที่ประกอบด้วย นายก รองนายก และสมาชิก 6 – 12 คน ด้านฝ่ายบริหารของนคร มีนครนายกเป็นหัวหน้า ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สมเด็จพระจักรพรรดิเป็นผู้โปรดเกล้าแต่งตั้ง จากบรรดาผู้ที่สภานครเสนอรายนามให้พิจารณา 3 คน

เทศบาลเมือง และเทศบาลหมู่บ้าน มีสภาที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งเช่นกัน และสภายังคัดเลือกหัวหน้าฝ่ายบริหาร คือนายกเทศมนตรี แต่ผู้นั้นต้องได้รับอนุมัติจากข้าหลวงประจำจังหวัดให้ดำรงตำแหน่ง

ด้านเทศบาลในประเทศไทยเป็นระบบที่แบ่งองค์กร “สภา” และ “คณะมนตรี” โดยสภาตำบล สภาเมือง และสภานครมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎร ส่วนฝ่ายบริหารที่นำโดยนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงประจำจังหวัด ซึ่งการจัดองค์กรที่เน้นบทบาทของสภา อันมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะมนตรี และการออกแบบให้กระทรวงมหาดไทย ข้าหลวงประจำจังหวัด และนายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับควบคุมเทศบาลนี้เป็นกลไกที่คล้ายคลึงกับระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นอยู่มากด้วย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎรผ่านการเลือกตั้ง เทศบาลในญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อทำหน้าที่ในสภา ทั้งระดับสภาจังหวัด สภานคร สภาเมือง และสภาหมู่บ้าน ซึ่งในสยามเองสมาชิกสภาเทศบาลก็มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่นกัน ทว่าความแตกต่างสำคัญคือที่ญี่ปุ่นให้สิทธิกับการเลือกตั้งแต่ชายอายุ 25 ปี ขึ้นไปเท่านั้น ด้านสยามให้สิทธิการเลือกตั้งเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิงที่มีคุณสมบัติอื่นตามที่กฎหมายระบุ

การคลังและรายได้ ของเทศบาลในญี่ปุ่นและสยามมีความคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง กล่าวคือมีที่มาของรายได้สามประเภท คือ 1.) การจัดเก็บภาษี 2.) เงินอุดหนุนและบำรุงจากรัฐบาล และ 3.) นครบาล เทศบาลเมือง เทศบาลหมู่บ้าน อาจได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลจังหวัดอีกด้วย นอกจากนี้เทศบาลทั้งในญี่ปุ่นและสยามยังสามารถทำการกู้เงินได้ด้วย

ภารกิจหน้าที่ ของเทศบาลทั้งในญี่ปุ่นและสยามมีความคล้ายคลึงกันคือ การให้บริการสาธารณะ และการควบคุมชุมชนผ่านการออกกฎหมายของท้องถิ่น อาทิ การจัดเก็บรายได้ ความสงบเรียบร้อย สุขอนามัย ฯลฯ

สหเทศบาล สำหรับญี่ปุ่นเทศบาลแต่ละแห่งอาจระทำความร่วมมือในกิจการพิเศษบางอย่างได้ เรียกว่าสหเทศบาล ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวได้ปรากฏในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ของสยามด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของสยามภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 นั้น ได้รับเอาแนวความคิดจากระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นเข้ามาปรับใช้อยู่หลายประการด้วยกัน

4.5.3. การเสนอแนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันการเมืองรูปแบบใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 และสืบเนื่องจากกระบวนการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 อีกนัยหนึ่งสภาผู้แทนราษฎรเป็นพื้นที่การเมืองของคนกลุ่มใหม่ที่ได้ก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองในระบบการเมืองการปกครองที่ถือกำเนิดใหม่ด้วยเช่นกัน¹³³ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวชุดแรกได้รับการแต่งตั้งเมื่อ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จำนวน 70 คน (ดูรายนามภาคผนวก 1) และในปีถัดมาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดแรก ประกอบด้วยผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สองประเภท คือ ประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้ง และประเภทที่ 2 มาจากการแต่งตั้ง (ดูรายนามภาคผนวก 2)

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2476 – 2477 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการร่วมอภิปราย แปรญัตติ ตั้งกระทู้ และเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล อย่างกระตือรือร้นกล่าวได้ว่ากลไกของสถาบันการเมืองใหม่คือ สภาผู้แทนราษฎรเป็นพื้นที่สำคัญในการแสดงออกความคิดเห็น และความคาดหวังที่จะผลักดันข้อเสนอเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดสรรทรัพยากรตามที่ตนเองต้องการเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด ดังปรากฏในหัวข้อที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ดังต่อไปนี้

¹³³ ดู ศราวุฒิ วิสาพรหม. (2559). **ราษฎรสามัญหลังวันปฏิวัติ 2475**. กรุงเทพฯ : มติชน.

แนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจทางการคลัง : งบประมาณและการแบ่งปันภาษีให้แก่ท้องถิ่น

ประเด็นหนึ่งที่มีถูกตั้งคำถามอยู่เสมอเกี่ยวกับท้องถิ่นในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรคือ “งบประมาณ” ซึ่งสะท้อนถึงแนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจทางการคลัง (fiscal decentralization) ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สอบถาม และติดตามเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอ

ด. เทียม ศรีพิสิฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐมกล่าวว่า

“ตามที่รัฐบาลจะได้ออกพระราชบัญญัติเทศบาลนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีคามปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าประเทศถ้ามีความเจริญรุ่งเรือง ดังอารยประเทศทั้งหลาย เขาย่อมพอใจในพระราชบัญญัติเทศมากเป็นอย่างยิ่ง ถือเสียว่าเป็นหัวแก้วหัวแหวนทีเดียว สำหรับเมื่อกาลก่อนครั้งโบราณ เราได้ปกครองเช่นอย่างการปกครองที่แล้วมาเราไม่มีโอกาสที่จะแบ่งปันส่วนภาษีอากรในจังหวัดหนึ่ง เพื่อแบ่งเอาไว้ บำรุงในจังหวัดของตัวเอง แต่ต่อไปนี้ระเบียบการปกครองประชาธิปไตย เรามุ่งเข้าสู่ความเจริญเหมือนกับอารยประเทศทั้งหลายแล้ว เราได้มีโอกาสให้เทศบาลทำความเจริญรุ่งเรืองของจังหวัดต่าง ๆ เรามีโอกาสที่จะแบ่งปันในส่วน จากภาษีอากรให้ความเจริญในจังหวัดของตัวเอง เพราะฉะนั้นเรื่องที่แล้วมา ถ้าหากว่าความทะนุบำรุงที่ทำไม่ได้ ข้าพเจ้าจะไม่ขอกว่า ข้าพเจ้าหวังใจว่าในเมื่อใช้พระราชบัญญัติเทศบาลต่อไปนี้แล้ว จะทำให้บ้านเมืองของเรามีความเจริญรุ่งเรือง เพราะฉะนั้นเป็นการสมควรอย่างยิ่งถ้าที่ประชุมนี้จะรับหลักการไว้”¹³⁴

การแสดงออกของผู้แทนราษฎรดังกล่าวยังสะท้อนถึงความหวังที่จะได้รับการกระจายทั้งอำนาจในการบริหารและงบประมาณลงมายังท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งทางรัฐบาลก็แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะผลักดันอย่างเต็มที่ ทว่าอาจยังไม่ทันท่วงทีต่อความต้องการจอกผู้แทนราษฎรจึงมีการติดตามถามไถ่อยู่เรื่อยมา ดังเช่นการประชุมวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2477 หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ตั้งกระทู้ถาม ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล โดยมีประเด็นปันเงินภาษีอากรในการทู้การถามด้วย¹³⁵ และการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2477 สมาชิกผู้แทนราษฎรท่านเดิมได้ตั้งกระทู้เรื่องพระราชบัญญัติปันภาษีอากรให้เทศบาล¹³⁶ ถึงรัฐบาลอย่างดุเดือดว่า

¹³⁴ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1805-1806.

¹³⁵ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477. หน้า 1610-1612.

¹³⁶ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 28 มีนาคม 2477 หน้า 4172.

“ข้าพเจ้าขอตั้งกะทู้ด่วนถามรัฐมนตรีคลังว่า พระราชบัญญัติบนภาษีอากรให้เทศบาลที่
รัฐบาลเคยรับรองต่อสภานี้ว่าจะส่งเข้าสภาฯ ให้ทันในปีนี้ จนบัดนี้หาได้ส่งเข้ามาไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะ
เหตุไร¹³⁷

ฝ่ายรัฐบาลมีพระยานิติศาสตร์ ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมตอบกะทู้ว่า

“เรื่องที่สมาชิกตั้งกะทู้ด่วนถามนั้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินั้น รายได้เรื่องนี้ทาง
กระทรวงมหาดไทยได้จัดการร่างพระราชบัญญัติมาแล้วและได้เสนอมายังกระทรวงการคลัง
กระทรวงการคลังได้ให้เจ้าหน้าที่พิจารณา ยังมีขัดข้องอยู่บางอย่าง จึงได้ตอบไปยัง
กระทรวงมหาดไทย และจะได้พิจารณากันต่อไป ซึ่งหวังว่าคงจะได้เสนอมาร่วมประชุมสมัย
หน้า¹³⁸

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ตั้งคำถามต่อว่า

“เหตุที่ไม่ส่งเข้ามาให้ทันในสมัยนี้ เป็นเพราะรัฐมนตรีคลังหรือที่ปรึกษาการคลังไม่
เห็นชอบด้วยในหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ใช่หรือไม่”¹³⁹

พระยานิติศาสตร์ ไพศาลย์ ตอบกลับว่า

“เรื่องนี้มันค้างมาแต่เดิม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงก็ลาไม่อยู่ เพราะฉะนั้นก็เป็นการยากที่
จะตอบว่าเรื่องมันติดขัดอย่างไร แต่ปรากฏว่ามันต้องอยู่ที่เจ้าหน้าที่เท่านั้นเอง ข้าพเจ้าจึงได้ส่งเรื่อง
ขึ้นไปให้กระทรวงมหาดไทย ทราบว่ามีการขัดข้อง”¹⁴⁰

¹³⁷ เฟิงอ้าง.

¹³⁸ เฟิงอ้าง.

¹³⁹ เฟิงอ้าง.

¹⁴⁰ เฟิงอ้าง, หน้า 4172-4173.

และหลวงวรนิติปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ได้ตั้งคำถามทิ้งท้ายอย่างดุเดือดว่า

“เป็นเพราะรัฐมนตรีคลัง คือพระยามานาฯ เอาไปซุกสิ้นซึกไว้ใช่ไหม รอให้ตอบ”¹⁴¹

หลวงวรนิติปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เป็นกรณีที่สะท้อนถึงอารมณ์และความมุ่งหวังของคนในสังคมกลุ่มหนึ่งที่ต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจและงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านนี้ ยังคงติดตามประเด็นนี้อย่างใกล้ชิด ดังในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2477 เขาได้ตั้งคำถามว่า

“นอกจากที่ปรากฏในรายงานการประชุมแล้วข้าพเจ้าขอเสนอว่ารัฐบาลได้รับรองว่าจะส่งพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับเทศบาลเข้ามาในการประชุมวิสามัญเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเมื่อส่งมาไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงสงสัยว่ากิจการใดที่เกี่ยวกับเทศบาลที่จำเป็นจะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติแล้ว รัฐบาลนี้จะทำอย่างไรเช่นในเรื่องแบ่งภาษีอากรให้แก่เทศบาลจังหวัด อย่างนี้เป็นต้น ถ้าไม่ออกเป็นกฎหมายแล้วข้าพเจ้าเข้าใจว่ารัฐบาลจะทำไปไม่ได้”¹⁴²

“ข้าพเจ้าขอเรียนถามหลวงประดิษฐา นิดเดียวเท่านั้น คือว่าในฐานะที่หลวงประดิษฐา ได้เป็นประธานกรรมาธิการ พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลได้ให้คำมั่นไว้แก่สภาฯ นี้ว่า ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลนั้นจะนำเสนอภายในเดือนสิงหาคมนี้ ภายในสมัยประชุมวิสามัญ แต่จนบัดนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นร่างพระราชบัญญัตินั้น เข้ามาสู่สภาเลย ข้าพเจ้าสงสัยว่ากิจการใดที่จะออกเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเทศบาลแล้ว รัฐบาลจะทำอย่างไร เช่นการแบ่งเงินให้แก่เทศบาล จังหวัด อย่างนี้เป็นต้น เข้าใจว่าหลวงประดิษฐา จะเข้าใจดี ข้าพเจ้าอธิบายคำเล็กน้อย”¹⁴³

อนึ่งทางด้านรัฐบาลโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ได้ตอบกลับว่า

“เรื่องนี้ถ้าจะพูดไปข้าพเจ้าได้ทำตามคำมั่นแล้ว แต่บางสิ่งคือหมายความว่าเมื่อข้าพเจ้าได้ไปรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น เมื่อไปถึงใหม่ ๆ ที่ได้นัดประชุมพวกหัวหน้า

¹⁴¹ เพิ่งอ้าง, หน้า 4173.

¹⁴² รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477 หน้า 1540.

¹⁴³ เพิ่งอ้าง, หน้า 1610-1611.

กรมต่าง ๆ และได้ร่างพระราชบัญญัติในการที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล และในทางกระทรวงมหาดไทยนั้น ได้ เสร็จแล้วมีหลายพระราชบัญญัติ เช่นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสาธารณสุข กิติ หรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการที่จะโอนที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่เทศบาลกิติ และมีอีกหลายพระราชบัญญัติได้ร่างเสร็จแล้ว แต่โดยเหตุว่า ที่ได้ร่างขึ้นมาไม่มีข้อความหลายอย่าง ซึ่งอาจจะกระทบถึงชาวต่างประเทศบ้าง หรือที่จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างเฝ้าระวัง รัฐบาลก็ได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา และยังคงอยู่ที่นั่น เพราะว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาเวลานี้ก็มีงานร่างพระราชบัญญัติมากเหลือเกิน เหตุที่เราจะได้เจรจาในสัญญาที่จะต้องขึ้นทำอีก และข้าพเจ้ายังได้ส่งร่างกฎหมายต่าง ๆ เข้าไปอีก ก็ร้องบ่นกันว่าทำงานกันแทบไม่ไหว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้ทางสมาชิกเห็นอกในข้อนี้ว่า เราได้รับแรงที่จะให้สำเร็จไปโดยเร็วเหมือน และนอกจากนั้นในการแบ่งเงินภาษีอากร เราก็มิได้นั่งนอนใจได้เตรียมไว้แล้วเหมือนกัน และยังอยู่ในความพิจารณาของรัฐบาล เพราะฉะนั้นจึงล่าช้า จะนำเสนอสภาฯ ไม่ทันในคราวนี้”¹⁴⁴

เทศบาลในความนึกคิดผู้แทนราษฎร : ความปรารถนาต่อสิ่งที่กำลังจะมาถึง

ต่อเนื่องจากประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจ และงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยพยายามชี้ให้เห็นถึงความนึกคิดและอารมณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปแล้ว จึงอยากขยายความต่อ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “ความปรารถนา” ชุดหนึ่งที่ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ความปรารถนาที่จะมีการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ “เทศบาล” นี้ปรากฏในความคิดนึกของชนชั้นนำ ข้าราชการระดับกลาง และกลุ่มชนชั้นกลางสยามสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทว่าพลังในการผลักดันไปสู่เป้าหมายมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

ความปรารถนาที่จะให้เกิดการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่บรรลุจนนำไปสู่การจัดตั้งเทศบาล เป็นเพราะปัจจัยทางโครงสร้างของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กำกับควบคุมให้อำนาจจำกัดอยู่ในเพียงขอบเขตปริณิณทลของชนชั้นนำเท่านั้น และในทางความคิดอาจกล่าวได้ว่าถูกกดทับโดยความนึกคิดแบบจารีต

ขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งมีสำนึกที่อยากจะเห็นความก้าวหน้าของสังคม และสิ่งหนึ่งคือความปรารถนาให้การจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่

¹⁴⁴ เฟิงอั้ง, หน้า 1611-1612.

ได้ปลดล็อกเงื่อนไขของระบอบเดิม ส่งผลให้ปรากฏณาดังกล่าวได้รับการผลักดันให้ไปอีกขั้น ที่ไกลกว่าการศึกษา ค้นคว้าและจัดทำ “ร่าง” ในสมัยรัชกาลที่ 7

คำกล่าวของนายมังกร สามเสนถามรัฐบาลเรื่องพระราชบัญญัติเทศบาล เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2476 คงสะท้อนให้เห็นถึงความนึกคิดและความหวังในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ดังความว่า

“ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลราษฎรได้คอยแล้วคอยแล้ว คอยมา 5 ปี 8 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้เร่งเร็วสักหน่อย...”¹⁴⁵

ความปรารถนาจากผู้แทนราษฎรนี้ต่างต้องการให้เทศบาลถือกำเนิดได้เร็วที่สุด ซึ่งมีการติดตามอยู่อย่างสม่ำเสมอ และหาแสงสว่างวิธีการที่นำไปสู่ผลลัพธ์อันรวดเร็วที่สุด ดังนี้

การสอบถามติดตามความคืบหน้าของร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 (วาระที่ 1) เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2476)¹⁴⁶ นายแฆ วัจนลักษณะ ผู้แทนราษฎรจังหวัดสิงห์บุรี ได้อภิปรายว่า

“ในเรื่องหลักการข้าพเจ้าเองก็ไม่คัดค้าน ที่เห็นแล้ว แต่ว่ามีความสงสัยว่า การที่จะออกพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลนี้ จะได้เริ่มใช้ใน พ.ศ. ไหน อีกข้อหนึ่งการที่จะให้สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะใช้ทั่วทุกจังหวัดหรือไม่ และก่อนที่จะให้สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ อยากทราบว่สถิติเหล่านี้เมื่อไรจึงจะได้เริ่มใช้...”¹⁴⁷

“...เท่าที่ข้าพเจ้าเรียนถามเมื่อกี้ นี้ ยังไม่ได้รับคำตอบตรงคำถาม คืออยากทราบว่า การที่จะออกใช้ทั่วไปทุกจังหวัดหรือไม่ อย่างหนึ่ง แล้ว ๒ ก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติใช้ อยากจะทราบว่สถิตินี้จะทราบทางข้าหลวงประจำจังหวัดก่อนหรือไม่...”¹⁴⁸

¹⁴⁵ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 24 สิงหาคม 2476 หน้า 430.

¹⁴⁶ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1800-1820.

¹⁴⁷ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1806.

¹⁴⁸ เพิ่งอ้าง, หน้า 1809.

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร

“ข้าพเจ้าขอเรียนกรมการว่า เมื่อได้ออกพระราชบัญญัติเทศบาลแล้ว พระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และระเบียบการที่ออกตามมาเพื่อเทศบาล จะได้ดำเนินการได้โดยบริบูรณ์นั้น จะออกได้ราวเมื่อไร¹⁴⁹

นายมงคล รัตนวิจิตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช

“การเสนอพระราชบัญญัตินี้ข้าพเจ้าไม่อยากจะกำหนด แต่ว่าอยากจะให้ทันภายในวันที่ ๓๑ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของสมัยประชุม...”¹⁵⁰

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร

“นอกจากพระราชบัญญัติเทศบาลนี้แล้ว ที่สำคัญยิ่งกว่านี้ยังมีประมาณอีกด้วย ซึ่งจะต้องยุ่งกันใหญ่ ข้าพเจ้าจึงอยากจะเสนอว่าในอาทิตย์นี้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ไป เราควรที่จะประชุมกันทุกวัน...”¹⁵¹

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การแต่งตั้ง เช่น หลวงวิจิตรวาทการ ตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เรื่องร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล¹⁵² เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2476

“...ข้าพเจ้าต้องการคำตอบจากรัฐบาล แต่ไม่ต้องตอบในวันนี้ ขอให้ตอบในวันหน้า คือ... ๒. เรื่องพระราชบัญญัติเทศบาลได้ทำไปเพียงไหน และเมื่อใดจะเสร็จ¹⁵³

พระยาประมวญวิชาพูลถามรัฐบาลเรื่องพระราชบัญญัติเทศบาล เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2476¹⁵⁴
“...ถามรัฐบาลว่าอยากทราบว่พระราชบัญญัติเทศบาลได้ทำกันไปถึงไหนแล้ว¹⁵⁵

¹⁴⁹ เฟิงอ้าง.

¹⁵⁰ เฟิงอ้าง, หน้า 1819.

¹⁵¹ เฟิงอ้าง.

¹⁵² รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 10 วันพฤหัสบดีที่ 3 สิงหาคม 2476 หน้า 336

¹⁵³ เฟิงอ้าง.

¹⁵⁴ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 24 สิงหาคม 2476 หน้า 429.

¹⁵⁵ เฟิงอ้าง.

จวบจนถึงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 (วาระที่ 2-3) เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2476¹⁵⁶ ความเร่งรีบอย่างกระตือรือร้นของผู้แทนราษฎรก็คือการให้ความสำคัญกับกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลเป็นลำดับแรก ๆ

พระยานิติศาสตร์ไพศาลกล่าวต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า “...ขอให้เอาพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลก่อน เพราะเหตุว่ายังกำลังต้องการ...”¹⁵⁷ และหลวงชำนาญนิติเกษตร “...พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนอย่างหนึ่งกับกฎหมายเทศบาลนี้เป็นความประสงค์อยากจะได้จริง ๆ ท่านทั้งหลายจะอย่างไรไม่ทราบ สำหรับข้าพเจ้านี้ตั้งใจอยากจะได้แล้วจริง ๆ จึงขอให้ท่านสมาชิกแสดงความชอบใจคณะกรรมการการชุนนี้ที่ได้ตั้งใจทำงานเป็นผลสำเร็จ...”¹⁵⁸

ทั้งนี้เมื่อพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้ประกาศใช้เป็นที่ยอมรับเมื่อต้นปี พ.ศ. 2477 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ยังทำหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดตั้งเทศบาลอยู่ตลอด ดังเช่นกรณีการตั้งกระทู้และอภิปรายของของหลวงวรนิติปรีชา สส.สกลนคร¹⁵⁹ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2477¹⁶⁰

กระทู้ถามเรื่องร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล ของหลวงวรนิติปรีชา สส.สกลนคร¹⁶¹ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2477¹⁶²

“...ข้าพเจ้าขอเรียนถามหลวงประดิษฐา นิตเดียวเท่านั้น คือว่า ในฐานะที่หลวงประดิษฐา ได้เป็นประธานกรรมการพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลได้ให้คำมั่นไว้แก่สภาฯ นี้ว่า ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลนั้นจะนำส่งภายในเดือนสิงหาคมนี้ ภายในสมัยประชุมวิสามัญ แต่จนบัดนี้ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้ามาสู่สภาฯ เลย ข้าพเจ้าสงสัยว่ากิจการใดที่จะออกเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเทศบาลแล้วรัฐบาลจะอย่างไร เช่น การแบ่งเงินให้แก่เทศบาล จังหวัดอย่างนี้เป็นต้น เข้าใจว่าหลวงประดิษฐา จะเข้าใจดี ข้าพเจ้าขอคำอธิบายเล็กน้อย¹⁶³

¹⁵⁶ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 36 วันเสาร์ ที่ 31 มีนาคม 2476 หน้า 2423-2496.

¹⁵⁷ เพิ่งอ้าง, หน้า 2423.

¹⁵⁸ เพิ่งอ้าง, หน้า 2496.

¹⁵⁹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477. หน้า 1610-1612.

¹⁶⁰ กระทู้ถามดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

¹⁶¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477. หน้า 1610-1612.

¹⁶² กระทู้ถามดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

¹⁶³ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477. หน้า 1610-1611.

อนึ่งคงต้องกล่าวถึงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 (วาระที่ 1) เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2476¹⁶⁴ ด้วยว่า การแสดงทัศนะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์และความหวังอย่างสูง มีกลุ่มคนที่เสนอและเห็นด้วยในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติรวดเร็วให้แล้วเสร็จ ประกอบด้วย

นายทองอยู่ พุฒพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดธนบุรี “ตามที่กรรมาธิการได้แถลงมาเมื่อสักครู่นี้ว่าจะพิจารณาให้เสร็จภายใน พ.ศ. นี้ โดยตั้งคณะกรรมการเช่นนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกข้องใจ คือว่าร่างพระราชบัญญัติที่ได้ส่งไปให้คณะกรรมการหลายเรื่อง บัดนี้ก็ยังไม่เสร็จเป็นนมเป็นนาน ร่างพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเราส่งให้คณะกรรมการก็คงไม่เสร็จ เพราะอีกราว ๑๐ วันก็สิ้นสมัยประชุม ความจริงผู้กระหายจะให้ออกมีมาก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอถามกรรมาธิการว่า ถ้าหากว่าเราได้รับพระราชบัญญัติไว้แล้ว และพิจารณารวดเดียว วันละ ๑๕ มาตราแล้ว จะขัดข้องหรือไม่...”¹⁶⁵

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร “ข้าพเจ้าเห็นว่าเพื่อจะให้การทำงานของเรามาเร็ว สมความประสงค์ ควรจะพิจารณารวดเดียว ไม่ต้องส่งให้กรรมาธิการพิจารณา เพราะเหตุว่ากรรมาธิการที่ตั้งขึ้นนั้น ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ เข้าใจว่าคงจะได้ร่างมาเป็นอย่างดีแล้ว คณะกรรมาธิการประจําสภาฯ ก็คงไม่มีความรู้ไปกว่า คณะกรรมาธิการที่ร่างเรื่องนี้มาตามที่รัฐบาลขอให้ร่างมา จึงขอเสนอว่าควรพิจารณารวดเดียวในสภา...”

ทั้งนี้ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่กำลังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 (วาระที่ 1) เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2476 ก็มีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่เห็นต่างในวิธีการแต่มีเป้าหมายร่วมเส้นทางความปรารถนาเดียวกัน คนกลุ่มนี้ไม่เห็นด้วยในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติรวดเร็ว เพราะอาจทำให้ล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ประกอบด้วย

หลวงประดิษฐมนูธรรม “ข้าพเจ้าขอแถลงว่า ความจริงการพิจารณารวดเดียวเราอาจจะเข้าไปกว่าส่งไปให้กรรมาธิการวิสามัญก็ได้ ดังตัวอย่างที่เราเห็นมาแล้วครั้งหนึ่งในเรื่องอากรมฤตก เราหวังว่าจะพิจารณารวดเดียวเร็วกว่า กลับตรงกันข้าม ถ้าส่งให้กรรมาธิการวิสามัญพิจารณา และมีข้อแปรญัตติอันใดก็ส่งไปให้กรรมาธิการนั้นและให้รีบทำเสียโดยไว สองสามวันก็ได้ ข้าพเจ้าร้องขอให้สะดวก และออกพระราชบัญญัติได้ ถ้าหากว่าตกลงกันกับกรรมาธิการแล้ว กรรมาธิการก็รายงานเสนอต่อสภาฯ เพื่ออนุมัติ คงจะเร็วกว่าที่จะพิจารณากันรวดเดียวขอให้สมาชิกไตร่ตรองกัน...”¹⁶⁶ และ

¹⁶⁴ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1800-1820.

¹⁶⁵ เพิ่งอ้าง, หน้า 1811.

¹⁶⁶ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1814.

นายสรอย ณ ลำปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง “ตามที่ท่านกรรมาธิการแถลงมาเมื่อกี้ ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย เพราะเหตุว่าจะต้องส่งให้กรรมาธิการวิสามัญ พระราชบัญญัตินี้จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีความรู้พิเศษ ไม่ใช่คนอื่น ๆ ใด ๆ จะไปทำได้ง่าย ๆ เพราะฉะนั้นถ้าจะตั้งกรรมาธิการวิสามัญแล้ว ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย และเท่าที่ท่านประธานกล่าวเมื่อกี้ ข้าพเจ้าขอเสนอว่าควรจะเป็นกรรมาธิการวิสามัญ...”¹⁶⁷ ซึ่งที่ประชุมก็มีมติส่งให้คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาต่อไป

4.6 กระบวนการสถาปนาเทศบาล : ความปรารถนา ความหวัง และแรงดลใจ

เมื่อทบทวนการอธิบายสถานะการปกครองท้องถิ่นไทยสมัยเปลี่ยนผ่านจากรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่รัฐประชาชาติ มีสี่แนวทางที่น่าสนใจดังนี้

หนึ่ง ชนชั้นนำสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ริเริ่มวางรากฐานการพัฒนาประชาธิปไตยไว้อย่างเป็นลำดับ มีขั้นตอน กระบวนการ ซึ่งรวมถึงการปกครองท้องถิ่นในรูปสุขาภิบาลที่ริเริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และยังมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งเทศบาล โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 7 ที่ทรงเน้นย้ำและริเริ่มดำเนินการจัดตั้งอย่างจริงจัง ซึ่งเปรียบเสมือนแผนพัฒนาการเมืองจากเบื้องล่างขึ้นไปสู่เบื้องบน ทว่าการดำเนินการยังไม่สำเร็จลุล่วงก็เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อน¹⁶⁸ จะเห็นว่าแนวทางการอธิบายดังกล่าวให้คุณค่าอย่างมากกับการดำเนินกิจการของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์

สอง การไม่จัดตั้งเทศบาลคือ ความล้มเหลวของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังที่นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ เสนอว่าเป็น “ความล้มเหลวในการปรับตัวเข้าสู่ระบอบใหม่ของชนชั้นสูง” ในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีพระราชดำริที่จะปรับปรุงการปกครองส่วนท้องถิ่นมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2460 แต่ก็ไม่สามารถผลักดันให้บรรลุตามพระราชประสงค์ “การประชาธิปไตยหรือเทศบาลจึงเป็นแนวพระราชดำริที่ไม่เป็นผลในทางปฏิบัติแม้ว่าได้มีการเตรียมการมาโดยตลอดนับตั้งแต่ทรงขึ้นครองราชสมบัติ เป็นปัญหาตั้งแต่เรื่องของหลักการ การร่างกฎหมาย และปัญหาคน

¹⁶⁷ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476 หน้า 1814.

¹⁶⁸ สนธิ เตชานันท์. (รวบรวม). (2545). แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า

จีน และคนในบังคับต่างชาติซึ่งพำนักอาศัยในประเทศสยามมานานแต่ยังสวามิภักดิ์ต่อประเทศอื่น ๆ อยู่”¹⁶⁹ จะเห็นได้ว่าแนวทางนี้อธิบายตรงกันข้ามกับแนวทางแรกอย่างชัดเจน

สาม การปกครองส่วนท้องถิ่นถือกำเนิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับก่อนหน้านั้นเลย แนวทางการอธิบายดังกล่าวเป็นมุมมองแบบทันสมัยนิยมที่พิจารณาภายใต้บริบทของประเทศไทยซึ่งมุมมองนี้ชี้ให้เห็นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ในรัฐนั้นต้องมีรูปแบบเป็นรัฐชาติเสียก่อน¹⁷⁰

สี่ คณะราษฎรไม่สามารถกระจายอำนาจได้ทั่วถึง ข้อวิพากษ์ดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยเชิงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ดังที่นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ กล่าวว่ารัฐบาลคณะราษฎรจัดตั้งเทศบาลอย่างจำกัดมากเพียง 120 แห่งเท่านั้น ไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ จึงไม่อาจสร้างฐานประชาธิปไตยจากรากหญ้า¹⁷¹ ซึ่งการจัดตั้งเทศบาลเพียงหนึ่งร้อยกว่าแห่งนี้ จะไม่สอดคล้องกับปณิธานของผู้นำรัฐบาลที่ได้ประกาศไว้ และจำนวนยังห่างไกลกับจำนวนท้องถิ่นที่มีมากถึงสี่พันกว่าตำบลทั่วประเทศ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแนวทางที่สองและสี่ร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นความล้มเหลวของรัฐบาลสยามในการสถาปนากการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์และสมัยแรกเริ่มรัฐชาติ

การอธิบายการปกครองส่วนท้องถิ่นกับพัฒนาการการเมืองสยามทั้งสี่มุมมองที่กล่าวมาต่างมีจุดยืนและข้อเท็จจริงประกอบที่ชัดเจน ทั้งนี้ผู้วิจัยอยากเสนอการพิจารณาแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลสมัยรัชกาลที่ 7 ที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน มากกว่าการแบ่งแยกขาดออกจากกันชัดเจนว่าเป็นความคิดเก่า - ใหม่ ความคิดฝ่ายเจ้า - คณะราษฎร ซึ่งการแบ่งแยกขาดออกจากกันอาจโน้มเอียงไปสู่กับดักการมองแบบคู่ตรงข้ามได้

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอการกำเนิดเทศบาลในทศวรรษ 2460 – 2470 คือ การมองว่าเป็นความปรารถนาของสังคมสยาม และในภาพใหญ่ของชุดความปรารถนาก็มีแนวความคิดหลัก ความคิดรองอีกหลายชุดที่ประกอบ

¹⁶⁹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). **การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475**. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขและปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ฟาเดียวัน, หน้า 281-285.

¹⁷⁰ ดูข้อถกเถียงและสถานะของความรู้เรื่องดังกล่าวใน วัลลพ ใจจริง, “สถานะทางความรู้ว่าด้วยกำเนิดการปกครองท้องถิ่นไทย: พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น” **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (2016): ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 8 (2559). หน้า 166-180.; วัลลพ ใจจริง และศรัณยู เทพสงเคราะห์. **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

¹⁷¹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2557). “80 ปี แห่งการปฏิวัติสยาม” **จาก 100 ปี ร.ศ. 130 ถึง 80 ปี ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, หน้า 18.

กันอยู่ จะเห็นว่าการเสนอแนวความคิดในการสถาปนาเทศบาลอยู่ในวงขอบเขตปริณทลของชนชั้นนำแห่งรัฐและกลุ่มชนชั้นกลางจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจต่อสถานการณ์ของบ้านเมือง

แนวคิดเรื่อง “Municipality” ที่มีชื่อเรียกในภาษาไทยว่า “ประชาภิบาล” แล้วต่อมาเป็น “เทศบาล” ปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีการริเริ่มดำเนินการศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งอย่างจริงจังในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จุดนี้เองที่มีความแตกต่างจากรัชสมัยก่อนหน้า กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ “ผลักดัน” ให้ความปรารถนาเดินทางไปมากกว่าเดิม และการเริ่มต้นนี้เองได้สร้างทั้ง “ความหวัง” และ “ความผิดหวัง” ซึ่งกลายเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเกิดการจัดตั้งเทศบาลในช่วงปลายทศวรรษ 2470

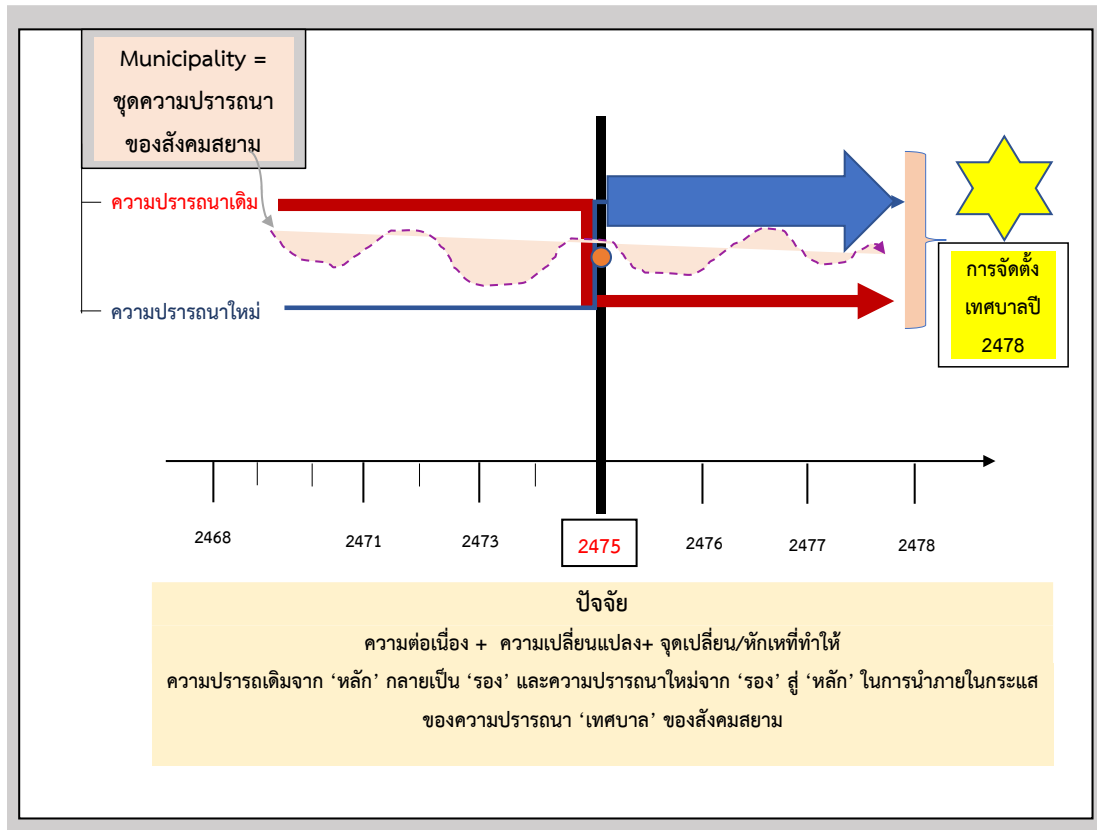
ประการแรก การริเริ่มโครงการตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของการครองราชย์สมบัติได้สร้างความหวังให้แก่สังคมเป็นที่รับทราบกันดีในกลุ่มบรรดาชนชั้นนำ และวงราชการว่ามีความปรารถนาจะจัดตั้งเทศบาลขึ้นมา และได้ดำเนินการมาถึงขั้นร่างพระราชบัญญัติฯ ในปี พ.ศ. 2473

ประการที่สอง “ความผิดหวัง” ทั้งในสถานการณ์ การกิจหน้าที่ของเทศบาลที่ปรากฏในแนวความคิดของชนชั้นนำสยาม ความล่าช้าในกระบวนการที่ไม่บรรลุการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่เสียที ได้ถูกแปรเปลี่ยนเป็น “ความหวัง” แบบหนึ่งขึ้นมา แล้วเป็นพลังในการผลักดันให้เกิดเทศบาลภายใต้บริบทการเมืองในระบบใหม่ที่เปิดโอกาส ร่องรอยของความผิดหวังที่เปลี่ยนเป็น “ความหวัง” ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 2470 ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็จะมีพบเห็นได้เพิ่มเติมในสถาบันการเมืองใหม่ เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร

ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าสิ่งที่รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ริเริ่มทำไว้มิได้เป็นเรื่อง “ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง” ขณะเดียวกันก็มิได้เห็นว่าเป็นการปูพื้นฐานไว้อย่างเป็นลำดับ มีขั้นตอน มีกระบวนการตามแนวคิดเชิงพัฒนาการเมืองได้อธิบายไว้ด้วยเช่นกัน

การดำเนินการจัดตั้งเทศบาลไม่สำเร็จของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์คือ “ความผิดพลาด” อย่างหนึ่งซึ่งทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้าง บริบททางภูมิปัญญา บริบทสังคมเศรษฐกิจ และการกระทำของบุคคลต่างเป็นเงื่อนไขที่กำหนดให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว แต่ความผิดพลาดนี้เองที่ได้กลายเป็นพลังของชนชั้นนำกลุ่มใหม่ที่ประกอบเข้ากับอุดมการณ์ และความหวังทำให้รัฐบาลคณะราษฎรตั้งเป้าหมายจะจัดตั้งเทศบาลให้สำเร็จและไม่ต้องการให้ข้าราชการ

กับรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเราจะพบว่าในแนวความคิดมีความสับสนเนื่องกันอยู่หลายประการ และมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง¹⁷² (ดูต่อไปในการเปรียบเทียบ)

¹⁷² ผู้วิจัยได้รับข้อคิดจากงานเขียนของริชาร์ด รอร์ตี้ (Richard Rorty) นักปรัชญาชาวอเมริกันคนสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ในผลงาน Failed Prophecies, Glorious Hopes เขากล่าวถึงตัวบทสองกรณี คือ คัมภีร์ไบเบิลใหม่ (the New Testament) และหนังสือแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ (the Communist Manifesto) ซึ่งทั้งสองจัดเป็นคำทำนายที่ล้มเหลว ไม่เกิดขึ้นจริง (หรืออาจจะเกิดขึ้นก็ได้ในอนาคตแต่ก็ไม่รู้ว่าจะเกิดเมื่อใด ทว่าในความล้มเหลวนี้ ทั้งสองตัวบทกลับสร้างพลังอันยิ่งใหญ่ให้กับผู้คนมากมายมหาศาลอาจเรียกพลังนั้นว่าความหวังอันประเสริฐที่เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ก้าวเดินต่อไปข้างหน้า (ดู Rorty, Richard, (2000). **Philosophy and Social Hope**. New York : Penguin Books.) ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่ารอร์ตี้มีมุมมองการมองโลกในแง่ดีดังที่แพทริก เดเนิน (Patrick J. Deneen) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้วิเคราะห์ไว้ ดู Deneen, Patrick J. "The Politics of Hope and Optimism: Rorty, Havel, and the Democratic Faith of John Dewey". **Social Research**, Vol. 66, No. 2, HOPE and DESPAIR (SUMMER 1999), pp. 577-609.

4.7. บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (พุทธศักราช 2473)” กับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476

การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ผู้วิจัยได้เลือกสองตัวบทที่จะใช้ในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ตัวบทแรกคือ ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๓... (พ.ศ. ๒๔๗๓) ตัวบทนี้ถือว่าเป็นตัวแทนของความคิดทางการเมืองเรื่องการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตัวบทที่สองคือ พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งตัวบทนี้เป็นตัวแทนของความคิดทางการเมืองเรื่องการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นสมัยรัฐชาติที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

4.7.1 การกำกับดูแลเทศบาลโดยรัฐ

การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรัฐ โดยใช้วิธีการทั้งทางกฎหมาย การบริหาร การคลัง และวิธีการอื่น ๆ ในการกำกับดูแลเทศบาล กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นซึ่งมีเงื่อนไขพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ รูปแบบของรัฐ และระบอบการปกครองเป็นปัจจัยที่กำหนดความสัมพันธ์ดังกล่าว สำหรับรัฐสยามมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่จัดการปกครองรูปแบบรัฐเดี่ยวมาอย่างช้านานนับตั้งแต่สมัยรัฐอาณาจักรเป็นต้นมา ดังนั้นสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และสมัยรัฐชาติหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 สยามก็ยังคงสถานะการเป็นรัฐเดี่ยวอยู่เสมอ รวมถึงเงื่อนไขสำคัญเรื่องการเมืองที่รวมอำนาจที่ศูนย์กลางก็นับว่าเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงกันของรัฐก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

สำหรับปัจจัยที่แตกต่างกันในสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นยังไม่มีมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็มีรัฐธรรมนูญบจารีตประเพณี พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของรัฐ หัวหน้ารัฐบาล และทรงมีอำนาจด้านนิติบัญญัติด้วย ซึ่งมีสถาบันการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่หน้าที่ร่วมในการบริหารราชการ

ด้านสมัยรัฐชาติมีรัฐธรรมนูญ แนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของราษฎร และกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะกฎหมายที่สำคัญอย่างมาก คือ พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ที่แบ่งส่วนการบริหารประเทศออกเป็นสามส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๒			หมวด ๒ นิติฐานและการปรุ้งแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่ง เทศบาล			
๒	๖	กรรมการประ เดิม	๖-(๒) ถ้าเสนาบดีเห็นชอบ ก็ให้ตั้ง บุคคลซึ่งมีลักษณะมีต้องห้ามเป็น เทศมนตรีตามบทบังคับแห่งมาตรา ๑๐ ขึ้น ห้าคน เป็นกรรมการ ประเดิม เพื่อดำเนินการจัดตั้ง เทศบาล ตามบทบังคับแห่ง พระราชบัญญัตินี้ แต่ให้กรรมการ คณะนี้ พ้นจากหน้าที่เมื่อได้ใช้ พระราชบัญญัติเทศบาลบังคับใน ท้องที่ชุมนุมชนนั้นแล้ว ¹⁷³	๑	๑๑	มาตรา ๑๑ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัด ตั้งสมาชิกสภา ตำบลตามมติของสภาให้เป็น ประธานแห่งสภาหนึ่งนาย เป็น รองประธาน นายหนึ่ง หรือหลายนายก็ได้ ¹⁷⁴
				๑	๒๒	มาตรา ๒๒ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัด เลือกตั้งคณะมนตรีตำบลขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกมนตรีตำบลหนึ่งนาย และมนตรีตำบลอีกอย่างน้อย ๒ นาย อย่าง มาก ๔ นาย ในการตั้งนายกมนตรีตำบล ประธาน แห่งสภาตำบล เป็นผู้ลงนามรับสนองหมาย ตั้งให้คณะมนตรีตำบลมีอำนาจ หน้าที่ บริหารการเทศบาลแห่งตำบลนั้น ¹⁷⁵
๔			หมวด ๔ วัตถุที่ประสงค์แห่งเทศบาล			
๔	๓๒	กฎสำหรับวัตถุ ที่ประสงค์แห่ง เทศบาล	๓๒. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎ เพื่อเพิ่มประเภทวัตถุที่ประสงค์ แห่งเทศบาลขึ้นเป็นครั้งคราวตาม เห็นสมควร ¹⁷⁶			
			หมวด ๖ เทศบัญญัติ			
๖	๔๗	เทศบัญญัติต้อง ได้อนุมัติ และ	๔๗.- (๑) บรรดาเทศบัญญัติหรือ การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือ	๑	๓๔	มาตรา ๓๔ บรรดาเทศบัญญัติ ทั้งหลายจะตราขึ้นได้แต่ โดยคำแนะนำและ

¹⁷³ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. หจช. สบ. 2.42 317 [ร.7]. หน้า 7.

¹⁷⁴ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. (24 เมษายน 2477). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 51, หน้า 85.

¹⁷⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 88.

¹⁷⁶ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้าแล้ว. หน้า 29.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
		ประกาศแล้วจึงใช้ได้	เพิ่มเติม หรือยกเลิกเทศบัญญัติ หรือการออกเทศบัญญัติ แทนกัน นั้น ท่านว่าต่อเมื่อเสนาบติได้อนุมัติ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในเขตเทศบาลซึ่งจักใช้แล้ว จึงเป็นอันสมบูรณ์ใช้บังคับได้		๓๖	ยินยอมของสภาตำบลและโดยอนุมัติของข้าหลวงประจำจังหวัด มาตรา ๓๖ เมื่อสภาตำบลได้ร่างเทศบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นายกมนตรีตำบลนำขึ้นเสนอนายอำเภอ เพื่อรับ เสนอต่อไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นชอบด้วย ก็ให้ลงนามในเทศบัญญัตินั้น และเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่ศาลาเทศบาลแล้ว ๗ วัน จึงให้ใช้บังคับได้ ¹⁷⁷
					๓๗	มาตรา ๓๗ ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดไม่เห็นชอบด้วย ร่างเทศบัญญัติงานให้นำร่างนั้นขึ้นเสนอต่อกระทรวงมหาดไทย เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบด้วยแล้ว ก็ให้ส่งไปยังข้าหลวงประจำจังหวัดลงนามในเทศบัญญัตินั้น ถ้าไม่เห็นชอบด้วยร่างเทศบัญญัตินั้น ก็เป็นอันระงับไป แต่กระทรวงมหาดไทยต้องชี้แจงเหตุผล
					๓๘	มาตรา ๓๘ ในเหตุฉุกเฉิน ซึ่งจะเรียกประชุมสภาตำบล ให้ทันท่วงที่ไม่ได้ คณะมนตรีตำบลอาจออกเทศบัญญัติ ชั่วคราวได้ เมื่อได้รับอนุมัติจากนายอำเภอและประกาศไว้ โดยเปิดเผยที่ศาลาเทศบาลแล้วให้ใช้บังคับได้ในคราวประชุมสภาตำบลต่อไป ท่านให้นำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้ว เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็เป็นเทศบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้

¹⁷⁷ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 94.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
						เป็นไปในระหว่างที่ใช้เทศบัญญัติชั่วคราวนั้น ค่านูมัติและไม่นูมัติของสภาที่กล่าวนี้ให้ ทำเป็นเทศบัญญัติ ¹⁷⁸
๖	๔๘	เสนาบดีอาจ ออกแบบเทศ บัญญัติ	๔๘. อนุญาตให้เสนาบดีออกแบบ เทศบัญญัติเป็น ครั้งคราวตามเห็น ควร และสภาเทศบาลจักต้องออก เทศบัญญัติตามแบบ โดยแปรบท ให้เหมาะแก่พฤติการณ์ แห่ง เทศบาลนั้น ¹⁷⁹	๑	๓๙	มาตรา ๓๙ นายกมนตรีตำบลทรงไว้ ซึ่งอำนาจที่จะออกคำสั่งวางระเบียบเพื่อ รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ เมื่อ ระเบียบการนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายและเทศ บัญญัติ ¹⁸⁰
๙	หมวด ๙ สาธารณสุข			๑	ส่วนที่ ๖ การควบคุมเทศบาลตำบล ¹⁸¹	
๙	๘๒	เสนาบดีอาจ มอบให้ สภา จัดการทะเบียน คนเกิดคนตาย ฯลฯ	๘๒- (๑) เสนาบดีอาจมอบให้สภา เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจัดการ ทะเบียนคนเกิดคนตายเลขสถิติอื่น ๆ ในเขตเทศบาลตามพระราช กำหนดกฎหมาย (๒) ให้นายทะเบียนหรือเจ้า พนักงานผู้หนึ่งผู้ใดของเทศบาล ซึ่ง ตั้งขึ้นตามบทแห่งมาตรานี้ อยู่ใน ความควบคุมของทะเบียนการ รัฐบาลซึ่งรับผิดชอบในการสถิติ พยากรณ์ ชีพแห่งชาติ เพื่อ อนุวรรตน์ การตามพระราช กำหนดกฎหมายนั้น	๑	๔๐	มาตรา ๔๐ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเทศบาลตำบลให้ ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของตน โดย ถูกต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจ หน้าที่ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาลตำบล นั้น อนึ่งให้นายอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ช่วย ข้าหลวงประจำ จังหวัดควบคุมดูแลเทศบาล ตำบลในอำเภอนั้น ทั้งให้มี อำนาจหน้าที่ ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาลตำบล แล้ว รายงานให้ข้าหลวงประจำจังหวัดทราบ มาตรา ๔๑ เมื่อ ข้าหลวงประจำ จังหวัดเห็นว่าเทศบาล ตำบลได้ไม่ปฏิบัติการ

¹⁷⁸ เฟิงอ้าง. หน้า 94-95.

¹⁷⁹ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 31-32.

¹⁸⁰ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 95.

¹⁸¹ หัวข้อดังกล่าวนี้เป็นการเปรียบเทียบอำนาจ หน้าที่ ของเสนาบดี (สมัยรัชกาลที่ 7) กับข้าหลวงประจำจังหวัด (พ.ศ. 2476) ซึ่ง
เป็นตัวแทนจากส่วนกลางที่เข้ามาบริหาร และอำนาจในการควบคุม และจัดการเกี่ยวกับกิจการของเทศบาล

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
						ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่จำต้อง กระทำหรือทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น รัฐบาลมีอำนาจที่จะนำความกราบบังคมทูลขอให้ ทรงตราพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพเทศบาลจากตำบลนั้น ใน กรณีเช่นนี้ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดตั้งเจ้าพนักงานเข้าจัดการตำบลนั้น มีอำนาจหน้าที่เหมือนตั้งสภาตำบลและคณะมนตรีตำบลทุกประการ เมื่อมีกรณีอันต้องนำความกราบบังคมทูลตามมาตรานี้ ท่านว่าต้องให้โอกาสสภาตำบลและคณะมนตรีตำบลนั้น ๆ ได้ชี้แจงโดยแสดงเหตุผลตามสมควรก่อน ¹⁸²
๙	๘๓	โทษผู้ ผีง ชุด หรือเผาศพโดยละเมิด	๘๓. บุคคลใด ผีงศพ ชุดศพ หรือเผาศพ โดยละเมิดกฎหมายซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท			
๙	๘๔	เสนาบดีอาจมอบให้ สภาเป็นเจ้าหน้าที่ ป้องกันและระงับโรค และสภาอาจออกเทศบัญญัติได้ เพื่อการนี้	๘๔. เสนาบดีอาจมอบให้สภาเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อบรรณการตามพระราชกำหนดกฎหมาย ในการป้องกัน และระงับโรคระบาดและโรคติดต่อชนิดอื่น ๆ เมื่อดังนี้สภาอาจออกเทศบัญญัติวางระเบียบการป้องกันและระงับโรคนั้น ๆ ในเขตเทศบาลได้ภายในบังคับแห่งพระราชกำหนด			

¹⁸² “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 96-97.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๐		หมวด ๑๐ น้ำ อาหาร และยา				
๑๐		เปิดเสร็จ				
๑๐	๑๑๕	กฎสำหรับ น้ำ อาหาร และยา	๑๑๕. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎ เพื่อ (ก) อนุญาตให้สภาทำสัญญา จำหน่ายน้ำประปาให้แก่บุคคลใน เขตต์หรือนอกเขตเทศบาล และให้ สภาลดปริมาณน้ำ ซึ่งจำหน่ายให้ ราษฎรได้โดยชอบ เมื่อมีเหตุ จำเป็น (ข) อนุญาตให้เทศบาลงดจำหน่าย น้ำ เมื่อบุคคลไม่ชำระหนี้ (ค) ให้แจ้งความแก่เทศบาล เมื่อ เครื่องอุปกรณ์ประปามีสิ่งกีดขวาง หรือเกิดเสียหาย (ง) รักษาอาหารและเครื่องดื่มให้ เป็นของบริสุทธิ์ กำหนดวิธีสะสม หรือจับต้องอาหารมิให้หนู แมลงวัน หรือ สัตว์ให้โทษชนิด อื่น ๆ เข้ากล้ำกรายได้ และเพื่อ กำหนดวิธีสร้าง และเครื่องอุปกรณ์ อันสมควร สำหรับสถานที่ซึ่งสะสม ประกอบ จับต้อง ขาย หรือเสด็จ รายอาหารและเครื่องดื่ม (ง) วางระเบียบการออกอาชญา บัตรพิเศษให้ฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่า สัตว์เทศบาล และกำหนดเงื่อนไข การอนุญาตและค่าธรรมเนียม			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		(จ) กำหนดให้ใช้สัตว์แพทย์และพนักงานอื่น ๆ สำหรับโรงฆ่าสัตว์เทศบาล และเพื่อวางระเบียบการป้องกันและระงับโรคสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์ (ฉ) ร่างระเบียบการนำเนื้อสัตว์จากต่างประเทศซึ่งมีภาวะเป็นของเย็นจนแข็ง รวมทั้งการออกอาชญาบัตร กำหนดเงื่อนไขค่าธรรมเนียมและการงดหรือเพิกถอนใบอนุญาต (ช) ควบคุมการใช้ยา วัคซีน และเซรัมต่าง ๆ สำหรับบำบัดโรคในเขตเทศบาล นอกจากนี้ได้มีบทบัญญัติไว้ตามพระราชกำหนดกฎหมาย ¹⁸⁴			
	หมวด ๑๑ สุขาภิบาลและการป้องกันเหตุรำคาญ การค้าซึ่งพึงเป็นอันตรายและเป็นเหตุเดือดร้อน				
๑๑	๑๔๖	กฎสำหรับสุขาภิบาลและการป้องกันเหตุรำคาญต่าง ๆ	๑๔๖. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎเพื่อ (ก) ให้ผู้สำนักในเคหะให้จัดการให้ขนสิ่งปฏิกูลไปเสียจากเคหะนั้น (ข) จัดให้มีที่บรรจุละออง มูลเท่า มูลฝอย และเศษอาหารตามสมควร และเพื่อห้ามมิให้เททิ้ง มูลสัตว์ มูลค้ำ มูลสวน หรือมูลคอกสัตว์ลงในที่บรรจุนั้น (ค) วางระเบียบการขนมูลค้ำและมูลคอกสัตว์จากบริเวณของเอกชน และเพื่อกำหนดให้สภาทำสัญญา		

¹⁸⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 63-64.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			<p>รับขณสิ่งปฏิภูกุลจากบริเวณของเอกชน</p> <p>(ข) ให้สภำจัดให้มีที่ใต้ตามสมควรสำหรับตั้งสิ่งปฏิภูกุล</p> <p>(ง) กำหนดให้มุลฝอยและสิ่งปฏิภูกุลต่าง ๆ ซึ่งเทศบาลจัดกำรเก็บเละขณเป็นทรัพย์สินของเทศบาล</p> <p>(จ) ให้เจ้ำของผู้สำนัก หรือผู้เช่าบำรุงรักษาสถำนที่อื่นอยู่ในควมครอบครองของตนให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ</p> <p>(ฉ) กำหนดอำนำจเจ้ำพนักงานในกำรเข้าทำควมสะอาดในบริเวณของเอกชน</p> <p>(ช) วางระเบียบกำรกำจัดหนู</p> <p>(ซ) อธิบายควมหมำยของค้ำว่ำ “โรงแรม” กำหนดให้เจ้ำของเป็น ผู้จัดกำรโรงแรม และกำหนดอำนำจเจ้ำพนักงานในกำรเข้าตรวจบริเวณ ซึ่งสงสัยว่ำเป็นโรงแรม</p> <p>(ฌ) วางระเบียบกำรจดทะเบียนโรงแรม</p> <p>(ญ) วางระเบียบกำรบังคับซึ่งที่ดินของเอกชน¹⁸⁵</p>			
๑๒			<p>หมวด ๑๒</p> <p>ถนน ฯลฯ</p>			
๑๒			เปิดเสรีจ			
๑๒	๑๖๑	กฎสำหรับถนน	๑๖๑. ให้เสนำบดีมีอำนำจออกกฎเพื่อ			

¹⁸⁵ เพิ่งแล้ว. หน้า 90-91.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(๑) กำหนดการให้ชื่อถนน</p> <p>(๒) กำหนดเครื่องหมายไฮดรันต์ และเครื่องอาณัติไฟฟ้าไหม้</p> <p>(๓) กำหนดการติดเลขลำดับ สำหรับเคหะ และให้เจ้าของและ สำนักวิชาเลขลำดับนั้น</p> <p>(๔) กำหนดการจัดให้อาคารข้าง ถนนมีรางและท่อสำหรับน้ำฝนตาม สมควร</p> <p>(๕) วางระเบียบเรื่องสิ่งต่าง ๆ ซึ่ง ยื่นออกจากอาคารข้างถนน ทั้งให้ เพิกถอนและกำหนดหน้าที่ชำระ ค่าใช้จ่าย</p> <p>(๖) วางระเบียบเรื่องเฉลี่ยง กั้น สาด ฯลฯ ซึ่งยื่นออกจากอาคาร ข้างถนน</p> <p>(๗) วางระเบียบเรื่องทำป้าย ประกาศ ฯลฯ ในที่สูง</p> <p>(๘) วางระเบียบ ควบคุม การส่ง เสียง หรือการแสดงอย่างหนึ่งอย่าง ใดในร่วมหรือใกล้เคียง ถนนสา ธารณ อันอาจเป็นเหตุให้มหาชนมุง กันเป็นการกีดขวางแก่จราจร</p> <p>(๙) วางระเบียบการรักษารั้วและ ต้นไม้ ซึ่งอยู่ใกล้ถนน</p> <p>(๑๐) วางระเบียบการวางและย้าย ต่อราง และสายไฟฟ้า ฯลฯ ในถนน</p> <p>(๑๑) วางระเบียบการป้องกัน อันตราย ระวางการซ่อมแซม ถนน ท่อ และวางระบายโดยการกั้นและ จุดตะเกียง</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(๑๒) วางระเบียบการกองเครื่องปลูกสร้างหรือขุดถนน ป้องกันอันตรายแก่จราจรเนื่องด้วยการนั้น ๆ</p> <p>(๑๓) กำหนดให้ซ่อมแซมหรือในสิ่งหรือถื่นที่อันอาจเป็นเหตุอันตราย</p> <p>(๑๔) วางระเบียบการรักษาความสะอาดในถนนสาธารณะและถนนส่วนตัว และอนุญาตให้สภาสัญญาทำการรักษาความสะอาดในถนนส่วนตัว</p> <p>(๑๕) กำหนดให้สภาสร้างเครื่องอุปกรณ์ในการกำจัดอุจจาระ และการระบายน้ำ กับทั้งท่ออุจจาระและรางระบาย ฯลฯ และให้บำรุงซ่อมแปลงหรือเพิกถอนสิ่งเหล่านี้</p> <p>(๑๖) ห้ามมิให้ทำรางระบาย หรือส้วมชนิดต่าง ๆ ติดต่อกับแม่น้ำ คลอง ท่ออุจจาระ รางระบายสาธารณะ ฯลฯ โดยมีได้รับอนุญาต</p> <p>(๑๗) ห้ามมิให้ใช้ท่อน้ำฝนเป็นท่อน้ำโสโครก</p> <p>(๑๘) ห้ามมิให้แปลงใช้ท่อน้ำประปา ฯลฯ เป็นปล่องระบายอากาศจากท่ออุจจาระ</p> <p>(๑๙) อนุญาตให้สภาเมื่อวางระบายออกตรวจก่อนทำให้ติดต่อกับท่ออุจจาระ</p> <p>(๒๐) วางระเบียบให้สภาควบคุมส้วมใช้น้ำชำระ ที่หน้า ที่ปัสสาวะ</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					และที่อาบน้ำ ฯลฯ เท่าที่เกี่ยวด้วยการใช้ท่ออุจจาระ (๒๑) ให้สภามีอำนาจบงการให้มีส้วมใช้มาชำระหรือที่ปัสสาวะขึ้นตามสมควรในสถานที่ชุมนุมชน ¹⁸⁶
๑๒	๑๕๓	เสนาบดีอาจอนุญาตให้สำเร็จการตามโครง			๑๕๓-(๕) เมื่อเสนาบดีได้พิจารณาคำร้องของสภา และเมื่อได้พิสูจน์ว่าการประกาศและสั่งแจ้งความได้ทำแล้วโดยชอบ และเห็นควรดำเนินการตามโครงการนั้นต่อไป และเมื่อได้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งคัดค้านโครงการและสภามีโอกาสให้การกล่าวคือ ฝ่ายสภาโดยบุคคล ซึ่งสภาตั้งขึ้นหรือทนายความ และฝ่ายผู้คัดค้านโดยตนเองหรือทนายความแล้วไซ้ ก็อาจทำคำสั่งบอกกล่าวเขตต์ที่อยู่ในโครงการและมอบให้สภามีอำนาจสำเร็จการตามโครงการนั้นได้
๑๒	๑๕๓	เสนาบดีอาจแก้ไขโครงการ			๑๕๓-(๗) เมื่อหนึ่งเมื่อใดภายหลังได้รับรองโครงการใดตามอนุมาตรา (๕) ถ้าฝ่ายเจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องหรือฝ่ายสภาได้ยื่นคำร้องขึ้น และเมื่อได้ให้เจ้าของหรือผู้ที่บอกเล่าว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องด้วยโครงการและสภามีโอกาสให้การกล่าวคือ ฝ่ายเจ้าของโดยตนเองหรือทนายความ และฝ่ายสภาโดยบุคคลซึ่งสภาตั้งขึ้นหรือทนาย

¹⁸⁶ เพิ่งอ้าง. หน้า 109-110.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		ความแล้ว เสนาบดีอาจแก้ไข โครงการนั้น หรือส่วนของโครงการ นั้นก็ได้ ¹⁸⁷			
๑๔	หมวด ๑๔ แผนผังเมืองและโครงการการเจริญ				
๑๔	๑๔๖	อำนาจของ เสนาบดีที่จะ แก้ไขโครงการ	๑๔๖. เมื่อเสนาบดีได้รับคำร้อง จากสภาและได้พิสูจน์จนพอใจ แล้วว่าอาจแก้ไขรายละเอียดของ โครงการหนึ่งโครงการใดให้ดีขึ้นอีก ได้ และเมื่อเจ้าของที่ดินที่การแก้ไข ซึ่งดำรินั้นอาจกะทบถึงได้มีโอกาส ให้การโดยตนเองหรือโดย ทนายความ ถ้าประสงค์จะให้การ แล้วไซ้ เสนาบดีอาจอนุญาตให้ สภาแก้ไขส่วนหนึ่งส่วนใดของ โครงการการเจริญโดยละทิ้งส่วน ของโครงการ ซึ่งปรากฏว่าไม่ สมควรจัดเสียประการหนึ่ง และ โดยแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียด ในโครงการนั้นอีกประการหนึ่ง ตามแต่เสนาบดีจะเห็นสมควร		
๑๔	๑๔๗	เสนาบดีอาจบง การให้ทำโครง การการเจริญ	๑๔๗-(๒) ถ้าเสนาบดีพอใจว่า ควรทำโครงการการเจริญสำหรับ เขตต์นั้น ก็อาจบงการให้เจ้า พนักงานซึ่งตั้งขึ้นเพื่อความ ประสงค์นั้นทำโครงการขึ้น และ เมื่อได้ให้บุคคลผู้คัดค้านมีโอกาสให้ การโดยตนเองหรือโดยทนาย ความแล้ว เสนาบดีอาจออกคำสั่ง		

¹⁸⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 98.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>บอกกล่าวจำกัดเขตต์นั้น และให้อาคารสำเร็จการตามโครงการนั้นได้ โดยกำหนดข้อไข และข้อแก้ไขได้ตามเห็นควร</p> <p>(๓) เมื่อได้ออกคำสั่งนั้นแล้ว นอกจากต้องอนุวรรตน์ตามบทบังคับพิเศษในการจ่ายค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๘ ไซร์ รัฐบาลอาจเข้าเป็นเจ้าของและจ่ายค่าที่ดินนั้น ๆ ได้ตามบทพระราชบัญญัตินี้ และให้บังคับใช้มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๕ (๑) (๒) และ (๓) ๑๔๘ และ ๑๔๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แก่โครงการนั้น เว้นแต่ในกรณีเช่นนี้ ให้อ่านเหมือนหนึ่งมีคำว่า “เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง” แทนคำว่า “สภา”</p>
๑๔	๑๔๗	เสนาบดีอาจแก้ไขโครงการ			<p>๑๔๗-(๕) เมื่อเสนาบดีได้ให้พิสูจน์จนพอแก้ไขแล้วว่าอาจแก้ไขโครงการใดซึ่งทำขึ้นตามมาตรานี้ให้ดีขึ้นอีกได้ และเมื่อผู้ซึ่งมีส่วนได้เสียในที่ดินที่การแก้ไขซึ่งการนั้น อาจกระทบถึง มีโอกาสให้การโดยตนเองหรือโดยทนายความ ถ้าประสงค์จะให้การเสนาบดีอาจแก้ไขส่วนหนึ่งส่วนใดของโครงการการเจริญนั้นได้¹⁸⁸</p>

¹⁸⁸ เพิ่งอ้าง. หน้า 135-136.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๔	๒๐๒	กฎสำหรับแผนผังเมือง และโครงการการเจริญ	๒๐๒. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎเพื่อ (ก) วางระเบียบการทำการพิจารณา และการบังคับใช้แผนผังเมือง (ข) อนุวรรณการในเรื่องโครงการการเจริญให้เป็นไปตามความประสงค์แห่งหมวดนี้ ¹⁸⁹			
๑๖	หมวด ๑๖ หน้าที่เบ็ดเตล็ด					
๑๖	๒๑๒	อนุญาตให้มอบอำนาจและหน้าที่ควบคุมเครื่องชั่งวัด และตวงให้แก่สภา	๒๑๒-(๑) เสนาบดีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจมอบให้สภามีหน้าที่ควบคุมเครื่องชั่ง มีหน้าที่อนุวรรณการภายในเขตเทศบาลตามบทพระราชบัญญัติวัดและตวงให้แก่สภา มาตราซึ่ง ตวง วัด พุทธศักราช ๒๔๖๖ และอาจมอบให้สภามีอำนาจทั้งสินอันจำเป็นสำหรับทำการตามหน้าที่นั้น รวมทั้งตรวจเครื่องชั่ง ตวง และวัดตามพระราชบัญญัตินั้น และอำนาจออกข้อบังคับสำหรับผู้ตรวจนั้น ๆ ในอันที่จะทำการตามหน้าที่ของตน (๒) แม้ถึงว่าจะได้มีบทบังคับไว้เป็นประการอื่นในพระราชบัญญัตินั้น ให้รายงานเรื่องค่าธรรมเนียมทั้งสิ้นซึ่งผู้ตรวจเก็บได้ต่อสภา และให้			

¹⁸⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 139.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ค่าธรรมเนียมเหล่านั้นเป็นส่วนของ เทศบาล
๑๖	๒๑๓	ค่าใช้จ่ายสำหรับตำรวจ			๒๑๓. เมื่อได้จัดให้มีตำรวจ เทศบาลขึ้นแล้ว เงินให้แก่รัฐบาล ทุกปีสำหรับเป็นค่าบำรุงกอง ตำรวจนั้น และจำนวนซึ่งเสนาบดี จะได้บัญชา
๑๖	๒๑๔	อนุญาตให้มอบอำนาจและหน้าที่แห่งพระราชบัญญัติใด ๆ ให้แก่สภา			๒๑๔-(๑) เสนาบดีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจมอบให้สภาอนุญาตให้มอบอำนาจ มีหน้าที่อนุวรรณการภายในเขตเทศบาลตามบทพระราชบัญญัติรจจ้ง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ พระราชบัญญัติลื่อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๑ พระราชบัญญัติรณยตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติอื่นใดตามเห็นควรและอาจมอบให้สภามีอำนาจทั้งสิ้นอันจำเป็นสำหรับทำการตามหน้าที่นั้น (๒) แม้ถึงว่าจะได้มีบทบังคับไว้เป็นประการอื่นในพระราชกำหนดกฎหมายใด ๆ ก็ดี ให้ค่าธรรมเนียมทั้งสิ้นซึ่งเก็บได้เนื่องด้วยการอนุวรรณตามพระราชบัญญัติใดตามมาตรานี้ เป็นส่วนของเทศบาล
๑๖	๒๑๕	กฎสำหรับหน้าที่เบ็ดเตล็ด			๒๑๕. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎเพื่อ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		(๑) วางระเบียบการไฟฟ้าของเทศบาล ตามความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ (๒) วางระเบียบอำนาจและหน้าที่ของกองตำรวจเทศบาลตามสมควร (๓) วางระเบียบโรงจำนำเทศบาล (๔) อนุวรรตนาการให้เป็นไปตามความประสงค์อื่น ๆ แห่งหมวดนี้ ¹⁹⁰			
๑๗	หมวด ๑๗ เทศบาลชนบท				
๑๗	๒๑๖	เสนาบดีอาจจัดตั้งเทศบาลชนบท	๒๑๖-(๑) เสนาบดีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาตั้งกรมการชนบทขึ้นโดยเรียกนามตามเห็นควร ในเขตท้องที่แห่งหนึ่งแห่งใดภายนอกเขตเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ และโดยประกาศนั้นหรือประกาศใดภายหลังจากมอบหน้าที่และอำนาจต่าง ๆ ทั้งสิ้นหรือใด ๆ ซึ่งให้ไว้แก่สภาตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่บุคคลผู้หนึ่งหรือใด ๆ และโดยประกาศนั้นหรือประกาศใดภายหลังจากบังคับใช้บทและกฎทั้งสิ้นหรือใด ๆ ซึ่งใช้อยู่ตามพระราชบัญญัตินี้ในท้องที่นั้น และเมื่อสั่งนั้นแล้ว ให้บังคับใช้บทและกฎนั้น ๆ ในท้องที่นั้นตั้งระบุไว้ในขณะประกาศ		

¹⁹⁰ เฝิงอ้าง. หน้า 145-146.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ให้กรรมการชนบททุกกรรมการซึ่งมีนามแล้วนั้น เป็นและให้ถือว่าได้เคยเป็นนิติบุคคลตลอดมา และให้สืบฐานะกันชั่ววันรัตน และมีดวงตราและอำนาจทำสัญญาเพื่อความประสงค์ที่จะสำเร็จการตามบทต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องหรือถูกฟ้องคดีได้โดยนามนั้น แต่ห้ามมิให้มีอำนาจเข้าเป็นเจ้าของ ครอง ขาย โอน จำนอง หรือให้สิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์</p> <p>(๒) ในการบังคับใช้บทใด ๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เสนาบติอาจอนุโลมใช้บทนั้น ๆ ตามเห็นควร แต่ต้องไม่แย้งกับบทแห่งมาตรานี้</p> <p>(๓) อันกิจการของกรรมการชนบททุกกรรมการนั้น ให้บุคคลผู้เดียวหรือจำนวนกรรมการก็คนเป็นผู้บริหาร ตามแต่เสนาบติจะวินิจฉัย</p> <p>(๔) อันกรรมการแห่งกรรมการชนบทนั้น ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งขึ้น โดยเฉพาะตัวบุคคลหรือโดยตำแหน่ง และเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจปลดบุคคลออกเสียจากตำแหน่งก็ได้</p> <p>(๕) ถ้ากรรมการชนบทประกอบด้วยบุคคลผู้เดียว ก็ให้บุคคลนั้นมีหน้าที่</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>และใช้อำนาจซึ่งมอบไว้แก่นายกหรือสภาเทศบาล</p> <p>(๖) ถ้ากรรมการชนบทประกอบด้วยบุคคลสองคนหรือกว่าต้องสองคน ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองทั้งคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานของกรรมการ และให้ผู้เป็นประธานมีหน้าที่และใช้อำนาจซึ่งมอบไว้แก่นายกตามบทต่าง ๆ ซึ่งบังคับใช้แก่กรรมการนั้น</p> <p>(๗) ห้ามมิให้จังกอบซึ่งกรรมการชนบทเก็บสำหรับอาคารต่าง ๆ รวมกันเป็นอัตราเกินกว่าร้อยละสิบของค่ารายปีประการหนึ่งและสำหรับที่ดินเป็นอัตราเกินกว่าร้อยละห้าของเกณฑนั้นประการหนึ่ง โดยไม่นับจังกอบสำหรับประปาซึ่งเต็มภายในเขตต์ที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๔๙ (๖) ทั้งสองประการ</p> <p>แต่ทว่าในกรณีแห่งอาคารต่าง ๆ ภายในเขตต์ใดที่เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอนุมัติแล้วอนุญาตให้ขึ้นอัตราจังกอบรวมกันจนถึงร้อยละสิบห้าของค่ารายปีของอาคารนั้น ๆ ได้ โดยไม่นับจังกอบสำหรับประปาดังกล่าวแล้ว</p> <p>(๘) บรรดาจังกอบและภาษีทั้งสิ้นให้ชำระเป็นงวดปีหรือกึ่งปีล่วงหน้า ณ สถานที่ที่ชำระภาษีอากรของรัฐบาลในขณะนั้น ตามแต่</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองจะ สั่ง ¹⁹¹			
๑๘	หมวด ๑๘ บทบัญญัติประกอบ					
๑๘	๒๔๖	กฎเพิ่มเติม	๒๔๖. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎ เพื่อ (๑) วางระเบียบการเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับอาชญาบัตรหรือ ใบอนุญาต (๒) วางระเบียบแจ้งความ คำสั่ง อาชญาบัตร หมาย และหนังสือ สำคัญต่าง ๆ ของเทศบาล (๓) อนุวรรตนาการให้เป็นไปตาม ความประสงค์เบ็ดเสร็จแห่ง พระราชบัญญัตินี้ ¹⁹²			
๒	หมวด ๒ นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่ง เทศบาล					
๒	๑๔	อนุญาตให้ตั้ง อุปนายกแทน สภานายก	๑๔. ถ้าเมื่อหนึ่งเมื่อใดสภานายก ไม่อยู่ประจำหน้าที่ เพราะป่วยหรือ ลาพัก อนุญาตให้เสนาบดีตั้งบุคคล ผู้หนึ่ง ซึ่งเห็นสมควรให้ทำหน้าที่ เป็นอุปนายก และอนุญาตให้ปลด บุคคล ผู้นั้นและบรรจุบุคคลผู้อื่น แทนได้ทุกเมื่อตามเห็นควร และให้ อุปนายกซึ่งตั้งขึ้นตั้งว่านี้ มีอำนาจ			

¹⁹¹ เฟิงอั้ง. หน้า 146-147.

¹⁹² เฟิงอั้ง. หน้า 157.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			และหน้าที่ตามบทพระราชบัญญัติ นี้เช่นเดียวกับนายก ¹⁹³			
๗	หมวด ๗ จังกอบ ภาษี และเงินอุดหนุนเทศบาล					
๗	๖๐	ยกเว้น	๖๐-(๔) เสนาบดีอาจบงการให้สภา ไต่จ่ายส่วนของภาษี เครื่องจักร จูง รถม้า เกวียน รถบรรทุก รถยนต์ ซึ่งเก็บ ได้ตามมาตรานี้ ให้แก่ รัฐบาลและกรรมการเทศบาลชนบท ซึ่งมีเขตต์ใกล้เคียงกับเทศบาลหรือ ให้กรรมการเทศบาล ชนบทนั้นจ่าย ส่วนของภาษีนั้น ๆ ให้แก่รัฐบาล และสภา ตามส่วนซึ่งเสนาบดีจะ เห็นสมควร ¹⁹⁴			
๗	๖๔	อำนาจจัดประดู เคหะ	๖๔-(๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมและ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในกรณีที้ออก หมายสำหรับบังคับเอาภาษีตาม พระราชบัญญัตินี้ ตามแต่เสนาบดี จะกำหนดไว้ในกฎ ¹⁹⁵			
๗	๖๘	เงินอุดหนุนเพื่อ ยังมาตรฐาน	๖๘-(๔) ถ้าเสนาบดีเห็นว่าเทศบาล ใดไม่มีกำลังทรัพย์พออนุวรรตน์ การตามวัตถุประสงค์อันกำหนด ไว้เป็นมาตรฐานอย่างต่ำตาม มาตรา ๕ และเห็นว่าเทศบาลนั้น สมควรได้รับเงินอุดหนุนเพื่อยังไว้ ซึ่งมาตรฐานเป็นจำนวนเท่าใด ก็ อนุญาตให้ตั้งจำนวนเงินนั้นไว้ใน			

¹⁹³ เฟิงอ้าง. หน้า 11-12.

¹⁹⁴ เฟิงอ้าง. หน้า 40.

¹⁹⁵ เฟิงอ้าง. หน้า 41.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เมื่อเจ้าของตาย กับทั้งแบบแจ้งความ</p> <p>(ซ) กำหนดให้เทศบาลเรียกดูเอกสารหลักทรัพย์</p> <p>(ฌ) กำหนดความรับผิดชอบของผู้โอนทรัพย์ซึ่งมิได้แจ้งความ</p> <p>(ญ) กำหนดให้แจ้งความเรื่องอาคารใหม่ และวิธีคำนวณเวลาสำหรับแจ้งความนี้</p> <p>(ฎ) กำหนดให้แจ้งความการรื้อหรือย้ายที่ตั้งอาคารและกำหนดค่าปรับผู้ที่ไม่แจ้งความ</p> <p>(ฏ) กำหนดข้อบังคับแบบพิมพ์ในการเก็บจังกอบ</p> <p>(ฐ) วางระเบียบบัญญัติบุคคลผู้ต้องเสียภาษีเทศบาล</p> <p>(ฑ) กำหนดการรายงานวัตถุประสงค์พิกัดภาษี วิธีทำและยื่นรายงาน และค่าปรับผู้ละเมิดในส่วนรายงานนั้น</p> <p>(ฒ) กำหนดแบบสำหรับใช้ในการภาษีเทศบาลและสำหรับหมายยึดทรัพย์</p> <p>(ณ) กำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับหมายยึดทรัพย์</p> <p>(ด) กำหนดเงื่อนไขในการจ่ายเงินอุดหนุนเทศบาล¹⁹⁷</p>			

¹⁹⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 43-44.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๘		หมวด ๘ การกู้เงินของเทศบาล				
๘	๘๐	กฎสำหรับการ กู้เงินของเทศ บาล	๘๐. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎ เพื่อ (ก) กำหนดให้ใช้ตราสารในการ จำนองของเทศบาล และในการ โอนสิทธิจำนอง (ข) กำหนดประเภทตราสาร ซึ่ง อนุญาตให้สภาใช้ทุนใช้หนี้ขาดดอก ผล (ค) กำหนดให้สภาทั้งประเภทเงิน ไว้ในงบประมาณสำหรับผ่อนชำระ หนี้เป็นรายปี และสำหรับเบี้ยบำรุง ทุนใช้หนี้ กำหนดให้จ่ายดอกเบี้ย และเบี้ยบำรุงทุนใช้หนี้จากทุน เทศบาล และเพื่อวางระเบียบให้ใช้ ทุนใช้หนี้ขาดดอกผล (ฉ) วางระเบียบให้ระงับจำนอง (ง) วางระเบียบทุนใช้หนี้หุ้นกู้และ ดอกเบียหุ้นกู้ (จ) วางระเบียบการโอนหุ้นกู้ (ฉ) วางระเบียบการกำหนดเงื่อนไข สำหรับหุ้นกู้ (ช) วางระเบียบการจดทะเบียนหุ้น กู้ (ซ) กำหนดการเปลี่ยนเจ้าของหุ้นกู้ เมื่อเจ้าของตาย ล้มละลาย หรือทำ การสมรส (ณ) วางระเบียบการออกสลาก ^{๑๙๘}			

¹⁹⁸ เพิ่งอ้าง. หน้า 48-49.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๒	หมวด ๒ นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่ง เทศบาล					
๒	๒๔	กฎสำหรับนิติ ฐานและการ ปรุงแต่งเทศ บาล	๒๔. ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎ เพื่อ (ก) กำหนดเกณฑ์ค่ารายปีในการ ลำดับชั้นเทศบาล (ข) วางระเบียบและกำหนดวิธีค้ำ เนินการในการเริ่มจัดตั้งเทศบาล และในการสำรวจจริงวัด เพื่อ กำหนดโครงการเทศบาล ตามบท ในมาตรา ๖ (ค) วางระเบียบการสอบความ สามารถ พูดหรืออ่านภาษาไทย ของบุคคล ซึ่งจักดำรงตำแหน่งเป็น มนตรี ตามมาตรา ๑๐ (๑) (ก) (ข) วางระเบียบและข้อบังคับ สำหรับการเลือกมนตรี ตามมาตรา ๑๘, ๑๙ และ ๒๐ (ง) วางระเบียบการให้บำเหน็จแก่ เทศมนตรี (จ) วางระเบียบการเสนอ และ อนุญาตใบเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนสำหรับเจ้า พนักงานและลูกจ้างของเทศบาล (ฉ) วางระเบียบการบรรจุตำแหน่ง การย้าย และการปลดเจ้าพนักงาน ของเทศบาล (ช) วางระเบียบการอนุญาตให้เจ้า พนักงานของเทศบาลลาพักและ การทำหน้าที่แทนระหว่างพัก			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		(ซ) ให้จัดตั้งทุนบำนาญและบำนาญสำหรับเจ้าพนักงานและลูกจ้างของเทศบาล และให้จ่ายเบี้ยอุดหนุนจากทุนเทศบาลสำหรับทุนบำนาญ บำนาญนี้ (ฉ) ควบคุมการทำสัญญาของเทศบาล (ญ) วางระเบียบการเรียกประมวลของเทศบาล ¹⁹⁹			
			๑	๑๘	มาตรา ๑๘ ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่จะยุบสภาตำบลเพื่อให้พลเมืองเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ในคำสั่งยุบสภาเช่นนี้ต้องแสดงเหตุผลและมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายใน ๙๐ วัน ²⁰⁰

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกำกับดูแลเทศบาลโดยรัฐเพิ่มเติม เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2473 เสนาบดีมีอำนาจอย่างมากในการควบคุมแทบทุกกิจการของเทศบาล ประกาศแรกคือ อำนาจในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เสนาบดีสามารถออกกฎเพื่อเพิ่มประเภตวัตถุที่ประสงค์แห่งเทศบาลขึ้นเป็นครั้งคราวตามเห็นสมควร และยังมีอำนาจที่จะออกแบบเทศบัญญัติได้อีกด้วย

ประการต่อมา เสนาบดีมีอำนาจครอบคลุมตั้งแต่การจัดการสาธารณสุข น้ำ อาหาร และยา การจัดการสุขาภิบาลและการป้องกันเหตุรำคาญการค้าซึ่งพึงเป็นอันตรายและเป็นเหตุเดือดร้อน การจัดการด้านสาธารณูปโภค (ถนน, แพนผังเมืองและโครงการการเจริญ) หรือแม้กระทั่งหน้าที่เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ รวมไปถึงการออกบทบัญญัติประกอบ การแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทน การเก็บจังกอบ ภาษี และเงินอุดหนุนเทศบาล การกู้เงินของเทศบาล โดยทั้งหมดนี้เสนาบดีมีอำนาจในการออกกฎต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ได้ นอกจากนี้แล้วเสนาบดียังสามารถจัดตั้งเทศบาลชนบทได้อีกตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้

¹⁹⁹ เฟิงอั้ง. หน้า 17-18.

²⁰⁰ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อั้งแล้ว. หน้า 86-87.

ด้านพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจในการยุบสภาตำบล แต่ในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473 แม้จะมีการบัญญัติอำนาจในการควบคุมเทศบาลไว้อย่างกว้างขวางแต่เรื่องการยุบสภาไม่ได้มีการระบุไว้แต่อย่างใด

ทั้งนี้จะเห็นว่าเทศบาลที่ปรากฏอยู่ในเอกสารทั้งสองฉบับจะเป็นตัวร่างก็ดีหรือตัวบทกฎหมายก็ดี เทศบาลยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมจากส่วนกลางอย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นกิจการพื้นฐานของเทศบาล การออกกฎต่าง ๆ ไปจนถึงอำนาจในการยุบสภา กล่าวได้ว่าส่วนกลางเข้ามามีบทบาททุกภาคส่วนทั้งในด้านนิติบัญญัติและการบริหาร หากมองถึงรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในทั้งสองตัวบท สิ่งที่เหมือนกันอย่างมากและผู้วิจัยมองว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่ส่วนกลางให้ความสำคัญและให้บทบาทแก่คนของตนเองมากกว่าคนในพื้นที่ แม้จะมีการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวลงเลยมาจนถึงการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลโดยตรง แต่สิ่งที่ปรากฏในทั้งสองตัวบทยังคงเดิมในเรื่องการให้อำนาจแก่ตัวบุคคลในการดำเนินกิจการของเทศบาลเอง โดยส่งตัวแทนจากส่วนกลางมาควบคุมเทศบาลทั้งหมด ในร่างกฎหมายของปี พ.ศ. 2473 คือ เสนาบดี ส่วนในกฎหมายปี พ.ศ. 2476 คือ ข้าหลวงประจำจังหวัด แม้ว่าในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 จะมีความเข้มข้นน้อยกว่าร่างกฎหมายในปี พ.ศ. 2473 ในเรื่องการควบคุมเทศบาลโดยรัฐก็ตาม

หากนำมาวิเคราะห์ผ่านรูปแบบการใช้อำนาจกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว เนื้อหาที่อยู่ในเอกสารทั้งสองฉบับล้วนแล้วเป็นการใช้อำนาจกำกับดูแลทางปกครองที่มาจากส่วนกลาง โดยมีรูปแบบการใช้อำนาจในด้านกำกับดูแลทางกฎหมาย คือ การกำกับดูแลเหนือตัวบุคคลหรือองค์กร ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งและการถอดถอนบุคคล การกำกับดูแลเหนือการกระทำ อาทิ อำนาจในการเห็นชอบ การอนุญาต การอนุมัติ เพิกถอน ระวัง ยับยั้ง สั่งยกเลิก การชี้แจง แนะนำ และดำเนินการแทน²⁰¹ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ผ่านหลักการกระจายอำนาจ โดยรูปแบบของเทศบาลที่ถูกควบคุมโดยรัฐสามารถวิเคราะห์ผ่านการกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) โดยการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ จะหมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางไปยังองค์กรในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์กรภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง เพราะตัวองค์กรและบุคลากรตามหลักการแบ่งอำนาจยังคงถือว่าเป็นของส่วนกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจในลักษณะนี้มัก

²⁰¹ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 92-93.

เกิดขึ้นภายในระบบราชการโดยการแบ่งเอาภารกิจและอำนาจหน้าที่ออกไปยังองค์กรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ท้องถิ่น เพื่อจัดทำบริการและปกครองพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีเอกภาพภายใต้โครงสร้างเดียว บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจทางการบริหาร” (Administrative Decentralization)²⁰²

4.7.2 โครงสร้างเทศบาล

โครงสร้างแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ *โครงสร้างทั่วไป* อาทิ ขอบเขตพื้นที่ ประชากร โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ และ *โครงสร้างภายในเทศบาล* ที่หมายถึง องค์กรฝ่ายบริหาร สภาเทศบาล หน่วยงานต่าง ๆ ทางการบริหารภายในของเทศบาล

1) โครงสร้างทั่วไป

โครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓) ได้ระบุรายละเอียดไว้ในหมวด ๒ นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่งเทศบาล และในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้ระบุรายละเอียดไว้ในหมวดที่ ๑ เทศบาลตำบล และ หมวดที่ ๒ เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ทั้งนี้ แนวความคิดการออกแบบโครงสร้างทั่วไปของเทศบาลสมัยสมบูรณ์านุสาสิทธิราชย์กับภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 มีความคล้ายคลึงกันประการสำคัญคือ การแบ่งเทศบาลออกเป็นสามระดับ กล่าวคือในสมัยรัฐสมบูรณ์านุสาสิทธิราชย์มีการออกแบบให้มี เทศบาลชั้นเอก เทศบาลชั้นโท และเทศบาลชั้นตรี ขณะที่สมัยรัฐบาลคณะราษฎรได้ออกแบบให้เทศบาลมีสามระดับคือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล คล้ายคลึงนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นความต่อเนื่องประการหนึ่งที่พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดในช่วงก่อนหน้า

ในส่วนของความแตกต่างจะพบว่าในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้ระบุเกณฑ์ที่ “ละเอียด” และ “สูง” กว่าร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗...(พ.ศ. ๒๔๗๓) ทั้งจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนั้น ความหนาแน่น วิธีการจัดตั้ง ดังรายละเอียดตามตารางการเปรียบเทียบต่อไปนี้

²⁰² เพิ่งอ้าง. หน้า 19.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๒		หมวด ๒ นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและ มาตรฐานแห่งเทศบาล	๑		หมวดที่ ๒ เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร หมวดที่ ๑ เทศบาลตำบล
๒	๔	ให้จำแนกเทศบาล ออกเป็น ๓ ชั้น ตามเกณฑ์จำนวน พลเมือง หรือค่า รายปี	๑		
		๔.- (๑) ให้จำแนกบรรดา เทศบาลออกเป็น ๓ ชั้น ตาม เกณฑ์จำนวนพลเมือง หรือค่า รายปีทั้งสิ้นในเขตต์ : คือ ชั้นเอก ได้แก่ เทศบาลซึ่ง มีพลเมืองมากกว่า ๘,๐๐๐ คน หรือมีค่ารายปีรวมทั้งสิ้นเป็น จำนวนมาก	๒	๔๘	มาตรา ๔๘ ท้องถิ่นใดมีราษฎรตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ คนขึ้นไป และราษฎรเหล่านั้นอยู่ หนาแน่น คิดเฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร ก็อาจจัดตั้งท้องถิ่นนั้น ขึ้น เป็นนคร มีฐานะเป็นเทศบาล มีสภาพเป็นทะ บวงการ เมือง เรียกว่าเทศบาลนคร การตั้งเทศบาลนคร จะทำได้ก็แต่โดย พระราชบัญญัติ ซึ่งจะได้กำหนดเขตต์และนาม ของนครนั้นด้วย
		ชั้นโท ได้แก่ เทศบาลซึ่งมี พลเมืองระหว่าง ๒,๐๐๐ กับ ๔,๐๐๐ คน หรือมีค่ารายปีรวม ทั้งสิ้นเป็นจำนวนน้อย	๒	๔๙	มาตรา ๔๙ เทศบาลนครมีระเบียบการ ปกครองโดยมีองค์การต่อไปนี้ ๑. สภานคร ๒. คณะมนตรีนคร ²⁰³
			๒	๕๒	มาตรา ๕๒ ให้จัดเขตต์ชุมชนใน บรรดาตำบลหรือ ส่วนของตำบลอันเป็นที่ตั้ง ศาลาว่าการจังหวัดขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็น เทศบาลมีสภาพเป็นทะบวงการเมืองเรียกว่า เทศ บาลเมือง ถ้าและท้องถิ่นใดมีราษฎรตั้งแต่ ๓,๐๐๐ คนขึ้นไป และราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นคิด เฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตาราง

²⁰³ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 99-100.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
			๒	๔๓	<p>กิโลเมตร ที่อาจจัดตั้งท้องถิ่นนั้นขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็นเทศบาลมีสภาพเป็นทะบวง การเมืองเรียกว่า เทศบาลเมืองดุจกัน</p> <p>การตั้งเทศบาลเมืองจะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชกฤษฎีกา ซึ่งจะได้กำหนดเขตต์และนามของเมืองนั้นด้วย</p> <p>มาตรา ๔๓ เทศบาลเมืองมีระเบียบการปกครองโดย มีองค์การต่อไปนี้ ๑. สภาเมือง ๒. คณะมนตรีเมือง²⁰⁴</p>
		<p>ชั้นตรี ได้แก่เทศบาลซึ่งมีพลเมืองน้อยกว่า ๒,๐๐๐ คน หรือมีค่ารายปีรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนน้อย</p> <p>(๒) เกณฑ์ค่ารายปีตั้งว่านี้ เสนาบดีอาจกำหนดขึ้น เมื่อหนึ่งเมื่อใด และอาจแก้ไขเกณฑ์นั้น ๆ ได้ เมื่อหนึ่งเมื่อใดตามเห็นควร²⁰⁵</p>	๑	๔	<p>มาตรา ๔ ตำบลใดซึ่งมีบทพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลแล้ว ให้มีสภาพเป็นทะบวงการเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นจะได้กำหนดเขตต์และนามของเทศบาลไว้ด้วย</p>
			๑	๕	<p>มาตรา ๕ เทศบาลตำบลมีระเบียบการปกครองโดยมี องค์การดังต่อไปนี้ ๑. สภาตำบล ๒. คณะมนตรีตำบล²⁰⁶</p>

²⁰⁴ เฟิ่งอ้าง. หน้า 97-98.

²⁰⁵ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 6-7.

²⁰⁶ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 83-84.

2) โครงสร้างภายในเทศบาล

ในส่วนของโครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การกำหนดชั้น หรือการกำหนดระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมทั้งประเทศ การกำหนดประเภท ได้แก่ ขนาด พื้นที่ ประชากร ฐานะความเจริญ ความเป็นเมือง เป็นเขตชนบท ฯลฯ และการจัดระบบความสัมพันธ์ภายในและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ที่มาของฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาท้องถิ่น ตลอดจนจนถึงจัดระบบความสัมพันธ์ภายในลักษณะต่างๆ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หรืออาจเป็นไปได้ในทางตรงข้าม กล่าวคือ ทำงานแบบแยกส่วนแบบไม่มีความสัมพันธ์กัน²⁰⁷

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476			
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา		
		หมวด ๒					
		นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่งเทศบาล					
๒		การจัดตั้งเทศบาล					
๒	๖	วิธีการ	๖.- (๑) อันว่าเทศบาลนั้น ท่านว่าให้จัดตั้งขึ้นได้โดยเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเป็นฝ่ายริเริ่มขึ้นประการหนึ่ง หรือโดยบุคคลผู้มีลักษณะกำหนดของผู้เลือกมนตรีตามบทบังคับแห่งมาตรา ๑๙ ในชุมชนใดไม่น้อยกว่าสิบห้าคน รวมกันทำเรื่องราวเสนอต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองขอให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นในชุมชนนั้นประการหนึ่ง				
๒	๖	กรรมการประเดิม	(๒) ถ้าเสนาบดีเห็นชอบ ก็ให้ตั้งบุคคลซึ่งมีลักษณะมีต้องห้ามเป็นเทศมนตรีตามบทบังคับแห่งมาตรา ๑๐ ขึ้น ห้าคน เป็นกรรมการประเดิม เพื่อดำเนินการจัดตั้งเทศบาล ตามบทบังคับแห่งพระราชบัญญัติ			๑	๑๑
							มาตรา ๑๑ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดตั้งสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งนาย เป็น

²⁰⁷ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น. อ่างแล้ว. หน้า 48.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		นี้ แต่ให้กรรมการคณะนี้พ้นจากหน้าที่เมื่อได้ใช้พระราชบัญญัติเทศบาลบังคับในท้องที่ชุมนุมชนนั้นแล้ว	๑	๒๒	รองประธานนายหนึ่ง หรือหลายนายก็ได้ ²⁰⁸ มาตรา ๒๒ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดเลือกตั้งคณะมนตรีตำบลชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกมนตรีตำบลหนึ่งนาย และมนตรีตำบลอีกอย่างน้อย ๒ นาย อย่างมาก ๔ นาย ในการตั้งนายกมนตรีตำบลประธานแห่งสภาตำบล เป็นผู้ลงนามรับสนองหมายตั้งให้คณะมนตรีตำบลมีอำนาจหน้าที่บริหารการเทศบาลแห่งตำบลนั้น ²⁰⁹
			๒	๔๕	มาตรา ๔๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีตำบลมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีเมืองโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่งนายกมนตรีตำบลให้เรียกว่า นายกมนตรีเมือง และมนตรีตำบลให้เรียกว่ามนตรีเมือง ²¹⁰
			๒	๕๑	มาตรา ๕๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีเมืองมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีนครโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่ง นายกมนตรีเมืองให้เรียกว่า นายกมนตรีนคร และมนตรีเมืองให้เรียกว่ามนตรีนคร ²¹¹

²⁰⁸ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. เล่ม 51, หน้า 85.

²⁰⁹ เฟิงอ้าง. หน้า 88.

²¹⁰ เฟิงอ้าง. หน้า 98.

²¹¹ เฟิงอ้าง. หน้า 100.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๒	๖	ให้สำรวจรังวัดและกำหนดโครงการ	(๓) ให้กรรมการประเดิมมีหน้าที่จัดการให้สำรวจ และรังวัดร่วมมือกับเจ้าพนักงานของรัฐบาล และให้กำหนดโครงการเทศบาล ซึ่งจักต้องมีหลักสำคัญดังต่อไปนี้ (ก) แผนผังและสำนวนจำกัดเขตเทศบาล (ข) สถิติต่าง ๆ ในส่วนพลเมืองและทรัพย์สินในเขตเทศบาล (ค) ลำดับชั้นและประเภทวัตถุที่ประสงค์ของเทศบาล (ข) ประเภทและอัตราจังกอบและภาษีบรรดาประสงค์จะเก็บ (ง) จำนวนเทศมนตรีสำหรับเทศบาลชั้นเอก			
๒	๖	และเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ประกาศใช้กฎหมาย	(๔) เมื่อกรรมการประเดิมเห็นชอบด้วยโครงการ และเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอนุมัติแล้ว ก็ให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา และเมื่อพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ และโครงการในราชกิจจานุเบกษาและในท้องที่ใดโดยกำหนดวันใช้ล่วงหน้าไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามเดือนแล้ว ให้ใช้บังคับได้ในท้องที่นั้น ²¹²			
๒	๗	การเปลี่ยนแปลงเขตหรือวัตถุที่ประสงค์ หรือประเภท และอัตราจังกอบหรือภาษีต้องรับพระบรมราชานุมัติและต้องประกาศ	๗. เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ในเขตท้องที่ เลขใดแล้ว ถ้าต่อไปภายหลังปรากฏขึ้นเมื่อใดว่าเทศบาลใด (ก) ควรเปลี่ยนหรือขยายจำกัดเขต (ข) ควรลดหรือเพิ่มวัตถุที่ประสงค์ โดยไม่แย้งกับบทบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ (ค) ควรลด เพิ่ม หรือเปลี่ยน ประเภทหรืออัตราจังกอบหรือภาษี			

²¹² “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 7-8.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		(ข) ควรแก้ไขเพิ่มเติมโครงการตั้งประกาศไว้ประการหนึ่งประการใดก็ดี ถ้าและสภาและเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเห็นชอบก็นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาและเมื่อได้รับพระบรมราชานุมัติ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในเขตต์เทศบาลนั้นแล้ว ให้เป็นอันใช้ได้ภายในบังคับแห่ง พระราชบัญญัตินี้ ²¹³			
๒	สภาเทศบาล		๑	ส่วนที่ ๑ สภาตำบล	
๒	๘	สภาต้องมีจำนวนเทศมนตรีข้างมากเป็นผู้เสียจังกอบ	๑	๖	มาตรา ๖ สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งพลเมืองในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตั้งขึ้นหมู่บ้านละหนึ่งนาย ถ้าหมู่บ้าน ไตมีราษฎรมากกว่า ๒๐๐ คน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิก เพิ่มขึ้นอีก ๑ นายทุก ๆ ๒๐๐ คน เศษของ ๒๐๐ ถ้าถึง ครึ่งให้นับเป็น ๒๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ ²¹⁴
		๘.- (๑) อันกิจการของเทศบาลนั้น ภายในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อยู่ในความควบคุมของสภา อันประกอบด้วยมนตรีซึ่งเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งขึ้น โดยมีเงื่อนไขเป็นสำคัญว่า มนตรีจำนวนข้างมากในเทศบาลใด จักต้องเป็นบุคคลผู้เสียจังกอบของเทศบาลนั้น และไม่อยู่ในตำแหน่งอันมีสินจ้างของรัฐบาลหรือเทศบาลในขณะนั้น	๒	๔๔	มาตรา ๔๔ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาตำบลมาใช้บังคับในเรื่องสภาเมืองโดยอนุโลมเว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นของนายอำเภอ นั้นให้เป็นอำนาจของข้าหลวงประจำจังหวัด ²¹⁵
๒	๘	สภาเทศบาลชั้นเอกให้มีจำนวน	๒	๕๐	มาตรา ๕๐ สถานครประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพลเมืองใน

²¹³ เพิ่งอ้าง. หน้า 8.

²¹⁴ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 84.

²¹⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 98.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
		เทศมนตรีตั้งแต่เก้า ถึงสามสิบเอ็ดคน ชั้นโทให้มีจำนวนเจ็ดคน	กล่าวคือ นายก และมนตรีเป็นจำนวนคู่ ตั้งแต่แปดถึงสามสิบคน ตั้งกำหนดไว้ในโครงการ			ตำบลภายในนครนั้นเลือกตั้งตำบลละ ๑ นาย ถ้าตำบลใดมีราษฎรมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ให้ตำบลนั้นเลือกตั้งสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๑ นาย ทุก ๆ ๒,๐๐๐ เศษของ ๒,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งให้นับเป็น ๒,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ ให้นับทบบัญญัติว่าด้วยสภาเมืองมาใช้บังคับในเรื่องสถานการณ์โดยอนุโลม ²¹⁶
๒	๘	ชั้นโทให้มีจำนวนเจ็ดคน	(๓) สภาเทศบาลชั้นโท ให้มีจำนวนเทศมนตรีเจ็ดคน กล่าวคือ นายกและมนตรีหกคน			
๒	๘	ชั้นตรีให้มีจำนวนห้าคน	(๔) สภาเทศบาลชั้นตรี ให้มีจำนวนเทศมนตรีห้าคน กล่าวคือ นายกและมนตรีสี่คน			
๒	๘	นายก	(๕) ให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นโดยเฉพาะเป็นนายก (๖) ให้นายกรับเงินเดือนจากทุนเทศบาลตามแต่เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองจะกำหนด เมื่อได้ปรึกษาสภาเทศบาลนั้นแล้ว			
๒	๘	ให้ประกาศนามนายกและมนตรี	(๗) ให้เสนาบดีประกาศนามนายกและมนตรีในราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ เมื่อบรรจตุตำแหน่งและเมื่อพ้นหน้าที่			
๒	๘	เลขานุการ	(๘) ให้มีเจ้าพนักงานของเทศบาลผู้หนึ่งเป็นเลขานุการของสภาเทศบาลทุกชั้น			
๒	๙	ให้สภามีนามและเป็นนิติบุคคล	๙. ให้เรียกนามสภาเทศบาลตามสมควร และให้สภาเป็นนิติบุคคลสืบฐานะกันชั่วนิรันดร มีดวงตรา แลอำนาจตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ในอันที่จะครองและขาย			

²¹⁶ เพิ่งอ้าง. หน้า 100.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		ทรัพย์สิน และอาจฟ้องหรือถูกฟ้องคดี โดย นามนั้นได้ ²¹⁷			

ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงสร้างภายในเทศบาลเพิ่มเติม เมื่อพิจารณา**ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473** มีการกำหนดและระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องวิธีการจัดตั้งเทศบาล ในมาตรา 6 เป็นต้นว่า วิธีการก่อเทศบาล โดยให้จัดตั้งขึ้นได้โดยเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเป็นฝ่ายริเริ่มขึ้นประการหนึ่ง หรือโดยบุคคลผู้มีลักษณะกำหนดของผู้เลือกมนตรีตามบทบังคับแห่งมาตรา ๑๙ ในชุมนุมชนใดไม่น้อยกว่าสิบห้าคน รวมกันทำเรื่องราวเสนอต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ขอให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นในชุมนุมชนนั้นประการหนึ่ง และให้มีการสำรวจรังวัดและกำหนดโครงการ

ส่วนในเรื่องของสมาชิกสภาฯ มีความต่างกัน คือ การได้มาซึ่งตัวสมาชิกโดยใน**ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473** สมาชิกสภาฯ มาจากการที่ “เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งขึ้น โดยมีเงื่อนไขเป็นสำคัญว่า มंत्रीจำนวนข้างมากในเทศบาลใด จักต้องเป็นบุคคลผู้เสียจังกอบของเทศบาลนั้น” แต่**พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476** สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของพลเมือง (เลือกตั้งทางอ้อม)

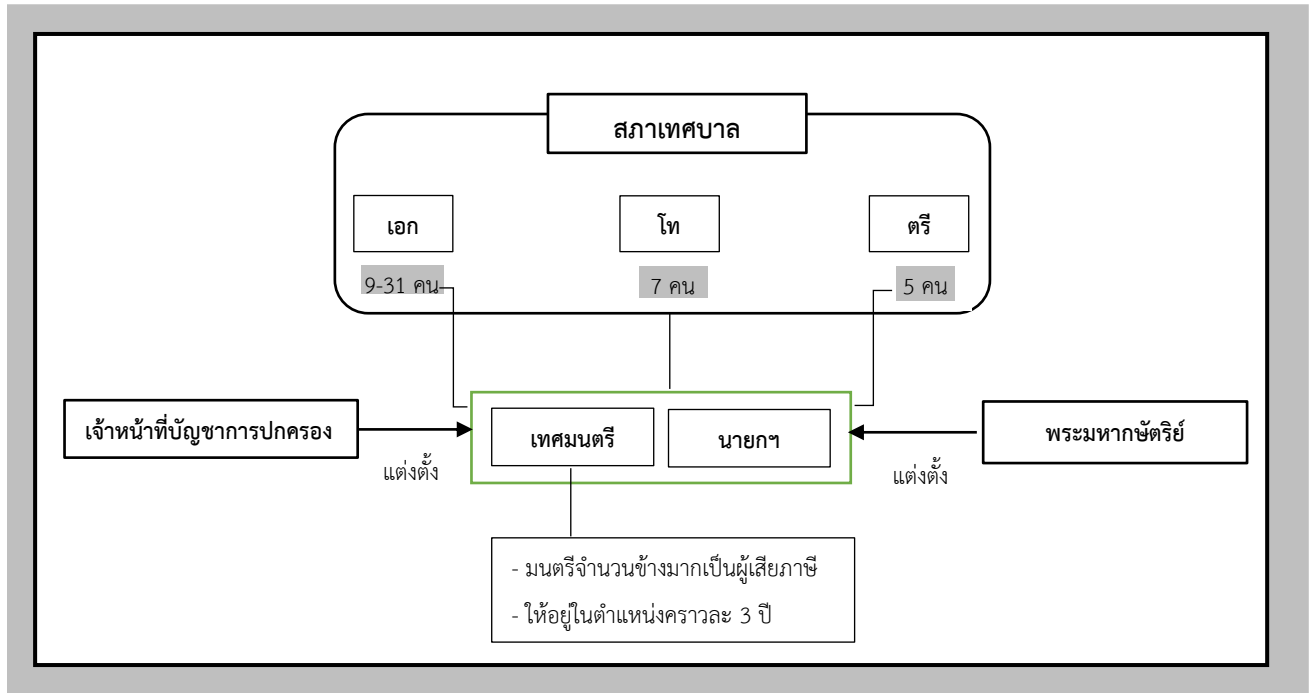
นอกจากนี้ใน**ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473** นายกเทศมนตรีมาจากการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้น และยังให้มีเจ้าพนักงานของเทศบาลผู้หนึ่งเป็นเลขานุการของสภาเทศบาลทุกชั้น และให้สภามีนามและเป็นนิติบุคคล

จากรายละเอียดของทั้งสองตัวบทปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องการแบ่งเทศบาลออกเป็น 3 ระดับ ภายใต้ข้อกำหนดที่บัญญัติไว้แม้จะมีเงื่อนไขที่ต่างกันอันเกิดจากสภาพบริบท ณ ช่วงเวลานั้น ๆ แต่ทั้งนี้รูปแบบโครงสร้างยังคงอยู่ภายใต้แนวคิดเดียวกัน หากมองอย่างผิวเผินเราจะไม่เห็นถึงความต่างจากโครงสร้างทั่วไป แต่หากมองลึกลงไปในโครงสร้างภายในรูปแบบของโครงสร้างก็ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมจากส่วนกลางอยู่ดี ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในหัวข้อการกำกับดูแลเทศบาลโดยรัฐ หลายตำแหน่งที่มีบทบาทในองค์กรวิธีการได้มานั้นล้วนแล้วมาจากการแต่งตั้งทั้งสิ้น ดังปรากฏใน**ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลของปี พ.ศ. 2473** ที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกฯ ส่วนเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองแต่งตั้งเทศมนตรี หรือแม้แต่ใน**พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476** ที่ดูเหมือนว่าจะให้ความสำคัญแก่พลเมืองที่สภาเทศบาล

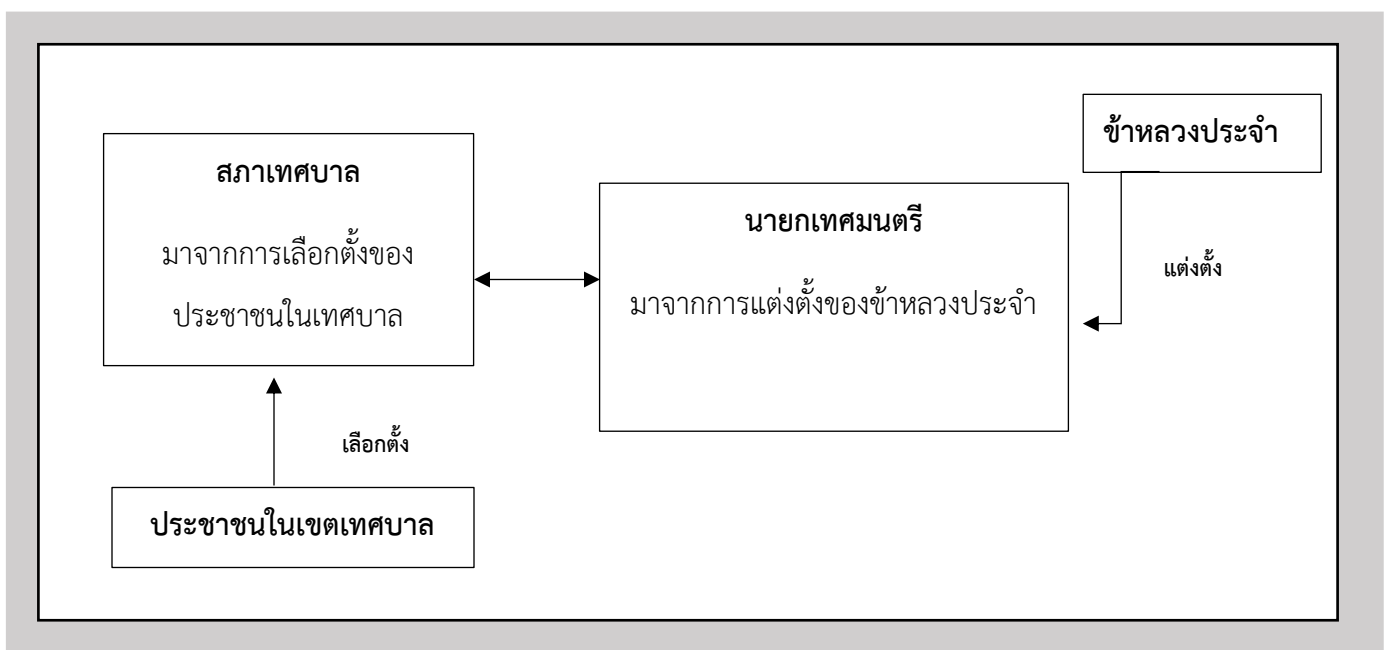
²¹⁷ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 9.

มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลเอง แต่ตัวนายกเทศมนตรีเองกลับมาจากการแต่งตั้งของข้าหลวงประจำจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนจากส่วนกลางที่เข้ามาควบคุมเทศบาลอีกที กล่าวได้ว่ารูปแบบของเทศบาลที่ปรากฏอยู่ในตัวบททั้งสองฉบับยังไม่สามารถสลัดออกจากการควบคุมโดยรัฐได้อย่างแท้จริง

โครงสร้างภายในของเทศบาลตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2473

โครงสร้างภายในของเทศบาลตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

4.7.3 การบริหารงานบุคคลของเทศบาล

หมายถึง ข้อบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและข้อกำหนดสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในเทศบาล ทั้งฝ่ายบริหาร สมาชิกสภา และเจ้าพนักงานเทศบาล กฎ ระเบียบที่กำกับควบคุมบุคลากร รวมถึงที่บัญญัติถึงสถานภาพ อำนาจ และหน้าที่ของบุคลากรที่กล่าวมาข้างต้น

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
		หมวด ๒ นิติฐานและการปรุ้งแต่เทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่ง เทศบาล		๑	๒๔	มาตรา ๒๔ สิทธิของมนตรีในการเข้า ประชุมในสภาตำบล การดำรงสมาชิกภาพ การบริหาร และการออกจากตำแหน่งมนตรี นั้น ท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๔๘ วรรค ๑ มาตรา ๔๙, ๕๐ และ ๕๑ มาใช้โดยอนุโลม อีก ทั้งมนตรีตำบล ต้องพ้นจากตำแหน่ง เมื่อขาด คุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรค ๒ แห่ง พระราชบัญญัตินี้ ²¹⁸
๒	๑๐	ลักษณะต้องห้าม สำหรับเทศมนตรี	๑๐.- (๑) ห้ามมิให้ตั้งบุคคลใด และมีให้บุคคลใดดำรงตำแหน่ง เป็นเทศมนตรี ถ้าบุคคลนั้น (ก) ไม่สามารถพูดและอ่าน ภาษาไทย หรือ (ข) มีตำแหน่งประจำการเป็น นายทหารชั้นสัญญาบัตรใน กองทัพบก หรือกองทัพเรือ หรือเป็นภิกษุ หรือนักบวชแห่ง ศาสนาใด ๆ (ค) มีอายุยังไม่ครบสามสิบปี บริบูรณ์	๑	๒๓	มาตรา ๒๓ นายกมนตรีตำบลและ มนตรีตำบลนั้นจะ ต้องเป็นผู้ที่มีวิพฐานะ ตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนด นายกมนตรีตำบล และมนตรีตำบล ต้องไม่มีส่วนได้เสียในการรับเหมาทำการของ เทศบาล ²¹⁹

²¹⁸ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 88-89.

²¹⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 88.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
					๑๕	มาตรา ๑๕ นายกมนตรีตำบลเป็นผู้เรียกประชุมสภา ตำบลตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดปิดประชุม
					๑๖	มาตรา ๑๖ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่น นายอำเภอจะอนุญาตให้นายกมนตรีตำบลเรียกประชุม วิสามัญแห่งสภาตำบลก็ได้
					๑๗	มาตรา ๑๗ เมื่อสมาชิกสภาตำบลมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนทั้งหมด เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่นแล้ว ย่อมมีสิทธิร่วมกันทำคำร้องขอต่อประธานแห่งสภา ให้รับรายงานต่อนายอำเภอ เรียกประชุมวิสามัญ แห่งสภาตำบลได้ ในกรณีเช่นนี้ท่านให้ประธานแห่งสภา รีบนำความเสนอต่อนายอำเภอและรับสนองคำสั่ง ซึ่งจะต้องรีบสั่งโดยด่วน ²²¹
					๒๑	มาตรา ๒๑ การประชุมของสภาตำบล ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ตามข้อบังคับของสภา แต่การประชุมลับก็ย่อมมีได้ เมื่อคณะมนตรีตำบลร้องขอหรือสมาชิกสภาตำบลรวมกันไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๓ ร้องขอส่วนระเบียบการประชุมและการปรึกษาของสภาตำบล โดยทั่วไปนั้นให้อนุโลมตามข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ²²²
๒	๑๑	การอนุญาตให้มนตรี เวนคืนตำแหน่ง	๑๑. เจ้าหน้าที่ บัญชาการปกครองอาจอนุญาตให้มนตรีผู้หนึ่งผู้ใดเวนคืนตำแหน่งได้			

²²¹ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 85-86.

²²² เพิ่งอ้าง. หน้า 87-88.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๒	๑๒	ให้ริบบรรจุตำแหน่งมนตรีว่าง	๑๒.- (๑) เมื่อตำแหน่งมนตรีตำแหน่งใดว่างลง ให้นายกนำความเสนอเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง (๒) ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองบรรจุตำแหน่งนั้น โดยมีชกซ้ำ (๓) บุคคลผู้รับตำแหน่งว่างนั้นจักต้องออกจากตำแหน่งของตนเมื่อถึงกำหนดวันซึ่งบุคคลตนเข้าแทนนั้น จักต้องออกจากตำแหน่งหากได้ดำรงตำแหน่งนั้นต่อมา			
๒	๑๓	นิติกรรมของสภาเป็นอันสมบูรณ์แม้มนตรีไม่ครบตำแหน่ง	๑๓. นิติกรรมหรือกิจการซึ่งสภาได้กระทำตามบทพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าเป็นอันสมบูรณ์แม้ถึงว่าจำนวนมนตรี ยังไม่ครบทุกตำแหน่งในขณะหนึ่งขณะใด ²²³			
๒	๑๕	ให้มนตรีออกจากตำแหน่งทุกสามปี	๑๕.- (๑) ในวันที่สามสิบเอ็ดเดือนมีนาคมทุกสามปี โดยไม่นับปีที่เริ่มจัดตั้งเทศบาลขึ้น ให้มนตรีซึ่งตั้งขึ้นถึง จำนวนพ้นจากตำแหน่ง (๒) การพ้นจากตำแหน่งครั้งแรกให้ตกลงตัวบุคคลผู้จักต้องออกโดยวิธีให้มนตรีทั้งสิ้นจับสลากกัน แต่ในครั้งต่อไปบรรดามนตรีซึ่งประจำตำแหน่ง			

²²³ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 11.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		ครบสามปีแล้ว จักต้องออกจากตำแหน่ง (๓) อนุญาตให้กลับตั้งบุคคลซึ่งจักต้องพ้นจากตำแหน่งเป็นมนตรีอีกได้ (๔) บทบังคับตามมาตรานี้ ท่านว่าไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนายก			
๒	๑๖	ให้มนตรีทำคำบอกกล่าว	๑๖. ห้ามมิให้บุคคลใดทำหน้าที่เป็นมนตรี นอกจากบุคคลนั้นจะให้ปฏิญาณและลงนามไว้เป็นหลักฐานตามแบบ ๑. ต่อหน้าผู้พิพากษาศาลจังหวัด หรือศาลใดซึ่งมีฐานะเสมอด้วยศาลจังหวัด ²²⁴		
๒	การเลือกมนตรี				
๒	๑๘	ถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการเลือกมนตรีจะได้ประกาศ	๑๘.- (๑) ถ้าเมื่อหนึ่งเมื่อใดทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรที่จะให้มีการเลือกบุคคล ซึ่งจะต้องห้ามตามบทบังคับในมาตรา ๑๐ ขึ้นบรรจุตำแหน่งมนตรีแห่งสภาใด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ก็ตามตำแหน่งก็จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในเทศบาลนั้นเป็นสำคัญ		
๒	๑๘	ให้มนตรีประจำตำแหน่งอยู่สามปี	(๒) ให้มนตรีทั้งปวงเข้ารับตำแหน่ง ณ วันที่หนึ่ง เมษายน ถัดจากวันที่ตนได้รับเลือกหรือรับตั้ง และให้ออกจากตำแหน่ง		

²²⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 12.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เทศบาลรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าห้าสิบบาท</p> <p>(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้เป็นผู้แทนบริษัทหรือสมาคมอันใดภายในบังกัณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ</p> <p>(ข) อยู่กินในเคหะส่วนตัว โฮเทล หรือสโมสรในเทศบาลและเสียค่าอยู่กินในสถานทีนั้นไม่น้อยกว่าเดือนละยี่สิบบาท</p> <p>(ง) เป็นผู้หนึ่งในจำนวนบุคคลแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งสำนักอยู่และเสียค่าเช่าและอยู่กินร่วมกันในอาคารในเทศบาลและเสียค่าอยู่กินของตนไม่น้อยกว่าเดือนละยี่สิบบาท</p> <p>ทั้งนี้ต้องมีลักษณะกำหนดตั้งว่ามาน้อย่างน้อยตั้งแต่วันที่หนึ่งเมษายนก่อนวันทำทะเบียนผู้เลือก</p>			
๒	๒๐	<p>ลักษณะกำหนดของบุคคลผู้รับเลือกเป็นมนตรี</p>	๑	๗	<p>มาตรา ๗ คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งวิธีเลือกตั้ง ให้อนุโลมตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนตำบล</p> <p>มาตรา ๘ ผู้ใดได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาตำบลแล้ว ต้องตั้งบ้านเรือนอยู่ในตำบลนั้น มิฉะนั้นให้ขาดจากสมาชิกภาพ</p> <p>มาตรา ๙ สมาชิกสภาตำบลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในตำบล มิใช่แทนแต่เฉพาะผู้ที่เลือกตั้งตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ</p>
		<p>๒๐.- (๑) บุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามบังกัณฑ์ ในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าจะเลือกเป็นมนตรีไม่ได้</p> <p>(๒) บุคคลผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อปรากฏในทะเบียนผู้เลือก สำหรับหมู่คณะของตน ท่านว่าจะเลือกเป็นมนตรีไม่ได้ เว้นแต่บุคคลนั้น</p> <p>(ก) เป็นเจ้าของอาคารหรือที่ดินในเทศบาล อันมีค่ารวมทั้งสิ้นไม่</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>น้อยกว่าห้าพันบาท หรือมีค่ารายเดือนเพื่อการเก็บจังกอบของเทศบาลไม่น้อยกว่าห้าสิบบาท หรือ</p> <p>(ข) ครอบครองอาคารหรือส่วนของอาคารหรือที่ดินในเทศบาล อันมีค่ารายเดือนเพื่อการเก็บจังกอบของเทศบาล รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าร้อยบาท หรือเสียค่าเช่าไม่น้อยกว่าเดือนละร้อยบาท สำหรับสถานที่ที่ว่างนั้นหรือ</p> <p>(ค) อยู่กินในสโมสร โฮเต็ล หรือเคหะส่วนตัวในเทศบาลและเสียค่าอยู่กินของตนในสถานที่นั้นไม่น้อยกว่าเดือนละร้อยบาท หรือ</p> <p>(ขม) ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จากมหาวิทยาลัย หรือสำนักเรียน ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยฐานะ และต้องมีผู้เสนอนามบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าสามคน หรือ</p> <p>(ง) เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้เป็นผู้แทนบริษัทหรือสมาคมอันใด ภายในบทบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ทว่าห้ามมิให้เลือกผู้แทนบริษัทหรือสมาคมดังกล่าวนี้</p>		๑๐	<p>มาตรา ๑๐ การอยู่ในตำแหน่งการเข้ารับหน้าที่ และการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพนั้น ท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๑๘, ๑๙, และ ๒๑ มา ใช้โดยอนุโลม²²⁶</p>

²²⁶ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 84-85.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		เกินกว่าบริษัทหรือสมาคมละ หนึ่งคน ²²⁵				
๒	ข้อโต้แย้งการเลือกมนตรี					
๒	๒๑	เรื่องราวเกี่ยว ด้วยการเลือก มนตรี ให้ประมุข ผู้พิพากษาศาล จังหวัด ฯลฯ พิจารณาและชี้ ขาด	๒๑.- (๑) ถ้าคำสั่งของนายกใน เรื่องความสมบูรณ์ของการเสนอ ชื่อบุคคลใดสำหรับเลือกเป็น มนตรี หรือถ้าลักษณะกำหนด ของบุคคลใดซึ่งได้บอกกล่าวว่า ได้รับเลือกเป็นมนตรีแล้ว เกิด เป็นข้อโต้แย้งกันขึ้น หรือถ้า ความสมบูรณ์ของการเลือกใด เกิดเป็นปัญหาขึ้น โดยเหตุผิด ระเบียบในวิธีดำเนินการเลือก ติดสินบน ทจริต ปลอมตัว ปรน ปรือกัน หรืออิทธิพลเกินควร หรือโดยเหตุอื่นใดก็ดี บุคคลใด ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้เลือกใน เขตต์หรือคนใด อันเกี่ยวข้องกับ กรณีอาจยื่นคำร้องต่อประมุขผู้ พิพากษาศาลจังหวัด หรือศาล ใด อันมีฐานะเสมอด้วยศาล จังหวัดเมื่อ หนึ่งเมื่อใดภายใน แปดวันตั้งแต่ได้บอกกล่าวผล การเลือกขอให้ผู้พิพากษานั้นชี้ ขาด ในข้อโต้แย้งหรือปัญหานั้น ได้ถ้าคำร้องนั้นสำหรับให้บอก กล่าวว่าบุคคลโดยฉะเพาะเป็นผู้ ได้รับเลือกขึ้นไซ้ ผู้ยื่นคำร้อง จักต้องรวมบุคคลทั้งปวงซึ่ง แม้ ถึงว่ามีได้รับบอกกล่าวว่าได้รับ			

²²⁵ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 13-15.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เลือก ก็ได้รับบอกกล่าวว่าได้ คะแนนมติดีกว่าบุคคลนั้นเข้า เป็นภาคีในคำร้อง และต้องค้ำ บุคคลนั้น ๆ โดยลักษณะ เช่นเดียวกับด้านบุคคลซึ่งได้รับ บอกกล่าวว่ารับเลือกนั้นด้วย</p> <p>(๒) ถ้าผู้พิพากษานั้น เมื่อได้ สอบสวนตามเห็นจำเป็น แล้วลง ความเห็นว่าการเลือกนั้นเป็นอัน สมบูรณ์ และว่าบุคคลซึ่งถูกค้ำ การเลือกนั้น อยู่ในลักษณะ กำหนดอาจรับเลือกเป็นมนตรี ในขณะการเลือกและมีได้อยู่ใน ลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นมนตรี ไซ้ร ก็ให้รับรองผลการเลือกอัน ได้ บอกกล่าวแล้วนั้น ถ้าผู้ พิพากษานั้นลงความเห็น บุคคลผู้ ถูกค้ำการเลือกนั้น มิได้อยู่ในลักษณะกำหนดอาจ ถูกเลือก เป็นมนตรีหรือได้อยู่ใน ลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นมนตรี ไซ้ร ก็ให้บอกกล่าวว่าการเลือก บุคคลนั้นเป็นโมฆะ และในกรณี นี้ถ้ามีตัวบุคคลให้ผู้พิพากษานั้น บงการว่าบุคคลซึ่งได้ คะแนน มติดสูงสุดถดลงไปจากบุคคลนั้น หรือจากบุคคลทั้งปวง ซึ่งได้ บอกกล่าวว่าได้รับเลือกและซึ่ง ไม่ปรากฏว่ามีเหตุค้ำ การ เลือกนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกขึ้น</p> <p>(๓) ให้คำสั่งของผู้พิพากษานั้น เป็นอันสิทธิขาด</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๔) ถ้าไม่มีตัวบุคคลซึ่งพึงถือว่าได้รับเลือกขึ้นตามอนุมาตรา (๒) ไชร์ ให้สภาเสนอรายงานพฤติการณ์นั้นต่อ เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ซึ่งถ้าเห็นชอบอาจ (ก) ตั้งบุคคลผู้สมควรขึ้นบรรจูดำแหน่งว่าง หรือ (ข) บงการให้สภานัดวันอื่นเพื่อจัดการเลือกบุคคลขึ้นใหม่สำหรับบรรจูดำแหน่งว่างนั้น
๒	๒๑	ห้ามฟ้องในเรื่องการเลือก			(๕) ห้ามมิให้ฟ้องคดี หรือยื่นคำร้อง หรืออุทธรณ์ ต่อศาลหนึ่งศาลใดในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับระเบียบการเลือกมนตรี นอกจากจะได้เจาะจงอนุญาตไว้โดยพระราชบัญญัตินี้ ²²⁷
๒	เจ้าพนักงาน				
๒	๒๒	ให้อนุโลมใช้หลักในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และพระราชบัญญัติ บำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน	๑	๒๕	มาตรา ๒๕ ให้เทศบาลตำบลมีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านี้ให้อยู่ในบังคับบัญชาของคณะมนตรีตำบล
		ให้อนุโลมใช้หลักในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน สำหรับเทศบาล	๑	๒๖	มาตรา ๒๖ ระเบียบพนักงานเทศบาลตำบลนั้น ให้เป็นไปตามบทพระราชกฤษฎีกาอนุโลมตามระเบียบข้าราชการพลเรือน
๒	๒๓	ให้เจ้าพนักงานของเทศบาลมีฐานะเป็นเจ้า			๒๓. ให้มนตรี และเจ้าพนักงานเทศบาล มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎ

²²⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 15-16.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
		พนักงานของ รัฐบาล	หมายถึงลักษณะอาชญา รัตนโกสิ นทรศก ๑๒๗ ²²⁸			

ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเทศบาล พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 มีการบัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องระเบียบการประชุมต่าง ๆ ตั้งแต่หน้าที่ประธานและรองประธาน การเลือกประธานคณะกรรมการประชุมองค์ประชุมและการกำหนดสมัยประชุม การปรึกษาหารือในสภาตำบล และการกำหนดระยะเวลาในการประชุม เป็นต้น

ส่วนร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473 อนุญาตให้มนตรีเวรคืนตำแหน่งได้และให้รับบรรจุตำแหน่งมนตรีว่างลง และการทำนิติกรรมของสภาเป็นอันสมบูรณ์ แม้มันตรีไม่ครบตำแหน่ง นอกจากนี้ยังระบุไว้ว่าห้ามห้ามมิให้ฟ้องคดี หรือยื่นคำร้อง หรืออุทธรณ์ต่อศาลหนึ่งศาลใดในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับระเบียบการเลือกมนตรี นอกจากนี้จะได้เจาะจงอนุญาตไว้โดยพระราชบัญญัตินี้ และให้เจ้าพนักงานของเทศบาลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาล

การบริหารงานบุคคลที่ปรากฏอยู่ในเอกสารทั้งสองฉบับ เป็นการบริหารงานบุคคลของเทศบาลที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบและการบังคับบัญชาของราชการส่วนกลางโดยตรง โดยมีการวางระบบการบริหารงานบุคคลในระดับต่าง ๆ

²²⁸ เฟิงอ้าง. หน้า 17.

4.7.4 การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล

มีขอบเขตครอบคลุมเรื่องทรัพย์สิน หนี้สิน รายได้ รายจ่าย การกู้เงินของเทศบาล ประเภทของการจัดเก็บ รายได้ อาทิ จังกอบ ภาษี ค่าธรรมเนียม ฯลฯ และกฎ ระเบียบ ข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		หมวด ๓ ทรัพย์สินและทุนเทศบาล				
๓	๒๕	ให้ถนน คลอง และสะพาน สาธารณคกอยู่ในกรรมสิทธิของสภา	๒๕.- (๑) บรรดาถนนสาธารณ คลอง สาธารณและ สะพานสาธารณในเขตเทศบาล นอกจากทางหลวงของแผ่นดิน หรือถนน คลอง หรือสะพานใด ซึ่งประกาศ ยกเว้นในขณะจัดตั้งเทศบาล รวมทั้งสิ่งปลูกต หิน วัตถุอื่น ๆ และเครื่องประกอบ กับทั้งสิ่งปลูกสร้าง วัตถุ เครื่องมือ และ สิ่งอื่น ๆ ซึ่งมีไว้สำหรับสิ่งสาธารณเหล่านี้ ให้กรรมสิทธิตกเป็นของสภา เพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้			
๓	๒๕	กับทั้งทรัพย์สินอย่างอื่น	(๒) อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ทั้งสิ้นซึ่งเป็น ทรัพย์สินหรืออยู่ในความครอบครองของกรรมการสุขาภิบาล โดยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ กับทั้งสิทธิทั้งสิ้นของกรรมกรนั้น อันไม่แย้งกับบทพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมสิทธิตกเป็นของสภาตามบทพระราชบัญญัตินี้			
๓	๒๕	และหนี้สิน	(๓) หนี้สินและพันธะทั้งสิ้นของกรรมการสุขาภิบาล ดังกล่าวแล้ว ท่านให้ถือว่าได้ออนให้สภารับช่วงเพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้			
๓	๒๖	ทุนเทศบาล	๒๖. บรรดาเงินทุกประเภทซึ่งสภาพึงรับโดยอาศัย อำนาจแห่งพระราช			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			บัญญัตินี้ หรือพระราชกำหนด กฎหมายอื่น ๆ ก็ดี ให้รวมเข้าไว้เป็น กองทุน ซึ่งให้เรียกว่า “ทุนเทศบาล” และเงินนี้กับทั้งทรัพย์สินทั้งสิ้นซึ่งตก เป็นกรรมสิทธิของสภา ให้สภาควบคุม ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้			
๓	๒๗	ประเภทการ อนุญาตให้จ่าย	๒๗. อันทุนเทศบาลนั้น อนุญาตให้จ่าย ได้เพื่อประเภทการดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (ก) วัตถุประสงค์ตั้งประกาศไว้ใน โครงการ (ข) เงินเดือนเจ้าพนักงานและลูกจ้าง (ค) เบี้ยบำรุงสำหรับทุนบำนาญและ บำเหน็จ (ฅ) รางวัลผู้มีความชอบในการช่วย สงเคราะห์เมื่อเกิดอุบัติเหตุในเขต เทศบาล (ง) บำนาญหรือบำเหน็จให้แก่ลูกจ้าง ซึ่งไม่สามารถทำงานตามหน้าที่ได้ ต่อไปโดยเหตุที่ถูกบาดเจ็บเนื่องด้วยทำ การตามหน้าที่ของตน (จ) บำเหน็จให้แก่เจ้าพนักงานหรือ ลูกจ้างซึ่งมีความชอบเป็นพิเศษ ขณะ เมื่อออกจากตำแหน่งหน้าที่ หรือให้แก่ ภรรยาหรือบุตร เมื่อบุคคลเช่นนั้นถึง แก่กรรม ²²⁹			
หมวด ๗ จังกอบ ภาษี และเงินอุดหนุนเทศบาล						ส่วนที่ ๔ การคลังของเทศบาลตำบล
จังกอบ				๑	๒๙	มาตรา ๒๙ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล อาจมีรายได้จากประเภท ดังต่อไปนี้
๗	๔๙	ประเภทจังกอบ	๔๙.- (๑) อนุญาตให้สภากำหนดและ เก็บจังกอบตามบทบังคับต่อไปนี้เป็น			

²²⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 18-19.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ครั้งคราว แต่จะเป็นกี่ครั้งก็ได้เท่าที่เห็นจำเป็นกล่าวคือ</p> <p>(ก) จังกอบเดี่ยวหรือจังกอบรวม ตามเกณฑ์ค่ารายปี ของเคหะอาคาร และที่ดินบรรดาที่ให้เช่าและไม่ให้เช่าทั้งสิ้นในเขตเทศบาล เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของเทศบาลดังได้ประกาศไว้</p> <p>(ข) จังกอบการเจริญ ตามเกณฑ์ค่ารายปีของเคหะ อาคารและที่ดินบรรดาที่ให้เช่าและไม่ให้เช่าทั้งสิ้นในเขตเทศบาล เพื่ออนุรักษ์การตามบทบังคับว่าด้วยการเจริญตามหมวด ๑๔ และตามมาตรา ๑๓๗, ๑๖๔ และ ๑๖๗ หรือเฉพาะหมวด หรือมาตราหนึ่งมาตราใด กับทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ประสงค์ประเภทหนึ่งประเภทใดดังต่อไปนี้ กล่าวคือ</p> <p>(ข ๑) เพื่อเข้าเป็นเจ้าของและเจริญเขตหนึ่งเขตใดในที่เจ้าพนักงานสุขาภิบาลได้รับรองแล้วว่ามิด้วยสุขลักษณะหรือเสื่อมเสียต่ออนามัย</p> <p>(ข ๒) เพื่อจัดให้มีที่โล่งในเขตคับคั่งหรือในแถบใกล้เคียงกับเขตคับคั่ง</p> <p>(ข ๓) เพื่อจัดให้มีเคหะสำหรับบรรดาบุคคลซึ่งน่าจะต้องสละเคหะของตนเนื่องด้วยโครงการซึ่งสภา เห็นชอบแล้ว สำหรับเจริญเขตที่เจ้าพนักงานสุขาภิบาลได้รับรองว่ามีชอบด้วย</p>			<p>๑. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้</p> <p>๒. รายได้จากเทศพาณิชย์</p> <p>๓. รายได้จากทรัพย์สินต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล</p> <p>๔. ภาษีอากรและจังกอบตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้</p> <p>๕. ค่าธรรมเนียม และค่าปรับ ตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้</p> <p>๖. เงินที่มีผู้อุทิศให้เป็นการกุศล เพื่อสาธารณประโยชน์</p> <p>๗. การกู้เงินตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้</p> <p>๘. เงินรายได้อื่นใด ซึ่งอนุญาตตามกฎหมาย²³⁰</p> <p>มาตรา ๔๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคลังเทศบัญญัติ การควบคุมเทศบาลตำบลมาใช้โดยอนุโลม เว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นของนายอำเภอให้นำเป็นอำนาจของข้าหลวงประจำจังหวัด²³¹</p> <p>มาตรา ๕๓ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคลัง เทศบัญญัติ การควบคุมเทศบาลเมืองมาใช้โดยอนุโลม²³²</p> <p>มาตรา ๓๐ รายจ่ายของเทศบาลตำบลนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท</p> <p>๑. จ่ายเป็นเงินเดือนค่าจ้าง หรือค่าป่วยการให้แก่ นายกมนตรีตำบล มนตรีตำบลและพนักงานของเทศบาล</p>
			๒	๔๗	
			๒	๕๓	
			๑	๓๐-๓๒	

²³⁰ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 91-93.

²³¹ เพิ่งอ้าง. หน้า 99.

²³² เพิ่งอ้าง. หน้า 101.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>๒. จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการเทศบาลนั้น ๆ</p> <p>๓. จ่ายเป็นการจรรยาเช่นการก่อสร้างและการลงทุน</p> <p>มาตรา ๓๑ งบประมาณของเทศบาลตำบลนั้น ให้ทำ โดยอนุโลมตามรูปการณแห่งงบประมาณของแผ่นดิน</p> <p>มาตรา ๓๒ ระเบียบการเบิกจ่าย การรักษาเงิน การตรวจเงินของเทศบาลตำบล ให้เป็นไปตามบทพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการนั้น ๆ²³³</p>
๗	๔๙	กำหนดพิภคตัวอย่างสูง	<p>(ง) ห้ามมิให้เก็บจังกอบซึ่งระบุไว้ในอนุมาตรา (๑) (ก) โดยเมื่อรวมกันเข้าแล้ว เป็นพิภคเกินกว่าร้อยละสิบห้าของค่ารายปีของทรัพย์สินต้องจังกอบ และห้ามมิให้เก็บจังกอบซึ่งระบุไว้ในอนุมาตรา (๑) (ข) เป็นพิภคเกินกว่าร้อยละห้าของค่ารายปีจากทรัพย์สินต้องจังกอบ</p>		
๗	๔๙	ระยะเวลาของจังกอบ	<p>(๒) จังกอบต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ให้มีระยะเวลาไม่เกินกว่าสิบสองเดือน และให้เจ้าของทรัพย์สินผู้ต้องเสียจังกอบส่งเงินล่วงหน้าเป็นงวดกึ่งปีโดยมิต้อง</p>		

²³³ เพิ่งอ้าง. หน้า 92-93.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					เรียก ณ ศาลาเทศบาลหรือ ที่อื่น ๆ ดังกำหนด ในเดือนเมษายนและตุลาคม หรือภายในระยะเวลาใดทุกปีตั้งอาจกำหนด และให้สภาเก็บจังกอบนั้น ๆ ตามวิธีซึ่งบังคับไว้
๗	๔๙	จำนวนเงินยกเว้น			(๓) ถ้าค่าจังกอบสำหรับอาคารหรือที่ดินรายใด เป็นจำนวนเงินไม่ถึงห้าสิบลสตางค์ ท่านว่าผู้ต้องจังกอบรายนั้นไม่ต้องเสียจังกอบ
๗	๔๙	ประเภททรัพย์สินยกเว้น			(๔) สถานที่ทั้งสิ้นที่ใช้เฉพาะเป็นปูชนียสถานก็ดี ฌาปนสถาน และสุสานทั้งสิ้นที่ใช้เฉพาะความประสงค์ เช่นนั้นก็ดีสถานที่ทั้งสิ้นที่ใช้เฉพาะเป็นโรงเรียนประชาบาล หรือเพื่อประสงค์แห่งกุศลสงเคราะห์ หรือเพื่อประสงค์แห่งวิทยาศาสตร์ วรรณคดี หรือศิลปประณีต และมีใช้เพื่อหากำไรก็ดี สถานที่ทั้งสิ้นในอารักขาของทหาร ยามก็ดี พระราชฐานก็ดี ทรัพย์สินทั้งสิ้นของรัฐบาล เว้นแต่ที่ให้เช่า หรือให้เอกชนใช้ส่วนตัวก็ดี ทรัพย์สินของเทศบาลก็ดี ทั้งนี้ให้ยกเว้นไม่ต้องเสียจังกอบ
๗	๔๙	ทรัพย์สินเก็บจังกอบได้			(๕) อันจังกอบสำหรับวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วข้างต้นให้เก็บสำหรับอาคารและที่ดินบรรดาที่ให้เช่าและไม่ให้เช่า ทั้งสิ้นในเขตเทศบาล เว้นแต่จังกอบสำหรับประปา และสำหรับกำจัดอุจจาระให้เก็บตามบทต่อไป (๖) ให้เก็บจังกอบสำหรับประปาแต่เฉพาะสำหรับอาคารและที่ดิน

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(ก) ที่ใช้น้ำจากท่อต่อเข้าไปเป็นส่วนตัวจากท่อประปาของเทศบาล</p> <p>(ข) ที่ตั้งอยู่ภายในสองร้อยเมตรจากท่อธารใกล้ที่สุด แต่ทว่าสภาพอาจยกเว้นจังกอบเสียทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งสำหรับสถานที่ที่เห็นว่าไม่ได้มีน้ำใช้พอและบุคคลเจ้าทุกข์ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองซึ่งให้เป็นผู้ชี้ขาด</p> <p>(๗) จังกอบสำหรับกำจัดอุจจาระนั้นให้เก็บแต่เฉพาะ สำหรับอาคารและที่ดินที่อยู่ภายในเขตต์กำจัดอุจจาระของเทศบาล</p> <p>(๘) ถ้าสถานที่ใดเจ้าของอาคารเสียค่าเช่าที่ดินหรือค่าใช้จ่าย อย่างไรในประเภทตั้งว่านี้ เมื่อเจ้าของนั้นได้เสียจังกอบ ในขณะนั้นแล้ว แม้ถึงว่าได้ทำความตกลงกันไว้เป็นประการอื่น ก็มีสิทธิที่จะหักเงินจากค่าเช่าหรือค่าใช้จ่ายนั้น เป็นจำนวนซึ่งมีส่วนต่อจังกอบเท่ากับส่วนค่าเช่าหรือค้าย จ่ายต่อรายปีของบริเวณนั้น แต่ทว่า ห้ามมิให้หักจำนวนเงินตั้งว่านี้จากค่าเช่าซึ่งต้องเสียให้รัฐบาล และในกรณีนี้ให้หักจำนวนค่าเช่าซึ่งต้องเสียให้รัฐบาลจากค่ารายปีของบริเวณซึ่งเป็นเกณฑ์แห่งจังกอบ</p>			
๗	๕๐	อนุญาตให้เรียกเอาข้อความและจำนวนเพื่อประเมินค่าและให้มี	๕๐.- (๑) เพื่อให้สภาสามารถประเมินค่ารายปีแห่งอาคารและที่ดินที่ต้องจังกอบ นายกอาจให้เจ้าของหรือผู้สำนักแจ้งจำนวนค่าเช่า และข้อความทั้งสิ้นตามจำเป็น เพื่อเตรียมบัญชี		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		อำนาจเข้าไปในสถานที่			
					สำรวจจังกอบ หรือเพื่อประการอื่นอันเป็นประโยชน์แก่การเก็บจังกอบ และเพื่อความประสงค์นี้ นายกหรือผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งนายกตั้งขึ้นอาจเข้าตรวจอาคารและที่ดินนั้น ๆ ได้ระวางอาทิตยขึ้นกับอาทิตยตก และถ้าจำเป็นก็อาจรังวัดได้ด้วย แต่ทว่าห้ามมิให้เข้าไปในเคหะที่มีผู้กำลัง สำนักอยู่ตามบทมาตรานี้โดยมิได้รับความยินยอมของผู้สำนัก นอกจากจะได้อื่นหนังสือแจ้งความแก่ผู้สำนักบอกกำหนดเวลาที่จะเข้าไปให้ทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อยยี่สิบสี่ชั่วโมง
๗	๕๐	โทษผู้ไม่แจ้งข้อความจำนวน	(๒) บุคคลใดไม่ยอมแจ้ง หรือไม่แจ้งจำนวนและข้อความดังกล่าวแล้ว เมื่อพ้นหนึ่งสัปดาห์นับแต่วันที่นายกได้ให้บุคคลนั้นแจ้งความก็ดี แจ้งจำนวนหรือข้อความอันเท็จหรือไม่ถูกต้องโดยเจตนาก็ดี กิดขวางหรือกั้นมิให้นายกหรือผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งนายกตั้งขึ้นดังกล่าวแล้ว มิให้เข้าไปหรือตรวจหรือรังวัดอาคารหรือที่ดินแห่งหนึ่งแห่งใดก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท		
๗	๕๑	ทางแก้ของเจ้าทุกข์เรื่องทรัพย์ต้องจังกอบ	๕๑.- (๑) บุคคลใดเห็นว่าตนมิได้รับความชอบธรรมที่ต้องเสียจังกอบรายหนึ่งรายใดสำหรับอาคารหรือที่ดินแห่งหนึ่งแห่งใด บุคคลนั้นจะร้องคัดค้านการประเมินจังกอบนั้นต่อศาลก็ได้ (๒) ห้ามมิให้ร้องคัดค้านการประเมินจังกอบที่ว่านั้น ถ้าเมื่อถึงเวลาต้องชำระค่าจังกอบแล้วผู้ร้องยังมีได้ช่วย		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					นอกจากจะได้ยื่นข้อคัดค้านไว้ตามบทบังคับ หรือนอกจากคำร้องนั้นได้ยื่นต่อศาลภายในสิบวัน นับแต่เมื่อบังเกิดเหตุให้ร้องคัดค้าน กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ปรากฏในใบรับรอง คืบส่วนของจังกอบตั้งบัญญัติไว้ในกฎ หรือถ้าในกรณีที่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงบัญญัติจังกอบ ก็ให้นับแต่วันที่ได้เปลี่ยนแปลงบัญชิตันั้นเป็นต้นไป
๗	๕๒	จังกอบเป็นบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินต้องจังกอบ	๕๒.- (๑) ท่านว่าจังกอบของเทศบาลเป็นบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินต้องจังกอบ ถัดจากหนี้สินซึ่งพึงชำระให้รัฐบาล และถ้าบุคคลใดมิได้ชำระจังกอบภายในกำหนดเวลา ก็ให้บังคับเอาได้ตามบทบังคับดังกล่าวต่อไป		
๗	๕๒	ผู้เช่าซึ่งชำระจังกอบเพื่อกัน ยึดทรัพย์สินของตนอาจหักจำนวนเงินจากค่าเช่า	(๒) ผู้เช่าหรือผู้สำนักอยู่ในอาคารหรือที่ดินแห่งใด มิใช่เจ้าของหรือร่วมเป็นเจ้าของซึ่งได้จ่ายจังกอบอันพึงจ่ายสำหรับอาคารหรือที่ดินนั้น กับทั้งค่าธรรมเนียมเพื่อกันมิให้ต้องถูกยึดหรือถูกขายทรัพย์สินของตน โดยเหตุที่เจ้าของมิได้ชำระค่าจังกอบ ถ้าไม่มีข้อสัญญากันไว้เป็นประการอื่นไซ้ อาจหักจำนวนเงินซึ่งตนได้จ่ายไปนั้น จากค่าเช่า ซึ่งตนต้องจ่ายให้แก่เจ้าของ และท่านว่าใบเสร็จรับเงินของนายกหรือเลขานุการเทศบาลสำหรับจำนวนเงินนั้นเป็นการระงับค่าเช่าเพียงเท่านั้น ได้โดยปริบูรณ์		
๗	๕๓	วิธีดำเนินการเมื่อจังกอบตกค้าง	๕๓.- (๑) ถ้าเงินจำนวนใดซึ่งต้องชำระเป็นจังกอบยังตกค้างอยู่ มิได้ชำระเมื่อระวางเวลากำหนดไว้ได้ล่วงแล้ว ให้มี		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		หนังสือแจ้งความต่อบุคคลซึ่งเป็นลูกหนี้ หรือต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดในบรรดาบุคคลซึ่งเป็นลูกหนี้ให้ชำระจังกอบ อีกทั้งค่าธรรมเนียมหนึ่งบาทเป็นค่าแจ้งความภายในสิบห้าวันนับแต่ได้ส่งหนังสือแจ้งความนั้นให้ (๒) ถ้าไม่พบตัวบุคคลนั้นไซ้ ท่านให้ถือว่าได้ยื่นแจ้งความให้โดยชอบแล้วเมื่อได้ประกาศหนังสือแจ้งความนั้น ไว้ ณ ศาลาเทศบาลและเมื่อผึกสำเนาฉบับหนึ่งติดไว้ ณ ที่หนึ่งที่ได้อันเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ต้องจังกอบ (๓) ครั้นครบเวลาสิบห้าวันหรือครบเวลาอีกกี่วันตาม แต่นายกจะผ่อนผันให้ต่อไปแล้ว เงินจำนวนนั้นหรือบางส่วนของจำนวนนั้นยังมีได้ชำระท่านว่าเป็นจังกอบตกค้าง ให้บังคับเอาได้ตามบทต่อไป				
๗	๕๔	วิธีดำเนินการบังคับเอาจังกอบตกค้าง	๕๔ - (๑) ในการบังคับเอาจังกอบตกค้าง นายกมีอำนาจออกหมายยึดทรัพย์ และให้มีอำนาจโดยอริคุณแห่งหมายนั้น ที่จะยึดสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ของบุคคลซึ่งเป็นลูกหนี้ โดยมีเงื่อนไขวันตามบทพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งรัตนโกสินทรศก ๑๒๗ หมวด ๑๒ มาตรา ๘๑ และ เมื่อได้ยึดไว้สิบห้าวันแล้ว ก็อาจขายทอดตลาดทรัพย์สินของนั้น ๆ ได้ตั้งบังคับไว้ (๒) การยึดทรัพย์ดังว่านี้ อาจทำได้โดยเจ้าพนักงาน ซึ่งนายกมอบอำนาจโดยเฉพาะให้ทำและให้เจ้าพนักงานผู้นี้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ประกาศการยึดทรัพย์สินตามบทบังคับ และให้ทำบัญชีทรัพย์สินซึ่งยึดไว้ (๓) เจ้าพนักงานผู้ยึดทรัพย์สินตามนัยแห่ง มาตรานี้อาจจัดประตูเข้าสู่อาคารใด ๆ ระวังอาทิตยขึ้นกับอาทิตย เพื่อสำเร็จ การยึดทรัพย์สินได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
๗	๕๕	วิธีดำเนินกิจการ สำหรับสถานที่ ต้องจังกอบซึ่งตก ค้าง	๕๕.- (๑) ถ้าบังคับเอาจังกอบตกค้าง ไม่ได้ตามวิธีที่กล่าวไว้ข้างต้น สภาอาจ ใช้วิธีแจ้งความจำนงขายและบอกกล่าว ให้เจ้าของทราบว่ามีกำหนดสาม เดือนตั้งแต่วันแจ้งความนั้นไปแล้ว จะ ขายสถานที่ที่เกี่ยวข้องจังกอบตกค้าง (๒) ถ้ากำหนดนั้นได้ล่วงพ้นไป และ เจ้าของยังมีได้ชำระจังกอบตกค้างไซ้ร สภาอาจจะขายทอดตลาดสถานที่นั้น ทั้งหมด หรือส่วนหนึ่งส่วนใด หรือส่วน ได้เสียอย่างหนึ่งอย่างใดในสถานที่นั้น ตามแต่จะเห็นพอเพียง (๓) ห้ามมิให้ขายทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณ สมบัติ		
๗	๕๖	วิธีจ่ายเงินซึ่งขาย ทรัพย์สินได้	๕๖.- (๑) เงินซึ่งขายทอดตลาดได้นั้น ในชั้นต้นให้หักชำระจังกอบตกค้าง รวมทั้งค่าดอกเบี้ยสำหรับจังกอบ ตกค้างนั้นอัตราร้อยละหกต่อปี รวมทั้ง ค่าขายร้อยละห้าของราคาทรัพย์สินที่ขาย ได้ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (๒) ถ้ายังมีเงินจำนวนใดเหลืออยู่ และ ถ้าสภาพอแน่ใจว่าบุคคลใดมีสิทธิ เรียกร้องเอาได้ ก็ให้คืนเงินจำนวนนั้น ให้แก่บุคคลนั้นไป ถ้าและสภาไม่พอแน่ ใจว่าบุคคลนั้นมีสิทธิก็ให้รักษาเงินนั้น		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ไว้สำหรับผู้ที่สามารถพิสูจน์ได้ตาม ระบิลเมืองว่าตนมีสิทธิจริง (๓) ถ้าภายในห้าปีตั้งแต่วันขายทรัพย์สิน ไม่มีบุคคลใด เรียกร้องหรือสามารถ พิสูจน์สิทธิในส่วนเงินเหลือชำระ จังกอบนั้นไซ้ร ก็จงจ่ายเงินนั้นให้เป็น สินทรัพย์และเป็นส่วนของทุนเทศบาล ต่อไป (๔) ให้สภาประกาศแจ้งผลการขาย และการโอนทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ หรือสิทธิ ซึ่งบอกขายในเขตเทศบาล			
๗	๕๗	ค่าธรรมเนียมและ ค่าใช้จ่าย เพื่อบัง คับเอาจังกอบตก ค้ำ	๕๗. ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทั้งสิ้นเพื่อบังคับเอาจังกอบตกค้ำตาม พระราชบัญญัตินี้ อนุญาตให้บังคับเอา ได้เหมือนหนึ่งเป็นส่วนของจังกอบ ตกค้ำนั้น			
๗	๕๘	สิทธิห้ามขาย	๕๘. ถ้าบุคคลใดมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ที่ต้องขายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่น จังกอบตกค้ำพร้อมด้วยดอกเบี้ย และ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่ สภาในขณะหนึ่งขณะใด ก่อนการขาย ก็ให้สภาหยุดดำเนินการต่อไปในเรื่อง ทรัพย์สินรายนั้น			
๗	๕๙	การร้องต่อศาล	๕๙.- (๑) ถ้าบุคคลใดซึ่งเป็นเจ้าของ สังหาริมทรัพย์ รัษฎูชาติ หรือ อสังหาริมทรัพย์อันถูกยึดหรือถูก ประกาศขายตามบทพระราชบัญญัตินี้ โต้แย้งว่าการยึดหรือขายนั้นมีได้เป็น ไปในคลองธรรมไซ้รก็อนุญาตให้บุคคล นั้นร้องต่อศาลขอคำสั่งให้ยับยั้งมิให้ดํา เนินการต่อไป และเมื่อศาลได้ฟังคำ แถลงของสภา และได้ไต่สวนต่อไปตาม			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ทั้งให้มีเงื่อนไขว่า ในกรณีที่ยวดยานได้มีผู้พื้่งนำจากต่างประเทศเข้าในเขตเทศบาลระวางระยะถึงปีใดสภาอาจยกเว้นค่าภาษีให้หนึ่งในสิบสองส่วนสำหรับทุกเดือน ซึ่งล่วงแล้วโดยบริบูรณ์ก่อนการนำเข้ามานั้น			
๗	๖๐	ยกเว้น	(๓) ภาษีนั้นมีให้ใช้บังคับแก่ (ก) ยวดยานและสัตว์ซึ่งรักษาไว้ หรือใช้สำหรับพระราชฐาน (ข) ยวดยานและสัตว์ซึ่งรักษาไว้หรือใช้ในราชการ (ค) ม้าหรือยวดยานซึ่งผู้ค้าโดยสุจริตรักษาไว้เฉพาะสำหรับขาย (ข) ม้าซึ่งมีขนาดสูงไม่เกินร้อยสิบสอง เซ็นติเมตร (ง) ม้าหรือยวดยานซึ่งไม่ใช้ในถนนสาธารณะ (จ) เลื่อนล้อเดียวและรถสำหรับเด็ก			
๗	๖๑	ภาษีสุนัข	๖๑.- (๑) สภาอาจเก็บภาษีสุนัขทุกตัวซึ่งเลี้ยงไว้ในเขตเทศบาลเป็นภาษีรายปี มีอัตราไม่เกินกว่าตัวละสองบาท ซึ่งรวมทั้งค่าธรรมเนียมสำหรับฉีดวัคซีนกันโรคกลัวน้ำด้วย (๒) ค่าภาษีนี้ให้จ่ายล่วงหน้า ณ ศาลาเทศบาลในเดือนเมษายนและตุลาคมหรือภายในระยะเวลาอื่นดังอาจกำหนดไว้ และให้สำรวจและเก็บตามวิธีซึ่งกำหนดไว้			
๗	๖๒	ผู้ต้องเสียภาษีเทศบาล	๖๒- (๑) ภาษีซึ่งเก็บสำหรับยวดยานหรือสัตว์นั้นให้บุคคลซึ่งครอบครองยวดยานหรือสัตว์นั้นอยู่ในวันต้นแห่งระวางเวลา ซึ่งต้องเสียภาษีเป็นผู้เสีย			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๒) ถ้ายวดยานหรือสัตว์นั้นตกอยู่ในความครอบครองอารักขาหรือควบคุมของบุคคลใดระยะเวลาซึ่งต้องเสียภาษี ก็ให้บุคคลนั้นเป็นผู้เสียภาษีซึ่งกำหนดไว้นั้น นอกจากสามารถพิสูจน์ว่าตนได้เสียภาษีนั้นแล้ว
๗	๖๓	อำนาจเข้าตรวจสถานที่ และเรียกบุคคลผู้ต้องเสียภาษี			<p>๖๓.- (๑) อนุญาตให้นายกหรือเจ้าพนักงานผู้ใดซึ่งนายกมอบอำนาจให้เพื่อความประสงค์นั้นมีอำนาจเข้าตรวจดูสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใดได้ระหว่างอาทิตย์ขึ้นกับอาทิตย์ตก เมื่อมีเหตุควรเชื่อว่ามียวดยานหรือสัตว์ซึ่งจึงเก็บภาษีตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๒) นายกอาจเรียกบุคคลใดซึ่งมีเหตุควรเชื่อว่าจักต้องชำระภาษีนั้น หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด และอาจไต่สวนบุคคลนั้นเพื่อให้ทราบว่ายวดยานหรือสัตว์มีจำนวนและลักษณะอย่างไร</p> <p>(๓) บุคคลใดถูกเรียกตามมาตรานี้ไม่อนุวรรตน์ตาม โดยไม่มีเหตุขัดข้องอันชอบ และบุคคลใดขัดขวางนายก หรือเจ้าพนักงานมิให้เข้าตรวจหรือออกจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่าห้าสิบบาท</p>
๗	๖๔	ถ้าไม่เสียภาษีให้ออกหมายบังคับเอาภาษี			<p>๖๔.- (๑) ถ้าจำนวนเงินภาษีใดซึ่งเก็บตามพระราชบัญญัตินี้ มิได้นำส่ง ณ ศาลาเทศบาลภายในกำหนดเวลาไซ้ร้ ให้สภาแจ้งความให้ผู้เป็นลูกหนี้ภาษีชำระภาษีนั้น รวมทั้งค่าธรรมเนียมหนึ่งบาทสำหรับแจ้งความนั้น ณ ศาลาเทศบาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันแจ้งความ</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๒) ถ้าเงินจำนวนนั้นและค่าธรรมเนียมมิได้ชำระภายในกำหนดเจ็ดวัน ก็ให้ออกหมายมอบให้ผู้เก็บเงินผู้หนึ่งหรือเจ้าพนักงานผู้ใดของเทศบาลซึ่งมีชื่อปรากฏในหมายสั่งให้บังคับเอาเงินนั้น อีกทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยเข้ายึดและขายสิ่งหาปริมาณใด ๆ ของผู้เป็นลูกหนี้เท่าที่พบเห็นในจังหวัดซึ่งเทศบาลนั้นตั้งอยู่ โดยมีเงื่อนไขยกเว้นตามบทพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งรัตนโกสินทรศก ๑๒๗ หมวด ๑๒ มาตรา ๔๐
๗	๖๔	อำนาจจัดประตูเคหะ			(๓) บุคคลผู้มีชื่ออยู่ในหมายนั้น อาจจัดประตูเคหะ หรืออาคารใดระหว่างอาทิตย์ขึ้นกับอาทิตย์ตก เพื่อยึดทรัพย์ตามหมายนั้นได้
๗	๖๕	บัญชีทรัพย์สิน			๖๕. ให้ผู้เก็บเงินหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายยึดทรัพย์สิน ทำบัญชีทรัพย์สินซึ่งยึดไว้ตามหมายนั้น และในขณะเดียวกันให้ยื่นหนังสือแจ้งความตามแบบซึ่งกำหนดไว้แก่บุคคลซึ่งครองทรัพย์สินขณะยึดว่าจะขายทรัพย์สินนั้นดังกล่าวไว้ในแจ้งความ
๗	๖๖	ทรัพย์สินยึดไว้ให้ขายทอดตลาดภายหลังสิบห้าวัน			๖๖.- (๑) ทรัพย์สินซึ่งยึดไว้โดยอธิบดีแห่งหมายนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีชื่ออยู่ในหมายหรือเจ้าพนักงานผู้อื่นของเทศบาล ซึ่งนายกตั้งขึ้นเพื่อความประสงค์นั้น เป็นผู้ขายทอดตลาดเมื่อหนึ่งเมื่อใดภายหลังสิบห้าวันตั้งแต่วันยึด นอกจากนี้ในระวางนี้เจ้าของได้ชำระภาษีและค่าธรรมเนียมโดยถูกต้อง

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		(๒) ถ้าได้มีการขายทรัพย์สิน เงินที่ขายทรัพย์สินนั้นได้เมื่อหักภาษีและค่าธรรมเนียมแล้ว ให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สินซึ่งขายนั้นไป (๓) ห้ามมิให้เจ้าพนักงานและลูกจ้างของเทศบาลว่าประมูลหรือซื้อทรัพย์สินของ ฌ การขายทอดตลาดตั้งว่านี้ โดยตนเอง หรือแม้โดยใช้อื่น				
๗	๖๗	เงินเหลือจากการขายถ้าไม่ร้องขอคืนให้รับ	๖๗. ถ้าเจ้าของทรัพย์สินไม่ร้องขอคืนเงินเหลือจากการขายทอดตลาดตามมาตราก่อนภายในสิบสองเดือนนับแต่วันขายนั้น ให้จ่ายจำนวนเงินเหลือนั้นเข้าในสินทรัพย์แห่งทุนเทศบาล และต่อ่นั้นไปห้ามมิให้ผู้ใดร้องขอหรือรับเงินนั้นคน ²³⁴			
เงินอุดหนุน						
๗	๖๘	เงินอุดหนุนสำหรับกิจการ ซึ่งเทศบาลทำแทนรัฐบาล	๖๘- (๑) เพื่อเป็นอุปกรณ์แก่เทศบาล ซึ่งอนุวรรตน์กิจการบางประเภทอันเป็นกรณียกิจของรัฐบาล ให้ตั้งประเภทเงินอุดหนุนเทศบาลขึ้นไว้ตามสมควรในงบประมาณของทบวงการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจการนั้น ๆ (๒) เงินอุดหนุนเทศบาลตั้งว่านี้ ให้จ่ายให้แก่เทศบาลก่อนสิ้นเดือนเมษายนทุกปี (๓) จำนวนเงินอุดหนุนเทศบาลนั้น ให้กำหนดตามผลของงาน ถ้าจ่ายจากงบประมาณของทบวงการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยให้กำหนดตามแต่เสนาบดีจะเห็นสมควร ถ้าจ่ายจาก			

²³⁴ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 32-42.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					งประมาณของทะเบียนการในสังกัด กระทรวงอื่นใด ให้กำหนดตามแต่ เสนาบดี และเจ้ากระทรวงนั้นจะ เห็นสมควร
๗	๖๙	หลักฐานจังกอบ และภาษี	๖๙.- (๑) บรรดาสมุดบัญชีจังกอบหรือ ภาษีใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ ศาลรับไว้เป็นหลักฐานในชั้นต้น โดยมี ต้องสืบพยานว่าจังกอบหรือภาษีนั้น สมบูรณ์แล้ว		
๗	๖๙	ห้ามมิให้ท้วงการ เก็บภาษี เพราะ ทำไม่ถูกต้อง	(๒) อันการเก็บจังกอบหรือภาษี หรือ การประเมินค่า หรือการเรียกเก็บ จังกอบหรือภาษีหรือการยึดหรือขาย โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่ามีให้ผู้หรือผันแปรในกรณี ที่คลาดเคลื่อนในส่วน (ก) ชื่อบุคคลใดซึ่งต้องเสียจังกอบหรือ ภาษีนั้น หรือ (ข) ลักษณะทรัพย์สินของใดซึ่งต้อง จังกอบหรือภาษีนั้น หรือ (ค) จำนวนเงิน หรือวิธียึดทรัพย์สิน และ วิธีขายมาทว่าได้อนุวรรตน์ตามบท บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ หรือเทศบัญญัติเนื่องด้วยพระราช บัญญัตินี้ในข้อหาใจความ (๓) ห้ามมิให้ศาลสั่งระงับหรือสั่งเลิกล้ม วิธีดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อบังคับเอาจังกอบหรือภาษีรายใด ๆ แม้ว่าทำไม่ถูกต้อง ²³⁵		

²³⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 42-43.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา		
๘	หมวด ๘						
	การกู้เงินของเทศบาล						
๘	จํานอง						
๘	๗๑	สภาอากู้เงิน	๗๑-(๑). เมื่อได้รับอนุมัติเสนาบดีแล้ว อนุญาตให้สภากู้เงินจากรัฐบาลหรือ บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นจำนวนต่าง ๆ หรือส่วนของจำนวนนั้น ๆ อันจำเป็น สำหรับใช้จ่ายเพื่ออนุวรรตน์กิจการ ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนด อัตราค่าดอกเบี้ยและเวลาผ่อนชำระต้น เงินและดอกเบี้ยซึ่งเห็นควรตามบท บังคับตั้งจะกล่าวต่อไป				
๘	๗๑	โดยตราจังกอบ ภาษีหรือทรัพย์สินไว้ เป็นประกัน	(๒) เพื่อประกันการชำระเงินกู้จำนวน ต่าง ๆ นั้นกับทั้งดอกเบี้ย อนุญาตให้ สภาจํานองและโอนกรรมสิทธิใน จังกอบภาษี หรืออาคารต่าง ๆ ซึ่ง อนุญาตให้เก็บตามพระราชบัญญัตินี้ หรือส่วนของจังกอบภาษีหรืออาคาร นั้น ๆ อีกทั้งอสังหาริมทรัพย์ใน กรรมสิทธิ์ของสภา หรือที่สภาจํานองจะ เอามาเป็นกรรมสิทธิตามพระราช บัญญัตินี้บรรดาที่ตราไว้เป็นประกันหนี้ แก่บุคคลผู้ให้กู้หรือผู้มอบฉันทะให้กู้ เงินนั้น ๆ				
๘	๗๒	ระเบียบการใช้ อำนาจกู้เงิน	๗๒. การใช้อำนาจเงินตามบท พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ตามเงื่อนไข ต่อไปนี้ กล่าวคือ (๑) ห้ามมิให้กู้เงินโดยอาศัยอำนาจแห่ง พระราชบัญญัตินี้ ถ้าจำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้นจะเกินกว่าสองเท่าค่ารายปีของ บรรดาอาคารและที่ดินซึ่งต้องจังกอบ ในเขตเทศบาล แต่ในการคำนวณ				

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		<p>หนี้สินนี้ให้หักค่าของจำนวนเงินทั้งสิ้นในขณะนั้นซึ่งลงบัญชีไว้เป็นสินทรัพย์แห่งทุนใช้หนี้ออกเสีย</p> <p>(๒) เงินนั้นอนุญาตให้กู้ได้โดยกำหนดเวลาระงับหนี้ไม่เกินกว่าห้าสิบปี ตามแต่สภาจะได้อำนาจ โดยอนุมัติเสนาบดีทุกรายไป</p> <p>(๓) เงินกู้โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้จ่ายแต่เฉพาะเป็นค่ากิจการถาวรซึ่งระบุไว้ และซึ่งเสนาบดีเห็นชอบแล้ว และเฉพาะสำหรับชำระหนี้ของเทศบาลในขณะนั้น</p> <p>(๔) เมื่อกู้เงินชำระหนี้ซึ่งมีอยู่ในขณะนั้น ห้ามมิให้กำหนดเวลาชำระหนี้ใหม่เกินกว่ากำหนดเวลาซึ่งได้อนุมัติให้กู้เงินรายเดิม ซึ่งยังไม่สิ้นสุดลง นอกจากจะได้รับอนุมัติเสนาบดี แต่ห้ามมิให้กำหนดเวลาระงับหนี้เกินกว่าห้าสิบปีนับแต่วันกู้เงินรายเดิม</p>				
๘	๗๓	กำหนดเวลาและวิธีชำระหนี้ของสภาและทุนใช้หนี้	๗๓- (๑) ให้สภาชำระเงินจำนวนต่าง ๆ ซึ่งตามบทพระราชบัญญัตินี้ โดยผ่อนชำระต้นเงินหรือต้นเงินกู้และดอกเบี้ยเป็นยอดเท่ากันทุกปี หรือให้กันเงินไว้เป็นทุนใช้หนี้ และให้สะสมเงินนี้ตามวิธีดอกทบต้น โดยลงทุนซื้อพันธบัตรหุ้น หรือหุ้นกู้ บรรดาที่อนุญาตไว้เป็นจำนวนต่าง ๆ ซึ่งรวมกับดอกเบี้ยทบต้นและหักค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นแล้ว จะพอระงับหนี้ทั้งสิ้นภายในกำหนดซึ่งอนุมัติไว้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		(๒) อนุญาตให้สภาจ่ายทุนใช้หนี้ทั้งสิ้นหรือส่วนหนึ่งซึ่งกันไว้ตามมาตรานี้ชำระหนี้ส่วนหนึ่งส่วนใดซึ่งอาจชำระได้โดยรอบ และเห็นว่าควรชำระในขณะหนึ่งขณะใด แต่ทว่าจกต้องจ่ายเบี้ยบำรุงทุนใช้หนี้นั้นทุกปีเป็นจำนวนเท่ากับดอกเบี้ย ซึ่งจกบังเกิดจากทุนใช้หนี้หรือส่วนของทุนใช้หนี้ซึ่งจ่ายชำระหนี้เสียหนี้ แล้วและสะสมไว้จนกระทั่งจะระงับหนี้สิ้นทั้งสิ้น ²³⁶			
๘		หุ้นกู้			
๘	๗๔	อนุญาตให้ออกหุ้นกู้แทนการจ้าง	๗๔-(๑) แทนการจ้างจกอบ ภาษีหรือทรัพย์สิน เพื่อกู้เงินตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับอนุมัติเสนาบดีแล้ว อนุญาตให้สภาออกหุ้นกู้มีมูลค่าไม่เกินกว่าจำนวนเงินซึ่งเสนาบดีอนุมัติให้กู้ได้ด้วยวิธีนี้ และนอกจากจะได้กำหนดเงื่อนไขในการออกหุ้นกู้ไว้เป็นประการอื่นไซ้ ให้ไต่คินเท่ามูลค่าเดิม โดยสภาเป็นฝ่ายเลือกไต่ตามประสงค์ ดังได้บอกกล่าวไว้โดยอนุมัติเสนาบดีในขณะออกหุ้นกุนั้น		
๘	๗๔	สิทธิเจ้าของหุ้นกู้	(๒) สิทธิของบุคคลใดในหุ้นกู้ ให้อาศัยการลงทะเบียนชื่อของบุคคลนั้นเป็นหลักฐานว่าเป็นเจ้าของ		
๘	๗๕	หุ้นกู้ เป็นสิทธิเหนือจกอบ	๗๕. อันหุ้นกู้และดอกเบี้ยหุ้นกุนั้น ท่านว่าเป็นสิทธิเหนือจกอบ ภาษีหรือทรัพย์สินของเทศบาล ดังระบุไว้ในขณะออกหุ้นกู้ โดยลักษณะเช่นเดียวกับต้นเงินและดอกเบี้ย ซึ่งได้		

²³⁶ เฝิงอ้าง. หน้า 44-46.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ตราจังกอบ ภาษี หรือทรัพย์สินนั้นเป็นประกันไว้
๘	๗๖	การแก้ทะเบียนให้ถูกต้อง			๗๖ - (๑) ถ้าชื่อของบุคคลใดได้ลงไว้ในทะเบียน หรือขาดจากทะเบียนโดยไม่มีเหตุสมควร หรือถ้ามีการผิดพลาดหรือซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็นในการลงทะเบียนนั้น ผู้เป็นเจ้าของหรือสภาอาจขอให้ศาลสั่งให้แก้ทะเบียนได้
๘	๗๖	ค่าธรรมเนียม			(๒) ศาลอาจปฏิเสธไม่ยอมสั่งตามคำร้อง โดยเรียกหรือไม่เรียกค่าธรรมเนียมซึ่งผู้ร้องจำต้องเสีย หรือถ้าพอใจว่ากรณีเป็นที่ชอบด้วยความยุติธรรม แม้ถึงว่าจะได้มีการผิดพลาดในฝ่ายนายทะเบียนหรือไม่ก็ดี ศาลอาจออกคำสั่งให้แก้ทะเบียน หรืออาจสั่งให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียค่าคำร้อง หรือให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าทุกข์ตามแต่เห็นชอบ
๘	๗๖	สิทธิในหุ้นกู้			(๓) ในการพิจารณาคดีตามมาตรานี้ให้ศาลมีอำนาจตัดสินปัญหาเรื่องสิทธิของคู่คดีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือตัดสินให้กรอกชื่อผู้นั้นลงในทะเบียน หรือเพิกถอนชื่อผู้นั้นเสียจากทะเบียน หรือตัดสินปัญหาหนึ่งปัญหาใดโดยทั่วไปซึ่งจำเป็นหรือสมควรตัดสินเพื่อแก้ทะเบียนนั้นให้ถูกต้อง ²³⁷
๘		สลากกู่			
๘	๗๗	อนุญาตให้ออกสลากกู่			๗๗-(๑) แทนหรือนอกจากการจำหน่ายหรือออกหุ้นกู้ตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับอนุมัติเสนาบดีแล้ว อนุญาต

²³⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 46-47.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		ให้สภาก่อสลาก ซึ่งมีลักษณะการโดยอนุโลมเช่นเดียวกับหุ้ญญู เว้นแต่มีเงื่อนไขชำระดอกเบี้ยทั้งสิ้นหรือส่วนหนึ่งโดยวิธีจับสลากให้รางวัลแก่เจ้าของสลากหรือบุคคลผู้อื่น ทั้งบอกกล่าวไว้ในขณะประกาศ (๒) สลากใบหนึ่งนั้น ถ้าสภาเห็นสมควรและได้รับอนุมัติเสนาบดีแล้ว ให้กำหนดมูลค่าตามที่เห็นสมควร ²³⁸				
๘	ทางแก้ไขเมื่อไม่ชำระเงินกู้					
๘	๗๘	เมื่อสภาไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับ	๗๘ - (๑) ให้สภาจ่ายหรือหาเงินจำนวนต่าง ๆ ซึ่งในขณะหนึ่งขณะใดจักต้องชำระหรือได้อนุญาตได้ ตามกฎหมายให้หามาสำหรับชำระหนี้ตามตราสารประกัน ซึ่งสภาได้ออกได้ตามบทพระราชบัญญัตินี้ (๒) ถ้าสภาไม่ชำระเงินจำนวนใดซึ่งจักต้องชำระ ท่านว่าเงินจำนวนนั้นเป็นหนี้พิเศษซึ่งสภาจักต้องชำระให้เจ้าหนี้และซึ่งมีลักษณะอันศาลอาจออกคำสั่งบังคับให้ชำระ และเจ้าหนี้อาจฟ้องคดีอองสิทธิ ให้ศาลออกคำสั่งบังคับตั้งวันนี้ได้			
๘	๗๙	การตั้งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ถ้าสภาไม่ชำระหนี้	๗๙ . (๑) ถ้าชั้วเวลาสี่สิบเอ็ดวัน สภาไม่ชำระหนี้เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันบาท จะเป็นจำนวนเดียวหรือหลายจำนวนรวมกันก็ตามซึ่งเป็นหนี้อยู่ขณะนั้น อันเกี่ยวข้องกับตราสารประกันซึ่งได้ ออกตามบทพระราชบัญญัตินี้ไซ้ร์ บรรดาบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้ที่ชั้วง			

²³⁸ เพิ่งอ้าง. หน้า 47.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>หรือบางคนแทนที่จะหรือนอกจากที่จะ มาคดีฟ้องศาลคดีหนึ่งหรือกว่าคดีหนึ่ง ไซร์ ยังมีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ขึ้นผู้หนึ่ง</p> <p>(๒) เมื่อศาลได้มีคำสั่งกำหนดวิธีการ แล้ว ให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ซึ่ง ศาลตั้งขึ้นนั้นหาเงินเป็นครั้งคราว ดัง จะกล่าวต่อไป โดยเก็บหรือหักจาก จังกอบ ภาษี หรือทรัพย์สินตราไว้เป็น ประกันหนี้ เป็นจำนวนอันเพียงพอ สำหรับชำระหนี้สินซึ่งสภามีได้ชำระนั้น หรือชำระเงินจำนวนต่าง ๆ ซึ่งจักต้อง ชำระในส่วนตราสารประกันนั้นขณะ ที่ ตนเป็นเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์อยู่ หรือชำระค่าธรรมเนียมหนี้สิน และ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เนื่องหรือเกี่ยวด้วย การตั้งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นั้นและ การอนุวรรตน์ของเจ้าพนักงานรักษา ทรัพย์ตามหน้าที่ของตน หรือชำระ ค่าจ้างเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นั้นตาม สมควร และเมื่อได้ชำระหนี้สินสิ้นเชิง แล้ว ถ้ามีเงินเหลือก็ให้เจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์ มอบเงินที่เหลืออยู่ใน ความรับผิดชอบของตนให้แก่สภา</p> <p>(๓) ถ้าจำนวนหนี้หรือจำนวนเงินซึ่ง อนุมัติให้หาชำระหนี้สิน เป็นประเภทที่ จักต้องบังคับเขาจากจังกอบหรือภาษี ใด ๆ ของเทศบาล ให้เจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์นั้นมีอำนาจเช่นเดียวกับ สภาในการเก็บจังกอบหรือภาษีของ เทศบาลนั้น และให้เจ้าพนักงานรักษา ทรัพย์มีสิทธิตรวจดูหนังสือสำคัญ</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ต่าง ๆ ของเทศบาลอันเกี่ยวข้องกับ จังกอบหรือภาชนะนั้นได้ตามความ ประสงค์ ²³⁹
๙		หมวด ๙ สาธารณสุข			
๙	๘๑	เงินอุดหนุนเทศบาลสำหรับการสาธารณสุข	๘๑- (๑) ให้ตั้งประเภทเงินอุดหนุนเทศบาลขึ้นไว้ตามสมควรในงบประมาณของกรมสาธารณสุข สำหรับจ่ายให้แก่บรรดาเทศบาลซึ่งอนุวรรณการใด ๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (ก) ทำหน้าที่การแพทย์ของรัฐบาลหรือบำบัดโรคของคนอนาถา โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมหรือผ่อนผันค่าธรรมเนียมให้ (ข) สงเคราะห์มารดาและทารก (ค) รวบรวมสถิติพยากรณ์ชีพของพลเมืองในเขตเทศบาล (ข) ป้องกันและระงับโรคระบาดและโรคติดต่อชนิดอื่น ๆ (ง) ทำการสาธารณสุขประเภทหนึ่งประเภทใดเห็นว่าสมควรได้รับความอุดหนุนของรัฐบาล (๒) เงินอุดหนุนเทศบาลสำหรับการสาธารณสุข ตามมาตรานี้ให้จ่ายตามเงื่อนไขดังบังคับไว้ในมาตรา ๖๘ ²⁴⁰		

ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคลังและทรัพย์สินของเทศบาล ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช 2473 มีการระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับทรัพย์สินและทุนของเทศบาลว่าต้องเป็นอย่างไรใด รวมถึงหนี้สิน หนี้กู้ และสลาก

²³⁹ เฟิงอ้าง. หน้า 47-48.

²⁴⁰ เฟิงอ้าง. หน้า 49.

ผู้ด้วย นอกจากนี้แล้วยังกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษี จังกอบ และเงินอุดหนุนเทศบาล เป็นต้นว่าในเรื่องระเบียบข้อกำหนด กฎเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บ รวมถึงอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บจังกอบและภาษี อีกทั้งยังระบุเงื่อนไขของการกู้เงินของเทศบาล ตั้งแต่ระเบียบการใช้อำนาจกู้เงินการกำหนดเวลาและวิธีชำระหนี้ของสภาและทุนใช้หนี้

จะเห็นได้ว่ารายละเอียดที่ถูกบัญญัติไว้ในเอกสารทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่คลังของเทศบาลเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น จุดที่เด่นชัดปรากฏในร่างพระราชบัญญัติเทศบาลของปี พ.ศ. 2473 ที่เน้นเนื้อหาสาระไปที่การจัดการรายได้เข้าเทศบาลทั้งนี้อาจเข้าใจได้ว่าเป็นการเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ของท้องถิ่น โดยผ่านทั้งมาตรการทางภาษี เช่น ภาษีทรัพย์สิน และมาตรการที่มีไขภาษี เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการ หรือเป็นการเพิ่มความสามารถทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการอนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่²⁴¹

แม้ว่าเทศบาลทั้งสองที่อยู่ในตัวบทจะพยายามจัดเก็บและหารายได้ด้วยตนเอง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังคงมีการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางสูง ยังผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความพยายามในการหารายได้เอง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถพึ่งพาเงินรายรับของตนเองและต้องพึ่งพารายรับจากรัฐบาลกลางเป็นหลัก ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการดำเนินงานเนื่องเพราะการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางมักจะผูกติดกับเงื่อนไขบางประการที่รัฐบาลกลางกำหนดไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติ²⁴²

อีกหนึ่งข้อที่น่าสนใจคือ การจัดการด้านการคลังจะด้วยการบริหารจัดการที่ดี การจัดเก็บหรือหารายได้ก็ดี ล้วนแล้วแต่มาจากการมองของคนเพียงบางกลุ่ม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ รูปแบบนโยบายข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นไม่ได้มาจากการต้องการของประชาชนที่แท้จริง บางนโยบายอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งวิธีคิดแบบนี้ใช้มุมมองของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (supply-side perspective) เป็นตัวกำหนดถึงการจัดทำงบประมาณรายจ่าย โดยมองข้ามข้อเท็จจริงที่ว่าขนาดของงบประมาณที่เพิ่มขึ้นโดยอิงกับระดับทรัพยากรที่มีอยู่นั้นอาจมิได้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนก็เป็นได้ ประชาชนอาจมีความต้องการมากกว่าหรือน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระดับทรัพยากรที่องค์กรปกครองส่วน

²⁴¹ ดวงมณี เลาวกุล. (2555). การปฏิรูปการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เชนไทย. หน้า 12-13.

²⁴² เฟิงอ้าง. หน้า 13-14.

ท้องถิ่นจัดเก็บได้ในแต่ละปี การใช้ขนาดของรายได้ (หรือรายรับ) เป็นตัวกำหนดขนาดของรายจ่าย จึงทำให้ขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนสูญเสียไป²⁴³

ความพยายามทางการคลังที่จะสะสมเงินไว้มาก ๆ นั้น ไม่ได้เป็นตัวชี้วัดว่าสถานะภาพการคลังจะเข้มแข็ง ทั้งนี้เนื่องจากการที่เทศบาลมีเงินสะสมมาก ๆ ย่อมหมายความว่าเงินสะสมในมือของประชาชนลดลง ประชาชนต้องเสียภาษีมากขึ้นและถูกนำมาสะสมไว้ในท้องถิ่นเกินความจำเป็น โดยมีได้ถูกนำไปใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์²⁴⁴ (บางนโยบายอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนดังที่กล่าวไปข้างต้น) แม้ว่ารายละเอียดที่ถูกบัญญัติไว้ในเอกสารทั้งสองฉบับจะมุ่งเน้นไปในเรื่องหารายได้เข้าสู่เทศบาล แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่สามารถมองข้ามเจตจำนงที่ดีเพื่อพัฒนาและยกระดับท้องถิ่นรวมถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

4.7.5 อำนาจ การกิจ และหน้าที่ของเทศบาล

ข้อสังเกตเกี่ยวกับอำนาจ การกิจ และหน้าที่ของเทศบาล **ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2473** มีการระบุไว้ว่าเทศบาลแต่ละชั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (อำนาจ การกิจ และหน้าที่) ไม่น้อยกว่าที่ข้อโดยกำหนดไว้ว่า เทศบาลชั้นเอกจักต้องมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๙ ไม่น้อยกว่าสามสิบประเภท ชั้นโท ไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าประเภท และชั้นตรีไม่น้อยกว่ายี่สิบประเภท

อำนาจ การกิจ และหน้าที่ของเทศบาลที่ปรากฏในเอกสารทั้งสองฉบับมีความคล้ายคลึงกันโดยเน้นไปที่เรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองให้ดีขึ้น เพียงแต่ว่าในร่างพระราชบัญญัติปี 2473 ลงรายละเอียดไว้ลึกกว่าทั้งในเรื่อง การดำเนินการ การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ละเมิด ข้อบังคับต่าง ๆ เป็นต้น ถึงกระนั้นในพระราชบัญญัติปี 2476 ก็ได้บัญญัติเรื่องหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้อง “จัดการอบรมให้ราษฎรเข้าใจในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ”

แต่ทั้งนี้ในร่างพระราชบัญญัติปี 2473 ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการละเลยและไม่ทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ของสภา ซึ่งอาจถูกสอบสวนได้ และถ้าสภาไม่ทำตามกำหนดเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจให้เวนคืนหน้าที่ นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ในการบำรุงเทศบาลแล้วยังได้กำหนดกิจธุระเทศบาลไว้ ดังเช่น เรื่องงบประมาณ จะต้องมีการประกาศงบประมาณ ห้ามใช้จ่ายงบบางประเภท และให้ตั้งผู้ตรวจบัญชีขึ้นและกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน

²⁴³ วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). การเสริมสร้างสุขภาพพหุทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : ส เจริญ การพิมพ์. หน้า 6.

²⁴⁴ เฟิงอั้ง. หน้า 3-4.

ประการต่อมาเมื่อพิจารณาด้วยพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจภารกิจ และหน้าที่ของเทศบาลพบว่ามีสี่ประการ คือ

หนึ่ง เทศบาลมีอำนาจ ภารกิจ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเหมือนกันทุกระดับเทศบาล ทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ที่ภาษาทางกฎหมายเรียกว่า “จำต้อง” ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 27 และมีการระบุถึงอำนาจ ภารกิจ และหน้าที่ในระดับ “อาจจัดการ” ตามมาตรา 28 ซึ่งมีได้บังคับให้เป็นหน้าที่ของทุกเทศบาล แต่ให้เฉพาะกรณีเทศบาลที่มีศักยภาพเพียงพอเท่านั้น

ทั้งนี้อำนาจ ภารกิจและหน้าที่ของเทศบาลจะมีหลักการร่วมกันตามมาตรา 27 และจะเพิ่มขอบเขตมากขึ้นตามระดับ “ชั้น” ของเทศบาล กล่าวคือ เทศบาลเมืองมีภารกิจมากขึ้นกว่าเทศบาลตำบล เทศบาลนครก็มีภารกิจมากขึ้นกว่าเทศบาลเมืองนั่นเอง

สอง ภารกิจหน้าที่ของเทศบาลด้านการบริการสาธารณะ (public service) อันหมายถึงการจัดบริการขั้นพื้นฐานที่ตอบสนองการดำรงชีวิตของราษฎรในท้องถิ่น

สาม อำนาจ ภารกิจและหน้าที่ของเทศบาลด้านการควบคุม (control) ดังเห็นได้จากหน้าที่การรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย ป้องกันมิให้มีการละเมิดกฎหมาย รวมถึงอำนาจในการออกเทศบัญญัติ

สี่ ภารกิจหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยดังระบุใน มาตรา 27 หน้าที่ของเทศบาลข้อที่ 7 ว่า “จัดการอบรมให้ราษฎรเข้าใจในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ” ภารกิจหน้าที่ของเทศบาลเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยปรากฏในแนวความคิดการจัดการปกครองท้องถิ่นมาก่อนในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นับว่าเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

ภารกิจหน้าที่ของเทศบาลที่ปรากฏอยู่ในทั้งร่างกฎหมายและตัวกฎหมายทั้งสองฉบับนั้นค่อนข้างครอบคลุมทุกพื้นที่ชีวิตของประชาชน โดยเน้นหลักไปที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะของการกระจายอำนาจ ความเป็นอิสระ รวมทั้งความเป็นสถาบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น²⁴⁵

ภารกิจหน้าที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดโครงสร้างของระบบการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ การกำหนดชั้นภายในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดจะอยู่ในโครงสร้างส่วนบน และ

²⁴⁵ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น. อ่างแก้ว. หน้า 58.

ประเภทใดจะอยู่ในโครงสร้างส่วนล่าง การพิจารณาตามพื้นที่นั้นต้องรวมไปถึงการจัดแบ่งตามภารกิจหน้าที่ด้วย²⁴⁶ ดังจะเห็นได้จากสิ่งที่ปรากฏอยู่ในเอกสารทั้ง 2 ฉบับ ที่เทศบาลถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับก็จะมีภารกิจที่ทั้งเหมือนและต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถของเทศบาลนั้น ๆ

หากวิเคราะห์ระดับของการกระจายอำนาจและการให้อิสระแก่ท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์ผ่านรูปแบบของภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำภารกิจอย่างกว้างขวาง ย่อมจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับการกระจายอำนาจที่มีสูง เช่นเดียวกับอิสระในการดำเนินภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากรัฐส่วนกลางเข้าไปแทรกแซงหรือกำกับควบคุมแต่เพียงกว้างก็สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความเป็นอิสระ²⁴⁷ แต่ทั้งนี้ในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2473 กลับปรากฏว่าแม้จะมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้อย่างครอบคลุมและกว้างขวางแต่หน้าที่ของการบริหารจัดการยังคงเป็นอำนาจของเสนาบดีดั้งเดิม กล่าวได้ว่าระดับของการกระจายอำนาจยังไม่มีมากเท่าที่ควร

นอกจากนี้ภารกิจหน้าที่เป็นตัวสะท้อนถึงระดับความเป็นสถาบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยว่ามีความสำคัญต่อสังคมโดยรวมมากน้อยเพียงใด หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดทำภารกิจที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อสังคม²⁴⁸ แต่ข้อความที่ระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2473 ค่อนข้างคลุมเครือระหว่างการจัดสาธารณูปโภคให้แก่ประชาชน หรือเป็นเพียงการใช้บทบัญญัติและเงื่อนไขสร้างรายได้ให้แก่เทศบาล ทั้งนี้มีหลายมาตราที่กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่จะผิดและไม่ทำตามกฎที่กำหนดไว้ (ค่าปรับ) โดยส่วนใหญ่จะถูกระบุไว้ในส่วนของกิจการและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่จะต้องใช้ในชีวิตรประจำวัน หากจะกล่าวว่าการกิจหน้าที่ของเทศบาลเป็นคุณแก่ประชาชนก็คงจะกล่าวได้ไม่ชัดเจนนัก

การเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ ภารกิจ และหน้าที่ของเทศบาลสองสมัยมีดังตารางต่อไปนี้

²⁴⁶ เฟิงอ้าง. หน้า 58.

²⁴⁷ เฟิงอ้าง. หน้า 58.

²⁴⁸ เฟิงอ้าง. หน้า 58.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๒		หมวด ๒ นิติฐานและการปรุงแต่งเทศบาล ลำดับชั้นและมาตรฐานแห่งเทศบาล				
๒	๕	มาตรฐานการบำรุง	๕.- (๑) ห้ามมิให้เทศบาลแห่งหนึ่งแห่งใดมีมาตรฐาน การบำรุงความสุขและความสะดวกของพลเมืองต่ำกว่า มาตรฐานที่กำหนดไว้ต่อไปนี้ กล่าวคือ เทศบาลชั้นเอก จักต้องมีวัดฤดูที่ประสงค์ต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๔ ไม่น้อยกว่าสามสิบประเภท ชั้นโท ไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าประเภท และชั้นตรี ไม่น้อยกว่ายี่สิบประเภท			
๒	๕	วัดฤดูที่ประสงค์โดยบังคับ	(๒) เทศบาลทั้งปวงจักต้องมีวัดฤดูที่ประสงค์ยี่สิบ ประเภทตามมาตรา ๒๔ กล่าวคือ ประเภท (ก) (ค) (ง) (จ) (ฉ) (ช) (ณ) (ญ) (ฎ) (ฏ) (ฐ) (ฑ) (ฒ) (ณ) (ธ) (น) (ป) (ผ) (พ) (พ)	๑	๒๗	ส่วนที่ ๓ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล มาตรา ๒๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำดังต่อไปนี้ ๑. จัดการสาธารณสุข ๒. จัดการให้ราษฎรได้มีน้ำจืดบริโภค ๓. จัดให้มีและบำรุงถนนและทางกับการระบายน้ำในเขตเทศบาล ๔. จัดการให้ราษฎรได้มีความสะดวกในการสื่อสาร ๕. จัดการแก้ไขและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎรให้ดีขึ้นตามสมควร ๖. จัดการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมชั้นประถม ๗. จัดการอบรมให้ราษฎรเข้าใจในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ๘. จัดการรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี อีกทั้งระงับเหตุ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
						<p>รำคาญในท้องถิ่นตลอดจนป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดกฎหมาย</p> <p>๙. จัดให้มีศาลาเทศบาล</p> <p>๑๐. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งจะได้มีกฎหมายบังคับให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล²⁴⁹</p>
				๒	๔๖	<p>มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลเมืองมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำตามมาตรา ๒๗ และยังมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำเพิ่มขึ้นอีกดังนี้</p> <p>๑. จัดให้มีและบำรุงตลาด คอกสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ที่อาบน้ำและชักฟอก สุสาน และฌาปนสถานของเทศบาล</p> <p>๒. จัดให้มีและบำรุงการประปาเพื่อจำหน่ายน้ำสะอาดให้แก่ราษฎร</p> <p>๓. จัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้หรือปัจจัยสำหรับสาธารณูปการประเภทอื่น ๆ</p> <p>๔. จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้า เพื่อจำหน่ายกระแสให้แก่ราษฎร หรือให้แสงสว่างโดยวิธีอื่นตามที่ชุมชน</p> <p>๕. จัดให้มีและบำรุงกองดับเพลิง นอกจากนี้เทศบาลเมืองอาจจัดการอื่น ๆ ตามมาตรา ๒๘ ได้²⁵⁰</p>

²⁴⁹ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 89-90.

²⁵⁰ เพิ่งอ้าง. หน้า 98-99.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
				๒	๕๒	<p>มาตรา ๕๒ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำตามมาตรา ๔๖ และยังมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำเพิ่มขึ้นอีกดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. จัดให้มีและบำรุงสุขศาลา และโรงพยาบาล ๒. จัดให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและทารก ๓. จัดให้มีและบำรุงการสงเคราะห์คนอนาถา ๔. จัดให้มีและบำรุงซ่อมสาธารณ ๕. จัดให้มีและบำรุงสถานที่สาธารณสำหรับการกีฬาและพลศึกษา นอกจากนี้เทศบาลนครอาจจัดการอื่น ๆ ตามมาตรา ๒๘ ได้²⁵¹

²⁵¹ เฟิงอ้าง., หน้า 101.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๒	๕	วัตถุที่ประสงค์ตามสมัคร	(๓) นอกจากประเภทตั้งระบุไว้ในอนุมาตรา (๒) อนุญาตให้เทศบาลมีวัตถุที่ประสงค์ประเภทอื่น ๆ ในมาตรา ๒๕ ได้ตามความถนัด และเทศบาลใดอาจมีวัตถุประสงค์เกินกว่าจำนวนประเภทกำหนดไว้เป็นมาตรฐานสำหรับชั้นของเทศบาลนั้นได้ตามความสามารถ ²⁵²	๑	๒๘	<p>มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล อาจจัดการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ตามกำลังของตน</p> <p>๑. จัดให้มีและบำรุงตลาด คอกสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ที่อาบน้ำและชักฟอก ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม สุสาน และฌาปนสถานของเทศบาล</p> <p>๒. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนชั้นมัธยมขึ้นไปหรือโรงเรียนวิชาชีพใด ๆ</p> <p>๓. จัดให้มีและบำรุงการประปา เพื่อจำหน่ายน้ำสะอาดให้แก่ราษฎรในตำบล</p> <p>๔. จัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ และปัจจัยสำหรับสาธารณูปการประเภทอื่น ๆ</p> <p>๕. จัดให้มีเครดิตสถาน</p> <p>๖. จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายกระแสให้แก่ราษฎรในตำบล หรือให้แสงสว่างโดยวิธีอื่นตามที่ชุมชนชน</p> <p>๗. จัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา</p> <p>๘. จัดให้มีและบำรุงสวนสำหรับเดินเล่น</p> <p>๙. จัดให้มีและบำรุงโรงมหรสพ</p> <p>๑๐. กิจการอื่น ๆ ซึ่งไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย²⁵³</p>
หมวด ๔ วัตถุที่ประสงค์แห่งเทศบาล				๑	ส่วนที่ ๓ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล	
๔	๒๕	ประเภทวัตถุที่ประสงค์	๒๕. ให้มีประเภทวัตถุที่ประสงค์แห่งเทศบาล ๓๖ ประเภท ดังต่อไปนี้ (ก) ตั้งและจัดการโอสถสถาน หรือโรงพยาบาลสำหรับโรคติดต่อ โรคทั่วไป	๑	๒๗	<p>มาตรา ๒๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล มีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำดังต่อไปนี้</p> <p>๑. จัดการสาธารณสุข</p>

²⁵² “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 6-7.

²⁵³ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 91-92.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>หรือโรคฉะเพาะชนิด เพื่อบำบัดโรคให้แก่ราษฎร</p> <p>(ข) สงเคราะห์มารดาและทารก</p> <p>(ค) รวบรวมสถิติพยากรณ์ชีพ กล่าวโดยฉะเพาะ คือ จำนวนคนเกิดคนตาย รวมทั้งเหตุแห่งความตาย</p> <p>(ข) ให้อุปกรณ์แก่สภากาชาดในการควบคุมการประกอบโรคศิลป์</p> <p>(ง) จัดการป้องกันและระงับโรคระบาดและโรคติดต่อต่าง ๆ</p> <p>(จ) ป้องกันและระงับเหตุรำคาญ กับทั้งตรวจตราควบคุมและกำจัดเหตุกษัยอันตรายในบริเวณอาคารและกิจการต่าง ๆ</p> <p>(ฉ) ควบคุมลักษณะอาคารซึ่งราษฎรในเขตเทศบาล</p> <p>กำจัดอุจจาระ ปัสสาวะ เศษอาหาร มูลฝอย มูลค้ำ มูลสัตว์ ชากสัตว์ และสิ่งปฏิกูลอื่น ๆ</p> <p>(ช) ควบคุมการทำศพ เผาศพ ฝังศพ และเก็บศพ</p> <p>(ซ) จัดตั้งและบำรุงฌาปนสถานหรือสุสาน</p> <p>(ฌ) คุ้มครองและตรวจตราน้ำซึ่งมหาชนบริโภคและอุปโภค</p> <p>(ญ) ควบคุมและตรวจตราอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดทั้งวิธีจับต้องและรักษาอาหารและเครื่องดื่ม</p> <p>(ฎ) ควบคุม ตรวจตรา และกำหนด ที่ตั้งหรือเขตการค้าและอุตสาหกรรมอันยอมเป็นเหตุรำคาญ ที่เลี้ยงสัตว์โรงฆ่าสัตว์</p>			<p>๒. จัดการให้ราษฎรได้มีน้ำจืดบริโภค</p> <p>๓. จัดให้มีและบำรุงถนนและทางกับการระบายน้ำในเขตเทศบาล</p> <p>๔. จัดการให้ราษฎรได้มีความสะดวกในการสื่อสาร</p> <p>๕. จัดการแก้ไขและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎรให้ดีขึ้นตามสมควร</p> <p>๖. จัดการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมชั้นประถม</p> <p>๗. จัดการอบรมให้ราษฎรเข้าใจในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ</p> <p>๘. จัดการรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี อีกทั้งระงับเหตุรำคาญในท้องถิ่นตลอดจนป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดกฎหมาย</p> <p>๙. จัดให้มีศาลาเทศบาล</p> <p>๑๐. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งจะได้มีกฎหมายบังคับให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล²⁵⁴</p>

²⁵⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 89-90.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ตลาดและสถานที่สำหรับประกอบและจำหน่ายอาหาร</p> <p>(ฎ) ควบคุมและตรวจตรา โรงแรม โรงมหรสพ และสถานที่อื่น ๆ สำหรับประชุมชนและการพิพิธภัณฑ์</p> <p>(ฏ) สร้างและบำรุง รังน้ำ การระบายน้ำ ล้วมและที่ปัสสาวะกับทั้งทำการกำจัดอุจจาระ ปัสสาวะและมูลฝอย</p> <p>(ฐ) สร้างและบำรุง ประปา ที่ขังน้ำ หรือบ่อน้ำ กับที่อาบน้ำ ชักฟอก ชำระล้าง ที่รับน้ำหรือตีมน้ำ สำหรับมหาชน</p> <p>(ฑ) จัดการควบคุมแผนผังของเขตเทศบาลหรือของเมืองกับทั้งกำหนดระดับถาวร</p> <p>(ณ) สร้าง ซ่อมแปลง และรักษา ตรอกถนน คลอง สะพาน ทางน้ำ ร่องน้ำ หรือกิจการอื่น ๆ ในประเภทนี้</p> <p>(ด) ควบคุมและเข้าเป็นเจ้าของถนนและตรอกของเอกชน</p> <p>(ต) ให้ชื่อถนนและทำเลขลำดับประจำเคหะ</p> <p>(ถ) ปลูกและบำรุงต้นไม้ตามถนนและสถานที่สาธารณะกับทั้งสร้าง บำรุง ควบคุม และตรวจตราสนาม สวนหรือวนะ สำหรับมหาชน</p> <p>(ท) จัดการกุ้พื้นที่อันมีลักษณะบกพร่องหรือกิจการอย่างอื่นในประเภทนี้</p> <p>(ธ) ควบคุมการปลูกสร้าง กล่าวคือ แผนผัง ทำเลระดับพื้น ที่โล่ง วัตถุที่ใช้ และลักษณะอื่น ๆ ของอาคาร</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(น) ควบคุมการจำแนกเขตต์สำหรับคนอยู่ สำหรับรายประกอบกิจธุระ อุตสาหกรรม และการค้าประเภทต่าง ๆ ตามสมควร</p> <p>(บ) จัดตั้ง สร้าง และบำรุง กิจการหรือ ปัจจัยเพื่อสาธารณูปโภค เช่น การให้แสง การไฟฟ้า รางราง รยยนต์โดยสาร ตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงมหรสพ หรือเคหะที่อยู่เป็น ต้น</p> <p>(ป) ป้องกันและกำจัดสิ่งกีดขวางตามถนน และสถานที่สาธารณทั่วไป</p> <p>(ผ) ควบคุมการใช้รถยนต์ และจรรยาจร ทางบกหรือทางน้ำ</p> <p>(ผ) ควบคุมและตรวจตราการกระทำและ ลักษณะอาคารอันอาจเป็นเหตุให้เกิด อัคคีภัย เช่น อาคารอันเป็นเชื้อเพลิง หรือ การสะสมวัตถุต่าง ๆ อันเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น</p> <p>(พ) จัดการปรุงแต่งปัจจัยขึ้นไว้สำหรับ ป้องกันหรือระงับอัคคีภัย หรือสำหรับช่วย ผู้ที่อยู่ในอันตรายขณะเกิดอัคคีภัย</p> <p>(พ) จัดให้มีตำรวจสำหรับรักษาเหตุการณ์ หรือสำหรับควบคุมจรรยาจร</p> <p>(ก) สร้าง บำรุง และจัดการโรงเรียน หรือ สถานที่ต่าง ๆ อันเป็นอุปกรณ์แก่สาธารณ ศึกษา เช่น หอสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ หรือรูกษชาติ เป็นต้น</p> <p>(ม) สร้างและบำรุงศาลาเทศบาล สำหรับ ใช้เป็นที่ประชุมชน และที่ทำงานของ เทศบาล</p> <p>(ย) สงเคราะห์คนอนาถา คนชรา หรือ ทูพพลภาพหรือผู้ที่เป็นโรคจิต หรือโรค</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>เรื่องรังชนิดอื่น และจัดตั้งโรงจํานำเพื่อเป็นอุปกรณ์แก่คนอนาถา</p> <p>(ร) ให้อุปกรณ์เกี่ยวหนุในการพิธีหรือต้อนรับในการสร้างและบำรุงอนุสรณ ในการน้กษัตฤกษ์หรือกีฬาของมหาชน</p> <p>(ล) เข้าเป็นเจ้าของหรือเข้าครอบครองสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ เพื่ออนุวรรตน์ตามบทบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(ว) กิจการบางประเภทอันจําเป็นหรือเป็นอุปกรณ์แก่นามัยความปลอดภัย หรือประโยชน์ของมหาชน</p> <p>(ศ) กิจการหรือหน้าที่ซึ่งมอบหมายไว้โดยบทพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ ในบัดนี้และในภายหน้า</p>
๔	๓๐	สภาละเลยหน้าที่อาจถูกสอบสวน			<p>๓๐-(๑) ถ้าในขณะที่หนึ่งขณะใด ความปรากฏแก่เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองว่าสภาใดละเลย ไม่อนุวรรตน์การตามวัตถุประสงค์ หรือหน้าที่ใดซึ่งบังคับไว้ตามพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ ก็อนุญาตให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองแจ้งความแก่สภานั้นโดยบ่งลักษณะและรายการแห่งความละเลยนั้นให้ทราบว่านอกจากสภาจะแสดงเหตุผลขอร้องอันเป็นที่พอแก่ใจเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองไซ้ร์ จักตั้งเจ้าพนักงานพิเศษผู้หนึ่งขึ้นสอบสวนทำรายงานแสดงความจริงแห่งกรณี และเสนอความเห็นว่าจําเป็นจัดการอย่างใดบ้าง ถ้าจักต้องจัดการเพื่ออนุวรรตน์ตามวัตถุประสงค์ หรือหน้าที่นั้น และถ้าสภาไม่แสดงเหตุผลดังกล่าวแล้ว ก็</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			อนุญาตให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งเจ้าพนักงานพิเศษนั้นขึ้น (๒) การสอบสวนตามมาตรานี้ ท่านให้ทำโดยเปิดเผย			
๔	๓๑	เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจสั่งให้สภาจัดการ	๓๑-(๑) เมื่อได้รับรายงานของเจ้าพนักงานพิเศษแล้ว ถ้าปรากฏว่าสภาละเลยไม่อนุวรรณตามวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ดังกล่าวแล้วข้างต้น ก็อนุญาตให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองออกคำสั่งกำหนดเวลาให้สภาอนุวรรณการตามวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ และให้หาเงินใช้จ่ายตามจำเป็นสำหรับทำกิจการนั้น			
๔	๓๑	ถ้าสภาไม่ทำตามกำหนดเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจให้เวนคืนหน้าที่	(๒) ถ้าสภาไม่อนุวรรณตามคำสั่งตั้งว่านี้ภายในเวลาซึ่งกำหนดไว้ ก็ให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา และเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วก็ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งบุคคลให้อนุวรรณการตามวัตถุประสงค์หรือหน้าที่นั้น และอาจกำหนดค่าจ้างให้แก่บุคคลนั้น กับทั้งอาจสั่งให้เบิกจ่ายค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในกิจการดังกล่าวแล้วจากทุนเทศบาลนั้น และถ้าเป็นการจำเป็นก็อนุญาตให้เก็บหรือเพิ่มจังกอบและภาษีของเทศบาลประเภทหนึ่งหรือกว่าประเภทหนึ่ง แต่จังกอบหรือภาษีนั้นจักต้องมีอัตราไม่เกินกว่าอัตราสูงสุดซึ่งกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้			
๔	๓๑	และอาจกู้เงินใช้ในการนั้นได้	(๓) นอกจากการเก็บหรือเพิ่มจังกอบและภาษี หรือแทนการเก็บหรือเพิ่มดังนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองได้รับพระบรมราชานุมัติแล้ว อาจสั่งจัดการกู้เงินโดยเอาทุนเทศบาลนั้นเป็นประกัน เพื่อ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			อนุวรรตน์การตามวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ถ้าทั้งนี้ให้เสนอบติประกาศจำนวนและเงื่อนไขในการกู้เงินนั้นในราชกิจจานุเบกษาและในเขตเทศบาลนั้นด้วย			
๕	๓๑	เงินกู้เช่นนี้ให้ทวงเอาจากทุนเทศบาล	(๕) เงินรายได้ซึ่งกู้ตามประกาศนี้ ท่านให้ทวงเอาจากทุนเทศบาลและสินทรัพย์ของเทศบาลนั้น เหมือนหนึ่งว่าเงินจำนวนนั้นสภาเป็นฝ่ายกู้เองโดยชอบธรรม ²⁵⁵			
หมวดที่ ๕ กิจธุระเทศบาล						
๕	๓๓	ศาลาเทศบาล	๓๓. ให้มีสถานที่สำหรับทำกิจธุระของสภาขึ้นแห่งหนึ่งในเขตเทศบาล ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “ศาลาเทศบาล”			
๕	๓๔	การประชุมของสภาต้องเปิดให้มหาชนเข้าฟังได้	๓๔ - (๑) บรรดาการประชุมของสภาจักต้องเป็นให้มหาชนเข้าฟังได้ นอกจากสภาจะได้ลงมติให้ห้ามโดยฉะเพาะ (๒) อนุญาตให้สภาปรึกษาเรื่องกิจธุระใด ๆ กันได้ในการประชุมปกติ เว้นแต่จะให้มีบังคับให้ปรึกษากันในการประชุมใหญ่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ หรือเทศบัญญัติ			
๕	๓๕	องค์ประชุม	๓๕- (๑) องค์ประชุมอันว่าเป็นสำหรับปรึกษากิจธุระในการประชุมใหญ่นั้น ท่านว่าถึงจำนวนตำแหน่งมนตรีทั้งสิ้นของสภาโดยไม่นับรวมนายก (๒) องค์ประชุมปกติท่านว่าไม่น้อยกว่าสามคนโดยนับรวมนายกด้วย			

²⁵⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 20-24.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๓) ถ้าในการประชุมปกติหรือประชุมใหญ่ของสภาครั้งใดไม่มีองค์ประชุม ก็ให้เลื่อนประชุมไปวันอื่นตามแต่นายกจะนัด และให้ปรึกษากิจธุระซึ่งจักนำเสนอขุมนุสภาครั้งก่อนนั้นในขุมนุสภาครั้งหลังนี้ได้โดยชอบ แม้ถึงว่าจะมีองค์ประชุมหรือไม่ก็มีดี
๕	๓๖	ประธานแห่งขุมนุสภา			๓๖. ให้นายกเป็นประธานแห่งขุมนุสภาทุกครั้ง แต่ถ้านายกหรืออุปนายกไม่อยู่ ก็อนุญาตให้บรรดามนตรีซึ่งเข้าขุมนุเลือกมนตรีผู้หนึ่งขึ้นเป็นประธาน
๕	๓๗	ให้ตกลงปัญหาโดยคะแนนมติข้างมาก			๓๗-(๑) ปัญหาทั้งสิ้นซึ่งนำเสนอขุมนุสภา ให้ตกลงกันโดยคะแนนมติข้างมากของบรรดามนตรีซึ่งเข้าประชุมอยู่นั้น เว้นแต่มีบัตรระบุได้เป็นอย่างอื่น (๒) ในกรณีที่คะแนนก้ำกึ่งกัน ให้ประธานเป็นผู้ลงมติตัดสิน
๕	๓๘	ให้ศาลรับรายงานการประชุมซึ่งประธานเซ็นกำกับแล้วเป็นหลักฐาน			๓๘-(๑) อันรายงานการประชุมของสภาหรือของคณะกรรมการของสภา ซึ่งนายกหรือมนตรีผู้หนึ่งซึ่งเป็นประธานแห่งขุมนุสภาหรือกรรมการได้เซ็นชื่อกำกับไว้ในขุมนุมนั้นหรือในขุมนุมัดไปให้ศาลรับไว้เป็นหลักฐานอันมีต้องพิสูจน์อีก (๒) นอกจากพิสูจน์ได้ว่าเป็นประการอื่นไซ้ การประชุมของสภา หรือคณะกรรมการของสภา ซึ่งได้ทำรายงานไว้ดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าได้นัดและได้ประชุมกันโดยชอบ และให้ถือว่าผู้เข้าประชุมทั้งสิ้นก็เป็นผู้มีลักษณะอันชอบ และถ้าการปรึกษาหารือกิจการนั้นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ก็ให้ถือว่าคณะกรรมการนั้นได้ตั้งขึ้นโดยชอบ และได้มีอำนาจ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			สำเร็จกิจการ ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานนั้นนั้นอันชอบด้วย			
๕	๓๙	ให้ประกาศงบประมาณ	๓๙. ให้ประกาศงบประมาณต่าง ๆ ทั้งสิ้นของเทศบาลใด ซึ่งเสนาบติได้อนุมัติแล้ว ในราชกิจจานุเบกษาและในเขตเทศบาลนั้น			
๕	๔๐	ห้ามจ่ายเงินนอกประเภทในงบประมาณ	๔๐. ห้ามมิให้จ่ายเงินจำนวนใดจากทุนเทศบาล เว้นแต่เงินจำนวนนั้นได้มีประเภทอนุญาตไว้ในงบประมาณ และยังมีจำนวนเหลืออยู่พอในประเภทนั้น แต่ทว่าให้เป็นที่ยกเว้นอีกชั้นหนึ่งว่า ถ้าได้รับอนุมัติเป็นพิเศษจากเสนาบติแล้ว ก็อนุญาตให้นายกจ่ายเงินเกินกว่าประเภทต่าง ๆ ในงบประมาณในปีหนึ่งปีใดได้ตามเงื่อนไขในกฎซึ่งวางระเบียบไว้เฉพาะข้อนี้			
๕	๔๑	ให้ตั้งผู้ตรวจบัญชี	๔๑. ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองตั้งบุคคลในผู้หนึ่ง หรือตั้งกรรมการในคนหนึ่งทุกปีเป็นผู้ตรวจบัญชีของเทศบาล ซึ่งจักต้องตรวจบัญชีนั้น ๆ อยู่เสมอตลอดทั้งปี			
๕	๔๒	อำนาจผู้ตรวจบัญชี	๔๒- (๒) เพื่อความประสงค์แห่งการตรวจสอบบัญชีเงินตามบทพระราชบัญญัตินี้ ผู้ตรวจบัญชีอาจออกหมายเรียกให้แสดงสมุดสารบรรณ สัญญา บัญชีใบเสร็จ และเอกสารอื่น ๆ ทั้งสิ้นซึ่งเห็นว่าเป็น และอาจสั่งให้บุคคลใดซึ่งรักษาหรือรับผิดชอบสำหรับสมุด สารบรรณ สัญญา บัญชี ใบเสร็จ หรือเอกสารนั้น ๆ มาพบกับตนณที่ทำการตรวจสอบ ทั้งอาจให้ทำและลงนามในหนังสือบอกกล่าวเรื่องสิ่งเหล่านี้ได้ด้วย			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๕	๔๒	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๒) ถ้าบุคคลใดตั้งกล่าวนี้อะเลยหรือไม่ยอมแสดงสมุด สารบรรณ สัญญา บัญชีใบเสร็จ หรือเอกสารเล่มใดฉบับใด หรืออะเลย หรือไม่ยอมทำ หรือลงนามในหนังสือบอกกล่าวนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท และถ้ายังขึ้นฝ้ายืนอยู่ต่อไป ก็ให้ปรับไม่เกินกว่าวันละห้าสิบบาท			
๕	๔๓	ให้นายกเสนอรายงานการเงินประจำปี	๔๓ -(๑) ก่อนวันที่หนึ่งเดือนมิถุนายนทุกปี ให้นายกเสนอรายงานการเงินแสดงการรับและจ่ายทุนเทศบาลในปีก่อน ซึ่งนายกได้เซ็นชื่อกำกับและผู้ตรวจเงินหรือกรรมการตรวจเงินได้เซ็นรับรองว่าถูกต้องแล้ว ต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง (๒) ให้ประกาศรายงานการเงินในราชกิจจานุเบกษาและในเขตเทศบาลซึ่งนายกเสนอรายงานนั้นด้วย			
๕	๔๔	อำนาจเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเหนือกิจการเทศบาล	๔๔. ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองมีอำนาจกำกับ ตรวจตรา แนะนำ และช่วยเหลือเกื้อหนุนเทศบาลต่าง ๆ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ โดยตนเองหรือโดยผู้แทน และให้มีอำนาจเรียกเอาสถิติ หรือข้อบอกล่า ซึ่งสภาจักต้องอำนวยความสะดวก			
๕	๔๕	กฎสำหรับกิจการเทศบาล	๔๕. ให้เสนาบดีที่มีอำนาจออกกฎ เพื่อ (ก) กำหนดระยะเวลาให้สภาประชุมกันตามปกติ และระเบียบสำหรับการประชุมใหญ่และวิธีดำเนินการประชุม (ข) วางระเบียบให้ทำและลงพิมพ์รายงานการประชุมของสภา (ค) กำหนดอำนาจและหน้าที่ของนายก			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(ข) วางระเบียบการเสนอและลงพิมพ์รายงานการเงินและกิจการของเทศบาล</p> <p>(ง) วางระเบียบสำหรับคณะกรรมการของสภา</p> <p>(จ) กำหนดลักษณะงบประมาณและบัญชีต่าง ๆ ของเทศบาล</p> <p>(ฉ) กำหนดวิธีที่นายกจักต้องเสนองบประมาณนั้น ๆ ต่อสภา อำนาจของสภาเหนืองบประมาณนั้น ๆ และการเสนองบประมาณนั้นต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเพื่ออนุมัติ</p> <p>(ช) กำหนดเงื่อนไขการอนุญาตให้จ่ายเงินเป็นประเภทในงบประมาณเป็นพิเศษ</p> <p>(ฌ) วางระเบียบการเสนองบประมาณเพิ่มเติมและงบประมาณแก้จำนวนรายได้ประกอบกับงบประมาณเพิ่มเติม</p> <p>(ฉ) วางระเบียบการโอนเงินระหว่างประเภทในงบประมาณต่าง ๆ</p> <p>(ญ) วางระเบียบการเสนอรายงานการปกครองประจำปี และการลงพิมพ์รายงานนั้น</p> <p>(ฎ) วางระเบียบการตรวจบัญชีเงิน</p> <p>(ฏ) วางระเบียบการเสนอรายงานของผู้ตรวจบัญชี และสิทธิของผู้ต้องจังกอบในอันที่จะยื่นขอค้ำต่อผู้ตรวจบัญชี</p> <p>(ฐ) กำหนดการจ่ายค่าจ้างให้แก่ผู้ตรวจบัญชี</p> <p>(ฑ) กำหนดและวางระเบียบกิจการอื่น ๆ ตามความประสงค์แห่งหมวดนี้²⁵⁶</p>			

²⁵⁶ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. หจช. สบ. 2.42 317 [ร.7]. หน้า 24-27.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
หมวด ๖ เทศบัญญัติ				๑	ส่วนที่ ๕ เทศบัญญัติของเทศบาลตำบล	
๖	๔๖	อนุญาตให้สภา ออกเทศบัญญัติ	<p>๔๖. ณ การประชุมใหญ่ของสภา ให้สภามีอำนาจออกเทศบัญญัติซึ่งจักต้องไม่แย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎซึ่งอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ กล่าวคือ</p> <p>(ก) เพื่อกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานและลูกจ้างของเทศบาล</p> <p>(ข) เพื่อกำหนดแบบและระเบียบสำหรับบัญชีและได้สถิติต่าง ๆ</p> <p>(ค) เพื่อบริหารระเบียบการสำรวจและประเมินค่าของอาคารหรือที่ดินสำหรับการเก็บจังกอบ</p> <p>(ข) เพื่อบริหารระเบียบการเก็บจังกอบและภาษีต่าง ๆ</p> <p>(ง) เพื่อกำหนดระดับ ระยะกว้างและวิธีสร้างสำหรับถนนใหม่ วิธีซ่อม กวาดและรดน้ำถนน การให้แสงสว่างตามถนนคลองและสะพาน กับทั้งการปลูกและบำรุงต้นไม้</p> <p>(จ) เพื่อการบำรุงรักษาและการเจริญของเมืองหรือท้องที่ชุมนุมชน</p> <p>(ฉ) เพื่อบริหารระเบียบจำกัดหรือป้องกันการแสดงประกาศการค้าหรือเพื่อกิจการอย่างอื่น</p> <p>(ช) เพื่อบริหารระเบียบอาคารและการปลูกสร้าง และเพื่อห้ามการสร้างอาคารบางประเภทบางแบบ และบางรูป ในบาง</p>	๑	๓๓	<p>มาตรา ๓๓ เทศบาลตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่เทศบาลในเมื่อข้อบังคับนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับเช่นว่านี้ ให้เรียกว่าเทศบัญญัติ</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เขตต์ ถิ่นที่ หรือถนน หรือส่วนของถนน ในเขตต์เทศบาล</p> <p>(ข) เพื่อวางระเบียบการขนสินค้าขึ้นบก และการเก็บสินค้านั้นชั่วคราว ณ ท่าเทียบ เรือหรือถนนใกล้ ท่าหน้า และเพื่อกำหนด ค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บสินค้าตั้งว่านี้</p> <p>(ฅ) เพื่อวางระเบียบการออกใบอนุญาต ให้ทอดและบำรุงสายไฟฟ้า โทรศัพท์ และ โทรเลข ตามหรือผ่านหรือลอดใต้ถนนสาธารณ และกำหนดเก็บค่าธรรมเนียม ถ้า เป็นการสมควร</p> <p>(ณ) เพื่อกำหนดระเบียบการบำรุง จำหน่าย และใช้ประปาอันพอเพียงแก่ ความประสงคืในเขตต์เทศบาล</p> <p>(น) เพื่อกำหนดการจัดตั้งและระเบียบ สถานที่อาบน้ำและซักฟอกสำหรับมหาชน ตลอดทั้งค่าธรรมเนียมการใช้</p> <p>(ด) เพื่อกำหนดการจัดตั้งและระเบียบ ตลาด</p> <p>(จ) เพื่อกำหนดการจัดตั้ง ควบคุม และ จัดการสถานที่สำหรับขายประกอบ และ เก็บไว้ขายซึ่งอาหารสำหรับมนุษย์บริโภค</p> <p>(ฉ) เพื่อกำหนดการจัดตั้งและระเบียบโรง ฆ่าสัตว์รวมทั้ง</p> <p>(๑) การตรวจสัตว์ก่อนฆ่าและซาก สัตว์</p> <p>(๒) การกักสำหรับตรวจ และการ บำบัดโรคสัตว์สำหรับฆ่า ซึ่งสงสัยว่ามีโรค</p> <p>(๓) การฆ่าสัตว์สำหรับฆ่าซึ่งมีโรค หรือเจ้าพนักงานสุขาภิบาลหรือ สัตว แพทย์ เห็นว่าไม่สมเป็นอาหารมนุษย์</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เพราะ เหตุที่หมอมหรือเหตุอื่นใด โดยให้ค่าทดแทนหรือไม่ให้ก็ตาม</p> <p>(๗ ๔) การกำจัดซากสัตว์มีโรค ซึ่งได้ฆ่า หรือได้ตายลงในบริเวณของเทศบาล</p> <p>(๗ ๕) การประทับเครื่องหมายซากสัตว์ซึ่งฆ่าในโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาล เพื่อแสดงว่าสัตว์นั้นได้ฆ่าโดยชอบ</p> <p>(๗ 5) เครื่องมือสำหรับฆ่าสัตว์</p> <p>(๓) เพื่อให้ยึดและกำจัดเนื้อสัตว์ ปลา ผัก ผลไม้ หรืออาหารอย่างอื่นอันผิดสุขลักษณะ บรรดาที่ตรวจพบหรือวางขายในเขตเทศบาล</p> <p>(๓) เพื่อกำหนดเขตที่อนุญาตให้เลี้ยงสัตว์สี่เท้าหรือสองเท้าในเขตเทศบาล</p> <p>(๓) เพื่อวางระเบียบการเก็บ ขน และกำจัดอุจจาระมูลสัตว์ มูลค่า มูลสวน และสิ่งปฏิกูลอื่น ๆ</p> <p>(๓) เพื่อการควบคุมและตรวจตรา โดยออกอาชญาบัตรหรือโดยประการอื่น ซึ่ง</p> <p>(๓ ๑) ส้วม บ่ออุจจาระ และที่บรรจุมูลฝอย</p> <p>(๓ ๒) บ่อน้ำ สระน้ำ และที่ขังน้ำ</p> <p>(๓ ๓) โรงเลี้ยงสัตว์สี่เท้าและสองเท้า</p> <p>(๓ ๔) โรงเลี้ยงและที่จำหน่ายนํ้านมสัตว์</p> <p>(๓ ๕) การขายนํ้า อาหารสด และนํ้านม</p> <p>(๓ ๖) โรงมหรสพ การมหรสพ การแสดงและการบันเทิงประเภทอื่น ๆ</p> <p>(๓ ๗) ที่ขายสุราและอาหาร โรงเก็บนํ้า และสิ่งอื่นซึ่งอาจเป็นอาหารหนู โรงเก็บรถ ลาก โรงแรม เคหะรับคนเจ็บไข้หรือ</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>คลอดบุตรนอกครอบครัว ที่อาบน้ำและ โรงอาบน้ำสาธารณะ</p> <p>(ต ฉ) สถานที่ที่มีไว้หรือใช้สำหรับซ่อม ทาสีเก็บรักษา หรือจอตrolleyยนต์ นอกจาก สถานที่ที่ใช้เกี่ยวแก่เคหะที่อยู่ส่วนตัว หรือรักษารถยนต์สำหรับใช้เฉพาะ ส่วนตัว</p> <p>(ถ) เพื่อจดทะเบียนสุนัขและเก็บรวบรวม และกำจัดสุนัขหรือสัตว์อื่น ๆ ซึ่งเกี่ยว สัญจรหรือเจ้าของปล่อยให้เที่ยวสัญจร ตามถนนหนทางสาธารณะโดยอาการอื่นใด นอกจากตามข้อไขซึ่งกำหนดไว้</p> <p>(ท) เพื่อจดทะเบียนบุคคลทั้งปวง ซึ่ง ประกอบอาชีพในการเลี้ยง จำหน่ายหรือ ส่งน้ำนมสัตว์ และเพื่อให้รักษาความ สะอาดในโรงเลี้ยง ร้านน้ำนม หรือสถานที่ อื่น ๆ ที่เก็บน้ำนมไว้ขาย รวมทั้งภาชนะ และเครื่องมือซึ่งบุคคลนั้นใช้และเพื่อ กำหนดการระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้ น้ำนมมีเชื้อโรคและติดเชื้อโรค</p> <p>(ธ) เพื่อป้องกันและระงับเหตุรำคาญ ต่าง ๆ และเพื่อวางระเบียบการค้าหรือ อาชีพะ ซึ่งมีอันตราย หรือไม่ชอบด้วย สุลักษณะหรือทำให้เกิดความเดือดร้อน และกำหนดเขตติในเทศบาลที่อนุญาตให้ ประกอบการค้าหรืออาชีพะต่าง ๆ นั้น</p> <p>(ณ) เพื่อให้บำรุงจำหน่าย หรือใช้แสงหรือ กำลังไฟฟ้าซึ่งเทศบาลเป็นฝ่ายจำหน่าย</p> <p>(บ) เพื่อให้ตรวจตราและควบคุมมรดกราง หรือรถยนต์โดยสารหรือยานสาธารณะ อย่างอื่น ซึ่งเทศบาลเป็นเจ้าของและ จัดการบำรุง</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			<p>(ป) เพื่อควบคุมการจัดตั้งบำรุงและระเบียบของการรับส่งคนและสินค้าสาธารณโดยยวดยาน และเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับความสึกหรอของถนนเป็นพิเศษเพราะการใช้ยวดยานนั้น ๆ</p> <p>(ผ) เพื่อกำหนดการจัดตั้งและระเบียบกอง</p> <p>(ฝ) เพื่อระงับการทารุณต่อสัตว์</p> <p>(พ) เพื่อห้ามมิให้บุคคลซึ่งไม่มีใบอนุญาตทำการขนของ ณ ท่าเทียบเรือหรือที่หยุดยวดยานต่าง ๆ และเพื่อออกใบอนุญาตและเก็บค่าธรรมเนียม สำหรับคนจำพวกนี้ กับทั้งกำหนดค่าจ้างอนุญาตให้เรียกได้</p> <p>(พ) เพื่อกำหนดหรือวางระเบียบตามแต่สภาพเห็นจำเป็นสำหรับบวรรัตนกิจการหรือหน้าที่ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ ให้อำนาจให้ออกเทศบัญญัติได้</p>			
๖	๔๗	สภาอาจกำหนดความผิด	(๒) ในการออกเทศบัญญัติอนุญาตให้สภากำหนดความผิดและค่าปรับไหมโดยเงื่อนไขว่าค่าปรับจักไม่เกินกว่ายี่สิบห้าบาทและสำหรับความผิดต่อไปจักไม่เกินกว่าวันละสิบบาท ระวังที่ยังมีการละเมิดอยู่นั้น	๑	๓๓	เทศบัญญัติที่ออกตามวรรคก่อนนั้น ท่านว่าอาจกำหนดโทษไว้ในกรณีกระทำผิดต่อบทเทศบัญญัตินั้นได้ แต่ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดฐานลหุโทษ และให้ลงโทษปรับได้ไม่เกิน ๕๐ บาท ถ้าผู้กระทำผิดไม่ชำระเงินค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่คำตัดสินถึงที่สุดแล้ว ท่านว่าอาจยึดทรัพย์สินของผู้นั้นใช้แทนค่าปรับได้ ถ้าไม่มีทรัพย์สินยึด ผู้กระทำผิดต้องถูกบังคับให้ทำงานโยธาแทนตามกำหนดวันซึ่งคำนวณโดยอาศัยค่าแรงวันในท้องถิ่น อันเทศบาลจะได้กำหนดไว้โดยเทศบัญญัติเป็นคราว ๆ นั้น

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
						เป็นเกณฑ์ แต่การบังคับให้ทำงานโยธาขึ้น ท่านมีให้เกินกำหนด ๒ เดือน ²⁵⁷
๖	๔๗	ค่าปรับการละ เมิดบทเทศบัญญัติ ซึ่งไม่ได้ระบุ โทษไว้	(๓) ถ้าบุคคลใดมีความผิดฐานละเมิดเทศ บัญญัติได้ ซึ่งมีได้ระบุค่าปรับใหม่ไว้ ให้ ปรับบุคคลนั้นไม่เกินสี่สิบห้าบาท และถ้า ยังขึ้นละเมิดต่อไปให้ปรับวันหนึ่งไม่เกิน สิบบาทระวางที่มีการละเมิดอยู่นั้น (๔) อันอาชญาบัตรทุกฉบับซึ่งออกตาม เทศบัญญัติ จักต้องมีข้อไขและข้อจำกัด ตามสภาพเห็นควร และถ้ามีการละเมิดข้อ ไขหรือข้อจำกัดใด ให้สภามีอำนาจเรียก คืนได้เมื่อหนึ่งเมื่อใดโดยไม่ให้ค่าทดแทน และไม่แจ้งความล่วงหน้า และเจ้า พนักงานสุขาภิบาลอาจยึดอาชญาบัตรนั้น ไว้ได้ ระวางการวินิจฉัยของสภา ²⁵⁸			
๙		หมวด ๙ สาธารณสุข				
๙	๘๕	สภาอาจห้ามคน เป็นโรคผิวหนังมี ให้เข้าที่ประชุม ชน	๘๕. ให้สภามีอำนาจห้ามผู้ป่วยเป็นโรคซึ่ง อาจติดต่อได้โดยเข้าใกล้ชิด เช่น โรค ผิวหนังมีเชื้อ คุดทะราด และโรคอื่น ๆ ใน ประเภทนี้ มิให้เข้าโรงเรียนหรือที่ประชุม ชน หรือประกอบอาชีพเฉพาะอย่างหนึ่ง อย่างใดได้			
๙	๘๖	ห้ามมิให้เด็กซึ่ง เป็นหรือน่าจัก เป็นโรคติดต่อเข้า โรงเรียน และ ผู้ฝ่าฝืนมีความ ผิด	๘๖-(๑) ห้ามมิให้เด็กซึ่งป่วยเป็นโรคติดต่อ อันสภาได้กำหนดให้แจ้งความตามบท บังคับในมาตรา ๘๕ หรือซึ่งอาศัยอยู่ใน เคหะใดที่มีหรือได้มีผู้เป็นโรคระบาดนั้น เข้าโรงเรียนจนกว่าจะมีใบรับรองของ			

²⁵⁷ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖”. อ้างแล้ว. หน้า 93-94.

²⁵⁸ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อ้างแล้ว. หน้า 28-32.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งแสดงว่าเด็กนั้นอาจเข้าโรงเรียนได้ (๒) ถ้าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองยอมให้เด็กนั้นเข้าโรงเรียน ทั้งรู้หรือโดยความละเลย และมีได้ยื่นใบรับรองของแพทย์ดังกล่าวแล้วแก่ผู้ปกครองโรงเรียน ให้ปรับไม่เกินกว่ายี่สิบห้าบาท (๓) ถ้าผู้ปกครองโรงเรียนยอมให้เด็กนั้นเข้าโรงเรียน ทั้งรู้หรือโดยละเลย และได้รับใบรับรองของแพทย์ดังกล่าวแล้ว ให้ปรับไม่เกินกว่ายี่สิบห้าบาท ²⁵⁹			
๑๐		หมวด ๑๐ น้ำ อาหาร และยา				
๑๐	๘๘	สภาอาจควบคุมการหาน้ำใช้	๘๘. สภาอาจออกเทศบัญญัติเพื่อคุ้มครองการหาน้ำใช้ของมหาชนหรือเอกชน และอาจบอกกล่าวให้มหาชนทราบว่าจะบ่อน้ำหรือแหล่งน้ำใด ๆ อาจใช้อุปโภคและบริโภคได้บ้าง ซึ่งอาจห้ามมิให้ใช้ และอาจปิดหรือถมแหล่งน้ำใด ๆ ซึ่งเชื่อว่าเป็นหรือน้ำจืดเป็นอันตรายแก่อนามัย			
๑๐	๘๙	สภาอาจวางท่อประปาผ่านที่ดินของเอกชน	๘๙-(๑) สภาอาจให้ทำท่อและทางน้ำน้อยใหญ่ตามเห็นว่าเป็นเพื่อจำหน่ายมาใช้เทศบาลและราษฎรในเขตเทศบาลพอใช้สอย และถ้าจำเป็นก็อนุญาตให้ต่อท่อและทางน้ำนั้น ๆ ผ่าน ข้าม หรือลอดใต้ถนน หรือที่ใดที่ได้กรุยหรือจำนงได้เป็นถนน หรือห้อง หรือคูหา ได้ถนน และเมื่อได้มีหนังสือแจ้งความล่วงหน้าเป็นเวลาสมควรแล้ว อาจต่อท่อและรางน้ำนั้น ๆ ผ่านหรือลอดใต้ที่ดินใด ๆ ได้ แต่ต้องมีให้			

²⁵⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 50-51.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เกิดการเสียหายเป็นสมควร และต้องจ่ายค่าทดแทนเต็มจำนวนสำหรับการเสียหายนั้นด้วย			
๑๐	๘๙	และอาจจำหน่ายน้ำนอกเขต	(๒) สภาอาจจำหน่ายน้ำให้แก่บุคคลนอกเขตเทศบาล และเพื่อความประสงค์นี้อาจใช้อำนาจดังให้ไว้ในอนุมาตรา (๑) ทั้งภายในและภายนอกเขตเทศบาล โดยจ่ายค่าทดแทนเต็มจำนวนสำหรับการเสียหาย แต่ทว่าถ้าจำหน่ายน้ำให้ภายในหรือวางท่อประปาผ่านเขตเทศบาลชนบทใด จักต้องได้รับความยินยอมของกรรมการชนบทนั้นเสียก่อนโดยเบ็ดเสร็จหรือเฉพาะกรณี			
๑๐	๘๙	ค่าทดแทน	(๓) ถ้าเกิดข้อพิพาทขึ้นในเรื่องจำนวนหรือส่วนจำแนกของค่าทดแทนไซ้ให้ตกลงกันทั้งกำหนดไว้ต่อไป (๔) บรรดาการประปา เครื่องอุปกรณ์และสิ่งทั้งหลายซึ่งสภาได้ทำหรือติดไว้ตามมาตรานี้ ให้คงอยู่เป็นทรัพย์สินของสภา			
๑๐	๙๐	สภาอาจจัดให้มีที่อาบน้ำสาธารณะ	๙๐-(๑). สภาอาจจัดให้มีที่อาบน้ำและชักเสื้อผ้าสำหรับมหาชน และให้มีอำนาจออกเทศบัญญัติ เพื่อควบคุมการใช้สถานที่นั้น ๆ และกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ใช้ถ้าเห็นสมควร (๒) กั้นแหล่งน้ำหรือที่มีน้ำไหลไว้สำหรับอาบน้ำสัตว์ หรือเพื่อความประสงค์อื่น ๆ เพื่อเกื้อกูลความสุขและความสะอาดของประชาชน (๓) กั้นส่วนชายทะเลไว้โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองสำหรับเป็นที่อาบน้ำ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๑๐	๙๑	ผู้ทำความปฏิญาณแก่น้ำบริโภคน้ำหรือประปามีความผิด	๙๑.	บุคคลใดชำระกาย หรือส่วนกายของ คน ล้าง หรือให้ล้างสัตว์ ชักเสื้อผ้า หรือล้างสิ่งอื่นใด ๆ หรือปล่อยให้สิ่งปฏิญาณลงไป หรือทำโดยประการใด ๆ ให้เกิดความโสโครกในน้ำซึ่งพึงใช้บริโภค หรือซึ่งเป็นส่วนหรือไหลเข้าสู่ที่ซึ่งน้ำประปาของเทศบาล ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินยี่สิบห้าบาท และถ้ายังซนละเมิดต่อไป ให้ปรับไม่เกินวันละห้าบาท		
๑๐	๙๒	การเข้าในสถานที่เพื่อตรวจและซ่อมแปลงท่อประปา	๙๒.	เจ้าพนักงานและลูกจ้างซึ่งสภาได้มอบหมายหน้าที่ไว้โดยฉะเพาะ อาจเข้าและไปมาในเคหะ อาคาร หรือที่ดินซึ่งมีท่อหรือเครื่องอุปกรณ์การประปาผ่านเสียบ หรือลอดไปได้ เมื่อได้บอกแก่ผู้สำนักแล้ว เพื่อตรวจ ซ่อม แปลง รื้อ ต่อหรือจัดการใด ๆ แก่สิ่งเหล่านั้นตามความจำเป็นแห่งพฤติการณ์		
๑๐	๙๓	ค่าปรับผู้ทำให้เสียหายแก่ประปา ย้ายกระแสน้ำ หรือฉอน้ำ	๙๓ - (๑) บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะผู้ใด (ก) ทำหรือปล่อยให้เกิดเสียหายแก่ทางน้ำที่ซึ่งน้ำ ที่บรรจุน้ำ สูบ บ่อ ท่อ ประทุน ก๊อก วอลว์ ท่อน้ำเปลืองเปล่า เมเตอร์ หรือสิ่งอื่น ๆ ซึ่งใช้ในการประปาของ หรือในความอำนาจหรือควบคุมของสภาโดยเจตนาหรือโดยความละเลยของตนก็ดี (ข) เปิด ทดไป ย้ายไป หรือเอาไปซึ่งน้ำประปาของหรือในความอำนาจหรือควบคุมของสภา หรือน้ำหรือกระแสน้ำซึ่งเข้าสู่ประปานั้นโดยมิชอบก็ดี (ค) ใช้น้ำประปาเพื่อกิจการอื่นใด ๆ ซึ่งไม่ใช่สำหรับการบ้าน นอกจากได้ทำสัญญาไว้เป็นพิเศษก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท และถ้า			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ขึ้นละเมิดต่อไป ให้ปรับไม่เกินวันละห้าบาท</p> <p>(๒) น้ำประปาซึ่งจำหน่ายให้สำหรับ “การบ้าน” และมีไดตติเมเตอร์นั้น ห้ามมิให้ใช้สำหรับโค กระบือ หรือม้า หรือสำหรับล้ารถ ถ้าโคกระบือหรือม้าหรือรถนั้นสำหรับขายหรือให้เช่าหรือมิไว้สำหรับรับจ้างขนของ และห้ามมิให้ใช้สำหรับการค้า หัตถกรรม หรือกิจธุระใด ๆ หรือสำหรับรดน้ำพื้นดินหรือสวน หรือใช้เป็นน้ำพุหรือเพื่อการประดับอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้น</p>
๑๐	๙๔	จำกัดการใช้ไฮดรันต์	๙๔-	(๑)	ห้ามมิให้บุคคลใดเอาน้ำประปาไปใช้ในการอื่น นอกจากการบ้าน จากไฮดรันต์ ต่อก่อนน้ำพุ หรือประปา ซึ่งใช้สำหรับจำหน่ายน้ำให้แก่มหาชน เว้นแต่ได้ทำสัญญาไว้กับสภา
๑๐	๙๔	ค่าปรับ	(๒)		บุคคลใดล่วงละเมิดมาตรานี้ ให้ปรับบุคคลนั้นไม่เกินห้าสิบบาท
			(๓)		บุคคลใดบังอาจรังควานกับวอลว์หรือไฮดรันต์ ซึ่งไม่เป็นส่วนตัวเฉพาะส่วนตัวท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท
๑๐	๙๕	สภาอาจปิดท่อประปา เมื่อเกิดอัคคีภัย	๙๕.		ในกรณีที่เกิดอัคคีภัย หรือฤดูแล้ง หรือมีการซ่อมท่อใหญ่ อนุญาตให้สภาปิดห้ามหรือย้ายกระแสน้ำแต่ส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดในท่อหรือการประปาในความควบคุมหรืออำนาจของสภา แม้ถึงว่าได้ทำสัญญาการจำหน่ายน้ำไว้กับบุคคลใดเป็นประการใดก็ดี

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๐	๙๖	โทษสำหรับผู้เอาน้ำประปาไปใช้ผิดสัญญา			
			๙๖. บุคคลใดได้ทำสัญญาใช้ประปาเฉพาะสำหรับการบ้าน กลับไปใช้หรือใช้ให้หรืออนุญาตให้ใช้น้ำ ซึ่งผ่านท่อใน หรืออยู่ใกล้สถานที่ของตนในการอื่นซึ่งไม่ใช่การบ้าน ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินกว่าร้อยละ		
๑๐	๙๖	โทษผู้ดัดแปลงการประปา	(๒) บุคคลใดลักแปลง หรือให้ หรือยอมให้ลักแปลงการประปาตามที่สภาได้สัญญาได้ จนอาจเอาไปใช้มากกว่าที่ได้สัญญากันไว้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินสองร้อยห้าสิบบาท และการประปาใดซึ่งได้ดัดแปลงตั้งว่านี้ สภาอาจให้ทำตามรูปเดิมได้ โดยให้บุคคลนั้นเสียค่าใช้จ่าย		
๑๐	๙๖	ถ้ามีการใช้น้ำประปาเปลืองเปล่า เมื่อสภาแจ้งความแล้ว อาจลดจำหน่ายน้ำได้	(๓) เมื่อสภาจำหน่ายให้แก่สถานที่ใดตามสัญญาทำไว้กับบุคคลใด และน้ำผ่านท่อซึ่งจำหน่ายให้แก่บุคคลนั้นภายในหรือใกล้บริเวณนั้นได้ใช้ผิดหรือเปลืองเปล่า สภาอาจมีหนังสือแจ้งความแก่บุคคลนั้น เตือนให้ระงับการใช้ผิดหรือการเปลืองเปล่าภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ในแจ้งความนั้น (๔) ถ้าการใช้ผิดหรือเปลืองเปล่านั้น ยังคงมีต่อไปภายหลังกำหนดเวลาซึ่งระบุไว้ ก็อนุญาตให้สภาจำหน่ายน้ำให้โดยตัดต่อหรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งเห็นควร และอาจบังคับเอาค่าป่วยการงดจำหน่ายตั้งนั้นจากผู้ละเมิดได้ เหมือนหนึ่งค่าป่วยการนั้นเป็นภาษีซึ่งพึงเก็บตามบทพระราชบัญญัตินี้		
๑๐	๙๗	ห้ามมิให้ยึดเครื่องอุปกรณ์ประปา	๙๗. เมื่อได้ต่อท่อประปา ก๊อก หรือเครื่องอุปกรณ์อื่น ๆ ของเทศบาลไว้ในสถานที่ใดซึ่งสภามีได้ครอบครองบรรดาท่อ ก๊อก		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			หรือเครื่องอุปกรณ์นั้น ๆ ห้ามมิให้ยึดหรือเอาไปจัดการตามวิธีพิจารณาของศาลในทุกกรณี			
๑๐	๙๘	เงินค้ำค่าน้ำประปาให้บังคับเอาได้ตั้งเช่นภาษี	๙๘. อันจำนวนเงินทั้งสิ้นซึ่งบุคคลใดเป็นลูกหนี้ค่าน้ำประปา ซึ่งสภาจำหน่ายให้แก่สถานที่ใดที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้สำนัก หรือค่ากิจการ หรือวัตถุซึ่งได้จัดให้ในการประปานั้น ให้บังคับเอาจากบุคคลนั้นได้เหมือนหนึ่งจำนวนเงินนั้น ๆ เป็นภาษี ซึ่งพึงเก็บตามบทพระราชบัญญัตินี้ ²⁶⁰			
๑๐	ตลาดสาธารณะ					
๑๐	๙๙	สภาอาจสร้างตลาดสาธารณะ	๙๙- (๑). เพื่อจัดให้มีตลาดสาธารณะในเขตเทศบาล อนุญาตให้สภาสร้างและบำรุงตลาด ร้าน แทน โรง คอก และอาคารหรือเครื่องอุปกรณ์อื่น ๆ สำหรับให้บุคคลซึ่งเข้าไปซื้อขายในตลาดนั้น ใช้และสำหรับชั่ง และตวงสินค้าซึ่งขายในตลาดตามความเห็นจำเป็น หรืออาจเช่าอาคารใด ๆ เพื่อใช้เป็นตลาดได้ด้วย			
๑๐	๙๙	เก็บค่าเช่าและค่าธรรมเนียม	(๒) สภาอาจเก็บค่าเช่าและค่าธรรมเนียมตามความเห็นควร สำหรับการใช้อหรือสิทธิวางขายของในตลาดสาธารณะ และสำหรับการใช้ร้าน แทน โรง คอก และที่ขายในตลาดนั้น			
๑๐	๙๙	ซึ่งอาจบังคับเอาได้เหมือนหนึ่งเป็นภาษี	(๓) ค่าเช่าและค่าธรรมเนียมทั้งสิ้นสำหรับตลาดนั้น ให้สภามีอำนาจบังคับเอาได้เหมือนหนึ่งจำนวนเงินนั้น ๆ เป็นภาษีตามบทพระราชบัญญัตินี้			

²⁶⁰ เพิ่งอ้าง. หน้า 51-55.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๐	๑๐๐	เทศบัญญัติสำหรับตลาดสาธารณะ	<p>๑๐๐. อันอำนาจให้ไว้ข้างต้นแก่สภาในการออกเทศบัญญัติ เพื่อการจัดตั้งและวางระเบียบตลาดนั้น ให้รวมตลอดถึงเทศบัญญัติ เพื่อความประสงค์ต่อไปนี้ด้วย กล่าวคือ</p> <p>(ก) เพื่อวางระเบียบการควบคุมและการใช้ตลาดสาธารณะและอาคาร ร้าน โรงแท่น คอก และที่ขายในตลาด และเพื่อป้องกันเหตุรำคาญ หรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ ในตลาดหรือตามทางเข้าสู่ตลาด</p> <p>(ข) เพื่อจัดให้มีเครื่องชั่งและตวงตามมาตราอันชอบ และป้องกันการใช้เครื่องชั่งและตวงอันมิชอบหรือบกพร่อง</p> <p>(ค) เพื่อป้องกันการขายหรือวางขายอาหารประเภทเนื้อ ปลา ผัก ผลไม้ หรืออาหารอย่างอื่น ๆ ซึ่งไม่ชอบด้วยสุขลักษณะ</p> <p>(ข) เพื่อตั้งและประกาศราคานิยาม และเพื่อกำหนดวิธีขายสินค้าจะเป็นโดยชั่งหรือตวง ขายรวมหรือขายปลีกก็ดี</p> <p>(ง) เพื่อรักษาตลาดนั้นให้สะอาด และให้มีสภาพตามสมควร และเพื่อให้ขนสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยออกจากตลาด</p> <p>(จ) เพื่อออกอาชญาบัตรและเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับบุคคลผู้ขายอาหารในตลาดนั้น หรือควบคุมบุคคลเช่นนี้โดยประการอื่นใด</p>			
๑๐	๑๐๑	อำนาจไล่ผู้ละเมิดเทศบัญญัติและเลิกสัญญาเช่า	<p>๑๐๑. สภาอาจไล่ หรือให้ไล่บุคคลใด ซึ่งศาลได้พิพากษาว่ามีความผิดฐานละเมิดเทศบัญญัติใด ๆ อันเกี่ยวข้องด้วยตลาดสาธารณะออกจากตลาดนั้น ทั้งอาจกันมิให้บุคคลนั้นหรือลูกจ้างของบุคคลนั้น คำ</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			หรือทำกิจธุระใด ๆ ในตลาด หรือใช้แทนร้าน หรือที่อื่น ๆ ในตลาด และอาจให้เลิกสัญญาเช่า แทน ร้าน หรือที่อื่นใด ๆ ที่บุคคลนั้นมีอยู่ในตลาดนั้นได้			
๑๐	๑๐๒	อำนาจขาย หรือให้เช่าตลาดสาธารณะ	๑๐๒. โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจขายหรือให้เช่าตลาดสาธารณะใด ๆ หรือส่วนของตลาดนั้น ๆ ได้ โดยเรียกมูลค่าตามเห็นควร และอาจปิดตลาดหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของตลาดนั้น ๆ ได้			
๑๐	๑๐๓	โทษผู้ขายของในตลาดโดยมิได้รับอนุญาต	๑๐๓. บุคคลใดขายหรือวางขายสิ่งของใด ๆ ในตลาดสาธารณะโดยมิได้รับอนุญาตของสภาหรือผู้เช่าตลาด ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท			
๑๐	๑๐๔	อาชญาบัตรให้ทั้งแผงลอย	๑๐๔- (๑) สภาอาจออกเทศบัญญัติระบุถนนสาธารณะหรือสถานที่สาธารณะ หรือส่วนของถนนหรือสถานที่สาธารณะ กับทั้งสถานที่อื่น ๆ ซึ่งอนุญาตให้ตั้งแทน โต๊ะหรือแผงลอย สำหรับขายอาหาร เครื่องดื่ม หรือสินค้าต่าง ๆ และอาจออกอาชญาบัตรให้บุคคลทั้งเป็นโต๊ะ หรือแผงลอยนั้น ๆ ได้ โดยเก็บค่าธรรมเนียมซึ่งสภา อาจระบุไว้ในเทศบัญญัติ (๒) สภาอาจออกเทศบัญญัติวางบทบังคับวิธีการในเรื่อง แทน โต๊ะ และแผงลอย ซึ่งได้ออกใบอนุญาตให้ตั้งได้นั้น			
๑๐	๑๐๕	อาชญาบัตร ให้เช่า	๑๐๕-(๑) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจแจ้งความล่วงหน้าหนึ่งเดือน บอกวันกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในเขตเทศบาล แสดงความจำนงให้บรรดาผู้เช่าขาย ต้องมีอาชญาบัตรตั้งแต่วันกำหนด			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>นั้นเป็นต้นไป และให้เสียค่าธรรมเนียม ซึ่งสภาอาจระบุไว้ในเทศบัญญัติ</p> <p>(๒) สภาอาจออกเทศบัญญัติ</p> <p>(ก) ระบุนนสาธารณ และสถานที่สาธารณ หรือส่วนของถนนหรือสถานที่นั้น ๆ ซึ่งห้ามมิให้บุคคลผู้ใดเร่ขาย และ</p> <p>(ข) กำหนดเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตดังกล่าวแล้ว และ</p> <p>(ค) จำแนกประเภทผู้เร่ขายตามลักษณะของสินค้าซึ่งขายหรือตามลักษณะอื่นใดซึ่งสภาอาจกำหนดไว้ และอาจระบุนค่าธรรมเนียมซึ่งผู้เร่ขายในประเภทใดจกต้องจ่ายเป็นรายปีสำหรับอาชญาบัตรในประเภทนั้น</p> <p>(๓) เพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้ “ผู้เร่ขาย” หมายความว่าบุคคลผู้บรรทุก หาบ กระเดียด หรือนำอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งของอย่างใด ๆ เทียวเร่หรือวางขายในที่ต่าง ๆ ทั้งโดยทางบกและทาง น้ำ หรือแม้ถึงว่าไปขายหรือยื่นขายที่เคหะของผู้อื่น</p>
๑๐	๑๐๖	ห้ามมิให้ออกอาชญาบัตรให้แก่ผู้เป็นโรค	๑๐๖ - (๑)		<p>ห้ามมิให้ออกอาชญาบัตรให้แก่บุคคลใดตามมาตราจ ๑๐๔ และ ๑๐๕ ถ้าบุคคลนั้นป่วยเป็นโรคซึ่งเจ้าพนักงานสุขาภิบาลเห็นว่าอาจทำให้เกิดมลทินแก่อาหาร เครื่องดื่ม หรือสินค้าซึ่งพึง อนุญาตให้ขายได้นั้น</p> <p>(๒) สภาอาจยึดหรือเรียกคืนอาชญาบัตรใด ๆ ได้ ถ้าเจ้าพนักงานสุขาภิบาลเห็นว่าผู้ถืออาชญาบัตรป่วยเป็นโรคซึ่งอาจทำให้</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เกิดมลทินแก่อาหาร เครื่องดื่ม หรือสินค้า นั้น ²⁶¹			
๑๐	ตลาดและสถานที่ของบุคคลสำหรับประกอบ หรือสะสมอาหาร					
๑๐	๑๐๗	บุคคลผู้ใช้ตลาด หรือสถานที่ ประกอบ หรือ สะสมอาหาร ต้องมีอาชญา บัตร	๑๐๗-(๑) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่ บัญชาการปกครองสภาอาจแจ้งความ ล่วงหน้าสามเดือน โดยประกาศในราช กิจจานุเบกษาและในเขตเทศบาล บอก กำหนดวันล่วงหน้าซึ่งบรรดาผู้ใช้สถานที่ ใด ๆ ใน เขตเทศบาลเป็นตลาดสำหรับขาย อาหารประเภทเนื้อ ปลา ผัก หรือ ผลไม้ หรือเป็นที่ทำ ประกอบ ปิ้ง หรือ สะสม อาหาร หรือเครื่องดื่มต่าง ๆ สำหรับ มนุษย์บริโภค ดังระบุประเภทหรือชนิด ไว้ในเทศบัญญัติไว้ขายจะต้องมีอาชญา บัตรให้ใช้สถานที่นั้น ๆ และอาชญาบัตร ดังกล่าวนี้ให้หมดอายุในวันที่ ๓๑ มีนาคมทุก ปี			
๑๐	๑๐๗	ห้ามการตั้งหรือ ใช้ ตลาด หรือ สถานที่ นั้น ๆ โดยไม่มีอาชญา บัตร	(๒) ตั้งแต่วันที่กำหนดดังกล่าวแล้วนั้นเป็น ต้นไป ห้ามมิให้บุคคลใดตั้งหรือใช้ตลาด หรือสถานที่นั้น ๆ นอกจากได้รับอาชญา บัตรของสภา			
๑๐	๑๐๗	โทษสำหรับผู้ ละเมิด	(๓) บุคคลใดตั้ง หรือใช้ตลาดหรือสถานที่ นั้น ๆ โดยละเมิดบทบังคับแห่งมาตรานี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกิน ห้าสิบบาท และถ้ายังขึ้นละเมิดต่อไปให้ ปรับไม่เกินวันละสิบบาท (๔) บุคคลใดขายหรือแสดงขายสัตว์หรือ สิ่งของซึ่งจำนงสำหรับเป็นอาหารของ			

²⁶¹ เพิ่งอ้าง. หน้า 55-58.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			มนุษย์ในตลาดที่ไม่ได้รับอนุญาต ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินยี่สิบห้าบาท และถ้ายังขึ้นละเมิดต่อไปให้ปรับไม่เกินวันละห้าบาท			
๑๐	๑๐๗	เทศบัญญัติสำหรับสถานที่นั้น	<p>(๕) สถาปนาออกเทศบัญญัติ</p> <p>(ก) เพื่อระบุประเภท หรือชนิดของอาหาร หรือเครื่องดื่มต่าง ๆ สำหรับมนุษย์บริโภคตามความประสงค์แห่งมาตรานี้</p> <p>(ข) เพื่อระบุประเภทของสถานที่สำหรับทำ ประกอบ ปรง มี หรือสะสมอาหาร หรือเครื่องดื่มต่าง ๆ สำหรับมนุษย์บริโภคไว้ขาย ตามนัยแห่งอนุมาตรานี้</p> <p>(ค) เพื่อกำหนดเงื่อนไขและค่าธรรมเนียมสำหรับอนุญาตและเงื่อนไขในการยึดหรือเพิกถอนอนุญาต</p> <p>(ฉ) เพื่อกำหนดวิธี ซึ่งผู้ถืออนุญาตซึ่งปฏิบัติตามในเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ภาชนะ น้ำล้าง และวัตถุอื่น ๆ ซึ่งใช้ในสถานที่นั้น ๆ</p> <p>(ง) เพื่อวางระเบียบซึ่งผู้ถืออนุญาตซึ่งปฏิบัติตาม ในการรักษาสถานที่ บริเวณสถานที่ และเครื่องอุปกรณ์ทั้งหมด ให้ได้สุลักษณะ กับทั้งสำหรับกำจัดเศษอาหาร มูลค้ำมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ในสถานที่และบริเวณสถานที่นั้น ๆ</p>			
๑๐	๑๐๘	เจ้าพนักงานเทศบาลอาจเข้าตรวจสถานที่สำหรับขายหรือเก็บอาหารหรือเครื่องดื่ม	๑๐๘ - (๑) ณ เวลาใด ๆ อันสมควร นายกหรือบุคคลใด ซึ่งนายกได้ออกหมายตั้งขึ้นเพื่อความประสงค์นั้น อาจเข้าในตลาดหรือสถานที่สำหรับขาย ทำ ประกอบ ปรง มี หรือสะสมอาหาร และเครื่องดื่มต่าง ๆ ทั้งสิ้นสำหรับมนุษย์บริโภคไว้ขาย เพื่อ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ตรวจดูลักษณะของสถานที่ บริเวณสถานที่ และเครื่องอุปกรณ์ทั้งหมดในสถานที่ นั้น ๆ ที่อาจตรวจอาหาร เครื่องดื่ม และบุคคลซึ่งทำการเกี่ยว ด้วยอาหารและเครื่องดื่มนั้น ๆ ตลอดทั้ง ภาชนะเครื่องรองรับและเครื่องอุปกรณ์อื่นใด ๆ ทั้งสิ้น หรือการตรวจค้นยวดยาน หรือภาชนะใด ๆ ในเขตเทศบาล ซึ่งมีเหตุ พึงสงสัยว่ามีอาหารหรือเครื่องอื่นใด ๆ ทั้ง ภายในและภายนอกสถานที่นั้น ๆ			
๑๐	๑๐๘	ตัวอย่างสำหรับตรวจตามวิชาการ	(๒) ในการตรวจอาหารและเครื่องดื่มดังนี้ ถ้าเจ้าพนักงานของเทศบาล เห็นสมควรจะเอาอาหาร หรือเครื่องดื่ม หรือเครื่องประกอบอาหาร หรือเครื่องดื่ม นั้น ๆ มาโดยปริมาณพอควร เพื่อเป็น ตัวอย่างสำหรับตรวจตามวิชาการก็ได้			
๑๐	๑๐๘	อนุญาตให้ยึดอาหารหรือเครื่องดื่ม อันผิด สุขลักษณะ	(๓) ถ้าปรากฏแก่เจ้าพนักงานเทศบาลว่า อาหารหรือเครื่องดื่มนั้น ๆ ไม่สมควร บริโภค ก็อาจยึดไว้และนำส่งศาล และศาลอาจยังให้ทำลายหรือกำจัดเสียโดย ประการใด ๆ เพื่อกันมิให้แสดงรายหรือใช้ บริโภค และอาจให้ปรับเจ้าของหรือบุคคล ซึ่งเจ้าพนักงานพบเห็นมีอาหาร หรือ เครื่องดื่มนั้น ๆ ไม่เกินร้อยบาท			
๑๐	๑๐๘	อำนาจทำลายอาหารสด	(๔) ถ้าวัตถุที่ยึดไว้เป็นอาหารประเภท เนื้อ ปลา ผัก หรือ ผลไม้ เจ้าพนักงาน สุขาภิบาลอาจสั่งให้ทำลายเสียได้ และศาลอาจให้ปรับไหมตามมาตรานี้โดยมิ ต้องเห็นอาหารนั้น ๆ ถ้าได้พิสูจน์เป็นที่ พอ แก่ใจว่าสิ่งเหล่านี้ไม่สมควรบริโภคใน ขณะที่ยึดไว้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(๕) ศาลอาจรับใบรับรองซึ่งเจ้าพนักงานสุขาภิบาลได้ลงนาม ทำกับไว้เป็นหลักฐานเพียงพอ แสดงว่าอาหารประเภทเนื้อ ปลา ผัก หรือผลไม้ นั้น ๆ ไม่สมควรบริโภคขณะที่ยึดได้ (๖) ถ้าศาลตัดสินว่าวัตถุซึ่งยึดไว้ นั้นสมควรบริโภคได้ ก็ให้สั่งให้สภาคืนวัตถุ หรือส่วนของวัตถุซึ่งยังมีลักษณะตายนั้นให้แก่เจ้าของหรือบุคคลซึ่งเจ้าพนักงานพบเห็นมีวัตถุนั้นอยู่ และให้สภาใช้เงินให้แก่บุคคลนั้นเป็นจำนวนที่ศาลเห็นว่าพอคุ้มแก่ค่าเสียหายในการถูกยึดนั้น ²⁶²			
๑๐	โรงฆ่าสัตว์และเนื้อสัตว์					
๑๐	๑๐๙	อธิบายนคำว่า “สัตว์”	๑๐๙. ใบบทบังคับต่อไปแห่งหมวดนี้ คำว่า “สัตว์” หมายความว่าตลอดถึงสัตว์ซึ่งบาดเจ็บเอื้องทุกชนิด และสุกร แต่ไม่รวมความตลอดถึงสัตว์ป่า			
๑๐	๑๑๐	สภาอาจออกใบอนุญาต ให้ตั้งโรงฆ่าสัตว์	๑๑๐-(๑) สภาอาจออกใบอนุญาต โดยเรียกค่าธรรมเนียม และกำหนดเงื่อนไขให้ใช้สถานที่ใดเป็นโรงฆ่าสัตว์ได้ และเมื่อเห็นควรอาจงดหรือเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้ (๒) ห้ามมิให้บุคคลใดใช้สถานที่ใดเป็นโรงฆ่าสัตว์ในเขตเทศบาล นอกจากจะได้รับใบอนุญาตของเทศบาล และใบอนุญาตนั้น สภามีได้งดหรือเพิกถอนเสีย			
๑๐	๑๑๐	โทษสำหรับผู้ใช้โรงฆ่าสัตว์โดยไม่มีใบอนุญาต	(๓) บุคคลใดฆ่าสัตว์หรือยอมให้ฆ่าสัตว์ในสถานที่ใดโดยไม่มีใบอนุญาต หรือในระยะเวลาที่ ถูกงดใบอนุญาต หรือภายหลังถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าว			

²⁶² เพิ่งอ้าง. หน้า 58-60.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			แล้ว ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินสองร้อยห้าสิบบาท และถ้ายังขึ้นละเมิดต่อไปให้ปรับไม่เกินวันละยี่สิบบาท			
๑๐	๑๑๑	ให้ สภา เป็น เจ้าของโรงฆ่าสัตว์ของรัฐบาล	๑๑๑-(๑) ตั้งแต่วันที่ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติในของเทศบาลใด ให้โรงฆ่าสัตว์ของรัฐบาลและบริเวณ และเครื่องอุปกรณ์ทั้งหมดแห่งโรงฆ่าสัตว์นั้นรวมทั้งสิทธิของรัฐบาลในโรงฆ่าสัตว์ใด ๆ ตกเป็นของเทศบาล ทั้งให้สภามีอำนาจเก็บค่าอาชญาบัตรและค่าธรรมเนียมอื่นใดทั้งสิ้นที่เคยเก็บอยู่			
๑๐	๑๑๑	สภาอาจสร้างโรงฆ่าสัตว์เทศบาล	(๒) ถ้าสภาเห็นสมควร ก็อาจจัดให้มีสถานที่ใด ๆ ขึ้นสำหรับใช้เป็นโรงฆ่าสัตว์เทศบาลได้แล้วและให้ออกเทศบัญญัติเพื่อและเกี่ยวข้องการจัดสถานที่นั้น ๆ อีก ทั้งกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับฆ่าสัตว์ ในนั้น			
๑๐	๑๑๒	เมื่อสภามีโรงฆ่าสัตว์ พอแล้ว เสนาบดีอาจห้ามการฆ่าสัตว์ที่อื่น	๑๑๒-(๑) ถ้าเมื่อใดความปรากฏแก่เสนาบดีว่าสภาใดมีสถานที่สมควรใช้เป็นโรงฆ่าสัตว์ในเขตเทศบาลให้พอแก่ความประสงค์แล้ว และเมื่อเสนาบดีได้รับคำร้องขอของสภาที่อนุญาตให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แจ้งความบอกกล่าวว่าตั้งแต่วันที่กำหนดไว้ในประกาศนั้นเป็นต้นไป ห้ามการฆ่าสัตว์ซึ่งจำนงใช้เป็นอาหารสำหรับมนุษย์ ในเขตเทศบาล ณ สถานที่ใดนอกโรงฆ่าสัตว์ โรงหนึ่งโรงใดของเทศบาลดังกล่าวแล้ว และห้ามมิให้บุคคลใดนเข้ามาหรือมีไว้หรือขาย หรือแสดงขายในเขตเทศบาล ซึ่งเนื้อสัตว์ใดอันจักใช้เป็นอาหารสำหรับมนุษย์ เว้นแต่สัตว์นั้น			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ได้มาที่โรงฆ่าสัตว์ โรงหนึ่งโรงใดของเทศบาล ดังกล่าวแล้วหรือเทศบาลอื่น และเว้นแต่เนื้อสัตว์ต่างประเทศอันมีภาวะเป็นของเย็นจนแข็ง และมีผู้นำเข้ามาภายในบึงคับแห่งภูเสนาบตีออกตาม มาตรา ๑๑๕ (ฉ)			
๑๐	๑๑๒	โทษผู้ละเมิดประกาศเสนาบตี	(๒) บุคคลใดฆ่าสัตว์ หรือนำเข้ามา หรือมีไว้หรือขาย หรือแสดงขายในเขตเทศบาล ซึ่งเนื้อสัตว์โดยละเมิดเงื่อนไขแห่งประกาศนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้จำคุกไม่เกินกว่าสามเดือน หรือให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือให้จำและปรับทั้งสองสถาน และให้กำจัดเนื้อสัตว์ ซึ่งเกี่ยวแก่คดีล่วงละเมิดนั้นเสียตามแต่ศาลจะสั่ง			
๑๐	๑๑๒	ให้ถือว่าผู้สำนักได้เข้าสัตว์	(๓) ให้ถือว่าผู้สำนักในสถานที่ที่ได้มีการฆ่าสัตว์ใดโดยละเมิดประกาศนั้น ได้ฆ่าสัตว์นั้นจนกระทั่งจะได้พิสูจน์ว่าได้มีผู้อื่นฆ่าสัตว์นั้น โดยผู้สำนักมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วย			
๑๐	๑๑๒	อำนาจเข้าในสถานที่	(๔) ในเทศบาลที่ได้ให้ประกาศนั้นแล้ว นายกซื้อเจ้าพนักงาน ซึ่งนายกได้ออกหมายตั้งฉะเพาะการนั้น อาจเข้าในสถานที่ใด ๆ ได้ ไม่ว่าในเวลากลางคืนหรือกลางวัน ถ้ามีเหตุควรสงสัยว่ามีผู้กำลังฆ่าสัตว์ หรือฟังกัดฆ่าสัตว์ โดยละเมิดเงื่อนไขแห่งประกาศนั้น			
๑๐	๑๑๒	ซากสัตว์ ซึ่งมีได้ประทับเครื่องหมาย	(๕) ในเทศบาลที่ได้ใช้ประกาศนั้นแล้ว และที่ได้มีบึงคับแห่งเทศบาลบัญญัติให้ประทับเครื่องหมายบรรดาสัตว์ซึ่งได้ฆ่าในโรงฆ่าสัตว์ เทศบาลเพื่อแสดงว่าสัตว์นั้น ๆ ได้มาโดยชอบ ให้ถือว่าซากสัตว์หรือส่วนซากสัตว์ซึ่งไม่มีเครื่องหมายของโรงฆ่า			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			สัตว์เทศบาล เป็นซากซึ่งได้ฆ่าโดยละเมิดประกาศนั้น			
๑๐	๑๑๒	อธิบายนคำว่า “เนื้อสัตว์”	(๖) ตามมาตรานี้คำว่า “เนื้อสัตว์” หมายความว่าตลอดถึงเนื้อสัตว์ ซึ่งได้ฆ่าในต่างประเทศและซึ่งได้นำเข้าในเขตเทศบาล โดยมีภาวะเป็นของเย็นจนแข็ง และซึ่งไม่มีอาชญาบัตรตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่รวมตลอดถึงเนื้อสัตว์ ซึ่งบรรจุกะป๋องใส่เกลือ หรือใช้วิธีอื่นสำหรับรักษา			
๑๐	๑๑๓	ค่าธรรมเนียมฆ่าสัตว์	๑๑๓-(๑) ให้เก็บค่าธรรมเนียมสำหรับสัตว์ทุกตัวซึ่งได้ฆ่าในโรงฆ่าสัตว์เทศบาลหรือสำหรับใช้คอกหรืออาคารอื่นในบริเวณโรงฆ่าสัตว์นั้นตามอัตราซึ่งสภากำหนดไว้โดยอนุมัติเสนาบดี (๒) ให้บังคับเอาค่าธรรมเนียมนั้นได้จากบุคคลผู้เป็นลูกหนี้ เหมือนหนึ่งเป็นภาษีตามบทพระราชบัญญัตินี้ (๓) สภาอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมทั้งสิ้นซึ่งจึงเก็บในการฆ่าสัตว์ ก่อนนำซากหรือเนื้อสัตว์ออกจากโรง			
๑๐	๑๑๔	โทษสำหรับผู้ปลอมเครื่องหมาย	๑๑๔-(๑) บุคคลใด (ก) ประทับเครื่องหมายซาก ซึ่งมีได้ฆ่าที่โรงฆ่าสัตว์เทศบาลหรือเนื้อสัตว์จากต่างประเทศซึ่งมิได้รับอาชญาบัตร โดยเจตนาให้คนเชื่อว่าซากหรือเนื้อนั้นเป็นของสัตว์ซึ่งได้ฆ่าโดยชอบ หรือได้ว่าเข้าในเขตเทศบาลโดยชอบ (ข) ทำหรือมีไว้ซึ่งเครื่องหมายหรือเครื่องอุปกรณ์สำหรับใช้ หรือรู้เห็น หรือมีเหตุพึงเชื่อว่าเจตนาสำหรับใช้เพื่อปลอมเครื่องหมายของโรงฆ่าสัตว์เทศบาล หรือ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>เครื่องหมายสำหรับประดับเนื้อสัตว์จากต่างประเทศ หรือ</p> <p>(ค) ขาย หรือแสดงขาย หรือมีไว้ขาย ซึ่งซากหรือส่วนซากสัตว์ซึ่งมีได้ฆ่าที่โรงฆ่าสัตว์เทศบาล หรือเนื้อสัตว์ ซึ่งได้นำเข้าในเขตเทศบาลโดยไม่มีอาชญาบัตร และซึ่งมีเครื่องหมายเจตนาจะให้เห็นว่าเป็นเครื่องหมายของโรงฆ่าสัตว์เทศบาล หรือเป็นเครื่องหมายซึ่งพึงประทับกับเนื้อสัตว์ซึ่งมีอาชญาบัตร นอกจากพิสูจน์ได้ว่ามิได้รู้เห็นในการขาย แสดง ขาย หรือมีไว้ขาย ซึ่งซากหรือส่วนซากหรือเนื้อสัตว์จากต่างประเทศดั่งนั้น</p> <p>ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้จำคุกไม่เกินกว่าสามเดือน หรือให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือให้จำและปรับทั้งสองสถาน</p> <p>แต่ทว่า ห้ามมิให้ใช้บั้งคืบสำหรับเนื้อสัตว์จากต่างประเทศ ตามมาตรานี้จนกระทั่งได้ออกกฎตามมาตรา ๑๑๕ (ฉ)</p> <p>(๒) ให้กำจัดซากหรือเนื้อสัตว์ ซึ่งเกี่ยวแก่คดีล่วงละเมิดนั้นเสียตามแต่ศาลจะสั่ง²⁶³</p>			
		<p>หมวด ๑๑</p> <p>สุขาภิบาลและการป้องกันเหตุรำคาญ</p> <p>การค้าซึ่งพึงเป็นอันตรายและเป็นเหตุเดือดร้อน</p>			
๑๑	๑๖๖	ห้ามมิให้ ทำการค้าซึ่งพึงเป็นอันตรายและเป็นเหตุเดือดร้อนใน	๑๑๖-(๑) ภายหลังจากกำหนดเวลาซึ่งสภาจะได้ประกาศได้โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ห้ามมิให้ใช้สถานที่		

²⁶³ เพิ่งอ้าง. หน้า 60-63.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		เขตต์เทศบาล นอกจากมีอาช ญาบัตร	แห่งหนึ่งแห่งใดในเขตเทศบาล เพื่อ อาชีวะตะกกิจการดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (ก) ลอกหนังสือ หรือควักเครื่องในสัตว์ (ข) ต้มเครื่องในหรือเลือดสัตว์ (ค) เคี้ยวหรืออัดน้ำมัน (ฅ) ละลายไข หรือทำเทียนไขหรือสบู่ (ง) ทำอิฐ หม้อ หรือปูน (จ) รับจ้างย้อมผ้า หรือทำด่าง หรือฟอก หนึ่ง (ฉ) ล้างสาคุ หรือทำแป้งสาคุ หรือสิ่ง อื่น ๆ ในประเภทนี้ ซึ่งสภาอาจกำหนด โดยเทศบัญญัติ (ช) ทำกุง ปลา กะปิ หาบปลา หรือปุยปลา หรือสะสมปลา หรือตาก หรือเลือกปลา หรือสิ่งอื่นในประเภทนี้ ซึ่งสภาอาจ กำหนดโดยเทศบัญญัติ (ฌ) ทำหรือสะสมไม้ขีดไฟหรือดอกไม้เพลิง (ฎ) ทำหรือสะสมสานไม้ หรือเก็บหรือ สะสมผ้าขาว กะดุกสัตว์ หรือขนนกต่าง ๆ (ญ) เคี้ยวหรือฟอกน้ำตาล ฉาบน้ำตาล หรือเชื่อม หรือบรรจุกะปองผลไม้ (ฎ) ทำขนมจีน เส้นหมี่ หรือก้วยเตี่ยว หรือสิ่งอื่นในประเภทนี้ (ฏ) โรงสีเข้า สะสมเข้า หรือรำ (ฐ) โรงฆ่า คอกกระบือ โรงเลี้ยงวัว เจ้า สุกกร ที่จำหน่ายน้ำมัน หรือที่เลี้ยงสัตว์สี่ เท้าหรือสองเท้าชนิดอื่น ๆ (ฑ) กอง หรือสะสมถ่านหิน ไม้ซุง กะดาน หรือไม้ชนิดอื่นใด ๆ จาก กะแซง แฝก ปรีอ หญ้าแห้ง ฟาง น้ำมัน หรือวัตถุชนิด ใด ๆ ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงได้ อย่างน่าเกรง อันตราย			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖					
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา				
					เหตุที่ผู้รับอนุญาตได้ละเมิดใบอนุญาตหรือเงื่อนไขแห่งใบอนุญาตในประการหนึ่งประการใดไซ้ ท่านว่าสภาต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ถืออาชญาบัตรให้คุ้มกับการเสียหาย เนื่องด้วยถูกยึดหรือถูกเพิกถอนอาชญาบัตรนั้น			
๑๑	๑๖๖	เทศบัญญัติการค้า	(๕) สภาอาจออกเทศบัญญัติ (ก) เพื่อการตรวจสอบสถานที่ทุกแห่งในเขตเทศบาล ที่ใช้เพื่อกิจการดังกล่าวไว้ในมาตรานี้ (ข) เพื่อกำหนดวิธีปลูกสร้างและระเบียบสถานที่ (ค) เพื่อกำหนดวิธีอำนวยความสะดวกและดำเนินการนั้น ๆ ตามแต่สภาจะเห็นจำเป็นและสมควรสำหรับป้องกันหรือบรรเทาผลร้าย เสียหาย เตือดร้อน หรืออันตรายแห่งกิจการนั้น ๆ					
๑๑	๑๖๗	อำนาจห้ามการค้าซึ่งพึงเป็นเหตุอันตรายเฉพาะเขตต์	๑๑๗-(๑) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจห้ามมิให้ทำการค้าหรือกิจการซึ่งอาจเป็นอันตรายหรือเหตุเตือดร้อนในเขตต์ใด ๆ ในเทศบาล					
๑๑	๑๖๗	โดยประกาศ	(๒) ให้ประกาศการห้ามดังกล่าวนี้ในราชกิจจานุเบกษา และให้ปิดสำเนาประกาศไว้ ในเขตต์ที่ห้ามตามจำนวนซึ่งเทศบาลเห็นเพียงพอ แต่ทว่าห้ามมิให้ยกเหตุที่ไม่มีประกาศอยู่ในเขตนั้น หรือเหตุที่ไม่สามารถพิสูจน์ว่ามีอยู่ดั่งนั้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้					
๑๑	๑๖๗	เรื่องราวขอยกเลิกข้อห้าม	(๓) ในประกาศห้ามนั้น ให้มีข้อความว่าบุคคลอาจยื่นเรื่องราวขอให้ยกเลิกข้อห้ามนั้นต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองได้เมื่อ					

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			หนึ่งเมื่อใดภายในหนึ่งเดือนตั้งแต่วันประกาศ และว่าข้อห้ามนั้นจะใช้บังคับต่อเมื่อเวลาสามเดือน นับแต่วันประกาศนั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว			
๑๑	๑๖๗	อำนาจยกเลิก	(๔) เมื่อได้รับเรื่องราวนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจสั่งให้ยกเว้นข้อห้ามนั้นได้ แล้วและให้ข้อห้ามนั้นเป็นโมฆะเฉพาะสำหรับรายที่ยื่นเรื่องราวนั้น			
๑๑	๑๖๗	ไม่ต้องใช้ค่าทดแทน	(๕) สภาไม่ต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่เจ้าของหรือบุคคลผู้อื่น ซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินใดที่ตั้งอยู่ในเขตที่ห้ามนั้น			
๑๑	๑๖๘	การห้ามหรือควบคุมวิธี เพาะปลูก การใช้ปุ๋ย หรือชลประทาน อันเป็นโทษแก่อนามัย	๑๑๘- (๑) ถ้าเมื่อใดปรากฏแก่สภาว่าวิธีเพาะปลูกธัญญาธิดอย่างหนึ่งอย่างใด หรือการใช้สะสม หรือวิธีประกอบ หรือทำการกับปุ๋ยชนิดใด หรือว่าวิธีชลประทาน โดยฉะเพาะวิธีหนึ่งวิธีใดในเขตใดใดในเทศบาลเป็นเหตุรำคาญไซ้ร ก็อาจห้ามวิธีเพาะปลูก การใช้ สะสม หรือวิธีประกอบ หรือหาการกับปุ๋ย หรือวิธีชลประทานในเขตนั้น หรืออาจวางระเบียบควบคุมกิจการดังนี้โดยกำหนดเงื่อนไข ให้ทำการตามแต่จะป้องกันเหตุรำคาญนั้นได้			
๑๑	๑๖๘	แจ้งความห้ามหรือกำหนดเงื่อนไข	(๒) อันแจ้งความข้อห้ามหรือเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ปิดสำเนาประกาศไว้ในเขตนั้น เป็นจำนวนพอให้ผู้สำนักทราบความในข้อห้ามหรือเงื่อนไขนั้น ๆ ได้ แต่ทว่าห้ามมิให้ยกเหตุที่ไม่มีประกาศอยู่ในเขตนั้น หรือเหตุที่ไม่สามารถพิสูจน์ว่ามีอยู่ขึ้นเป็นข้อต่อสู้			
๑๑	๑๖๘	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๓) เจ้าของหรือผู้สำนักผู้ใดแห่งที่ดินซึ่งได้ละเมิดข้อห้ามหรือเงื่อนไขตามบทแห่ง			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			มาตรานี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท อีกทั้งให้ปรับไม่เกินวันละยี่สิบบาท ระวังที่ยังขึ้นละเมิดอยู่ ²⁶⁴			
๑๑	ส้วมและสิ่งปฏิกูล					
๑๑	๑๑๙	ส้วมสาธารณะ	๑๑๙. สถาปต้องจัดให้มีและบำรุงส้วมและที่ปัสสาวะไว้สำหรับมหาชนในชุมชนที่ต่าง ๆ อันสมควรและสะดวก โดยมีให้เป็นเหตุรำคาญขึ้นได้ ทั้งต้องให้รักษาส้วม และที่ปัสสาวะเหล่านี้ได้เป็นระเบียบตามสมควร และให้ล้างทุกวัน			
๑๑	๑๒๐	อำนาจบงการให้สร้างส้วม	๑๒๐- (๑) ถ้าสภาเห็นจำเป็นต้องมีหรือเพิ่มส้วมขึ้นสำหรับ เคหะ อาคาร หรือที่ดินแห่งใด ก็อาจมีหนังสือแจ้งความให้เจ้าของสถานที่แห่งนั้นสร้างส้วมขึ้นตามสภาเห็นควรภายในหนึ่งเดือนแต่วัน หนังสือแจ้งความนั้น (๒) ถ้าบุคคลใดไม่อนุวรรณตามหนังสือแจ้งความดังกล่าวแล้ว ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินยี่สิบบาท และถ้ายังขึ้นละเมิดต่อไปให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาท และเมื่อสภาร้องต่อศาล ศาลอาจออกหมายสั่งบังคับให้บุคคลนั้นสร้างส้วมขึ้นตามแต่ศาลจะเห็นควร			
๑๑	๑๒๑	ให้รักษาส้วมไว้ให้สะอาด	๑๒๑- (๑) บุคคลทั้งปวงต้องให้รักษาความสะอาด และให้เทและล้างส้วมและที่ปัสสาวะทั้งสิ้นในสถานที่ซึ่งตนครองอยู่ตามเวลาและวิธีซึ่งเทศบาลได้กำหนดไว้			
๑๑	๑๒๒	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๒) บุคคลใดละเลยไม่รักษาส้วม หรือที่ปัสสาวะในความครอบครองของตนไว้ให้สะอาด หรือไม่ให้เทหรือล้างส้วมหรือที่			

²⁶⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 164-168.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ปัสสาวะนั้นดังกล่าวไว้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้าบาทสำหรับความผิดครั้งแรก และให้ปรับสิบบาทสำหรับความผิดทุกครั้งต่อไป และท่านว่าส่วนนั้นเป็นเหตุรำคาญอันพึงระงับโดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้			
๑๑	๑๒๒	สภาอาจห้ามการสร้าง หรือใช้ส้วม หรือที่บรรจุอุจจาระบางชนิดเฉพาะเขตต์	๑๒๒- (๑) ให้สภามีอำนาจห้ามการสร้างและการใช้ส้วม หรือที่บรรจุอุจจาระบางชนิดขึ้นได้หรือชนิดอื่นใดในเขตต์ใด ๆ ในเทศบาลซึ่งเห็นว่าจะก่อให้เกิดเสื่อมเสียหรือเป็นอันตรายแก่อนามัย แต่ทว่าอย่างน้อยหนึ่งเดือนก่อนบังคับใช้ข้อห้ามดังกล่าวนี้ ให้สภายื่นแจ้งความ ณ เคหะที่อยู่ทุกเคหะในเขตต์นั้น โดยส่งหนังสือแจ้งความนั้นให้แก่บุคคลผู้หนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในเคหะนั้น หรือโดยติดหนังสือนั้นไว้กับ ส่วนหนึ่งส่วนใดของสถานที่ และให้ประกาศแจ้งความในเขตเทศบาลนั้นด้วย			
๑๑	๑๒๒	ให้ รักษาร่างระบาย ส้วม ฯลฯ ไว้ให้ดี โดยเจ้าของจ่ายค่าบำรุง	(๒) บรรดาต่ออุจจาระ ระบาย ส้วม หรือที่ปัสสาวะชนิดต่าง ๆ ที่บรรจุอุจจาระชนิดซึมได้ ชนิดเซปติกหรือชนิดอื่นที่เหนียว ที่อาบนํ้า หรือที่ชำระ หรือเครื่องอุปกรณ์ใด ๆ ของสิ่งเหล่านี้ ซึ่งสภาเห็นชอบแล้ว ให้ซ่อมแปลงหรือรักษาไว้ในลักษณะอันควร โดยเจ้าของสถานที่ที่มีสิ่งเหล่านี้เป็นผู้จ่ายค่าบำรุงรักษาทั้งสิ้น			
๑๑	๑๒๒	ถ้าเจ้าของไม่บำรุง ศาลอาจสั่งให้ทำ	(๓) ถ้าเจ้าของสถานที่นั้นได้รับหนังสือแจ้งความจากสภาให้ซ่อมแปลงหรือรักษาสิ่งใดในบรรดาเหล่านี้ แล้วละเลยไม่อนุวรรตน์ตามข้อบงการภายในเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือแจ้งความนั้น เมื่อสภาร้องต่อศาล ศาลอาจออกหมายสั่งให้ซ่อม			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					แปลงหรือทำสิ่งนั้นได้ตามเทศบาลได้บังการ
๑๑	๑๒๒	โทษสำหรับผู้ทำหรือแปลงวางระบายน้ำส้วม ฯลฯ โดยละเมิดบทบัญญัติ			(๔) บุคคลใด (ก) สร้างสิ่งใดในบรรดาเหล่านี้ขึ้นโดยละเมิดบทพระราชบัญญัตินี้ หรือบทบัญญัติเนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชกำหนดกฎหมายซึ่งให้อยู่ในขณะสร้างนั้นก็ดี (ข) สร้างสิ่งใดในบรรดาเหล่านี้ขึ้นใหม่โดยมิได้รับความยินยอมของเทศบาลก็ดี (ค) สร้าง กลับสร้าง หรือกลับเปิดใช้สิ่งใดในบรรดาเหล่านี้ ซึ่งเทศบาลได้สั่งให้ซื้อหรือห้ามมิให้สร้าง หรือให้ปิดเสียก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท
๑๑	๑๒๓	การตรวจส้วมวางระบาย ฯลฯ			๑๒๓ - (๑) นายกหรือเจ้าพนักงานซึ่งนายกได้ตั้งขึ้นเพื่อความประสงค์นั้น อาจตรวจท่ออุจจาระ รางระบาย ส้วมและที่ปัสสาวะชนิดต่าง ๆ ที่บรรจุอุจจาระ ชนิดซึมได้ ชนิดเซ็ปติกหรือชนิดอื่น ที่ เหน้า ที่อาบน้ำ หรือที่ชำระ หรือเครื่องอุปกรณ์ใด ๆ ของสิ่งเหล่านี้ในเขตต์เทศบาล และเพื่อการตรวจนั้นอาจเข้าไปที่ดินและอาคารใด ๆ ระวังอาทิยขึ้นกับอาทิยตัก พร้อมด้วยผู้ช่วยและคนงานตามจำเป็น และอาจให้นั้นเห็นควร โดยมีให้เกิดการเสียหายมากกว่าจำเป็น
๑๑	๑๒๓	ถ้าบกพร่องให้เจ้าของเสียค่าตรวจ			(๒) ถ้าเมื่อได้ตรวจดั่งนั้นแล้ว ปรากฏว่าสิ่งใดในบรรดาที่กล่าวแล้วไม่มีสภาพและลักษณะดี หรือว่าได้สร้างขึ้นโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือบทบัญญัติใดเนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราช

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			กำหนดกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในขณะสร้างนั้น ไซ้ร้ ก็ให้เจ้าของสิ่งนั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ในการตรวจนั้น และให้บังคับเอา ค่าใช้จ่ายนั้นได้ตั้งตราได้ต่อไป			
๑๑	๑๒๓	ถ้าไม่บ่งพร่องให้ สภาเสียค่าตรวจ	(๓) แต่ถ้าสิ่งใด ๆ ในบรรดากล่าวแล้วมี สภาพและลักษณะดี และมีได้สร้างขึ้นโดย ฝ่าฝืนบทบังคับ ก็ให้กลับพื้นดินเสียให้ดี โดยมีชักช้า และในกรณีเช่นนี้ให้สภาเป็น ฝ่ายที่เสียค่าใช้จ่ายในการขุด กลบ และ ทำสิ่งใด ๆ ดังกล่าวแล้วให้ดี (๔) ห้ามมิให้เข้าในเคหะในขณะมีผู้สำนัก อยู่ตามมาตรานี้ เว้นแต่โดยความยินยอม ของผู้สำนัก นอกจากจะได้อำนาจความให้ผู้ สำนักนั้นทราบล่วงหน้าเป็นเวลาหก ชั่วโมง ²⁶⁵			
๑๑	การทำให้ลำน้ำมีราศี					
๑๑	๑๒๔	การต่อเหตุ รำ คาญในลำน้ำ	๑๒๔-(๑) บุคคลใดก่อเหตุรำคาญหรือทิ้ง สิ่งปฏิกูลลงในลำน้ำ ร่องน้ำ ทางน้ำ หรือ คลองใด หรือไว้บนฝั่งลำน้ำ ทางน้ำ หรือ คลองใดภายในเขตเทศบาล ท่านว่า บุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินสิบบาท			
๑๑	๑๒๕	การทำให้ลำน้ำมี ราศีด้วยมูลค้ำ มูลฝอย ฯลฯ เป็น การก่อเหตุ รำ คาญ	(๒) บุคคลใด (ก) ทิ้ง หรือเป็นต้นเหตุหรือยอมโดยรู้เห็น ให้ถึง ให้ตก ให้ไหล หรือให้ถูกชะลงในลำ น้ำใด ซึ่งมูลค้ำ มูลฝอย มูลเท่า หรือสิ่งซึ่ง ตกค้างชะชนิดอื่น หรือสิ่งเน่าเหม็นใด ๆ โดยได้กระทำครั้งเดียว หรือได้กระทำ ร่วมกับการกระทำของตนหรือของผู้อื่นใด จนเป็นเหตุให้เกิดขวางกระแสน้ำหรือของ น้ำ หรือให้ลำน้ำนั้นมีราศี			

²⁶⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 68-70.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ข) เป็นต้นเหตุหรือยอมโดยรู้เห็นให้วัตถุแห่งต่ออุจจาระซึ่งมีสภาพเป็นก้อนหรือเป็นน้ำตก ไหล หรือถูกชะลงในลำน้ำใด (ค) ใช้ลำน้ำ ท้องร่อง ทางน้ำ สระ หรือแหล่งน้ำใดซึ่งเทศบาลได้ห้ามมิให้ใช้เพื่อทำการค้าในทางชักเสื่อผ้า ในเขตเทศบาล ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานก่อเหตุรำคาญ อันอาจระงับได้ โดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้ ²⁶⁶			
๑๑	การเก็บและขนสิ่งปฏิกูล					
๑๑	๑๒๕	การบังคับใช้ระเบียบสำหรับเก็บและขนมูลฝอย ฯลฯ	๑๒๕- (๑) เมื่อเห็นควรสภาอาจบังคับใช้ระเบียบหนึ่งระเบียบใดสำหรับเก็บและขนมูลฝอย ละออง ซึ่งเปรอะเปื้อน มูลเท่า เศษอาหาร ซากสัตว์ และสิ่งปฏิกูลอย่างอื่นจากบรรดาเคหะ ที่ดิน อาคาร และสถานที่อื่น ๆ ทั้งสิ้นในเขตใด ๆ ที่สภาได้กำหนดเขตไว้เป็นครั้งคราวเพื่อความประสงค์นั้น			
๑๑	๑๒๕	ข้อบังคับ	(๒) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจออกข้อบังคับเพื่อ (ก) จัดให้มีที่บรรจุขึ้นไว้ตามสมควรสำหรับรับมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลนั้น ๆ จากสถานที่ของบุคคล (ข) การขนมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอื่น ๆ จากสถานที่นั้น ๆ โดยลูกจ้างของสภา (ค) กำหนดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเรียกสำหรับการขนตั้งว่านั้น ซึ่งผู้สำนักแห่งสถานที่นั้น ๆ เป็นผู้ชำระ และให้บังคับเอาได้เหมือนหนึ่งบังคับเอาภาษีตามพระราชบัญญัตินี้			

²⁶⁶ เพิ่งอ้าง. หน้า 71.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ข) ความประสงค์อื่นใดซึ่งสภาเห็นจำเป็น ในอันที่จะสำเร็จการตามมาตรานี้ให้ตี ยิ่งขึ้นไป			
๑๑	๑๒๕	ความผิด	(๓) ภายในเขตต์ที่บังคับใช้ระเบียบ ดังกล่าวแล้ว ถ้าบุคคลใด (ก) กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลโดยอาการ อื่นใด อันไม่สอดคล้องด้วยข้อบังคับซึ่งใช้ บังคับอยู่สำหรับดำเนินการตามระเบียบ นั้น (ข) ประพฤติฝ่าฝืนข้อบังคับนั้น ๆ ท่านว่า บุคคลนั้นมีความผิดฐานละเมิดพระราช บัญญัตินี้			
๑๑	๑๒๕	ข้อไข	(๔) อย่างน้อยหนึ่งเดือนก่อนบังคับใช้ ระเบียบตั้งว่านี้ต่อเขตต์ใดตามมาตรานี้ ให้ยื่นแจ้งความแก่ผู้สำนักแห่งเคหะหรือ อาคารทุกแห่งในเขตต์ที่จะบังคับใช้ ระเบียบนั้น			
๑๑	๑๒๖	การบังคับใช้ ระเบียบสำหรับ เก็บและขนอุจ จาระ	๑๒๖ -(๑) เมื่อเห็นควรสภาอาจบังคับใช้ ระเบียบหนึ่งระเบียบใด สำหรับเก็บและ ขนอุจจาระจากบรรดาเคหะ ที่ดิน อาคาร และสถานที่อื่น ๆ ทั้งสิ้นในเขตต์ใด ๆ ที่ สภาได้กำหนดไว้เป็นครั้งคราวเพื่อความ ประสงค์นั้น (๒) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการ ปกครอง ออกข้อบังคับ เพื่อ (ก) การสร้างหรือกลับสร้างส้วมขึ้นภายใน เขตต์นั้น (ข) ให้ผู้แทนและลูกจ้างของสภาเข้าเก็บ และขนอุจจาระจากเคหะและอาคาร ทั้งสิ้นภายในเขตต์นั้น (ค) การจำหน่ายถัง และเครื่องใช้สอยอื่น ๆ สำหรับรับและขน อุจจาระนั้น และเพื่อเรียกเอาค่าใช้จ่ายใน			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			การจำหน่าย เปลี่ยนและซ่อมถังและเครื่องใช้สอยนั้น ๆ (ข) ให้ผู้อยู่ในเคหะต่าง ๆ ในเขตต์นั้น ระวัง รักษา และใช้ถังนั้น ๆ ตามสมควร			
๑๑	๑๒๖	ค่าธรรมเนียม	(๓) แทนจังกอบสำหรับกำจัดอุจจาระ สภอาจเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับการขน ถ้าไม่เก็บจังกอบอยู่แล้ว (๔) ค่าธรรมเนียมสำหรับขนอุจจาระนั้น ให้สภาเป็นผู้กำหนด และให้ผู้สำนักแห่ง สถานที่ที่ตั้งถังอุจจาระเป็นผู้ชำระ และ อาจบังคับเอาได้เหมือนหนึ่งบังคับเอา ภาษีตามพระราชบัญญัตินี้			
๑๑	๑๒๖	ความผิด	(๕) ภายในเขตต์ใดที่บังคับใช้ระเบียบ ดังกล่าวแล้ว ถ้าบุคคลใด (ก) กำจัดอุจจาระโดยอาการอื่นใดที่ไม่ สอดคล้องด้วยข้อบังคับท โดยสภามีได้ ยินยอม หรือ (ข) ประพฤติฝ่าฝืนข้อบังคับนั้น ๆ ท่านว่า บุคคลนั้นมีความผิดฐานละเมิดพระราช บัญญัตินี้			
๑๑	๑๒๖	ข้อไข	(๖) อย่างน้อยหนึ่งเดือนก่อนบังคับใช้ ระเบียบตั้งว่านี้ต่อเขตต์ใดตามมาตรานี้ ให้ยื่นแจ้งความ ณ เคหะที่อยู่ทุกเคหะใน เขตต์นั้น โดยส่งหนังสือแจ้งความนั้น ให้แก่บุคคลผู้หนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในเคหะนั้น หรือ โดยติดหนังสือไว้กับส่วนหนึ่งส่วน ใดของสถานที่ และให้ลงประกาศแจ้ง ความในเขตต์เทศบาลนั้น ²⁶⁷			
๑๑	สถานที่ผิดสุลักษณะ					

²⁶⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 71-73.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๑๑	๑๒๗	การแก้ ปิด หรือ รื้อ เคหะอันผิด สุขลักษณะ	๑๒๗.	เมื่อเจ้าพนักงานสุขาภิบาลได้ทำหนังสือรับรองว่าตามความเห็นของตน อาคาร หรือส่วนของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องอยู่กับอาคารที่ใช้หรือมีผู้อาศัยอยู่เป็นที่สำนักไม่สมควรเป็นที่มนุษย์อาศัย และไม่สามารถทำให้เป็นที่สมควรตั้งนั้นได้ นอกจากจะย้าย แก้ หรือ รื้อฝาหรือสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งกีดขวางใด ๆ หรือนอกจากจะทำการเปลี่ยนแปลง หรือปลูกสร้างดังระบุไว้แล้ว สถาอาจมีหนังสือแจ้งความให้เจ้าของจัดตั้งต่อไปนี้ได้ทุกประการหรือ แต่ประการหนึ่งประการใด กล่าวคือ (ก) ให้ย้าย แก้ หรือรื้อฝาหรือสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งกีดขวางซึ่งถูกตำหนิตั้งหมดหรือส่วนหนึ่ง (ข) ให้ทำการเปลี่ยนแปลงหรือปลูกสร้างตามจำเป็น เพื่อให้สถานที่นั้นสมควรเป็นที่มนุษย์อาศัยและให้ป้องกันโรคภัยได้		
๑๑	๑๒๗	กำหนดเวลาในแจ้งความ	(๒) ในหนังสือแจ้งความนั้นให้กำหนดเวลาไว้ไม่น้อยกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง ให้ลงมือทำการ และให้กำหนดจำนวนวันให้ทำการให้เสร็จด้วย (๓) ถ้าการไม่เสร็จเมื่อครบกำหนดนั้น และถ้าสามารถต่อศาลไซรั ศาลอาจออกหมายสั่งให้เจ้าของอนุกรรมการดังระบุไว้ในหนังสือแจ้งความทั้งสิ้น หรือเฉพาะประการหนึ่งประการใดตามเห็นควร			
๑๑	๑๒๗	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๔) บุคคลใดย้ายฝาหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ซึ่งได้ย้ายตามอนุมาตรา (๑) กลับตั้งเดิม ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท และสถาอาจให้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					เจ้าหน้าที่เข้าไปรื้อฝาหรือสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งกีดขวางออกเสียได้
๑๑	๑๒๗	สภาอาจห้ามมิให้ผู้สำนักอยู่ในอาคาร			(๕) อนึ่งสภาอาจปิดหนังสือแจ้งความไว้กับที่เห็นได้ง่าย ณ อาคารนั้น ห้ามมิให้เจ้าของหรือบรรดาผู้สำนักอาศัยอยู่ในอาคารนั้นต่อไป และให้ย้ายสิ่งของเครื่องเรือนและสัมภาระทั้งสิ้นออกจากอาคารภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ตั้งแต่ได้มีหนังสือแจ้งความนั้นไว้ (๖) ครั้นแล้วให้เจ้าของและผู้สำนักทุกคนอนุวรรตน์ตามข้อบงการในหนังสือแจ้งความนั้น (๗) เจ้าของหรือผู้สำนักผู้ใดซึ่งละเมิดข้อบงการนั้น ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินกว่าวันละสิบบาทระวางเวลาที่ไม่อนุวรรตน์ตามข้อบงการในหนังสือแจ้งความนั้น
๑๑	๑๒๗	อำนาจย้ายสิ่งของ ฯลฯ			(๘) เมื่อล่วงเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง ตั้งแต่ได้ปิดแจ้งความดังกล่าวแล้ว สภาอาจย้ายสิ่งของเครื่องเรือนและสัมภาระทั้งสิ้นจากอาคารนั้นได้
๑๑	๑๒๘	เคหะที่มีคนอยู่แน่นเกินไป			๑๒๘ - (๑) บุคคลโดยยอมให้เคหะให้มีคนอยู่แน่นเกินไป จนเป็นเหตุเสื่อมเสีย หรือเป็นอันตรายแก่อนามัยของผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินยี่สิบห้าบาท และเมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว อาจออกหมายสั่งเรื่องเหตุรำคาญตามมาตรา ๑๓๔ ได้ แม้ถึงว่าจะมิได้แจ้งความตามบทแห่งมาตรา ๑๓๓ (๒) บุคคลใดไม่อนุวรรตน์ตามหมายสั่งนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดอาจถูกปรับตามมาตรา ๑๓๔ (๙) (๑๐) และ (๑๑)

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๒๘	เมื่อใดจึงถือว่า เคหะมี คนอยู่ แน่นเกินไป	(๓) เพื่อความประสงค์แห่งพระราช บัญญัตินี้ ให้ถือว่าเคหะใดมีคนอยู่แน่น เกินไปจนเป็นเหตุเสื่อมเสียหรือเป็น อันตรายแก่อนามัยของผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในนั้น ถ้าปรากฏว่ามีคนอยู่ในเคหะนั้นหรือห้อง ใดในนั้นเกินกว่าส่วนผู้ใหญ่คนหนึ่งต่อที่ ว่างภายในทุกเก้าเมตรลูกบาศก์ และใน การคำนวณเช่นว่านี้ ให้ถือว่าบุคคลผู้มี อายุกว่าสิบปีเป็นผู้ใหญ่ และเด็กอายุต่ำ กว่าสิบปีสองคนเท่ากับผู้ใหญ่คนหนึ่ง		
๑๑	๑๒๙	เคหะที่สะสมสิ่ง ของไว้มากเกินไป สมควร	๑๒๙. เมื่อเจ้าพนักงานสุขาภิบาลยื่น ข้อเสนอมว่าอาคารใดที่ใช้ส่วนหนึ่งเป็นที่ คนอาศัย มีสินค้าเครื่องเรือนหรือสัมภาระ สะสมไว้เกินสมควร หรือจัดสินค้าเครื่อง เรือนหรือสัมภาระซับซ้อนกันเกินไป จะ เป็นช่องหนูหรือสัตว์ให้โทษชนิดอื่น ๆ หรือว่ามีลักษณะก่อให้เกิดเสื่อมเสียหรือเป็น อันตรายแก่อนามัย นายอาจสั่งให้ย้าย สินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระนอกจาก เคหะนั้น หรือให้จัดส่วนใดของสิ่งของ เหล่านั้นเสียใหม่จนให้มีลักษณะปลอดภัย หรืออาจบงการให้จัดการอย่างหนึ่งอย่าง ใดก็ได้ตามจำเป็น โดยกำหนดเวลาให้ทำ ตามสมควร ²⁶⁸		
๑๑			โรงแรม		
๑๑	๑๓๐	โทษสำหรับผู้ละ เมิดกฎ หรือเทศ บัญญัติ	๑๓๐. บุคคลใด (ก) จัดการโรงแรมโดยไม่มีอาชญาบัตรก็ดี เป็นผู้จัดการโรงแรมมีอาชญาบัตรแต่ ละเมิดเงื่อนไขแห่งอาชญาบัตรก็ดี ใน เขตเทศบาลใดหรือในเขตใดแห่ง		

²⁶⁸ เพิ่งอ้าง. หน้า 73-75.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เทศบาลซึ่งกำหนดไว้ให้มีการจดทะเบียน โรงแรม หรือ (ข) ละเมิดเทศบัญญัติของสภาซึ่งอาศัย อำนาจแห่งกฎสำหรับโรงแรมตาม พระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมิ ความผิด ให้ลงโทษจำคุกไม่เกินกว่าหก เดือน หรือให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท			
๑๑	เหตุรำคาญต่าง ๆ					
๑๑	๑๓๑	ให้ระงับเหตุรำ คาญ	๑๓๑. ให้สภาจัดการกำจัด ห้าม และ ระงับเหตุรำคาญทั้งสิ้น ซึ่งมีลักษณะสา ธารณในเขตเทศบาล สถานที่สาธารณ หรือส่วนตัว ซึ่งอาจก่อให้เกิดเสื่อมเสียอนามัย หรือกระทบถึงความปลอดภัย หรือนานา สิทธิของปวงชนในท้องที่ทางหนึ่งทางใด และถ้าจำเป็นก็ให้จัดการฟ้องร้องบุคคลผู้ ก่อเหตุรำคาญเช่นนั้นต่อศาล เพื่อขอให้ ระงับ และเพื่อสินไหมทดแทน กับทั้งให้ จัดรักษาบรรดาถนนหนทาง ทางน้ำ ราง ระบาย คลอง และถิ่นที่ต่าง ๆ ในเขต เทศบาลให้สะอาดปราศจากสิ่งเปรอะ เปื้อน สิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย			
๑๑	๑๓๒	ประเภทเหตุรำ คาญซึ่งพึงจัดการ โดยรวบรัดตาม พระราชบัญญัตินี้	๑๓๒. เพื่อความประสงค์แห่งพระราช บัญญัตินี้ (ก) สถานที่หรือส่วนของสถานที่ที่มี ลักษณะปลูกสร้างหรือมีสภาพเลวทราม จนเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรือ อันตรายแก่อนามัย (ข) แหล่งน้ำ รางน้ำ ทางน้ำ ที่ซึ่งน้ำ ส้วม ใช้มาชำระ ส้วมถ่ายลงดิน ส้วมถ่ายลงถัง ที่ปัสสาวะ บ่ออุจจาระซึมได้ ท่ออุจจาระ รางระบาย ที่บรรจุมูลสัตว์หรือมูลเท่าซึ่ง ปฏิกูล หรือมีลักษณะเลวทรามหรืออยู่ใน			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ทำเลไม่เหมาะสม จนเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ค) สัตว์เลี้ยงไว้ในที่ใด หรือโดยวิธีใด หรือเป็นจำนวนเท่าใดอันไม่สมควร จนเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ข) การสะสมหรือการทิ้งสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย หรือเป็นหรือเน่ากลายเป็นที่เพาะพันธุ์ยุงหรือแมลงวัน</p> <p>(ง) โรงหัตถกรรม โรงงาน หรือที่ทำงาน ซึ่ง</p> <p>(ง ๑) ไม่รักษาไว้ให้สะอาดหรือปราศจากกลิ่นไออันส่งขึ้นจากท่ออุจจาระ รางระบาย ส้วมถ่ายลงถัง หรือลงดิน ที่ บัสสวะ หรือจากเหตุรำคาญอย่างอื่น</p> <p>(ง ๒) ไม่มีการระบายอากาศโดยวิธีใดเท่าที่พอจักทำได้ให้อากาศธาตุ ไอละออง หรือสิ่งให้โทษ ชนิดอื่น ๆ ซึ่งบังเกิดขึ้นเนื่องด้วยกิจการในนั้นปราศจากโทษ จนเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ง ๓) มีคนเยียดยัดกันในขณะที่ทำงานจนเสื่อมเสีย หรือเป็นอันตรายแก่อนามัยของคนที่ใช้ทำงานในนั้น</p> <p>(จ) กระท่อม หรือโรงใด ๆ สำหรับคนอาศัยหรือเป็นที่เลี้ยงสัตว์หรือสำหรับความประสงค์อื่นใด ซึ่งโดยประการที่มีลักษณะเบียดเสียดกัน หรือโดยประการที่ปราศจากการระบายน้ำ หรือขัดข้องแก่การกำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล หรือโดย</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ประการอื่นใด เป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ฉ) กะท่อมหรือโรงใดสำหรับคนอาศัย หรือ เป็นที่เลี้ยงสัตว์หรือสำหรับความประสงค์อื่นใด ซึ่งเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ช) แหล่งน้ำ คู หรือคลอง ซึ่งคนใช้หรือนำจักให้น้ำสำหรับบริโภคหรือสำหรับการบ้านหรือสำหรับทำเครื่องต้มให้คนบริโภค และซึ่งปะปนหรือนำจักปะปนด้วยสิ่งปฏิกูลจนเสื่อมเสียหรือเป็นอันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ซ) ที่ซึ่งน้ำ บ่อ แหล่งน้ำ ทางน้ำ ท้องร่องหรือที่ลุ่ม ที่เป็นเหตุเสื่อมเสียแก่อนามัยหรือรังเกียจแก่ผู้อยู่ใกล้เคียง หรือเป็นหรือนำจักเป็นที่เพาะพันธุ์ยุง</p> <p>(ฌ) เตาไฟ หรือที่ใส่ไฟ หรือปล่องซึ่งพ่นควัน หรือวัตถุเชื้อเพลิงยังไหม้ไม่หมด เป็นปริมาณมากจนเป็นเหตุรำคาญหรือเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่อนามัย</p> <p>(ญ) ที่ทำอิฐ หลุมดิน หลุมทราย หรือที่ขุดไว้อย่างหนึ่งอย่างใด ที่เป็นเหตุเสื่อมเสียแก่อนามัย หรือพึงรังเกียจแก่ผู้อยู่ใกล้เคียง หรือที่ใช้เพื่อกิจการใดอันน่าเสื่อมเสียแก่อนามัย</p> <p>ท่านว่าเป็นเหตุรำคาญพึงจัดการโดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้²⁶⁹</p>			

²⁶⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 76-78.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๑	แจ้งความเรื่องเหตุรำคาญ				
๑๑	๑๓๓	แจ้งความบงการให้ระงับเหตุรำคาญ			
		๑๓๓- (๑) เมื่อได้รับข้อบอกล่าว่ามีเหตุรำคาญอันพึงจัดการโดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าและสภาพพอแก่ใจว่ามีเหตุรำคาญอยู่จริง ก็ให้ส่งแจ้งความให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำ หรือละเลยหรือปล่อยให้เหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้นหรือเป็นอยู่ต่อไป ถ้าไม่พบตัวบุคคลนั้น ก็ให้ส่งแจ้งความให้แก่ผู้สำนักหรือเจ้าของสถานที่ที่เกิดเหตุรำคาญขึ้น บงการให้ระงับเหตุรำคาญนั้นเสียภายในเวลาซึ่งระบุไว้ในแจ้งความ ทั้งให้ทำการหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามจำเป็น เพื่อความประสงค์นั้น และถ้าสภาพเห็นชอบ ก็อาจระบุงการใด ๆ ให้ทำได้ด้วย			
๑๑	๑๓๓	อำนาจสั่งให้ทำการ			
		(๒) โดยแจ้งความนั้นหรือโดยแจ้งความฉบับใหม่ ซึ่งได้ส่งให้แก่ผู้สำนักหรือเจ้าของหรือบุคคลนั้น สภาอาจสั่งให้จัดการตามจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้นอีก และถ้าเห็นชอบก็อาจ ระบุงการใด ๆ ให้ทำเพื่อความประสงค์นั้นได้ ทั้งอาจส่งแจ้งความนั้นได้ แม้ถึงว่าเหตุรำคาญนั้นได้ระงับไปแล้ว ถ้าสภาพเห็นว่าเหตุรำคาญนั้นอาจเกิดขึ้นอีก ณ สถานที่แห่งนั้น			
๑๑	๑๓๓	ข้อไขต่าง ๆ			
		(๓) ถ้าเหตุรำคาญนั้นเกิดจากความบกพร่องหรือผิดลักษณะปลูกสร้าง หรือถ้าบริเวณนั้นไม่มีผู้สำนักอยู่ไซ้ ให้ส่งแจ้งความนั้นให้แก่เจ้าของ (๔) ถ้าไม่พบผู้ก่อเหตุรำคาญ และปรากฏชัดว่าเหตุรำคาญนั้นมิได้เกิดขึ้น หรือคงเป็นอยู่ต่อไปโดยการกระทำ การละเลย			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		หรือการยินยอมของผู้สำนักหรือเจ้าของ แห่งสถานที่นั้นไซ้ร้ สภาอาจระงับ เหตุ รำคาญนั้นได้เอง และการจัดการตาม จำเป็นเพื่อกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้น อีกได้ (๕) เจ้าพนักงานสุขาภิบาลทำหนังสือ รับรองเสนอต่อสภาว่า เคหะหรือส่วนของ เคหะใดในเขตเทศบาลมีคนอยู่แน่น เกินไป จนเสื่อมเสียหรือเป็นอันตรายแก่ อนามัยของผู้ที่อยู่ในเคหะนั้น ซึ่งเป็น ครอบครัวเดียวกันหรือไม่ก็ตาม ให้สภาดำ เนินการตามมาตรานี้เพื่อระงับเหตุรำคาญ นั้นและให้บุคคลผู้ละเมิดเป็นผู้เสีย ค่าใช้จ่ายในการนั้น (๖) ถ้าได้ยื่นแจ้งความให้แก่บุคคลใดตาม มาตรานี้ และหากว่า (ก) เหตุรำคาญนั้นได้เกิดขึ้นโดยเจตนา หรือโดยการฝ่าฝืนของบุคคลนั้น หรือ (ข) บุคคลนั้นฝ่าฝืนไม่อนุวรรตน์ ตามข้อ บงการภายในระยะเวลาซึ่งระบุไว้ ท่าน ว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อย บาทสำหรับการล่งละเมิดครั้งหนึ่ง แม้ถึง ว่าศาลจะได้ออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญตั้ง ตราไว้ในมาตราถัดไปแก่บุคคลนั้นหรือไม่ ก็ตาม			
๑๑	คำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ				
๑๑	๑๓๔	ถ้ามีการละเมิด ให้ศาลออกคำสั่ง เรื่องเหตุรำคาญ	๑๓๔- (๑) ถ้าหากว่า (ก) บุคคลผู้ซึ่งได้รับแจ้งความให้ระงับเหตุ รำคาญดังกล่าวแล้วฝ่าฝืนไม่อนุวรรตน์ ตามข้อบงการข้อหนึ่งข้อใดในแจ้งความ ภายในระยะเวลาซึ่งระบุไว้ หรือว่า		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ข) เหตุรำคาญนั้น แม้ถึงว่าได้ระงับแล้ว ตั้งแต่ได้สั่งแจ้งความให้ แต่สภามเห็นว่าน่าเกิดขึ้นอีกในสถานที่เดียวกันนั้นไซ้ เมื่อสภาร้องต่อศาล และศาลให้ฟังข้อร้องแล้วอาจออกคำสั่งรวบรัดไปยังบุคคลนั้น คำสั่งศาลดังกล่าวนี้ให้ เรียกว่า “คำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ” ในพระราชบัญญัตินี้			
๑๑	๑๓๔	ประเภทคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ	(๒) อันคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญนั้น อาจเป็นคำสั่งระงับ หรือ เป็นคำสั่งห้าม หรือเป็นคำสั่งปิด หรืออาจเป็นคำสั่งรวมคำสั่งทั้งนี้เข้าด้วยกันก็ได้			
๑๑	๑๓๔	คำสั่งระงับ	(๓) คำสั่งระงับอาจบงการให้บุคคลผู้หนึ่งอนุวรรตน์ตามข้อบงการต่าง ๆ ในแจ้งความของสภา หรือให้ระงับเหตุรำคาญโดยประการอื่นภายในเวลาระบุไว้ในคำสั่งนั้น			
๑๑	๑๓๔	คำสั่งห้าม	(๔) คำสั่งห้าม อาจห้ามมิให้เหตุรำคาญเหตุหนึ่งเกิดขึ้นอีกต่อไป			
๑๑	๑๓๔	เมื่อใดจึงให้ระบุงการซึ่งจักต้องทำ	(๕) อันคำสั่งระงับหรือคำสั่งห้ามนั้น ถ้าผู้ถูกลงบังคับต้องประสงค์ หรือถ้าศาลเห็นเป็นที่ฟังปรารถนา ก็ให้ระบุงการซึ่งบุคคลนั้นจักต้องทำเพื่อระงับหรือกันเหตุรำคาญมิให้เกิดขึ้นอีกได้			
๑๑	๑๓๔	คำสั่งปิด	(๖) คำสั่งปิด อาจห้ามมิให้ใช้เคหะที่อยู่เป็นที่สำหรับมนุษย์อาศัย			
๑๑	๑๓๔	ให้ออกเมื่อใด	(๗) ให้ออกคำสั่งปิดในกรณีที่ได้พิสูจน์จนพอแก่ใจศาลว่าเคหะที่อยู่แห่งหนึ่งไม่สมควรเป็นที่สำหรับมนุษย์อาศัยโดยที่เป็นเหตุรำคาญ และเมื่อได้พิสูจน์สมจริงดังนั้นแล้ว ให้ศาลออกคำสั่งปิด และอาจกำหนดค่าปรับใหม่ไม่เกินสองร้อยบาท			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๓๔	การถอนคำสั่งปิด			
๑๑	๑๓๔	โทษสำหรับผู้ที่ไม่ อนุวรรตน์ตาม คำสั่ง			

(๗) เมื่อพอแก่ใจศาล ว่าเคหะที่อยู่นั้นได้
ทำให้สมควรเป็นที่มนุษย์อาศัยได้แล้ว
ศาลอาจบอกกล่าวว่าพอแก่ใจดังนั้น และ
อาจถอนคำสั่งปิดนั้นเสียได้

(๙) บุคคลใดไม่อนุวรรตน์ตามบทบังคับ
แห่งคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ นอกจากพิสูจน์
ให้พอแก่ใจศาลว่า ตนได้ใช้ความอดสาหะ
ทุกประการตามควรเพื่ออนุวรรตน์ตาม
คำสั่งนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความ ผิด
ให้ปรับตามกะทงโทษเฉพาะเหตุหนึ่งไม่
เกินวันละสิบบาทระวางที่ไม่อนุวรรตน์
ตามคำสั่งนั้น

(๑๐) บุคคลใดรู้คำสั่งห้ามหรือคำสั่งปิด
แล้วเจตนาฝ่าฝืน ท่านว่าบุคคลนั้นมิ
มีความผิด ให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาท
ระวางการฝ่าฝืนนั้น

(๑๑) ในกรณีหนึ่งกรณีใดซึ่งกล่าวแล้วใน
อนุมาตรา (๙) และ (๑๐) สภาอาจเข้าไป
บริเวณที่เกี่ยวข้องด้วยคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ
และอาจระงับหรือกำจัดเหตุรำคาญนั้น
หรืออาจจัดการตามจำเป็นในทางสัมปา
ทนาการเนื่องด้วยคำสั่ง และให้ผู้ละเมิด
เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

(๑๒) ในกรณีที่เหตุรำคาญต่าง ๆ เกิดขึ้น
เพราะเจ้าของสถานที่เป็นผู้ก่อหรือเป็นผู้
ละเมิดค่าใช้จ่ายตั้งว่านั้นอีกทั้งค่าธรรมเนียม
เนียมและค่าใช้จ่ายซึ่งศาลสั่งให้เจ้าของ
นั้นเป็นผู้เสียเป็นค่าใช้จ่ายเพื่ออนุวรรตน์
การซึ่งเจ้าของจำต้องทำตามพระราช
บัญญัตินี้ในสถานที่นั้น

(๑๓) ศาลซึ่งออกคำสั่งตามมาตรานี้อาจ
บงการให้บุคคลผู้ถูกสั่งบังคับเป็นผู้เสีย

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายของสภาในการร้องขอคำสั่งนั้นจากศาล
๑๑	๑๓๔	การไต่ภายหลังคำสั่งปิด			(๑๔) ถ้าได้ออกคำสั่งปิดสำหรับเคหะที่อยู่เคหะใด ให้สภาส่งแจ้งความเรื่องคำสั่งนั้นให้แก่ผู้สำนักในเคหะนั้นทุกคน และภายในระยะเวลาตั้งระบุไว้ในคำสั่ง อันไม่น้อยกว่าเจ็ดวันตั้งแต่ได้ส่งคำสั่งนั้น ผู้สำนักนั้นต้องอนุวรรตน์ตามคำสั่ง และห้ามมิให้ตัวหรือครอบครัวของผู้สำนักอาศัยอยู่ในเคหะนั้นต่อไป และถ้าฝ่าฝืนท่านว่ามีความผิด ให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่ฝ่าฝืนคำสั่งนั้น และเมื่อสภาได้ร้องต่อศาล ก็ให้ศาลออกคำสั่งรวบรัดให้ไล่ผู้นั้นออกจากเคหะและเจ้าพนักงานตำรวจใด ๆ อาจไล่ผู้นั้นให้สำเร็จจงได้
๑๑	๑๓๔	ค่าใช้จ่ายในการย้ายที่อยู่			แต่ให้มีเงื่อนไขว่ามีค่าเช่า เจ้าของนั้นต้องลดหย่อนค่าเช่าตามสมควรให้แก่ผู้เช่าทุกคน ซึ่งยังคงมีสัญญาเช่ากันอยู่สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการย้ายที่อยู่ตามแต่ศาลจะเห็นสมควร และค่าลดหย่อนนั้นให้ร้องต่อศาล และบังคับเอาได้โดยรวบรัด (๑๕) หมายถึงตัว และคำสั่งตามมาตรา นี้ อาจใช้ตามแบบ ๒ และแบบ ๓ ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ โดยกรอกข้อความอนุโลมตามประสงค์ แห่งพฤติการณ์
๑๑	๑๓๕	คำสั่งให้หรือเคหะที่ไม่สมควรเป็นที่อาศัย			๑๓๕-(๑) ในกรณีที่ได้ออกคำสั่งปิดสำหรับเคหะคนอาศัยแห่งใด และคำสั่งนั้นศาลยังมีได้ออกคำสั่งถอน ถ้าและสภาเห็นว่า (ก) เคหะนั้นยังมีได้ทำให้สมเป็นที่มนุษย์อาศัย

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(ข) ยังมีได้จัดการตามจำเป็นโดยใช้ความ อดสาหะทุกประการตามควร เพื่อให้มี ลักษณะสมทั้งนั้น และ (ค) การคงอยู่ของอาคารอันเป็นเคหะที่อยู่ หรือเป็นส่วนของเคหะที่อยู่เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสียแก่นามัยของมหาชน หรือ ของผู้ที่อยู่ในเคหะใกล้เคียง ก็อาจร้องต่อ ศาล และเมื่อศาลได้ฟังคำร้องแล้ว อาจ ออกคำสั่งรวบรัดให้เจ้าของหรือเคหะที่อยู่ นั้นลงภายในเวลาซึ่งระบุไว้ในคำสั่ง (๒) คำสั่งนั้นอาจมีข้อระบุให้ทำลายวัตถุ ปลูกสร้าง หรือส่วนของวัตถุปลูกสร้าง แห่งอาคารนั้นเสียด้วยก็ได้
๑๑	๑๓๖	การอนูวรรตน์ ตามคำสั่งให้หรือ	๑๓๖-(๑) ในกรณีที่ได้ออกคำสั่งให้หรือ อาคารให้เจ้าของอาคารหรือและย้ายวัตถุ ปลูกสร้างไปเสียให้พ้นภายในเวลาซึ่ง กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น และถ้าคำสั่งระบุให้ ทำลายวัตถุปลูกสร้างสำหรับอาคารนั้น เพียงใด ก็ให้ทำลายเสียเพียงนั้น (๒) ถ้าเจ้าของไม่อนูวรรตน์ตามคำสั่งนั้น ให้สภาจัดการรื้ออาคารและย้ายเครื่อง ปลูกสร้างไปเสียให้พ้น และถ้าจำเป็นก็ให้ ทำลายวัตถุปลูกสร้างตามสมควร ทั้งอาจ บังคับเอาค่าใช้จ่ายจากเจ้าของได้ โดยทาง รวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้ ²⁷⁰		
๑๑	อาคารกีดขวาง				
๑๑	๑๓๗	ข้อเสนอของเจ้า พนักงานสุขาภิ บาลเรื่องอาคาร กีดขวาง	๑๓๗- (๑) ถ้าปรากฏแก่เจ้าพนักงาน สุขาภิบาลว่าอาคารใดในเขตเทศบาล แม้ถึงว่าโดยลำพังอาคารนั้นมีลักษณะ สมควรเป็นที่มนุษย์อาศัยได้ก็ดี แต่โดยที่		

²⁷⁰ เพิ่งอ้าง. หน้า 78-83.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖					
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา				
					ตั้งอยู่ในทำเลที่กะชั้นหรือติดกับอาคารอื่น จึงมีผลประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (ก) อุด หรือกีดการระบายอากาศ หรือ เป็นต้นเหตุหรือเป็นอุปกรณ์แก่เหตุให้ อาคารอื่น ๆ อยู่ในลักษณะอันสมควรเป็นที่ มนุษย์อาศัย หรือเป็นอันตราย หรือเสื่อม เสียแก่นามย หรือ (ข) ถือกันมิให้จัดการแก้เหตุรำคาญ อัน เสื่อมเสียแก่นามยหรือมิให้แก๊ ไทซ์อื่น ๆ ซึ่งมีผู้ร้องกล่าวขึ้นเกี่ยวกับอาคารอื่น ๆ ไซร์ ก็ให้เจ้าพนักงานสุขาภิบาลเสนอ ข้อความในเรื่องอาคารนั้นซึ่งให้เรียกตาม หมวดนี้ว่า “อาคารกีดขวาง” แก่สภาโดย กล่าวว่าควรซื้ออาคารกีดขวางนั้นลงเสีย ตามความเห็นของตน			
๑๑	๑๓๗	สภาอาจสั่งให้รอ	(๒) เมื่อสภาได้รับข้อเสนอดังกล่าวแล้วใน มาตรานี้ ก็ให้สั่งให้ทำรายงานเสนอแก่ตน เรื่องพฤติการณ์แห่งอาคาร อีกทั้งคำร้อง และค่าซื้อที่ดินรายนั้น (๓) ครั้นได้รับรายงานแล้ว ให้สภา พิจารณาข้อเสนอและรายงาน และถ้าต ลงจะดำเนินการต่อไป ก็ให้ยื่นสำเนา ข้อเสนอและรายงานนั้นให้แก่เจ้าของ อาคารกีดขวาง พร้อมด้วยแจ้งความบอก เวลาเลย สถานที่นัดพิจารณาเรื่องนั้น (๔) เจ้าของนั้นอาจมากล่าวข้อค้านของ ตนได้ตามนัด และเมื่อสภาได้ฟังข้อค้าน นั้นแล้วก็ให้ออกคำสั่งประการใดประการ หนึ่ง กล่าวคือผ่อนผันตามข้อค้านหรือบง การให้ซื้ออาคารกีดขวางนั้นลงเสีย					

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๓๗	การอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง	(๕) บุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินของเทศบาลตามมาตรา... อาจยื่นเรื่องราวอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองภายในสิบสี่วันตั้งแต่ได้รับคำสั่ง ถ้าตั้งนี้ห้ามมิให้ทำหรือดำเนินการต่อไปตามคำสั่ง จนกระทั่งเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองจะได้วินิจฉัยเรื่องราวนั้นโดยสิทธิ์ขาด (๖) ให้เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองฟังคำให้การของผู้ยื่นเรื่องราวหรือทนายความของผู้นั้น และให้ฟังคำให้การของสภาโดยบุคคล หรือทนายความซึ่งสภาได้มอบให้เป็นผู้ให้การ			
๑๑	๑๓๗	อำนาจซื้ออาคารและที่ดิน	(๗) ในกรณีที่ดินที่สภาได้ออกคำสั่งให้ซื้อหรืออาคารที่ดินตามมาตรา... และไม่มีกรณียื่นเรื่องราวอุทธรณ์คำสั่งที่ดี หรือมีการยื่นเรื่องราว แต่เรื่องราวนั้นถูกยกเลิกหรือผู้ยื่นถอนเรื่องราวของตนเสียก็ดี ให้สภามีอำนาจซื้ออาคารและที่ดินที่อาคารที่ดินนั้นตั้งอยู่ ตามพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยการบังคับซื้อที่ดิน แต่ค่าทดแทน ซึ่งจะจ่ายให้ นั้น ต้องกำหนดตามเงื่อนไขในมาตรา ๑๔๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้			
๑๑	๑๓๗	แจ้งความโดยเจ้าของผู้จำนองที่ดิน	(๘) ภายในเวลาหนึ่งเดือนตั้งแต่แจ้งความบังคับซื้อดังกล่าวแล้ว เจ้าของอาจแจ้งความจำนองที่ดินที่อาคารที่ดินที่ตั้งอยู่นั้น และรับรองจะซื้อหรือยอมให้สภาซื้ออาคารที่ดินในกรณีเช่นนี้ให้เจ้าของที่ดินที่ตั้งนั้นไว้ และให้ได้รับค่าทดแทนสำหรับการซื้ออาคารที่ดินจากสภา			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๓๗	ห้ามมิให้สร้างอาคารกีดขวางบนที่ตั้งนั้น			
		(๙) ในกรณีที่เจ้าของคงถือที่ตั้งหรือส่วนซึ่งที่ตั้งไว้ นั้น ห้ามมิให้สร้างเคหะ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันจะเป็นอาคารกีดขวางตามความหมายแห่งมาตรานี้ ขึ้นบนที่ตั้งหรือส่วนของที่ตั้งนั้น และห้ามมิให้สถาอนุมติแผนผังให้สร้างอาคารใดขึ้นบนที่ตั้งนั้น อันจะเป็นอาคารกีดขวางตามความหมายแห่งมาตรานี้			
๑๑	๑๓๗	ให้รักษาที่โล่งไว้			
		(๑๐) ในกรณีที่สภาได้เข้าเป็นเจ้าของหรือได้ซื้อที่ดินนั้น ให้รื้ออาคารกีดขวางหรือส่วนของอาคารนั้นลงเพียงที่กีดขวางตามความหมายแห่งมาตรานี้ และให้รักษาที่ตั้งอาคารนั้นทั้งหมดหรือส่วนที่ต้องประสงค์ไว้เป็นที่โล่ง เพื่อแก้เหตุรำคาญดังกล่าวแล้ว หรือเหตุให้โทษอื่น ๆ ซึ่งอาคารกีดขวางนั้นเป็นต้นเหตุ และอาจขาย แลก หรือให้เช่าส่วนของที่ตั้งนั้นอันมีต้องประสงค์ตามเจ้ ็อนใจซึ่ง สภาเห็นสมควร เพื่อบรรณการตามมาตรานี้			
		(๑๑) กล่าวโดยฉะเพาะ สภาอาจกำหนดเงื่อนไขลงในหนังสือมอบกรรมสิทธิ์หรือสัญญาเช่าส่วนหนึ่งส่วนใดของที่ตั้งนั้นได้ โดยให้ผู้สืบบกรรมสิทธิ์หรือผู้เช่าต้องสร้างอาคารในที่นั้นตามกำหนดไว้ ในหนังสือมอบกรรมสิทธิ์หรือสัญญาเช่า และให้บำรุงและซ่อมอาคารนั้น ทั้งห้ามการสร้างอาคารต่าง ๆ และการเพิ่มหรือเปลงลักษณะของอาคารนั้น โดยมีได้รับความยินยอมของสภา อีกทั้งให้กรรมสิทธิ์กลับคืนเป็นของสภา หรือให้สภากลับเข้าครองที่ตั้งนั้นได้ ในกรณีที่มีการละเมิด			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เงื่อนไขแห่งหนังสือมอบกรรมสิทธิ์หรือสัญญาเช่านั้น (๑๒) ณ ถิ่นที่ใดที่เห็นสมควร สภาอาจยกที่ดินที่ได้กรรมสิทธิ์ได้โดยอาศัยอำนาจแห่งมาตรานี้เป็นทางสาธารณหรือเป็นที่สาธารณอย่างอื่นก็ได้			
๑๑		คำสั่งให้เจ้าของเขาในเคหะได้	๑๓๘- (๑) เมื่อเจ้าของใดร้องต่อศาลว่ามี การละเมิดในการทำงานซึ่งต้องทำแก่เคหะที่อยู่ที่ได้มีคำสั่งปิด หรือในการรื้ออาคารหรือเคหะที่อยู่ หรือในการเรียกรื้อของคงถาวรที่ตั้งตามบทบังคับในหมวดนี้ไซ้ ศาลเห็นว่าการละเมิดนั้นจะเป็นเหตุให้เสียเปรียบแก่ส่วนได้เสียของผู้ร้อง และเห็นชอบที่จะออกคำสั่งที่อาจออกคำสั่งให้ผู้ร้องมีอำนาจเข้าในเคหะนั้นได้ทันที และให้ทำการนั้นหรือให้รื้ออาคาร ได้ภายในเวลาซึ่งกำหนดไว้ในคำสั่ง และถ้าศาลเห็นของอาจออกคำสั่งเช่นนี้ เพื่อประโยชน์เจ้าของอื่นใดได้ด้วย (๒) ในกรณีใดก็ดี ศาลอาจออกคำสั่งขยายเวลาซึ่งได้อนุญาตไว้ในคำสั่งสำหรับการรื้อหรือให้รื้ออาคาร (๓) ก่อนออกคำสั่งตามมาตรานี้ ให้แจ้งข้อร้องดังกล่าวแล้วให้สภาทราบ			
๑๑	๑๓๙	ห้ามมิให้ บทบบังคับเป็นเหตุเสียเปรียบแก่ทางแก้มืดของเจ้าของทรัพย์สิน	๑๓๙-(๑) ห้ามมิให้ บทบบังคับใด ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุเสียเปรียบหรือรังควานแก่นานาสีหรือทางแก้มืดของเจ้าของทรัพย์สิน สำหรับการมืดหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาในฝ่ายผู้สำนักหรือผู้เช่าอันเกี่ยวกับเคหะที่อยู่ซึ่งสภาได้ออกคำสั่งตามหมวดนี้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
					(๒) ถ้าเจ้าของผู้ใดจำเป็นต้องเข้าครองเคหะที่อยู่ เพื่ออนุรักษ์ตามคำสั่งตั้งนั้นไซ้ร่า่านว่าการเข้าครองเคหะไม่เป็นเหตุกระทบถึงสิทธิของผู้นั้นในอันที่จะถือเอาประโยชน์แห่งการผิด หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาอันได้เกิดขึ้นก่อนการเข้าครองนั้น	
๑๑	๑๔๐	โทษสำหรับผู้ซึ่งกีดกันที่ให้อุวรรตน์การตามหมวดนี้	๑๔๐ - (๑) ถ้าบุคคลใดซึ่งเป็นผู้สำนักแห่งเคหะที่อยู่ใด กีดกันมิให้เจ้าของสำเร็จการณ เคหะนั้นตามบทใดแห่งหมวดนี้ หรือถ้าบุคคลใดซึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้สำนักแห่งเคหะที่อยู่ใดกีดกันเจ้าพนักงานสุขาภิบาลเจ้าพนักงานหรือผู้แทน ลูกจ้างหรือคนงานของเจ้า รongหรือรองเจ้าพนักงานนั้น มิให้สำเร็จการณเคหะนั้นตามบทใดแห่งหมวดนี้ เมื่อเจ้าของหรือเจ้าพนักงานได้แจ้งความจำนงทั้งนั้นแก่ผู้นั้นแล้ว ถ้าและศาลได้ฟังข้อพิสูจนเห็นว่า เป็นความจริงก็อาจสั่งให้บุคคลนั้นยอมให้เจ้าของหรือเจ้าพนักงานนั้นทำการทั้งสินอันต้องทำ ณ เคหะนั้นได้ เพื่อสำเร็จการณในเรื่องเคหะนั้นตามบทแห่งหมวดนี้			(๒) บุคคลใดขัดคำสั่งนั้น ภายหลังเจ็ดวันตั้งแต่ได้รับคำสั่ง เมื่อศาลได้พิพากษาโดยรวบรัดว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินวันละร้อยบาทระวางที่ขัดคำสั่งนั้นอยู่ แต่ทว่าถ้าผู้สำนักเป็นฝ่ายที่ขัดคำสั่ง ห้ามมิให้ปรับเจ้าของเจ้าของเป็นผู้ได้ร้องขอคำสั่ง ตามอนุมาตรา (๑) ²⁷¹

²⁷¹ เพิ่งอ้าง. หน้า 83-86.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๑		เปิดเสร็จ				
๑๑	๑๔๑	ห้ามมิให้ขุดบ่อ ฯลฯ นอกจากอนุมัติของสภา	๑๔๑ - (๑) นอกจากจะได้รับหนังสืออนุญาตจากสภา ห้ามมิให้บุคคลใดเปิด ปิด หรือสร้างโดยประการอื่นใด หรือยอม หรือปล่อยให้เบ็ด ขุด หรือสร้างโดยประการอื่นใด ซึ่งบ่อสระหรือที่ขังน้ำที่นำจกใช้น้ำสำหรับบริโภคหรือสำหรับการบ้าน (๒) บุคคลใดละเมิดบทบังคับตามอนุมาตรา (๑) ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินร้อยบาท			
๑๑	๑๔๑	แจ้งความให้ปิดบ่อ ฯลฯ	(๓) สภาอาจแจ้งความให้เจ้าของหรือผู้สำนักแห่งสถานที่ใดปิด บ่อ สระ หรือที่ขังน้ำที่นำจกใช้น้ำ สำหรับบริโภค หรือสำหรับการบ้าน และอาจบงการในแจ้งความนั้นให้ทำการต่าง ๆ เพื่อความประสงค์นั้นภายในเวลาซึ่งระบุไว้ในแจ้งความ และเจ้าของหรือผู้สำนักต้องอนุวรรตน์ตามข้อไขในแจ้งความนั้น (๔) ถ้าเจ้าของไม่ทาชำการซึ่งบ่งไว้ในคำสั่งนั้น ที่ให้บังคับใช้ มาตรา ๑๔๓ และนอกจากนั้นศาลอาจออกคำสั่งบงการให้ปิดบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำนั้นชั่วคราว			
๑๑	๑๔๑	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๕) ถ้าเมื่อศาลได้ออกคำสั่งให้ปิดบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำชั่วคราวแล้ว และกลับมีผู้เปิด บ่อ สระ หรือที่ขังน้ำนั้นเมื่อหนึ่งเมื่อใดไซ้ ท่านว่าเจ้าของหรือผู้สำนักแห่งสถานที่ในขณะที่สภาตรวจพบ บ่อ สระ หรือที่ขังน้ำนั้นกลับเปิดได้มีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท แม้ถึงว่าบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำนั้นอาจจะได้มีผู้กลับเปิดไว้กว่าสิบสองเดือนก่อนสภานำเรื่องการ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					กลับไปเปิดขึ้นร้องต่อศาล และให้บังคับใช้ มาตรา ๑๔๒ อีกด้วย
๑๑	๑๔๒	คำสั่งบงการ	๑๔๒- (๑) เมื่อใดเจ้าของหรือผู้สำนักใดได้ ถูกบงการตามพระราชบัญญัตินี้ให้สร้าง หรือให้ย้ายอาคารหรือสิ่งใด หรือให้ทำ การอื่นใด ซึ่งจึงบังคับใช้บทแห่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยเหตุระคายอันตราย จัดการโดยรวบรัดตามพระราชบัญญัติ และเจ้าของหรือผู้สำนักนั้นเมื่อได้รับแจ้ง ความตามควรแล้ว ไม่สร้างหรือย้าย อาคาร หรือสิ่งนั้นหรือไม่ทำกรนั้น ภายในเวลากำหนดไว้ไซ้ สภาอาจร้องต่อ ศาล และเมื่อศาลได้ฟังคำร้องแล้ว อาจ ออกคำสั่งไปยังเจ้าของหรือผู้สำนักนั้นโดย รวบรัด ซึ่งเรียกตามพระราชบัญญัตินี้ว่า “คำสั่งบงการ” ให้เจ้าของหรือผู้สำนักนั้น ทำการซึ่งจักต้องทำ		
๑๑	๑๔๒	ข้อไขในคำสั่งบง การ	(๒) อันคำสั่งบงการนั้น ต้องให้บุคคลผู้รับ คำสั่งทำการ ซึ่งศาลมีอำนาจบงการให้ทำ ภายในเวลาซึ่งระบุไว้ในคำสั่ง ทั้งอาจบง การให้บุคคลนั้นใช้ค่าธรรมเนียมและ ค่าใช้จ่ายให้แก่สภาในการร้องขอ คำสั่งบง การนั้นด้วย		
๑๑	๑๔๒	โทษสำหรับผู้ขัด คำสั่งบงการ	(๓) บุคคลใดซึ่งมีนามปรากฏอยู่ในคำสั่ง บงการ ไม่อนุวรรตน์ตามข้อบงการใน คำสั่งนั้น นอกจากพิสูจน์ให้พอแก่ใจศาล ว่าตนได้ใช้ความอุตสาหะทุกประการตาม ควร เพื่ออนุวรรตน์ตามคำสั่งนั้นไซ้ ท่าน ว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินวัน ละสิบบาทระวางละเม็ด และสภาอาจเข้า ในสถานที่ของบุคคลนั้น และทำการอันจัก		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ต้องทำและให้ผู้ละเมิดเสียค่าใช้จ่ายในการนั้นด้วย</p> <p>(๔) อันแจ้งความ หมายเรียกตัว และคำสั่งตามมาตรา นี้ อาจทำตามแบบ ๔, ๕ และ ๖ ในบัญชี ข. โดยมีข้อความต่าง ๆ ตามความประสงค์แห่งพฤติการณ์</p>
๑๑	๑๔๓	บทสำหรับอุทธรณ์แย้งคำสั่ง	๑๔๓-	(๑)	<p>ถ้าบุคคลผู้หนึ่งยื่นอุทธรณ์ต่อศาลสูง แยกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญหรือคำสั่งบงการ ห้ามมิให้ปรับไหม หรือนอกจากกล่าวไว้ในมาตรา นี้ห้ามมิให้ดำเนินกรหรืออนุวรรตนาการตามคำสั่งนั้น จนกระทั่งคดีอุทธรณ์จะถึงที่สุดหรือได้ถอนอุทธรณ์นั้นเสีย</p>
๑๑	๑๔๓	ห้ามอุทธรณ์ในบางกรณี	(๒)	ห้ามมิให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลสูงแยกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ นอกจากคำสั่งนั้นเป็นหรือรวมคำสั่งห้ามหรือคำสั่งปิดหรือคำสั่งบ่งให้ทำการปลูกสร้างต่าง ๆ	
๑๑	๑๔๓	กำหนดโทษเมื่อออกหรือถอนอุทธรณ์	(๓)	<p>ในกรณีที่ได้ออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญหรือคำสั่งบงการแล้ว และบุคคลไม่อนุวรรตตามคำสั่งนั้น และยื่นอุทธรณ์แย้งคำสั่งนั้นต่อศาลสูง และศาลสูงได้ยกอุทธรณ์หรือผู้อุทธรณ์ได้ถอนอุทธรณ์นั้นเสีย ให้ปรับผู้อุทธรณ์นั้นไม่เกินกว่าวันละสิบบาท ระยะเวลาที่ไม่อนุวรรตตามคำสั่งนั้น นอกจากนั้นพิสูจน์ให้พอแก่ใจ ศาลซึ่งพิจารณาคดีเกี่ยวกับการปรับไหมนั้นว่าตนมีหลักฐานอุทธรณ์อย่างมั่นคง และว่ามีได้ยื่นอุทธรณ์เพียงแต่เพื่อถ่วงเวลา และในกรณีที่ศาลสูงได้ฟังคดีอุทธรณ์ ศาลอาจให้ปรับไหมตั้งนั้นได้ในขณะยกอุทธรณ์เหมือนหนึ่งศาลนั้นเป็นศาลซึ่งได้ออกหมายเรียกตัวผู้นั้นในชั้นต้น</p>	

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๔๓	วิธีดำเนินการ ระวางอุทธรณ์	<p>(๔) ถ้าออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญหรือคำสั่งบังคับแก่บุคคลใด และคำสั่งนั้นถูกอุทธรณ์แย้ง และศาลซึ่งออกคำสั่งเห็นว่าการที่เหตุรำคาญมีอยู่หรือการที่ไม่อนุวรรตน์ตามคำสั่งบังคับการนั้นจะทำให้เสื่อม เสียหรือเป็นอันตรายแก่นามัย และการระงับเหตุรำคาญนั้นเสีย โดยพลันแม้ถึงว่าจะเป็นเหตุเสียหาย ก็อาจทดแทนได้โดยสินไหมไซ้ ศาลนั้นอาจให้สภามีอำนาจระงับเหตุรำคาญหรือทำการนั้นได้โดยพลัน</p> <p>(๕) ถ้าสภาได้ทำต้งว่านี้ และคดีอุทธรณ์นั้นชนะ ให้สภาเสียค่าใช้จ่ายสำหรับระงับเหตุรำคาญ และถ้ามีค่าสินไหมทดแทนสำหรับ การเสียหายของบุคคลนั้น เนื่องด้วยการระงับก็ต้องเสียด้วย แต่ถ้าศาลยกอุทธรณ์หรือผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ไซ้ สภาอาจบังคับเอาค่าใช้จ่ายสำหรับระงับเหตุรำคาญจากบุคคลนั้นได้โดยวิธีรวบรัด</p>			
๑๑	๑๔๔	วิธีดำเนินการเมื่อ ไม่ทราบชื่อเจ้า ของ	<p>๑๔๔ -(๑) ถ้าไม่ทราบชื่อหรือที่อยู่ของเจ้าของสถานที่ที่มี เหตุรำคาญอยู่ หรือที่ศาลมีอำนาจออกคำสั่งบังคับการ และไม่สามารถทราบชื่อหรือที่อยู่ได้ โดยการพยายามสืบตามสมควรไซ้ ศาลอาจ ออกหมายเรียกเจ้าของสถานที่ได้โดยไม่ต้องระบุชื่อ</p> <p>(๒) ถ้าเจ้าของไม่มายังศาล เมื่อศาลพิจารณาคดีซึ่งได้ออกหมายเรียกไซ้ ศาลนั้น มีอำนาจออกคำสั่ง กลับหลังบุคคลนั้นได้ เหมือนหนึ่งได้ออกคำสั่งต่อหน้าบุคคลนั้น เว้นแต่ห้ามมิให้ปรับไหม</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๑	๑๔๕	ถ้าเป็นการด่วน ศาลอาจออกคำสั่งโดยฟังความฝ่ายเดียว	<p>๑๔๕-(๑) ถ้าในกรณีใดที่ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญหรือคำสั่งบังคับ และการศาลนั้นเห็นว่าเรื่องซึ่งสภาร้องต่อศาลจะเป็นเหตุเสื่อมเสียหรืออันตรายแก่นามยหรือความปลอดภัย และว่าการให้ระงับหรือให้ทำการ ซึ่งสภาขอทำนั้นเสียโดยพลัน แม้ถึงว่าจะเป็นการเสียหายก็อาจทดแทนได้ โดยสินไหมชไร ศาลอาจออกคำสั่งให้สภามีอำนาจระงับเหตุรำคาญหรือให้ทำการซึ่งขอทำนั้นได้ โดย พลันโดยฟังคู่คดีแต่ฝ่ายเดียว</p> <p>(๒) ถ้าสภาจะระงับเหตุรำคาญตั้งนั้น และภายหลังศาลไม่ยอมออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญ หรือคำสั่งบังคับ การ ตามคำขอชไร ให้ สภาชำระค่าใช้จ่ายสำหรับระงับหรือทำการนั้น และถ้ามีสินไหมทดแทน สำหรับการเสียหายของบุคคลใดเนื่องด้วยการระงับเหตุรำคาญหรือ ทำการนั้นก็ต้องชำระด้วย แต่ถ้าภายหลังศาลยอมออกคำสั่งเรื่องเหตุรำคาญหรือคำสั่งบังคับ การให้ ชไร สภาอาจบังคับเอาค่าใช้จ่ายสำหรับระงับเหตุรำคาญ หรือทำการนั้นได้เหมือนหนึ่งได้กระทำตามอำนาจให้ไว้ในมาตรา ๑๓๖ และมาตรา ๑๔๓²⁷²</p>			
๑๒			<p>หมวด ๑๒</p> <p>ถนน ฯลฯ</p>			
๑๒	๑๔๗	การบำรุง และ ซ่อม ถนน สาธารณ	๑๔๗. ให้สภาจัดการบำรุงและซ่อมแซม ถนนสาธารณะทั้งสิ้น ในเขตเทศบาลเพียงที่มีทุนทรัพย์สำหรับใช้จ่ายรวมทั้งทางเจ้าของถนนนั้น ๆ และอาจ			

²⁷² เพิ่งอ้าง. หน้า 86-91.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ก) ให้ลาด หาดหิน ทำขอบ แต่งร่องระบายน้ำ หรือเจริญถนนนั้นโดยประการอื่น และให้เสริม ลด หรือแก้หน้าถนนคามเห็นควร (ข) และบำรุงรักษาทางเท้าใด ๆ สำหรับผู้สัญจรในถนนนั้น ๆ (ค) ทำรั้วหรือหลักขึ้นไว้ข้างทางเท่านั้น ๆ หรือที่อื่นใดเพียงต้องการ เพื่อป้องกันผู้เดิน			
๑๒	๑๔๗	หลักเขตต์ถนน	(ข) สภาอาจปักหลักหรือติดเครื่องหมายอย่างอื่นไว้กับอาคารใด ๆ ซึ่งจดถนนสาธารณะใด ๆ เพื่อแสดงขนาดกว้างหรือระดับของถนนนั้น			
๑๒	๑๔๗	โทษสำหรับผู้ทำลายหลักเขตต์	(ง) บุคคลใดชายที่ทำให้เสียโฉม หรือทำความเสียหายแก่หลักหรือเครื่องหมายนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท			
๑๒	๑๔๗	ให้เจ้าของหรือผู้สำนักรักษาหลักเขตต์	(จ) ให้เจ้าของหรือผู้สำนักแห่งสถานที่ที่ได้ปักหลัก หรือติดเครื่องหมายไว้ข้างในหรือแนบได้ เป็นผู้รักษาหลักหรือเครื่องหมายนั้น (ฉ) ให้ผู้สำนักเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับกลับปักหลักหรือกลับติดเครื่องหมายนั้น หรือถ้าสถานที่นั้นไม่มีคนอยู่ ก็ให้เจ้าของเป็นผู้เสีย และให้บังคับเอาค่าใช้จ่ายนั้นตั้งตราไว้ต่อไป			
๑๒	๑๔๘	อำนาจทำและเจริญถนน	๑๔๘. โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจ (ก) กรุยและทำถนนและตรอกด้านหลังขึ้นใหม่ (ข) สร้างสะพานและอุโมงค์			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๔๙	อำนาจบังคับเอาที่ดินข้างถนนใหม่สำหรับปลูกสร้าง			
๑๒	๑๕๐	สภาอาจบังคับเอาค่าถนนใหม่ได้จากเจ้าของที่			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(๒) เงินซึ่งขายถนนได้ดังนี้ หรือค่าเช่าหรือเงินอื่น ๆ ซึ่งได้รับเนื่องด้วยการขายนั้น ให้จ่ายเข้าเป็นสินทรัพย์แห่งทุนเทศบาล			
๑๒	๑๕๑	ข้อไข	(๓) อันอำนาจขายหรือให้เช่าซึ่งให้ได้ตามมาตรานี้ ห้ามมิให้แผ่ไปถึงทางเข้ามีระเบียบครอบที่สภาไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของทางเท่านั้น			
๑๒	๑๕๒	บุคคลผู้ทำถนนใหม่	๑๕๒ - (๑) ห้ามมิให้สร้างอาคารขึ้นข้างถนนใหม่ จนกระทั่งสภาจะได้อนุมัติแผนผังสำหรับถนนใหม่นั้น			
๑๒	๑๕๒	ต้องเสนอแผนผัง	(๒) บุคคลทั้งปวงซึ่งจำนงทำหรือกรุยถนนใหม่ ต้องขึ้นหนังสือแจ้งความแก่สภาว่ามีจำนงทั้งนั้น พร้อมด้วยแผนผังสองสำเนา แสดงระดับและลักษณะของถนนนั้น และระดับบรรดาเคหะที่จะสร้างขึ้น จดถนนตั้งจำนงไว้ และวิธีที่ดำริจะระบายน้ำสำหรับถนน และข้อความว่าถนนนั้นจำนงสำหรับรถหรือว่าสำหรับคนเดินอย่างเดียว เพื่อสภาจะสามารถให้อนุมัติหรือไม่ให้อนุมัติได้ แต่ทว่าห้ามมิให้สภาอนุมัติแผนผังถนนใหม่ใด ซึ่งไม่สอดคล้องด้วยแผนผังเมือง หรือโครงการตามบทแห่งหมวด ๑๔ (๓) สภาอาจทำหนังสือแจ้งให้แก่บุคคลผู้เสนอแผนผังสำหรับถนนใหม่ ในข้อหนึ่งข้อใดดังต่อไปนี้ (ก) วิธีอนุวรรตน์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ หรือเทศบัญญัติเนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ (ข) แนวถนนใหม่ เพื่อให้ถนนนั้นต่อเนื่องกับถนนเดิมสายใด ๆ ซึ่งสภาระบุไว้ (ค) ระดับของถนนใหม่นั้น			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๕๒	ภาษี แก้ว เขตต์ ถนนใหม่	(๕) บุคคลผู้เสนอแผนผังถนนซึ่งสภา อนุมัติแล้วและรับช่วงกรรมสิทธิจากผู้นั้น เท่าที่ถนนนั้นอยู่ในที่ดินที่ตนเข้าเป็น เจ้าของต้องกรุยเขตต์ถนนใหม่นั้นด้วย หลักหรือเครื่องหมายอย่างอื่นตามแต่ภา จะเป็นเพียงพอ เพื่อแสดงขนาดยาว กว้าง และแนวของถนนนั้น (๖) ถ้าถนนใหม่ในยังมีได้กรุยหรือหมาย เขตต์ไว้ภายในหกเดือนตามปฏิทินตั้งแต วันที่สภาอนุมัติแผนผังไว้ไซ้ สภาอาจ เข้าไปในที่ดินและกรุยถนนใหม่นั้น โดย ให้เจ้าของแผนผังซึ่งอนุมัติแล้ว หรือผู้รับ ช่วงกรรมสิทธิ์เป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย (๗) บุคคลใดย้ายที่ทำให้เสียโฉม หรือทำ ความเสียหายแก่หลักหรือเครื่องหมายซึ่ง ปักหรือทำให้เพื่อแสดงขนาดยาว กว้าง		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					หรือแนวของถนนใหม่นั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท
๑๒	๑๕๒	กำหนดโทษสำหรับผู้ละเมิด			<p>(๔) บุคคลใด</p> <p>(ก) ทำหรือกรุยถนนใหม่โดยไม่สอดคล้องด้วยแผนผังซึ่งสภาอนุมัติแล้ว ตามมาตรานี้</p> <p>(ข) ปลุกสร้างอาคารจดถนนใหม่ที่ยังมิได้กรุยให้สอดคล้องกับแผนผังซึ่งอนุมัติแล้ว ดังนั้น</p> <p>(ค) โดยมีได้รับความยินยอมของสภาเป็นลายลักษณ์อักษรรับปลุกสร้างอาคารหรือปลุกรั้วโดยวิธีใด จนกระทั่งส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารหรือรั้วนั้น เพื่อวัดจากทุกทิศที่มีระยะน้อยกว่าห้าเมตรกึ่งจากศูนย์กลางทางรถของถนนใดที่มีใช้ถนนสาธารณะ หรือน้อยกว่าสี่เอ็ดเมตรจากแนวตรงข้ามของถนนหรือมางคนเดรที่ใช้หรือจ่านงใช้เป็นทางเข้าสู่เคหะแต่สองเคหะขึ้นไป โดยไม่นับระยะกว้างของทางเข้าตามความประสงค์ของสภา ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินสองร้อยห้าสิบบาท และเมื่อศาลได้รับคำร้องของสภา ก็อาจออกคำสั่งให้ผู้มายื่นทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ได้ กล่าวคือ</p> <p>(ค ๑) ให้แก้ถนนนั้น</p> <p>(ค ๒) ให้แก้อาคารที่ได้สร้างขึ้นดังนั้น หรือ</p> <p>(ค ๓) ให้ย้ายที่อาคารหรือรั้วที่ได้ปลุกสร้างขึ้นดังนั้น</p>
๑๒	๑๕๒	สภาอาจทำกำหนดข้อไข			(๔) ในกรณีที่ดินใหม่ใดมีผู้กล่าวว่าจ่านงไว้สำหรับเป็นทางคนเดรอย่างเดียว สภา

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			อาจกำหนดข้อใด ๆ ตามเห็นควร เพื่อ กันมิให้ถนนนั้นเป็นทางสำหรับรถเดิน			
๑๒	๑๕๒	โทษสำหรับผู้ ละเมิด	(๑๐) บุคคลใดเปิด หรือใช้ถนนนั้นโดย ละเมิดข้อใดดังกล่าวแล้ว ท่านว่าบุคคล นั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท และ ให้ปรับต่อไปไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่ มีการละเมิด			
๑๒	๑๕๒	ห้ามมิให้กั้นถนน	(๑๑) ห้ามมิให้บุคคลสร้างหรือบำรุง หรือ ยอมให้สร้างหรือบำรุงสิ่งกีดขวางในถนน ใดซึ่งจะกั้นถนนนั้นไว้หมดหรือส่วนหนึ่ง ที่ปลายหนึ่งปลายใดหรือที่ตอนหนึ่งตอน ใด และถ้ามีสิ่งกีดขวางนั้นอยู่สภาอาจรื้อ และย้ายออกเสียได้			
๑๒	๑๕๒	การใช้หรือแก้ ถนนที่มีอยู่ขณะ นี้	(๑๒) เพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้ การ ใช้ถนนที่มีอยู่ขณะนี้ต่อไป หรือการขยาย หรือการแก้ถนนที่มีอยู่ขณะนี้ หรือการ อนุโลมใช้ถนนที่ทำไว้สำหรับเป็นทางคน เดินแต่อย่างใดเป็นทางรถเดิน ท่านว่า เป็นการทำถนนใหม่			
๑๒	๑๕๒	อุทธรณ์ต่อเจ้า หน้าที่บัญชาการ ปกครอง	(๑๓) ถ้าบุคคลผู้แจ้งความตามอนุมาตรา (๒) ไม่พอใจ ด้วยข้อบงการหรือการไม่ อนุมัติของสภา ก็อาจยื่นอุทธรณ์ต่อ เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองภายในเจ็ด วันตั้งแต่ได้รับแจ้งความต้องการหรือการ ไม่อนุมัตินั้น และให้เจ้าหน้าที่บัญชาการ ปกครองวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นได้โดยสิทธิ ขาด			
๑๒	๑๕๒	การไม่กำหนดข้อ บงการภายใน สองเดือน	(๑๔) ถ้าภายในกำหนดสองเดือนตั้งแต่ บุคคลใดในแจ้งความ และแผนผังตาม มาตรานี้ สภาไม่อนุมัติแผนผังนั้นหรือ กำหนดข้อบงการเป็นลายลักษณ์อักษร เรื่องแผนผังนั้นไซ้ บุคคลผู้ได้ยื่นแจ้ง			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ความนั้น อาจยื่นเรื่องราวต่อเจ้าหน้าที่ บัญชาการปกครอง และถ้าตั้งนี้แล้ว ให้ อำนาจซึ่งให้ไว้แก่สภาตามมาตรานี้ตกอยู่ แก่เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง			
๑๒	๑๕๓	โครงการสำหรับ ปลูกสร้าง	๑๕๓ - (๑) ถ้ามีที่ดินใดกำลังเปลี่ยนแปลง ลักษณะ หรือปรากฏแก่สภาน่าจะใช้ กันเป็นที่สำหรับปลูกสร้างได้ในไม่ช้า สภา อาจทำโครงการซึ่งแสดงบรรดาถนน ตรอกด้านหลัง และที่โล่งที่สภา เห็นว่า เป็นเพื่อบำรุงความสุข ความสำราญ และ ความสะดวกเนื่องด้วยการกรุยและใช้ที่ดิน นั้นและที่ดินใด ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง			
๑๒	๑๕๓	การประกาศและ ส่งแจ้งความ	(๒) เมื่อได้ทำโครงการนั้นเสร็จ และได้รับ อนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง แล้ว ให้สภา (ก) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาครั้งหนึ่ง และไม่เขตต์เทศบาลระวางสามสัปดาห์ อันต่อเนื่องกัน บอกกล่าวข้อที่ได้ทำ โครงการนั้นขึ้นแล้วสำหรับเขตต์อันจำกัด และบอกสถานที่แห่งหนึ่งที่บุคคลอาจดู สำเนาโครงการนั้นได้ (ข) ส่งแจ้งความให้แก่เจ้าของหรือผู้ซึ่ง บอกเล่าว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีส่วน เกี่ยวข้องตามโครงการนั้นทุกคน บอก กล่าวว่าได้ทำโครงการนั้นขึ้นแล้ว และให้ ผู้นั้นแจ้งความว่าเห็นด้วยหรือคัดค้าน โครงการนั้นภายในสามเดือนตั้งแต่วันส่ง แจ้งความนั้นให้			
๑๒	๑๕๓	คำสั่งรับรองโครง การ	(๓) เมื่อได้ปฏิบัติตามบทบังคับข้างต้นใน การประกาศและส่งแจ้งความแล้ว ให้สภา เสนอคำร้องขึ้นไปตามลำดับจนถึง เสนาบดีเพื่อขอคำสั่งรับรองโครงการ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๕๓	คำร้องขอคำสั่งให้เสนอพร้อมด้วยสำเนาโครงการ	(๕) คำร้องนั้นให้เสนอพร้อมด้วยโครงการสำเนาหนึ่ง และให้บอกชื่อเจ้าของหรือผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นเจ้าของบรรดาที่คัดค้านโครงการนั้น			
๑๒	๑๕๓	คำสั่งนั้นอาจมีข้อไขหรือข้อแก้ไข	(๖) คำสั่งนั้นอาจปราศจากข้อไข หรือมีข้อไขหรือแก้ไขในโครงการนั้นได้ ตามแต่เสนาบดีจะเห็นควร			
๑๒	๑๕๓	ผลของแผนผังอันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ	(๘) เพื่อความประสงค์ต่าง ๆ แห่งมาตรา ๑๕๒ ให้แผนผังอันของโครงการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการใดซึ่งได้ทำขึ้นตามมาตรานี้ มีผลเหมือนหนึ่งเป็นแผนผังซึ่งสภาได้ให้อนุมัติตามมาตรานั้น แต่ทว่าห้ามมิให้หน้าที่ซึ่งบ่งไว้ตามอนุมาตรา (๕) แห่งมาตรานั้นคงอยู่กับบุคคลใด นอกจากและจนกระทั่งบุคคลนั้นจะได้เสนอแผนผังเพื่อสร้างอาคารในตอหนึ่งตอใด บนที่ดินที่อยู่ในแผนผังตามมาตรา ๑๖๓ ²⁷³			
๑๒	๑๕๔	การทำถนนส่วนตัว	๑๕๔-(๑) ถ้าถนนใดที่มีใช้ถนนสาธารณะหรือส่วนของถนนสาธารณะ มิได้แต่งระดับลาด ตาดหิน ทำขอบ แต่งร่อง หรือระบายน้ำได้จนพอแก่ใจของสภาไซ้ร์ สภาอาจมีหนังสือแจ้งความถึงบรรดาเจ้าของแต่ละคนแห่งสถานที่ที่ยัน หรืออยู่เคียง หรือจดถนนหรือส่วนของถนนที่ประสงค์จะให้แต่งระดับลาด ตาดหิน ทำขอบ แต่งร่อง หรือระบายน้ำ ระบุให้ทำการประเภทหนึ่งหรือกว่าประเภทหนึ่ง ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ให้แต่งระดับ ลาด ตาดหิน ทำขอบ แต่งร่อง หรือระบายน้ำถนนนั้นหรือส่วนของ			

²⁷³ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. หจข. สป. 2.42 317 [ร.7]. หน้า 91-98.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ถนนนั้น ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวไว้ในแจ้งความ			
๑๒	๑๕๔	การทำแผนผังและงบประมาณ	(๒) สถาปต้องให้ทำแผนผังและรายการสร้าง อีกทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายและส่วนจำแนกค่าใช้จ่ายซึ่งประมาณไว้นั้น ระวังบรรดาเจ้าของสถานที่ต่าง ๆ			
๑๒	๑๕๔	ส่วนจำแนกค่าใช้จ่าย	<p>ส่วนจำแนกนั้น อาจกำหนดตามระยะด้านหน้าของสถานที่ต่าง ๆ หรือตามวิธีอื่นใดซึ่งสภาเห็นควร และถ้าสภาเห็นชอบก็อาจรวมเจ้าของสถานที่ใด ๆ บุคคลใดซึ่งใช้ถนนนั้นเป็นทางเข้าออก และซึ่งสภาเห็นว่าจะได้รับประโยชน์ในการทำชำถนน และถ้าตั้งนั้นก็ให้ส่งแจ้งความตามอนุมาตรา (๑) ให้แก่ผู้นั้นด้วย</p> <p>ถ้าสภาเห็นควร ก็อาจช่วยออกเงินค่าทำชำถนนนั้นได้ โดยจ่ายจากทุนเทศบาล ถ้าตกลงดังนี้ ก็ให้กล่าวหรือแสดงไว้ในเอกสารบอกส่วนจำแนกค่าใช้จ่าย ว่า ค่าใช้จ่ายส่วนใดและค่าการส่วนใดสภาได้ตกลงจะรับรองใช้หรือจ่ายเงินให้</p> <p>ระวังหนึ่งเดือนแต่วันแจ้งความนั้น ให้เปิดโอกาสให้บุคคลเข้าตรวจดูแผนผัง รายการงบประมาณ และส่วนจำแนกดังกล่าวแล้ว ณ ศาลาเทศบาล</p>			
๑๒	๑๕๔	หัวข้อในแจ้งความ	(๓) ในหนังสือแจ้งความให้กล่าวว่า แผนผังและรายการสร้าง งบประมาณค่าใช้จ่าย และส่วนจำแนกค่าใช้จ่ายตามงบประมาณนั้น บุคคลอาจตรวจดูได้ดังกล่าวแล้ว และให้กำหนดวัน ซึ่งต้องไม่เป็นกว่าหนึ่งเดือนตั้งแต่วันส่งแจ้งความนั้น ซึ่งสภาจะพิจารณาบรรดาข้อค้าน ข้อบงการ หรือการประเภทใด ๆ หรืองบประมาณหรือ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ส่วนจำแนกค่าใช้จ่าย หรือข้อแก้ไข และให้ กล่าวว่าถ้าไม่อนุวรรตน์ตามบงการ สภา จะให้ทำการนั้น ๆ เอง แจ้งความนั้นอาจทำตามแบบ ๘ ใน บัญชี ข.ท้ายพระราชบัญญัตินี้			
๑๒	๑๕๔	ข้อค้ำน	(๔) บรรดาข้อค้ำนอาจยื่นเป็นลายลักษณ์ อักษรหรือโดยวาจา และเมื่อได้สอบสวน ข้อค้ำนใด ๆ และบรรดาบุคคลผู้ยื่นข้อ ค้ำนได้มีโอกาสให้การแล้ว ให้สภายินยอม หรือแก้ไขข้อบงการ หรืองบประมาณหรือ ส่วนจำแนกของสภาได้ตามเห็นชอบ อันแผนผัง รายการสร้าง งบ ประมาณและส่วนจำแนกซึ่งได้ยื่นยอม หรือ แก้ไขแล้วดังนี้ให้วางไว้ในศาลาเทศบาล และให้เมื่อได้ระวางเวลาทำงานสำหรับ เจ้าของทั้งปวง แลให้ประกาศโดยมิชักช้า แจ้งความแก่มหาชนว่าเอกสารทั้งนี้มีเมื่อ ไว้ให้ดูได้ห้ามมิให้ยื่นค้ำนข้อบง การหรือ งบประมาณหรือส่วนจำแนกอันได้แก้ไข แล้ว			
๑๒	๑๕๔	เมื่อใดสภาอาจ ทำถนนเองได้	(๕) ถ้าการนั้นมีได้ลงมือทำภายในหนึ่ง เดือนตั้งแต่วันยื่นยอมหรือ แก้ไขดังกล่าว แล้ว หรือถ้าได้ลงมือทำแล้วภายหลังหยุด เสีย หรือไม่ทำให้สำเร็จภายในกำหนดซึ่ง กล่าวไว้ในแจ้งความนั้นไซ้ ถ้าสภาเห็น ควรก็อาจให้ทำการนั้นเสียเอง			
๑๒	๑๕๔	การทำถนนให้ สำเร็จโดยสภา	(๖) การนั้นสภาต้องให้ทำให้สำเร็จภายใน สิบสองเดือนตั้งแต่วันยื่นยอมหรือแก้ไขนั้น แต่ห้ามมิให้การที่ฝ่ายทำถนนไม่สำเร็จ ภายในกำหนดดังกล่าวนี้ เป็นเหตุปลด เปลื้องบุคคลใดให้พ้นจากความรับผิดชอบ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการทำถนนนั้น หรือ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					เป็นเหตุเสียเปรียบ หรือตัดสิทธิของสภา ในอันที่จะบังคับเอาค่าใช้จ่ายนั้น ๆ
๑๒	๑๕๔	การชำระค่าใช้ จ่าย			(๗) ค่าใช้จ่ายในการทำถนนนั้น ให้บรรดา บุคคลผู้เป็นเจ้าของ ขณะเมื่อการทำถนน นั้นสำเร็จ เป็นผู้ชำระตามส่วนจำแนกซึ่ง ได้กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว และจนกระทั่ง จะได้ชำระให้เป็นสิทธิเหนือสถานที่ที่ เกี่ยวข้องด้วยการใช้นั้นภายในห้าวัน ตั้งแต่ได้ทำการสอบสวน ให้สถาบันทักไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีข้อบกพร่องใดบ้าง ตามมาตรานี้ซึ่งบุคคลมิได้อนุวรรตน์ตาม และถ้ามีสิทธิเหนือสถานที่ใด ก็ให้บันทึก ไว้ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด
๑๒	๑๕๕	การบังคับเอา ค่าใช้จ่ายซึ่งสภา ได้ทรงรองไป			(๘) ในการบังคับเอาค่าใช้จ่ายนั้น นอกเหนือจากสิทธิอื่นใด ๆ อันให้ได้ตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้สภามีและอนุญาตให้ ใช้อำนาจอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสอง อย่างดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (ก) สภาอาจออกหมายยึดทรัพย์ และโดย สิทธิคุณแห่งหมายนั้นอาจยึดอสังหาริม ทรัพย์ของบุคคลใด ซึ่งมีหน้าที่จะต้อง ชำระค่าใช้นั้น อันพบเห็นอยู่ใน สถานที่ที่เจ้าของต้องชำระค่าใช้นั้น เลยอาจขายสิ่งนั้นโดยทอดตลาด และให้ บังคับใช้อนุมาตรา (๒) และ (๓) แห่ง มาตรา ๕๓ (ข) สภาอาจขายทอดตลาด สถานที่ที่ เจ้าของต้องชำระค่าใช้นั้นโดยรวม หรือแบ่งขาย เหมือนหนึ่งค่าใช้จ่ายนั้น เป็นจังกอบตกค้างสำหรับสถานที่นั้น ซึ่ง บังคับเอาไม่ได้ตามมาตรา ๕๓ และให้ อนุโลมใช้มาตรา ๕๔ ถึง ๕๙ โดย อ่านคำ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ว่า “ค่าใช้จ่าย” เป็นคำว่า “จังกอบ ตกค้าง”			
๑๒	๑๕๔	ความรับผิดชอบ สำหรับเจ้าของ ถ้าค่าใช้จ่ายเกินกว่างบประมาณ	(๙) ถ้าค่าใช้จ่ายในการทำถนนนั้นเกินกว่างบประมาณ ท่านว่าเจ้าของไม่ต้องชำระ ส่วนของค่าใช้จ่ายซึ่งเกินกว่าจำนวนอัน เท่ากับงบประมาณบวกกับร้อยละสิบของ งบประมาณนั้น			
๑๒	๑๕๔	การบอกกล่าว ถนนสาธารณะ	(๑๐) เมื่อถนนใดได้แต่ระดับ ลาด ดาด หิน ทำขอบ แต่งร่อง และระบายน้ำจนพอ แก่ใจสภา จะเป็นตามบทมาตรานี้หรือไม่ ก็ตาม และถนนนั้นกว้างไม่น้อยกว่าสิบ เอ็ดเมตรแล้ว ถ้าและบรรดาเจ้าของ สถานที่ต่าง ๆ ที่มีราคาข้างมากและที่ยืน หรือที่อยู่เคียง หรือจดถนน ประสงค์จะให้ บอกกล่าวว่าเป็นถนนนั้นเป็นถนนสาธารณะ ก็ ให้สภาทำจดหมายเหตุประทับตราของ สภาบอกกล่าวว่าเป็นถนน สาธารณ และให้ถนนนั้นเป็นถนนสาธารณะ และให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของสภาซึ่งจัก ต้องบำรุงถนนนั้นสืบไปชั่วนิรันดร			
๑๒	๑๕๔	การลงทะเบียน จดหมายเหตุ บอกกล่าว	(๑๑) จดหมายเหตุบอกกล่าวตั้งวันนี้ให้ลง บันทึกรักษาไว้ในบรรดาสารบรรณ ของสภา			
๑๒	๑๕๕	อนุญาตให้บอก กว่าถนนส่วนตัว เป็น ถนน สาธารณ	๑๕๕- (๑) ถ้าถนนใดที่มีใช้ถนนสาธารณะ ได้แต่ระดับ ลาด ดาดหิน ทำขอบ แต่ง ร่อง และระบายน้ำ จนพอแก่ใจของสภา ถ้าและสภาเห็นควร ก็อาจบอกกล่าวเป็น ลายลักษณะอักษรประทับตราของสภา ว่า เมื่อสิ้นกำหนดหนึ่งเดือนตั้งแต่วันทำการ บอกกล่าวนั้นแล้ว ให้ถนนนั้นเป็นถนนสา ธารณ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๕๕	ให้ปิดสำเนาหนังสือบอกกล่าวไว้ที่ถนน			
		(๒) ให้ปิดสำเนาหนังสือบอกกล่าวไว้ที่ฉบับหนึ่งไว้ ณ ตอนใดตอนหนึ่งของถนนนั้นโดยมิชักช้า (๓) เมื่อสิ้นกำหนดนั้นแล้ว นอกจากบรรดาเจ้าของสถานที่ทั้งหลายหรือบรรดาเจ้าของสถานที่ที่มีราคาข้างมากที่ยืน หรืออยู่เคียง หรือจดถนนนั้น ได้มีหนังสือลงนามของตนแจ้งความต่อสภาขอคืนข้อบอกกล่าวนั้นแล้ว ก็ให้ถนนนั้นเป็นถนนสาธารณะ และให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของสภาซึ่งจักต้องบำรุงถนนนั้นสืบไปชั่ววันรันดร (๔) ข้อบอกกล่าวดังว่านี้ ให้ลงบันทึกและรักษาไว้ในบรรดาสารบรรณของเทศบาล ²⁷⁴			
๑๒	๑๕๖	คำสั่งเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ให้ขยายถนน ส่วนตัวให้กว้างออกไป	๑๕๖- (๑) เมื่อสภาได้เสนอขอขอร้องต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง และเมื่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองได้รับรายงานจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่สอบสวน และรายงานเบ็ดเสร็จหรือฉะเพาะเรื่อง เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจสั่งให้ขยายถนนส่วนตัวให้ได้ระยะกว้างไม่น้อยกว่าสิบเอ็ดเมตร และให้สภาทำและเข้าครองถนนนั้นเป็นถนนสาธารณะ และอนุญาตให้สภาเข้าเป็นเจ้าของบรรดาที่ดินที่ระบุไว้ในคำสั่งสำหรับทำถนนสาธารณะนั้น		
๑๒	๑๕๖	การลงทะเบียนคำสั่ง	(๒) สภาอาจลงทะเบียนคำสั่งนั้นได้ตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทรศก ๑๒๗		

²⁷⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 98-102.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๕๖	ผลของคำสั่ง	(๓) เมื่อได้ลงทะเบียนตั้งนั้นแล้ว ให้ถือว่าบรรดาที่ดินที่ระบุไว้ในคำสั่งนั้นตกอยู่ในกรรมสิทธิ์ของสภานี้เพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยปราศจากสิทธิกีดขวางของผู้อื่นทั้งสิ้น			
๑๒	๑๕๖	การเข้าเป็นเจ้าของที่ดินรายอื่นเนื่องด้วยคำสั่ง	(๔) นอกจากบรรดาที่ดินที่ระบุไว้ในคำสั่งอันลงทะเบียนแล้ว ตามอนุมาตรา (๒) เมื่อสภาได้เข้าเป็นเจ้าของบรรดาที่ดินอื่นใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยคำสั่งตามอนุมาตรา (๖) และ (๘) ไชรั ให้ทำแผนผังบรรดาที่ดินที่ได้เข้าเป็นเจ้าของ และให้ทำจดหมายเหตุประทับตราของสภาบอกกล่าวที่ดินนั้น ๆ สภาได้เข้าเป็นเจ้าของเนื่องด้วยคำสั่ง และเมื่อได้ลงทะเบียนจดหมายเหตุบอกกล่าวพร้อมด้วยแผนผังนั้นแล้ว ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ๆ ตกอยู่กับสภา ปราศจากสิทธิกีดขวางของผู้อื่นทั้งสิ้น เหมือนหนึ่งที่ดินนั้นได้รวบรวมเข้าไว้แต่เดิมในคำสั่งนั้น			
๑๒	๑๕๖	การเข้าครองที่ดิน	(๕) เมื่อสภาได้ลงทะเบียนคำสั่งหรือจดหมายเหตุตามมาตรานี้แล้ว ก็อาจเข้าครองบรรดาที่ดินที่ ระบุไว้ในคำสั่งหรือจดหมายเหตุและอาจลงมือรื้อถอนอาคารหรือส่วนของอาคารที่ตั้งอยู่บนที่ดินนั้น ๆ ได้			
๑๒	๑๕๖	การเข้าเป็นเจ้าของอาคารทั้งหมด ถ้าได้ทำให้ส่วนหนึ่งใช้ไม่ได้	(๖) ในกรณีที่มีการเข้าเป็นเจ้าของส่วนใดของอาคารตามมาตรานี้ ให้ส่วนเป็นเหตุให้ส่วนซึ่งเหลืออยู่ใช้การไม่ได้ ไชรั ให้สภาเข้าเป็นเจ้าของ ส่วนที่เหลืออยู่ตลอดทั้งที่ดินได้นั้นเสียด้วย ถ้าเจ้าของประสงค์ตั้งนั้น และให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับสถานที่ส่วนนั้นตามอนุมาตรา (๘)			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๒	๑๕๖	การเข้าเป็นเจ้าของที่ดินทั้งมวลในบางกรณี			
๑๒	๑๕๖	บทบังคับสำหรับค่าทดแทน			

(๗) ถ้าการเข้าเป็นเจ้าของที่ดินใดตามมาตรานี้ เป็นเหตุให้ที่ดินที่เหลืออยู่ทั้งมวลหรือส่วนหนึ่งส่วนใดใช้สำหรับเป็นที่ปลูกสร้างไม่ได้ไซ้ ให้สภาเข้าเป็นเจ้าของที่ดินทั้งมวลหรือส่วนนั้นตามควรแก่กรณี ถ้าเจ้าของประสงค์ดั่งนั้น และให้จ่ายค่าทดแทนตามอนุมาตรา (๘)

(๘) ให้ใช้ค่าทดแทนให้แก่บรรดาเจ้าของที่ดิน ที่สภาเข้าเป็นเจ้าของโดยอำนาจให้ไว้ในมาตรานี้ ตามบทบังคับดังต่อไปนี้

(ก) ถ้าได้เข้าเป็นเจ้าของสถานที่ทั้งมวล ให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับสถานที่ทั้งมวล

(ข) ถ้าที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของนั้นว่างเปล่า หรือไม่มีอาคาร นอกจากกำแพง รั้ว หรือประตูล้อมอยู่บนที่นั้น และสภาได้เข้าเป็นเจ้าของแต่ส่วนหนึ่งของสถานที่ ให้สภารันกำแพง รั้วหรือประตูนั้น ถ้ามี จนถึงเขตต์ที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของ และให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของ ทั้งสิ้นเท่าที่อยู่เกินกว่าระยะห้าเมตรถึงจากศูนย์กลางของถนนที่มีอยู่ในวันที่บังคับใช้อนุมาตรา (๑) แต่ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับการแบ่งที่ดินนั้น

(ค) ถ้ามีอาคารอยู่บนที่ดินที่ได้เข้าเป็นเจ้าของ ให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินและอาคารนั้น แต่ทว่าในการกำหนดค่าทดแทน ห้ามมิให้นับค่าที่ดินทั้งสิ้นที่อยู่ภายในระยะห้าเมตร ซึ่งจากศูนย์กลางของถนนที่มีอยู่ในวันที่บังคับใช้อนุมาตรา (๑) และห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนในการแบ่งที่ดินนั้น ถ้าได้เข้าเป็นเจ้าของอาคารทั้งมวล

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๗) ในกรณีที่สถานที่อยู่มุงถนนส่วนตัวกับถนนอื่น ถ้าด้านของสถานที่ที่ยื่นกับถนนอื่นนั้นมีราคาต่อตารางเมตรมากกว่าด้านที่ยื่นกับถนนส่วนตัวนั้นไซ้ให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินทั้งหมดที่สภาให้เขาเป็นเจ้าของ เพียงแค่วะยะไม่เกินกว่าสามสิบเมตรจากถนนอื่นนั้น
๑๒	๑๕๖	วิธีกำหนดค่าทดแทน			(๘) ค่าทดแทนซึ่งสภาจักใช้ให้สำหรับที่ดินหรืออาคารใดที่เราเป็นเจ้าของตามมาตรานี้ ให้กำหนดตามบทพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยการบังคับซื้อที่ดินเหมือนหนึ่งที่ดินนั้นได้บังคับซื้อเพื่อประโยชน์ราชการหรือเพื่อสาธารณประโยชน์ เว้นแต่ให้ถือเอาวันแจ้งความของสภาเป็นหลักในการกำหนดเวลา
๑๒	๑๕๖	ให้เจ้าของจ่ายคืนให้สภา			(๑๐) ยอดค่าใช้จ่ายในการเข้าเป็นเจ้าของตามมาตรานี้ ขณะเมื่อการซึ่งสภาได้กำหนดจะทำนั้นเสร็จแล้ว ให้บรรดาเจ้าของสถานที่ต่าง ๆ ที่ยื่นอยู่เคียง หรือจดถนนที่ขยายให้กว้างออกไปนั้น ชำระให้แก่สภาตามส่วนระยะด้านหน้าของสถานที่ของตนตามลำดับ และจนกระทั่งจะได้ชำระเสร็จสิ้น ให้เป็นบุริมสิทธิเหนือสถานที่นั้น ๆ โดยไม่เป็นการเสื่อมเสียแก่สิทธิของรัฐบาล และให้ใช้บทในมาตรา ๒๓๐ (๒) บังคับได้
๑๒	๑๕๗	การซ่อมแปลงถนนส่วนตัว			๑๕๗- (๑) ถ้าถนนส่วนตัวสายใดหรือส่วนใดของถนนมีลักษณะบกพร่องหรือมาเกิดอันตราย สภาอาจทำหนังสือแจ้งความถึงบรรดาเจ้าของสถานที่ต่าง ๆ ที่จดถนนผู้มีทางเข้าออก หรือมีสิทธิเข้าออกทางถนนนั้นให้จัดการซ่อมแปลงถนนนั้นตาม

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖					
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา				
					สมควร ภายในกำหนดเวลากว่าไว้ในแจ้งความนั้น (๒) ถ้าเจ้าของนั้นไม่นุวรรตน์ตามข้อบ่งการในแจ้งความไซ้ร้ สภาอาจให้ทำการนั้นเอง และให้เจ้าของชำระค่าใช้จ่ายในการนั้น ให้แก่สภาตามแต่สภาจะเปรียบเทียบ หรือถ้ามีการโต้แย้ง ก็ให้ตกลงกันตามบทบังคับต่อไปสำหรับเปรียบเทียบข้อโต้แย้งเรื่องค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย			
๑๒	๑๕๘	อน ฎา ต ให้กำหนดแนวบัญญัติของถนน	๑๕๘ - (๑) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจกำหนดแนวทั้งสองฟากถนนสาธารณะ และเมื่อได้กำหนดแนวขึ้นไว้แล้ว ห้ามมิให้สร้างส่วนของอาคารใดที่จัดฟากถนนนั้นล้ำเข้าไปภายในแนวนั้น ๆ แวนแต่โดยอนุมัติของสภา (๒) แนวซึ่งกำหนดไว้ ให้เรียกว่า “แนวบัญญัติของถนน”					
๑๒	๑๕๘	สภาอาจเข้าครองที่ดินภายในแนวบัญญัติในบางกรณี	(๓) เมื่ออาคารหรือส่วนของอาคารใดภายในแนวบัญญัติของถนนได้ พังลง หรือถูกไฟไหม้หรือถูกรื้อ ให้สภาเข้าครองส่วนของที่ดินภายในแนวบัญญัติของถนนที่อาคารนั้นเคยตั้งอยู่ และถ้าจำเป็นที่ให้หรือสิ่งกีดขวางออกเสีย					
๑๒	๑๕๘	สภาอาจเข้าครองที่ดินที่มีได้ปลูกสร้าง	(๔) ถ้าที่ดินใดที่มีรั้ว หรือสิ่งห้อมล้อมหรือไม่มีกีด อยู่นภายในแนวบัญญัติของถนนสาธารณะ และไม่มีอาคารตั้งอยู่ หรือถ้าชานเฉลียง ชั้นบันได หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นซึ่งอยู่นอกกรรมเคหะที่จัดถนนสาธารณะ หรือส่วนของชานเฉลียง ชั้นบันได หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นเช่นนั้น อยู่ใน					

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			แนวบัญญัติของถนนนั้นไซ้ร้ เมื่อสภาได้ส่งหนังสือแจ้งความล่วงหน้าแก่เจ้าของที่ดินหรืออาคารเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน บริบูรณ์บอกความจำนองแล้วก็อาจเข้าครองที่ดินนั้นกับทั้งกำแพงหรือรั้วถ้ามีอยู่หรือชาน เฉลียง ชั้นบันไดหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือส่วนของ ชาน เฉลียง ชั้นบันไดหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ดังกล่าวแล้วนั้นได้ และถ้าจำเป็นก็ให้หรือสิ่งที่กีดขวางนั้นออกเสีย			
๑๒	๑๕๘	ข้อไขสำหรับสาธารณสมบัติ	(๕) ห้ามมิให้เข้าครองที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติโดยลักษณะดังกล่าวแล้ว นอกจากจะได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง			
๑๒	๑๕๘	ที่ดินที่เอาเป็นส่วนหนึ่งของถนน	(๖) ที่ดินที่สภาเข้าเป็นเจ้าของตามมาตรา นี้ ท่านว่าเป็นส่วนของถนนสาธารณสืบไป และเหตุฉะนั้นให้กรรมสิทธิตกเป็นของสภา			
๑๒	๑๕๘	ค่าทดแทน	(๗) ค่าทดแทนสำหรับที่ดินทั้งสิ้นที่สภาเข้าเป็นเจ้าของตามมาตรา นี้ ให้อยู่ได้บทบังคับพิเศษสำหรับค่าทดแทนในมาตรา ๑๕๘ และในทุกกรณีที่มีจำนวนเงินมีผู้เรียกร้องไม่เกินกว่าพันบาท ให้กำหนดตามวิธีที่ตราไว้ในมาตรา ๒๒๖ แต่ในกรณีอื่นทั้งสิ้นให้กำหนดและให้จ่ายตามพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยการบังคับซื้อที่ดิน ^{๒๗๕}			
๑๒	๑๕๙	การสร้างทางเท้า	๑๕๙-(๑) ถ้าที่ใดมีด้านหน้าของที่ดินว่างเปล่ายาวไม่เกินร้อยแปดสิบเมตรยื่นถนนสาธารณ และอยู่ระหว่างอาคารที่มีระเบียบ			

^{๒๗๕} เพิ่งอ้าง. หน้า 102-106.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			หรือทางเท้า หรือระวางอาคารเช่นนั้นกับถนนอีกสายหนึ่งไซ้ร์ สภาอาจมีจดหมายบงการให้เจ้าของรายหนึ่งหรือกว่ารายหนึ่งของที่ดินว่างเปล่านั้น หรือบรรดาเจ้าของแห่งที่ดินต่าง ๆ ที่บนถนนอยู่ด้วยกันยอม โดยมีชักช้าให้ทำทางเท้าตามขนาดที่สภาเห็นสมควร สำหรับมหาชนใช้เดินเรียบแนวด้านหน้านั้น และทว่าเป็นสำหรับความประสงค์อันนี้ ก็ให้ร่นกำแพงรั้ว หรือสิ่งปลูกสร้างเช่นนี้ ซึ่งกันที่ดินของตนจากถนนสาธารณะห่างออกไปจากขอบถนนเป็นระยะเท่าขนาดทางเท้านั้นภายในสามเดือนตั้งแต่วันในแจ้งความ			
๑๒	๑๕๙	ค่าใช้จ่าย	(๒) ค่าใช้จ่ายในการสร้าง และบำรุงทางเท้า ที่ดำริจะสร้างขึ้นโดยอาศัยอำนาจให้ไว้ในมาตรานี้ อีกทั้งค่าในสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวแล้ว ให้สภาเป็นฝ่ายที่จ่ายและในแจ้งความให้มีคำเสนอว่าสภ่าจะจ่ายค่าการงานนั้นนี้ นายช่างเทศบาลได้ประมาณไว้			
๑๒	๑๕๙	วัตถุ	(๓) ทางเท้านั้นให้ทำด้วยซีเมนต์หรือวัตถุอื่นโดยลักษณะอันสมควรตามแต่สภ่าจะกำหนด			
๑๒	๑๕๙	ใครเป็นผู้ทำการ	(๔) เมื่อได้รับแจ้งความนั้นแล้ว เจ้าของอาจเลือกทำการเอง เท่าที่เกี่ยวข้องที่ดินด้านหน้าของตน หรือให้สภ่าทำก็ได้ ถ้าทำเองและถ้าเจ้าของผู้ใดไม่ว่าจนสำเร็จภายในกำหนดเวลาระบุไว้ในแจ้งความ สภ่าอาจเข้าในที่ดินของผู้นั้นและจัดการเองได้			
๑๒	๑๕๙	ต้องส่งแผนผังให้แก่เจ้า	(๕) ในทุกกรณีที่ได้ทำทางเท้าตามบทมาตรานี้ ให้สภ่าส่งแผนผังฉบับหนึ่ง			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ให้แก่เจ้าของที่ดินนั้นทุกคน แผนผังนี้ให้นายช่างเทศบาลลงชื่อกำกับ และให้แสดงที่ดินที่ได้เอาไว้เป็นทางเท้า และให้มีข้อบอกล่าว ซึ่งประทับตราของสถาบันทึกลงไว้ในนั้นเป็นใจความว่าได้เอาที่ดินไว้ตามมาตรานี้สำหรับใช้เป็นทางเท้าสาธารณะ โดยมีข้อไขว่าเจ้าของทุกคนและผู้สืบช่วงกรรมสิทธิ์มีสิทธิที่จะทำการปลูกสร้างลงบนที่ดินนั้นได้เมื่อหนึ่งเมื่อใด โดยวิธีเช่นเดียวกับที่ผู้นั้นจะมีสิทธิทำได้ ถ้าที่ดินนั้นมีได้เอาไว้เป็นทางเท้า
๑๒	๑๖๐	สิ่งกีดขวางในถนน			๑๖๐-(๑) บุคคลใด (ก) กระทำหรือยอมให้กระทำการสร้างตั้งขึ้น กอง ตีต แฉวน หรือดำรงไว้ซึ่งกำแพง รั้ว ราง หลัก วัตถุ หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นในถนนสาธารณะ ในระเบียบหรือในเฉลี่ยงอันเปิดเผยซึ่งจดถนนนั้นก็ดี (ข) ปิดหรือกีดกันรางระบาย ท่ออุจจาระ หรือรางน้ำตามข้างถนนสาธารณะก็ดี (ค) ทอดทิ้งไว้หรือยอมให้ผู้อื่นทอดทิ้งไว้ซึ่งหีบ ท่อ ซึ่งบรรจุสินค้า หรือสิ่งของอื่นในร่วมหรือบนถนนสาธารณะ หรือระเบียบเปิดเผยซึ่งจดถนนนั้น อันจะขัดข้องหรือถ่วงเวลาการรักษาความสะอาด หรือกีดขวางไม่สะดวกแก่การสัญจรของมหาชนเป็นเวลานานเกินจำเป็นตามควร แก่การบรรทุกหรือถ่ายสินค้าหรือสิ่งของนั้น ๆ ก็ดี (๒) ให้หรือยอมให้รถ หรือ ล้อเลื่อนสำหรับบรรทุกบุคคล หรือสินค้าหรือสิ่งของอื่น ๆ จอดในถนนสาธารณะเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นแท้ เพื่อรับหรือ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ส่งบุคคลใด ๆ หรือ เพื่อบรรทุกหรือถ่ายสินค้า หรือสิ่งของอื่น ๆ หรือเพื่อเรียกค่าจ้าง เว้นไว้แต่จะได้จอดอยู่ ณ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย สำหรับความประสงค์นั้นในถนนสาธารณะก็ดี</p> <p>ท่านว่ามีความผิดฐานก่อเหตุกีดขวาง ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท</p> <p>(๒) ถ้าในกรณีใดปรากฏว่ามีหีบ ห่อ สิ่งบรรจุสินค้า หรือสิ่งของอื่นจากอาคารหรือที่ดินแห่งใด ทอดทิ้งไว้ในร่วมหรือบนถนนสาธารณะ หรือระเบียบเปิดเผยซึ่งจุดถนนนั้นโดยละเมิดมาตรานี้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการละเมิดเป็นผู้สำนักหรือที่ดินนั้นเป็นผู้ทำหรือยอมให้ผู้อื่นทำ</p>
๑๒	๑๖๐	อำนาจย้ายสิ่งกีดขวาง	(๓) สภาอาจบังคับให้ย้ายหรืออาจให้ลูกจ้างของสภาย้ายสิ่งกีดขวางนั้นไปยังที่สมควร และให้อยู่ ณ ที่นั้นในความรับผิดชอบของเจ้าของและผู้ละเมิด และอาจกักสิ่งนั้นไว้จนกระทั่งจะได้ชำระค่าย้ายและค่ากัก แต่ให้มีเงื่อนไขว่าอำนาจย้ายดังกล่าวนี้ให้ใช้บังคับได้เฉพาะถนนบางสายซึ่งสภาจะได้ลงมติกำหนดไว้ และบังคับได้เฉพาะต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจชั้นสัญญาบัตร และให้มีเงื่อนไขว่าค่าย้ายต้องไม่เกินเที่ยวละสี่บาท และค่ากักต้องมีอัตราวันละหนึ่งบาท ทั้งให้มีเงื่อนไขอีกว่าเมื่อพ้นกำหนดเจ็ดวันตั้งแต่วันย้ายไปแล้วค่าย้ายและค่ากักยังมีได้ชำระ ถ้าสิ่งซึ่งขายนั้นไม่ปรากฏว่ามีค่าถึงยี่สิบห้าบาท ให้สิ่งนั้นตกเป็นทรัพย์สินของสภา และถ้าสิ่งนั้นปรากฏว่ามีค่ากว่ายี่สิบห้าบาท ก็ให้		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ขายทอดตลาด และเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้วให้จ่ายเงินเหลือนั้นให้แก่เจ้าของ แต่ถ้าเจ้าของไม่เรียกร้องเอาเงินนั้นภายในสามเดือนนับแต่วันรายดังกล่าวแล้ว ก็ให้เงินนั้นตกเป็นทรัพย์สินของสภา			
๑๒	๑๖๐	สิ่งกีดขวางชั่วคราวในขณะนักชัตฤกษ์	(๔) ท่านว่าบทบังคับตามมาตรานี้ไม่เป็นอุปสรรคแก่สภาในอันที่จะอนุญาตให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นชั่วคราวในถนนสาธารณะหรือให้ใช้ส่วนของถนนสาธารณะได้ชั่วคราวในขณะนักชัตฤกษ์และการพิธีของมหาชน เมื่อผู้บังคับการตำรวจเห็นชอบด้วยแล้ว ²⁷⁶			
๑๓	หมวด ๑๓ อาคาร ตรอกด้านหลัง และที่โล่ง					
๑๓	อาคาร					
๑๓	๑๖๒	ข้อซึ่งอาจวางระเบียบได้ โดยเทศบัญญัติอาคาร	๑๖๒-(๑) อันอำนาจซึ่งให้ไว้แก่สภาในตอนต้นสำหรับออกเทศบัญญัติเพื่อวางระเบียบอาคารและการปลูกสร้าง และเพื่อห้ามการสร้างอาคารบางประเภท บางแบบ และมาสรุปในบางเขตต์ถิ่นที่ หรือถนน หรือส่วนของถนนภายในเขตเทศบาล ซึ่งต่อไปเรียกว่า “เทศบัญญัติอาคาร” นั้น ให้รวมอำนาจออกเทศบัญญัติว่าด้วยข้อต่อไปนี้ทุกข้อหรือบางข้อ กล่าวคือ (ก) การเสนอแผนผังและรายการสร้างต่าง ๆ และค่าธรรมเนียมซึ่งต้องจ่ายขณะเสนอ (ข) การอนุญาตให้บุคคลเสนอแผนผังและรายการสร้างต่าง ๆ และลักษณะหรือ			

²⁷⁶ เพิ่งอ้าง. หน้า 106-109.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>ประเภทของแผนผัง หรือรายการสร้าง ซึ่งบุคคลนั้นอาจเสนอได้</p> <p>(ค) รากของอาคารต่าง ๆ</p> <p>(ข) ระดับพื้นชั้นต่ำที่สุดของอาคารต่าง ๆ และกิจป็นั้น</p> <p>(ง) การระบายน้ำของอาคารต่าง ๆ รวมทั้งการจัดให้มีท่อสำหรับน้ำฝน น้ำประปา น้ำคร่ำ มาเปลี่ยนเปล่า และน้ำโสโครก</p> <p>(จ) การจัดให้มีแสงและอากาศในห้องหรือห้องนั้น ถ้ามี และในส่วนอื่น ๆ ของอาคาร</p> <p>(ฉ) ขนาดและรูปของห้องและห้องนั้นในอาคาร</p> <p>(ช) วิธีจัดและตำแหน่งที่โล่งที่ต้องปล่อยให้ให้มีไว้ตามมาตรา ๑๖๕</p> <p>(ซ) รูปและวิธีล้อมลานด้านหลัง รวมทั้งวัตถุและขนาดสูงของ กำแพงหรือรั้วซึ่งกั้นลานนั้นจากถนน หรือตรอกด้านหลัง และทางไปมาระวางถนนหรือตรอกด้านหลังนั้นกับลานด้านหลัง</p> <p>(ณ) การป้องกันความชื้นในอาคารต่าง ๆ</p> <p>(ญ) ความมั่นคงในการสร้าง และชนิดของวัตถุซึ่งต้องใช้ในอาคาร และวิธีทดลองวัตถุนั้น ๆ</p> <p>(ฎ) การป้องกันอัคคีภัย และทางเข้าทางออกเมื่อเกิดอัคคีภัย หรืออุบัติเหตุสำหรับสถานที่ชุมนุมชน แต่ให้ซึ่งเข้าใจว่าเทศบัญญัติส่วนนจักต้องไม่แย้งกับบทบังคับในพระราชบัญญัติ ป้องกันภัยอันตรายอันเกิด แต่การเล่นมหรสพ</p> <p>พุทธศักราช ๒๔๖๔</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(ฎ) ลักษณะและระดับของ ระเบียบ หรือ ทางที่คาดไว้สำหรับประโยชน์ของผู้เดิน เลียบไปมาภายในส่วนของอาคารที่ติดกับ ถนน</p> <p>(ฐ) การจัดให้มีส้วม ที่ปัสสาวะ ห้อง อาบน้ำ และครัวได้เพียงพอ และเพื่อ บังคับให้ใช้ส้วมหรือที่ปัสสาวะตามแบบ หนึ่งแบบใดซึ่งสภาให้อนุมัติ</p> <p>(ฑ) การเขียนมุมเมื่อสร้างอาคารต่าง ๆ ขึ้นมณถนน</p> <p>(ฒ) การจัดให้มีทางอันพอควรสำหรับเข้า สู่อาคารต่าง ๆ</p> <p>(ณ) การห้ามมิให้คนเข้าสำนักในอาคาร จนกระทั่งสภาจักได้ให้ประกาศนียบัตรว่า ผลเป็นที่สำนัก</p> <p>(ด) ลักษณะและจำนวนของท้องถนนใน อาคารต่าง ๆ</p> <p>(ต) ลักษณะหลังคา</p> <p>(ถ) ความกว้างและลักษณะของบันไดและ ช่องทางเดิน</p> <p>(๒) ข้อความในมาตรานี้ ท่านว่าไม่เป็นที่ จำกัดอำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งให้ไว้แก่สภาตาม มาตรา ๔๕ (ข) แต่ให้อำนาจจนแม้ถึง ประเภทการต่าง ๆ แม้ถึงว่าจะคล้ายกับ ประเภทซึ่งกล่าวไว้ในมาตรานี้หรือไม่ก็ตี ที่สมควรจะออกเทศบัญญัติเพื่อวาง ระเบียบอาคารและการปลูกสร้าง หรือ เพื่อห้ามการสร้างอาคารบางประเภท บาง แบบ และบางรูป²⁷⁷</p>			

²⁷⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 110-112.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๖๓	แจ้งความบอก ความจำนง สร้าง อาคารใหม่	๑๖๓ - (๑) ให้บุคคลทุกคนซึ่งจำนงจะ สร้างหรือกลับสร้างอาคารใด เสนอ แผนผังและรายการสร้างต่าง ๆ ของ อาคารนั้น ซึ่งได้ทำขึ้นโดยสอดคล้องด้วย พระราชบัญญัตินี้และเทศบัญญัติอาคาร ต่อสภา			
๑๓	๑๖๓	สภาอาจชี้แจง	(๒) สภาอาจให้ข้อชี้แจงเป็นลายลักษณ์ อักษรแก่บุคคลผู้เสนอแผนผังและรายการ สร้างในข้อต่อไปนี้ (ก) วิธีอนุวรรตน์ตามพระราชบัญญัตินี้ และเทศบัญญัติอาคาร (ข) ที่วางที่ต้องปล่อยให้ไว้เพื่อให้แสงเข้า ได้ และให้อากาศถ่ายเทได้ โดยปลอด โปร่ง และเพื่อสะดวกแก่การรักษาความ สะอาด นอกจากนี้โด่งดั่งกล่าวในมาตรา ๑๖๔ (ค) ระดับซึ่งจะให้ทำรากและพื้นชั้นต่ำ ที่สุด (ข) การเสริมระดับที่ตั้งอาคาร โดยให้ราก มั่นคงและโดยให้ได้สุขลักษณะ และชนิด วัสดุซึ่งต้องใช้ในการถม (ง) แนวด้านหน้าเปรียบกับบรรดาอาคาร ใกล้เคียง ถ้าอาคารจอดหรืออยู่ภายใน ระยะสิบห้าเมตรจากถนนสาธารณะ (จ) แผนภาพด้านหน้า เมื่ออาคารจอดหรือ อยู่ภายในระยะสิบห้าเมตรจากถนนสา ธารณ (ฉ) การขยับอาคารไปทางหน้าหรือทาง หลัง ให้ได้แนวบัญญัติของถนน ดังกำหนด ไว้ในมาตรา ๑๕๘ (ข) ประเภท แบบ และ รูปของอาคารเมื่ออาคารนั้นจะสร้างใน เขตต์ ถิ่นที่ หรือถนนซึ่งอนุญาตให้สร้าง			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			อาคารณะเพาะ ประเภท แบบ หรือรูปเดียว (ข) การจัดให้มีน้ำใช้อันพอเพียงและบริสุทธิ์ ภายในระยะสมควรจากอาคารนั้น			
๑๓	๑๖๓	ให้อุวรรตน์ตามข้อชี้แจง	(๓) ให้บุคคลผู้ได้รับข้อชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรตั้งว่านี้ เปลี่ยนแปลงแผนผังและรายการสร้างตามข้อชี้แจง			
๑๓	๑๖๓	อาคารที่ได้ชี้ให้ร่นทางหน้า	(๔) ถ้าสภาชี้แจงให้ร่นอาคารไปทางหน้าจนถึงแนวบัญญัติของถนน ให้เป็นอันว่าได้โอนวรรตน์ตามข้อชี้แจงนั้นพอแล้ว ถ้าได้สร้างกำแพงหรือรั้วขึ้นตามแนวนั้นด้วยวัตถุและตามขนาดซึ่งสภานุมัติ			
๑๓	๑๖๓	ค่าทดแทนสำหรับอาคารที่ใช้ร่นทางหลัง	(๕) ถ้าสภาชี้แจงให้บุคคลใดซึ่งเสนอแผนผังอาคารใด ร่นอาคารนั้นไปทางหลังจนถึงแนวบัญญัติของถนน สภาดังจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้นั้นตามมาตรา ๑๕๘ แต่ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่ต้องการสำหรับให้คนเดินไปมาใช้เป็นระเบียบหรือทางเท้า หรือสำหรับเป็นทางเข้า หรือสำหรับเจียนมุม			
๑๓	๑๖๓	การแจ้งความว่าเริ่มหรือทำการปลูกสร้างต่อ	(๖) ห้ามมิให้บุคคลใดเริ่มการปลูกสร้างซึ่งเป็นการสร้างหรือกลับสร้างอาคาร หรือในกรณีที่มีการปลูกสร้างซึ่งได้ตั้งไว้ชั่วเวลากว่าสามเดือน ห้ามมิให้ทำการนั้นต่อเว้นแต่ (ก) บุคคลนั้นได้แจ้งความล่วงหน้าวันแต่สภามีความจำนงจะเริ่มการปลูกสร้างหรือทำการปลูกสร้างนั้นต่อ โดยบอกว่าจะทำการใดบ้าง และ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(ข) สภาได้ให้อนุมัติแผนผังและรายการสร้างของอาคารนั้นได้ภายในหนึ่งปีก่อนวันแจ้งความนั้น
๑๓	๑๖๓	ข้อไขในกรณีที่เกิดการปลูกสร้างชั่วคราว			(๗) ถ้าได้เริ่มการปลูกสร้างบนที่ดินใดและการสร้างอาคารนั้นเมื่อยังไม่เสร็จได้งดเสียชั่วคราวสามเดือนขึ้นไปไซร์นอกจากเจ้าของจะได้แสดงให้พอแก่ใจสภาว่าได้มีการเฝ้าอาคารนั้นพอเพียงแล้วสภาอาจแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าของที่ดินที่ได้เริ่มการปลูกสร้างปิดอาคารนั้นภายในกำหนดกล่าวไว้ในแจ้งความเพื่อกันมิให้บุคคลเข้าไปในนั้นได้และถ้าเห็นควรก็อาจจะบุประเภทการให้ทำเพื่อความประสงค์นั้นได้
๑๓	๑๖๓	โทษสำหรับผู้ละเมิด			(๘) เจ้าของผู้ใดไม่อนุวรรตน์ตามข้อบงการในแจ้งความนั้น ท่านว่ามีความผิดให้ปรับผู้นั้นไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่ละเมิดอยู่ และสภาอาจจัดการนั้นเองได้และให้เจ้าของชำระค่าใช้จ่ายในการนั้นให้แก่สภา (๙) บุคคลใด (ก) เริ่มหรือทำการปลูกสร้างต่อโดยละเมิดอนุมาตรา (๖) (ข) ทำการแตกต่างจากแผนผังหรือรายการสร้าง ซึ่งสภาให้อนุมัติแล้ว โดยมีได้รับหนังสืออนุญาตของสภา (ค) ทำการปลูกสร้างโดยละเมิดกฎบังคับใด ๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเทศบัญญัติอาคารใด ๆ หรือ (ข) ไม่อนุวรรตน์คามคำสั่งโดยชอบหรือข้อชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรของสภา ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกิน

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			สามร้อยบาท และถ้าขึ้นละเมิดต่อไปให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาท และเมื่อสภาได้ยื่นคำร้อง ศาลอาจออกคำสั่งบังคับให้บุคคลนั้นแก้อาคารนั้นประการหนึ่งประการใด หรือให้รื้อเสียก็ได้			
๑๓	๑๖๓	ทำอย่างไรจึงเป็นการสร้างอาคาร	<p>(๑๐) ให้ถือว่าบุคคลได้สร้างอาคารขึ้น ถ้าบุคคลนั้น</p> <p>(ก) ลงมือทำอาคารใหม่</p> <p>(ข) ต่อเติมหรือแก้อาคารที่มีอยู่แล้วโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ซึ่งทำให้มีรากขึ้นใหม่หรือสิ่งก่อสร้างใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือเพิ่มขึ้นบนราก</p> <p>(ค) แปลงอาคารที่มีได้สร้างไว้แต่เดิมสำหรับมนุษย์อาศัย ให้เป็นเคหะที่อยู่</p> <p>(ฅ) แปลงอาคารที่ได้สร้างไว้แต่เดิมสำหรับเป็นเคหะที่อยู่เคหะเดียว ให้เป็นเคหะที่อยู่กว่าเคหะเดียว</p> <p>(ง) แปลงเคหะที่ได้สร้างไว้แต่เดิมเป็นเคหะที่อยู่ให้เป็นที่สำหรับการใช้อื่น</p> <p>(จ) ทำการแตกต่างจากแผนผังหรือรายการสร้าง ซึ่งนายกได้อนุมัติแล้วเมื่อหนึ่งเมื่อใดก็ดี ก่อนหรือภายหลังอาคารนั้นสำเร็จ</p> <p>(ฉ) ฝาพื้นบทพระราชบัญญัตินี้สำหรับอาคาร หรือเทศบัญญัติอาคาร หรือ</p> <p>(ช) ซ่อมแซมอาคารที่มีอยู่แล้วโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ซึ่งเป็นการซ่อม กลับสร้าง หรือกลับท้อ หรือปลูกสร้างส่วนหนึ่งส่วนใดของกำแพง รั้ว หรือฝาภายนอกหรือซึ่งร่วมสะกดอยู่ระวางทรัพย์ สูงเพียงเท่าชั้นหนึ่งของอาคาร</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๖๓	เจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบ	(๑๑) ถ้าได้เริ่มทำหรือได้ทำการปลูกสร้างอาคารใด ให้ถือว่าการนั้นเจ้าของที่ดินที่ได้ปลูกสร้างอาคารนั้นเป็นผู้ทำและให้เป็นผู้รับผิดชอบ			
๑๓	๑๖๓	ข้อไขเมื่อไม่ส่งข้อบงการ ให้ภายในสองเดือน	(๑๒) ถ้าภายในสองเดือนปฏิทินตั้งแต่ได้รับเงินเสนอแผนผังสภา ไม่ให้อนุมัติแผนผังนั้นหรือออกข้อบงการเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับแผนผังนั้นไซ้ บุคคลผู้เสนอแผนผังอาจยื่นเรื่องราวต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง และถ้าตั้งนี้ ก็ให้บรรดาอำนาจซึ่งให้ได้แก่สภาเหนือแผนผังนั้นตกอยู่แก่เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ²⁷⁸			
๑๓	ตรอกด้านหลังและที่โล่ง					
๑๓	๑๖๔	ให้หวงห้ามที่ดินไว้สำหรับตรอกด้านหลัง	๑๖๔ - (๑) ห้ามมิให้สภาอนุมัติแผนผังสำหรับอาคารที่อยู่ เว้นแต่เมื่อ (ก) ได้แสดงว่าที่โล่งที่บังคับให้หวงห้ามไว้ตามมาตรา ๑๖๕ นั้นจดกับตรอกด้านหลัง ซึ่งกว้างไม่เกินหกเมตร ตามแต่สภาจะได้ออกบงการ และเมื่อบุคคลผู้เสนอแผนผังได้ใช้เงินต่าง ๆ ซึ่งสภาให้จ่ายไปเมื่อหนึ่งเมื่อใด สำหรับเข้าเป็นเจ้าของสิ่งของตรอกด้านหลังนั้น โดยทางหนึ่งทางใด เพียงแค่กึ่งกลางของตรอกนั้น ตอนที่จดกับที่ดินที่เกี่ยวข้องด้วยการเสนอแผนผังและเพียงแค่วะยะที่จดอยู่นั้น หรือเว้นแต่ (ข) บุคคลผู้เสนอแผนผังนั้น จะได้หวงห้ามที่ดินของตนไว้แถบหนึ่ง โดยเมื่อรวมหรือไม่รวมกับที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ก่อน			

²⁷⁸ เฝิงอ้าง. หน้า 112-115.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					แล้ว จะพอเป็นตรอกด้านหลังกว้างไม่เกิน หกเมตรตามแต่สภาจะได้บงการ
๑๓	๑๖๔	ข้อไขเมื่อ จัดให้มี การระบายอากาศ โดยประการ อื่นไว้แล้ว			(๒) ถ้าในกรณีใดได้แสดงจนพอแก่ใจสภา ได้จัดให้มีการระบายอากาศได้ โดย ประการอื่นเพียงพอและอย่างถาวรแล้ว สภาอาจอนุมัติแผนผัง แม้ถึงว่าผู้เสนอมิ ได้อนุวรรณตามลักษณะการในอนุมาตรา (๑)
๑๓	๑๖๔	ตำแหน่งของ ตรอกด้านหลัง			(๓) ถ้าเป็นความต้องการของสภา ก็ให้ ตรอกด้านหลังมีตำแหน่งอยู่ตามแนวซึ่ง สภาได้กำหนดไว้สำหรับตรอกนั้น และให้ ปลายตรอกต่อกับที่ดินที่เจ้าของทรัพย์สินทั้ง สองฟากตรอกได้หวงห้ามไว้ หรือ จะหวง ห้ามไว้สำหรับเป็นตรอก และมีวิสัยจะ เป็นไปได้ให้ตรอกนั้นเชื่อมกับถนนสา ธารณทั่วทั้งห้า และให้ทุกตรอก ปราศจากสิ่งกีดขวางโดยตลอด
๑๓	๑๖๔	การไม่อนุมัติ แผนผัง ถ้าที่ตั้ง อาคารไม่จดที่ดิน สำหรับ ตรอก ด้านหลัง			(๔) ขณะเมื่อเสนอแผนผังสำหรับอาคารที่ อยู่เพื่ออนุมัติของสภา ปรากฏว่าที่ตั้งของ อาคารนั้นไม่จด กับที่ดินที่มีตำแหน่งอัน สามารถหวงห้ามไว้เป็นตรอกด้านหลังได้ ตามแนวซึ่งสภาได้กำหนดไว้ สำหรับ ตรอกนั้นไซ้ สภาอาจปฏิเสธไม่ยอม อนุมัติแผนผังนั้นได้ จนกระทั่งที่ดินที่อยู่ ระหว่างที่ตั้งอาคารที่อยู่ กับแนวตรอก ด้านหลังที่มีแล้ว หรือที่จำนงไว้และอยู่ ตรงกับที่ตั้งอาคารนั้น จะได้รวมเข้าใจ กรรมสิทธิ์เดียวกับที่ดินรายที่เสนอแผนผัง และจนกระทั่งผู้เสนอแผนผังจะได้ใช้เงินคืน ให้แก่สภา ตามลักษณะและจำนวนที่ บังคับไว้ในอนุมาตรา (๑) (ก)

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
๑๓	๑๖๔	การเข้าเป็น เจ้าของที่ดิน ระวางที่ตั้งอา าคารกับแนวตรอก ด้านหลัง	(๕) ถ้าในกรณีตั้งอ่างไว้ในอนุมาตรา (๔) บุคคลผู้เสนอแผนผังร้องต่อสภา เป็นลาย ลักษณ์อักษร ขอเข้าเป็นเจ้าของที่ดินที่อยู่ ระวางที่ตั้งอาคารที่อยู่กับแนวตรอก ด้านหลังที่มีแล้วหรือที่จำนองไว้ และอยู่ ตรงออกไปยังที่ตั้งอาคารนั้นไซ้ร สภาอาจ เข้าเป็นเจ้าของที่ดินนั้น โดยเงื่อนไขว่าจะ ได้รับอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการ ปกครอง เพื่อรวมที่นั้นเข้าในกรรมสิทธิ ของรายที่เสนอแผนผังนั้น (๖) อนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการ ปกครองตามมาตรา นี้ให้มีผลในอันที่สภา จะเข้าเป็นเจ้าของที่ดินและจ่ายค่าที่ดิน นั้น เหมือนหนึ่งอนุมัตินั้นเป็นคำสั่ง ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๕๓ และให้บังคับ ใช้มาตรานั้น กับทั้งมาตรา ๑๕๘ และ ๑๕๙ เนื่องด้วยเหตุ นั้น แต่ในกรณีที่ใช้ มาตรา ๑๕๘ ให้แทรกคำว่า “วันอนุมัติ ของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง” ลงใน อนุมาตรา (๑) (ก) และ (ข) แทนคำว่า “วันที่ลงประกาศโครงการการเจริญ”			
๑๓	๑๖๔	กรรมสิทธิใน ที่ดินที่หวงห้ามไว้ สำหรับเป็นตรอก ด้านหลัง	(๗) ถ้าได้หวงห้ามที่ดินใดตามมาตรา นี้ สำหรับเป็นคดอดด้านหลังแล้ว สภาอาจ ทำแผนผังของที่ดินที่อยู่ในตรอกด้านหลัง นั้น และอาจทำหนังสือประทับตราของ สภาบอกกล่าวได้ว่า ได้หวงห้ามที่ดินนั้น สำหรับใช้เป็นตรอกด้านหลัง และเมื่อทำ ดังนั้นให้นำหนังสือนั้น พร้อมด้วยแผนผัง ไปลงทะเบียนที่ดินไว้ตามกฎหมาย (๘) เมื่อได้ลงทะเบียนแล้วตั้งว่านี้ ท่านว่า กรรมสิทธิในที่ดินที่กำหนดไว้ในแผนผังตก อยู่กับสภาเพื่อความประสงค์แห่งพระราช			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			บัญญัตินี้ โดยปราศจากสิทธิขัดขวางทั้งสิ้น			
๑๓	๑๖๔	เมื่อใดต้องใช้ค่าทดแทน	(๙) ให้สภาจ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่หวงห้ามไว้สำหรับเป็นส่วนของตรอกด้านหลังถึงราคาตลาดของที่ดินที่หวงห้ามไว้ตั้งนั้นในวันที่ได้เสนอแผนผัง แม้ถึงวันที่ดินนั้นจะเป็นที่ว่างเปล่า หรือว่ามีอาคารตั้งอยู่ในวันที่เสนอแผนผังนั้นก็ดี และห้ามมิให้จ่ายเพิ่มเติมด้วยเหตุที่ได้บังคับซื้อหรือเหตุหนึ่งเหตุใด			
๑๓	๑๖๔	เมื่อใดไม่ต้องใช้	(๑๐) เว้นแต่ดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (๙) ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่หวงห้ามไว้ตามมาตรานี้สำหรับเป็นส่วนของตรอกด้านหลัง			
๑๓	๑๖๔	ค่าทดแทนในกรณีพิเศษ	(๑๑) ในกรณีต่าง ๆ ที่การหวงห้ามจัดเป็นเหตุให้ตัดที่ดินในกรรมสิทธิของบุคคลจากที่ดินที่เป็นส่วนในกรรมสิทธิรายเดียวกัน ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนในการตัดที่ตั้งนั้น แต่ถ้าส่วนย่อยของที่ดินที่ถูกตัดนั้นใช้เป็นปลูกสร้างไม่ได้โดยเหตุที่ถูกตัดนั้น และถ้าเจ้าของประสงค์ก็ให้สภาเข้าเป็นเจ้าของสวนย่อยนั้นและให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินนั้นตามมาตรานี้			
๑๓	๑๖๔	วิธีกำหนดค่าทดแทน	(๑๒) ถ้าสภาไม่สามารถตกลงกับบุคคลผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทนในเรื่องจำนวนค่าทดแทนตามมาตรานี้ ให้กำหนดค่าทดแทนดังต่อไปนี้ (ก) ถ้าจำนวนที่เรียกร้องเอานั้นไม่เกินพันบาท ให้กำหนดตามมาตรา ๒๒๖ (ข) ในกรณีอื่นทั้งสิ้น ให้กำหนดกานพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยการบังคับซื้อที่ดิน			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			แต่ให้มีข้อไขไว้เสมอว่า ถ้าสภาและฝ่ายบุคคลผู้เรียกร้องเอาค่าทดแทนตกลงกัน ยกปัญหาเรื่องจำนวนค่าทดแทนตามบทอนุมาตรานี้ ให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย ที่อนุญาตให้ทำได้ และให้อนุญาตตุลาการผู้หนึ่งหรือกว่าผู้หนึ่ง ซึ่งตั้งขึ้นนั้นฟังค่าให้การของคู่พิพาท และให้ตัดสินจำนวนเงินค่าทดแทนนั้นได้			
๑๓	๑๖๔	วันจ่ายค่าทดแทน	(๑๓) ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนตามมาตรา นี้จนกระทั่งสภาจะได้หวงห้าม หรือเข้าเป็นเจ้าของที่ดินไว้พอสามารถทำตรอกด้านหลัง ตั้งแต่ถนนสาธารณะหรือตรอกด้านหลังสายหนึ่ง ตลอดจนถึงถนนสาธารณะหรือตรอกด้านหลังอีกสายหนึ่ง ²⁷⁹			
๑๓	๑๖๕	ต้องจัดให้มีที่โล่ง	๑๖๕.- (๑.) อันอาคารที่บุคคลใดจำนงจะปลูกสร้างหรือกลับปลูกสร้างขึ้นใช้เป็นอาคารที่อยู่ทั้งหมดหรือบางส่วนนั้นให้มีที่โล่งแห่งหนึ่งติดต่อกับอาคารนั้นโดยตรง และเป็นส่วนของบริเวณอาคารนั้น เว้นแต่ในบางกรณีสภาเห็นว่าได้จัดโดยประการอื่นให้มีระยะอากาศไว้เพียงพอและอย่างถาวรแล้ว (๒) ที่โล่งดังกล่าวนี้ นอกจากบรรดากำแพงหรือรั้วซึ่งร่วมสกัดอยู่ระวางทรัพย์สินหรืออยู่ภายนอก ให้มีอยู่ไม่น้อยกว่าถึงของเนื้อที่ได้อาคารต่าง ๆ โดยไม่นับที่ส้วม ที่อาบน้ำ และที่ครัว ที่เป็นอาคารสูงไม่เกินกว่าระดับเพดานของชั้นล่าง ตามแต่สภาจะเห็นควรสำหรับผู้ที่อาศัยในอาคารนั้นใช้			

²⁷⁹ เพิ่งอ้าง. หน้า 115-118.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(๓) ในการคำนวณที่โล่ง ถ้ามีตรอกด้านหลัง ท่านให้นับถึงเนื้อที่ของตรอกนั้นที่บังคับให้มีไว้ตามมาตรา ๑๖๔ ฉะเพาะส่วนที่อยู่ตรงกับอาคารนั้นออกไปด้วย แต่ห้ามมิให้นมที่ว่างของปล่องลมในการคำนวณที่โล่ง			
๑๓	๑๖๕	อุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง	(๔) บุคคลใดซึ่งเป็นเจ้าทุกข์ เพราะข้อชี้แจงของสภาในเรื่องตำแหน่ง และลักษณะของที่โล่ง ที่ต้องปล่อยเหลือได้ในกรณีใด ซึ่งมีได้บังคับไว้โดยจะเพาะในเทศบาลบัญญัติอาคาร อาจยื่นอุทธรณ์ภายในสิบวันต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยโดยสิทธิขาด			
๑๓	๑๖๕	ห้ามค่าทดแทนสำหรับที่โล่ง	(๕) ห้ามมิให้ใช้ค่าทดแทนสำหรับที่ดินใดที่ไม่ได้ปลูกสร้าง เหตุเพราะบทต่าง ๆ แห่งมาตรานี้			
๑๓	๑๖๖	อธิบายคำว่า “อาคารที่อยู่”	๑๖๖. เพื่อความประสงค์แห่งมาตรา ๑๖๔ และ ๑๖๕ ท่านว่า “อาคารที่อยู่” หมายความว่าตลอดถึงเคหะที่อยู่ สำนักงาน หรือสิ่งปลูกสร้างภายนอกอันอยู่ในบริเวณของเคหะที่อยู่ โดยจะติดต่อกับ เคหะนั้นหรือไม่ก็ตาม และรวมความตลอดถึงร้าน โรงงาน หรือโรงหัตถกรรมและโรงเรียน และอาคารอื่นใดที่ใช้หรือสร้างไว้หรือแปลงใช้สำหรับเป็นที่มนุษย์อาศัยทั้งหมดหรือบางส่วน			
๑๓	๑๖๗	เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจสั่งให้กรุยตรอกด้านหลัง	๑๖๗-(๑) ในขณะหนึ่งขณะใด เมื่อเจ้าหน้าที่บัญชาการ ปกครองได้รับคำร้องขอจากสภา และเมื่อได้รับรายงานจากเจ้าพนักงานซึ่งได้ตั้งขึ้นสำหรับสืบสวนและรายงานฉะเพาะกรณีตามเห็นควรแล้ว อาจสั่งให้กรุยตรอกด้านหลังกว้างไม่เกิน			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					กว่าหกเมตร ยผ่านที่ดินใด ๆ พร้อมด้วยทางเข้าสู่ตรอก ถ้าจำเป็นต้องมี และให้สภามีอำนาจเข้าเป็นเจ้าของที่ดินที่ระบุไว้ในคำสั่งนั้น สำหรับใช้เป็นที่ตรอกและทางเข้าสู่ตรอกนั้น ถ้าจำเป็นต้องมี
					(๒) อันทางเข้าสู่ตรอกด้านหลังนั้น ท่านว่าเป็นส่วนของตรอกด้านหลัง ตามความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้
๑๓	๑๖๗	ผลของคำสั่งนั้น			(๓) สภาอาจนำคำสั่งนั้นลงทะเบียนที่ดินได้ตามกฎหมาย (๔) เมื่อได้ลงทะเบียนแล้วดังว่านี้ ท่านว่ากรรมสิทธิในที่ดินที่กำหนดไว้ในแผนผังตกอยู่กับสภา เพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยปราศจากสิทธิกีดขวางทั้งสิ้น (๕) ถ้าสภาได้เข้าเป็นเจ้าของที่ดินอื่นใด ๆ นอกจากที่รวมอยู่ในคำสั่งอันได้จดทะเบียนได้ตามอนุมาตรา (๑) โดยอนุวรรตนาการเนื่องด้วยคำสั่งตามอนุมาตรา (๘) และ (๘) ไซ้ให้สภาทำแผนผังที่ดินต่าง ๆ ที่ได้เข้าเป็นเจ้าของดังว่านี้ และให้ทำหนังสือประทับตราของสภา บอกกล่าวว่าได้เข้าเป็นเจ้าของที่ดินเนื่องด้วยคำสั่งนั้น และเมื่อได้ลงทะเบียนหนังสือนั้นพร้อมด้วยแผนผังแล้ว ให้ที่ดินนั้นตกเป็นกรรมสิทธิของสภาโดยปราศจากสิทธิกีดขวางทั้งสิ้น เหมือนหนึ่งที่ดินนั้นได้รวมอยู่ในครั้งนั้นแต่เดิม
๑๓	๑๖๗	สภาอาจรู้หรืออาคาร			(๖) เมื่อสภาได้ลงทะเบียนคำสั่งหรือหนังสือนั้นดังกล่าวไว้ในมาตรานี้แล้ว ก็อาจลงมือหรือถอนอาคารหรือส่วนของ

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			อาคารที่ตั้งอยู่บนที่ดินที่ระบุไว้ในคำสั่งหรือหนังสือนั้นได้			
๑๓	๑๖๗	เมื่อใดสภาต้องเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินทั้งหมด	(๗) เมื่อการเข้าเป็นเจ้าของส่วนหนึ่งของอาคารตามมาตรา นี้ สำหรับตรอกด้านหลังหรือทางเข้าสู่ตรอกนั้น เป็นเหตุให้ส่วนอาคารซึ่งเหลืออยู่ในใช้การไม่ได้ไซ้รู้ ถ้าเจ้าของประสงค์ให้สภาเข้าเป็นเจ้าของส่วนของที่ดินได้อาคารที่คงเหลืออยู่ พร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้าง และให้จำหน่ายค่าทดแทนตามบทแห่งมาตรานี้			
๑๓	๑๖๗	ค่าทดแทนในกรณีพิเศษ	(๘) ถ้าการที่เขาเป็นเจ้าของที่ดินว่างเปล่าตามมาตรา นี้สำหรับตรอกด้านหลังหรือทางเข้าสู่ตรอกนั้น เป็นเหตุให้ค้ดที่ดินในกรรมสิทธิของบุคคลจากที่ดินที่เป็นส่วนในกรรมสิทธิเดียวกัน ห้ามไม่ให้จ่ายค่าทดแทนในการตัดที่ตั้งนั้น แต่ถ้าส่วนใดหรือทั้งหมดของที่ดินที่ถูกตัดนั้นใช้เป็นี่ปลูกสร้างไม่ได้ โดยเหตุที่ถูกตัด และถ้าเจ้าของประสงค์ให้สภาเข้าเป็นเจ้าของส่วนหรือทั้งหมดของที่ดินนั้นตามแต่ กรณี และให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินนั้นตามมาตรานี้			
๑๓	๑๖๗	ค่าทดแทนซึ่งต้องจ่ายในกรณีปกติ	(๙) ให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินที่สภาได้เข้าเป็นเจ้าของตามมาตรา นี้ ตามบทบังคับต่อไปนี้ (ก) ถ้าได้เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด ให้จ่ายค่าทดแทนสำหรับที่ดินทั้งหมด (ข) ถ้าระยะกว้างทั้งหมดหรือกว้างหนึ่งของที่ดินสำหรับตรอกที่เขาเป็นเจ้าของนั้นผ่านที่ดินในกรรมสิทธิรายหนึ่ง ให้ใช้ค่าทดแทนสำหรับส่วนของที่ดินที่เอาไว้อันเกินกว่าถึงของระยะกว้าง และให้สภา			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		<p>กลับสร้างตอนหลังของอาคาร ในที่ดินอันจดที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของ โดยจ่ายค่าก่อสร้างเองตามลักษณะการกลับสร้างซึ่งสภาวินิจฉัยว่าพอสมควร</p> <p>(ค) ถ้าระยะกว้างกึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของนั้นผ่านที่ดินในกรรมสิทธิ์รายหนึ่ง ห้ามมิให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินนั้น แต่ถ้าระยะกว้างน้อยกว่ากึ่งหนึ่งผ่านที่ดินรายนั้น ให้เจ้าของที่ดินนั้นใช้คืนเงินจำนวนต่าง ๆ ซึ่งสภาได้จ่ายหรือจักต้องจ่ายสำหรับเข้าเป็นเจ้าของโดยทางหนึ่งทางใดของส่วนซึ่งเมื่อรวมเข้ากับที่ดินที่ได้เอาไว้จากรายนั้นแล้วเท่ากันถึงของระยะกว้างขึ้น และในกรณีใดก็ดีให้สภากลับสร้างตอนหลังของอาคารบนที่ดินซึ่งจดที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของ คือที่ดินของตรอก ตามลักษณะที่บังคับได้ในวรรค (ข)</p>				
๑๓	๑๖๗	ราคาซึ่งต้องขายในกรณีปกติ	<p>(๑๐) ราคาซึ่งสภาต้องจ่ายสำหรับสวนของที่ดินหรืออาคารต่าง ๆ ที่เข้าเป็นเจ้าของตามมาตรานี้เท่าที่ต้องจ่ายค่าทดแทนให้กำหนดตามข้อต่อไปนี้</p> <p>(ก) ถ้าไม่มีอาคารบนที่ดิน หรือถ้าเขาเป็นเจ้าของที่ดินและอาคารทั้งหมด ให้กำหนดตามหลักที่วางไว้ในมาตรา ๑๔๘ โดยใช้คำว่า “วันที่แห่งคำร้องขอซึ่งได้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง” แทนคำว่า “วันที่ลงประกาศโครงการการเจริญ”</p> <p>(ข) ถ้ามีอาคารต่าง ๆ บนที่ดิน และเข้าเป็นเจ้าของที่ดินแต่ส่วนหนึ่ง</p> <p>(ข ๑) ถ้าและส่วนของบรรดาอาคารที่เข้าเป็นเจ้าของนั้นใช้กันเป็นเคหะที่อยู่</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>และไม่สมเป็นที่มนุษย์อาศัยโดยเหตุที่ปราศจากอากาศ และแสง หรือโดยเหตุอื่น ๆ ก็ดี ให้กำหนด ตามราคาตลาดของที่ดินและวัตถุบนที่ดินนั้น ณ วันที่แห่งคำสั่งดังกล่าวแล้วในอนุมาตรา (๑)</p> <p>(ข ๒) ถ้าและส่วนของบรรดาอาคารที่เข้าเป็นเจ้าของนั้นไม่ใช้กันเป็นที่อยู่หรือเป็นที่ มนุษย์อาศัย และไม่อยู่ในสุขลักษณะอันดี ให้กำหนดตามราคาตลาดของที่ดินและวัตถุบนที่ดินนั้น ณ วันที่แห่งคำสั่งดังกล่าวแล้วในอนุมาตรา (๑)</p> <p>(ข ๓) ถ้าและส่วนของบรรดาอาคารที่เข้าเป็นเจ้าของนั้นอยู่ในสุขลักษณะอันดี ให้กำหนดตามราคาตลาดของที่ดินและอาคารต่าง ๆ นั้น ณ วันที่แห่งคำสั่งดังกล่าวแล้วในอนุมาตรา (๑)</p>
๑๓	๑๖๗	วิธีกำหนดราคา			(๑๑) วิธีกำหนดราคาตั้งวิเคราะห์ได้ในอนุมาตรา (๑๐) นั้น ให้เป็นดั่งบังคับไว้ในมาตรา ๑๖๔ ²⁸⁰
๑๓	๑๖๘	ให้สภาแต่งระดับฯลฯ ทรอก ด้านหลัง			๑๖๘. เมื่อได้หวงห้ามหรือกรุยที่ดินได้พอสามารถทำตรอกด้านหลัง ตั้งแต่ถนนสาธารณะหรือตรอก สาธารณด้านหลังสายหนึ่งตลอดจนถึงถนนสาธารณะหรือตรอกด้านหลังอีกสายหนึ่งแล้ว ให้สภาแต่งระดับ ลาด ดาดหิน แต่งร่อง ระบายน้ำ และจัดให้มีแสงแก่ตรอกด้านหลังที่หวงห้ามหรือกรุยไว้ตามมาตรา ๑๖๔ และ ๑๖๘

²⁸⁰ เพิ่งอ้าง. หน้า 118-122.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๖๙	ต้องจัดให้มีทางสำหรับเข้าออกกับตโรคด้านหลัง	๑๖๙ - (๑) เมื่อได้ทำตโรคด้านหลังเป็นรูปขึ้นแล้ว ให้เจ้าของสถานที่ที่จอตโรคทุกคน จัดให้มีทางสำหรับเข้าออกกระวางสถานที่ของตนกับตโรคด้านหลังนั้น สำหรับการขนอุจจาระ (๒) ถ้าเจ้าของผู้ใดไม่จัดให้มีทางตั้งว่านี้ขึ้นภายในเวลาอันสมควร สภาอาจเข้าในบริเวณนั้นได้ และจัดการตามจำเป็นเพื่อให้มีทางนั้นขึ้น และให้เจ้าของชำระค่าใช้จ่ายในการนั้นให้แก่สภา			
๑๓	๑๖๙	การรื้อหรือสิ่งกีดขวางออกเสีย	(๓) ห้ามมิให้บุคคลใดดำรงหรือยอมให้บุคคลอื่นปลูกหรือดำรงสิ่งกีดขวางลงในหรือขึ้นเหนือตโรคด้านหลัง และถ้ามีสิ่งกีดขวางนั้นอยู่สภาอาจออกเสียได้			
๑๓	๑๗๐	การใช้ค่าทดแทนคืนให้สภาในบางกรณี	๑๗๐. เมื่อหนึ่งเมื่อใดสภาได้จ่ายหรือมีหน้าที่จะต้องใช้ค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่เข้าเป็นเจ้าของตามมาตรา ๑๖๔ (๕) ให้ใช้เงินจำนวนนั้นคืนให้สภา และเพื่อความประสงค์นั้นให้สภาบังคับเอาเงินจำนวนนั้นได้เหมือนหนึ่งเป็นจังกอบซึ่งเก็บตามมาตรา ๔๙ สำหรับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการที่สภาเข้าเป็นเจ้าของที่ดินนั้น เป็นจำนวนอันเพียงพอสำหรับใช้ค่าทดแทนนั้นคนให้สภารวมทั้งค่าดอกเบี้ย อัตราไม่เกินกว่าร้อยละหกต่อชั่วโมงเวลาไม่เกินกว่าสิบปีตามแต่สภาจะกำหนดเฉพาะกรณี			
๑๓	๑๗๑	เงินใช้คืนนั้นบังคับเอาได้อย่างไร	๑๗๑. เมื่อหนึ่งเมื่อใดบุคคลใดมีหนี้สินต้องใช้คืนให้สภาตามมาตรา ๑๖๔ (๑) และ (๔) หรือมาตรา ๑๖๗ (๙) ไซ้เพื่อความประสงค์นั้น ให้สภาบังคับเอาเงินนั้นได้เหมือนหนึ่งเป็นจังกอบ เก็บตามมาตรา ๔๙ สำหรับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			แผนผังในกรณีแห่งมาตรา ๑๖๔ (๑) และ (๔) หรือสำหรับที่ดินที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๖๔ (๑) ในกรณีแห่งอนุमतรานี้เป็นจำนวนอะพะกะกรณี อันเพียงพอสำหรับใช้เงินจำนวนต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนี้สินต้องใช้คืนให้สภา รวมทั้งดอกเบี้ยอัตราไม่เกินกว่าร้อยละหกต่อปี ชั่วเวลาไม่เกินกว่าสิบปี ตามแต่สภาจะกำหนดอะพะกะกรณี			
๑๓	๑๗๒	สิทธิชำระเงิน	๑๗๒. ขณะหนึ่งขณะใด ก่อนสิ้นเวลาซึ่งสภาได้กำหนดไว้อะพะกะกรณีตามมาตรา ๑๗๑ เจ้าของสถานที่ใดอาจชำระเงินหรือจังกอบซึ่งสภาอาจบังคับเอาได้สำหรับสถานที่นั้น โดยจ่ายเงินเต็ม จำนวนหรือเต็มส่วนจำแนกของจำนวนซึ่งต้องใช้คืนให้สภาตามมาตรา นั้น รวมทั้งดอกเบี้ยตามอัตราซึ่งบังคับไว้จนถึงวันชำระ หรืออาจชำระส่วนของจำนวนเงินซึ่งสภายังมิได้เก็บสำหรับสถานที่นั้นก็ได้ ^{๒๘๑}			
๑๓			เปิดเสรีจ			
๑๓	๑๗๓	ห้ามการปลูกข้างโดยมิได้รับอนุญาต	๑๗๓-(๑) ห้ามมิให้ปลูกสร้างเคหะหรืออาคารอย่างอื่นด้วยวัสดุใด ๆ นอกจากจะได้รับหนังสืออนุญาตจากสภา ซึ่งอาจให้อนุญาตหรือไม่ให้ก็ได้ตามเห็นควร			
๑๓	๑๗๓	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๒) บุคคลใดละเมิดบทแห่งมาตรานี้ ท่านว่ามีความผิด ให้ปรับไม่เกินกว่าร้อยละบาท และเมื่อสภาได้ยื่นคำร้อง ศาลอาจออกคำสั่งบังคับให้รื้อเคหะ หรืออาคารที่สร้างขึ้น โดยผ่านมาตรานี้ได้			

^{๒๘๑} เฝิงอ้าง. หน้า 122-123.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๗๔	ห้ามการปลูกสร้างบนพื้นที่ผิสุลักษณะ	<p>๑๗๔-(๑) ห้ามมิให้สร้างอาคารใหม่ขึ้นบนพื้นดินที่ได้ถมด้วยวัตถุผสมด้วยอุจจาระ หรือสัตว์หรือมีพิษวัตถุ หรือที่ได้มีวัตถุเช่นนี้ถึงได้ นอกจากหรือจนกระทั่งจะได้ย้ายวัตถุนั้นไปเสียให้พ้น โดยขุดเอาออก หรือโดยประการอื่น หรือจะได้ทำให้วัตถุนั้นปลอดภัย หรือวัตถุนั้นได้กลายเป็นสิ่งปลอดภัยแล้ว</p> <p>(๒) บุคคลใดทำ หรือให้ผู้อื่นทำ หรือจงใจปล่อยให้ทำการฝ่าฝืนมาตรานี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินกว่าห้าสิบบาท และถ้าขึ้นฝ่าฝืนต่อไปให้ปรับไม่เกินกว่าวันละสิบบาท</p>			
๑๓	๑๗๕	ห้ามการสร้างอาคารเหนือแม่น้ำ ฯลฯ	<p>๑๗๕. ห้ามมิให้สร้างอาคารเหนือหรือแม่น้ำ คลอง ทางน้ำ คู สะพานท่อ รางระบาย หรือท่ออุจจาระ นอกจากจะได้รับหนังสืออนุญาตของสภา</p> <p>(๒) ถ้าได้สร้างอาคารขึ้นทั้งนั้นโดยละเมิดเมื่อสภาร้องขอศาลอาจออกคำสั่งบังคับให้รื้อหรือให้จัดการอื่นใดแก่อาคารได้ตามแต่จะเห็นควร</p>			
๑๓	๑๗๖	สภาอาจจัดให้ระบายน้ำจากเคหะที่ไม่มีการระบายน้ำตามสมควร	<p>๑๗๖-(๑) ถ้าเมื่อใดเคหะหรืออาคารใดไม่จัดการระบายน้ำให้เป็นที่พอแก่ใจของสภา โดยมีรางระบายหรือท่อตามสมควรติดต่อกับท่ออุจจาระ รางระบาย หรือกับทะเล หรือที่ยื่นที่สภาได้รับมอบ อำนาจให้ถ่ายของโสโครกลงได้ และถ้ามีปัจจัยสำหรับระบายน้ำเช่นนั้นภายในระยะสามสิบเมตรจากส่วนใดของเคหะหรืออาคารดังกล่าวแล้ว สภาอาจแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าของสร้าง หรือวางรางระบาย หรือต่อจากเคหะหรืออาคาร</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			<p>นั้น โดยกำหนดวัตถุ ขนาด ระดับและ ส่วนลาดของรางระบาย ตามแต่สภาจะ เห็นว่าเป็นในการระบายน้ำออกจากเคหะ หรืออาคารนั้น</p> <p>(๒) ถ้าเจ้าของไม่อนุวัตน์ตามแจ้งความ ของสภาภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่แจ้ง ความนั้น และสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาล ก็ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งระบุให้เจ้าของ สร้างหรือวางรางระบายหรือท่อตั้งว่านั้น ได้ ส่วนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งสภาได้เสียไป ในการนั้น ถ้าเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าค่า เข้าสามเดือนของเคหะหรืออาคารนั้นไซ้รั ถ้ำและเจ้าของไม่ชำระให้โดยพลัน ก็ให้ สภาบังคับเอาได้ตามบทพระราชบัญญัตินี้</p>			
๑๓	๑๗๗	ระดับของเคหะ	<p>๑๗๗. ห้ามมิให้สร้างเคหะหรืออาคารลง บนพื้นที่ที่มีระดับต่ำ จนไม่สามารถระบาย น้ำออกจากเคหะหรืออาคารนั้น โดยวาง ระบายมีส่วนลาดตามสมควรให้น้ำไหลลง สู่อูจจาระหรือรางระบายสาธารณะ อันหนึ่งอันใดที่มีอยู่แล้วหรือที่สภาได้ดำริ จะให้มีขึ้น หรือลงสู่ทะเล หรือที่อื่นที่สภา ได้รับมอบอำนาจให้ถ่ายของโสโครกลงได้</p>			
๑๓	๑๗๘	ท่อระบายอากาศ สำหรับท่ออุจจา ระ	<p>๑๗๘-(๑) สภาอาจตั้งหรือติดต่อ ซึ่ง จำเป็นเพื่อระบายอากาศธาตุออกจากราง ระบายและท่ออุจจาระของเทศบาลไว้กับ อาคารใดใด</p> <p>(๒) ท่อนั้นจะต้องตั้งหรือติดได้โดยมิให้ เป็นเหตุรำคาญหรือขัดขวางต่อความ สะดวกแก่อาคารนั้นหรือแก่อาคารใดที่ ใกล้เคียง</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๗๙	ห้ามเปลี่ยนแปลง ส่วนหน้าของอา าคาร	๑๗๙- (๑) ห้ามมิให้บุคคลใดเปลี่ยนแปลง ส่วนหน้าของเคหะหรืออาคารใดซึ่งอยู่ ภายในระยะสิบห้าเมตรจากถนน โดย ไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก สภา ซึ่งอาจให้หรือไม่ให้อนุญาตนั้นก็ได้ ตามเห็นสมควร (๒) บุคคลใดละเมิดบทบัญญัติแห่งมาตรา นี้ ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท และเมื่อสภาได้ ขอร้องต่อศาล ก็ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง ระบุนให้เพิกถอนสิ่งซึ่งได้ทำขึ้นไว้ โดย ละเมิดนั้นเสียได้			
๑๓	๑๘๐	การเปลี่ ยนใช้ อาคาร	๑๘๐-(๑) ห้ามมิให้บุคคลใดใช้พื้นที่ชั้นอื่น ใดนอกจากชั้นล่างของอาคารที่เคยได้ สร้างขึ้นได้เป็นเคหะที่อยู่เพื่อความ ประสงค์อย่างอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก สภา ซึ่งอาจอนุญาตโดยมีเงื่อนไขประการ ต่าง ๆ ตามเห็นสมควร (๒) บุคคลใดละเมิดบทบัญญัติแห่งมาตรา นี้ ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท และถ้าขึ้น ละเมิดอยู่ต่อไปให้ปรับไม่เกินวันละสิบ บาท			
๑๓	๑๘๑	การทำห้องระ เบียง ฯลฯ ใน อาคาร	๑๘๑- (๑) ห้ามมิให้บุคคลใดทำหรือเป็น เหตุให้หรือยอมให้ผู้อื่นทำฝา ห้อง ระเบียง ห้องติดหลังคา หลังคา เพดาน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นขึ้นในเคหะ โดย ไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก สภาก่อนการทํานั้น (๒) ในทุกกรณีดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่า เจ้าของสถานทีนั้น ๆ เป็นผู้ยอมให้ทำการ เช่นว่านั้นจนกระทั่งจะได้พิสูจน์ได้ความ เป็นอย่างอื่น			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>บุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินสองร้อยบาท และถ้าขึ้นละเมิดต่อไป ให้ปรับไม่เกินวันละยี่สิบห้าบาท</p> <p>(๓) บุคคลใดตั้งกล่าวแล้ว</p> <p>(ก) ได้รับอนุญาตแล้ว แต่ไม่จัดให้เครื่องกั้นหรือรั้วคงอยู่ในลักษณะอันตีรขวางเวลาดังว่าไว้ก็ดี</p> <p>(ข) ไม่จัดให้เครื่องกั้นหรือรั้วมีแสงพอควรในเวลากลางคืน ขณะเมื่อรั้วหรือเครื่องกั้นนั้นยังคงอยู่ก็ดี</p> <p>(ค) ไม่รื้อเครื่องกั้นหรือรั้วนั้นออกภายในกำหนดเวลาอันควร เมื่อสภาได้มีคำสั่งให้ทำเช่นนั้นแล้วก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาทสำหรับทุกวันที่ได้ทำการละเมิด ภายหลังเดินยี่สิบสี่ชั่วโมงซึ่งสภาได้แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรบอกล่วงหน้าได้</p> <p>(๔) ถ้าสภาเห็นว่าในการปลูกสร้างหรือซ่อมแซมกรณีใด การใช้เครื่องกั้นหรือรั้วจะไม่จำเป็นหรือสำเร็จประโยชน์ ก็อาจอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทำการปลูกสร้างหรือซ่อมแซมนั้นได้ โดยไม่ต้องทำเครื่องกั้นหรือรั้ว</p>
๑๓	๑๘๓	วิธีจัดการแก่อาคารทรุดโทรมหรือมีลักษณะเป็นอันตราย	๑๘๓ - (๑) ถ้าอาคารใดหรือสิ่งติดไว้กับอาคารใดมีลักษณะชำรุดทรุดโทรมน่าจกพังลง หรือเป็นอันตรายแก่ผู้อาศัยหรือผู้สำนักในอาคารนั้น หรือแก่เคหะหรืออาคารใกล้เคียง หรือแก่ผู้อาศัย หรือผู้สำนักในเคหะหรืออาคารใกล้เคียงนั้น หรือแก่ผู้สัญจร ให้ถือว่าอาคารนั้นเป็นเหตุรำคาญ และให้จัดการได้โดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					(๒) เมื่อสภาเห็นว่าเป็นที่ให้จัดให้มีเครื่องกั้นหรือรั้วตามสมควรในวันที่เพื่อกันภัยแก่ผู้สัญจร หรือจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นจำเป็นเพื่อจะให้อาคารนั้นมั่นคง หรือจะรื้ออาคารนั้นเสียก็ได้ และค่าใช้จ่ายในการนี้ให้เจ้าของอาคารเป็นผู้เสีย
๑๓	๑๘๔	อำนาจปิดอาคารร้าง			<p>๑๘๔ -(๑) ถ้าอาคารหรือที่ดินแห่งใดไม่มีคนอยู่โดยเหตุที่ถูกทอดทิ้ง หรือพิพาทกรรมสิทธิกัน หรือโดยเหตุอื่น และเพราะเหตุฉะนั้นอาจเป็นที่อาศัยของคนเกียจคร้านและคนพาล หรือเป็นเหตุรำคาญแก่มหาชนโดยประการอื่น มีบุคคลซึ่งอยู่ใกล้เคียงแต่สองคนขึ้นไปหรือผู้บังคับการตำรวจหรือเจ้าพนักงานสุขาภิบาลได้ร้องขึ้นว่าเป็นดังนั้น เมื่อสภาได้สอบสวนตามควรแล้ว ก็อาจให้แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเจ้าของหรือบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของอาคาร ถ้าบุคคลนั้นมีผู้รู้จัก หรือถ้าบุคคลนั้นไม่มีผู้รู้จักก็อาจให้ปิดประกาศแจ้งความนั้นไว้กับประตูของอาคารหรือกับส่วนใดของ สถานที่ที่เห็นได้ง่าย บงการให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับอาคารนั้นปิดและกั้นอาคารนั้นหรือระงับเหตุรำคาญนั้นเสีย</p> <p>(๒) หากไม่มีบุคคลใดอนุวรรตนาการตามกำหนดในแจ้งความนั้น ก็ให้ถือว่าอาคารหรือที่ดินนั้นเป็นเหตุรำคาญอันอาจจัดการได้โดยรวบรัดตามพระราชบัญญัตินี้</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๘๕	การรื้อเคหะทำด้วยวัสดุเชื้อเพลิง			
					๑๘๕- (๑) บุคคลใดเป็นเจ้าของเคหะหรืออาคารอย่างอื่นอันอยู่ห่างไม่เกินกว่าสิบห้าเมตรจากเคหะหรืออาคารอื่นใดในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือจากถนน และหลังคาหรือฝาด้านนอกของเคหะหรืออาคารนั้นทำด้วยแฝก ปรีอ กะแซง จากหรือวัสดุเชื้อเพลิงอย่างอื่น ไม่รื้อหลังคาหรือฝาด้านนอกเสียตามความวินิจฉัยของสภามะพะกรณีภายในหนึ่งเดือนตั้งแต่ได้รับหนังสือแจ้งความให้รื้อจากสภา ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่ละเมิดอยู่
๑๓	๑๘๕	การทำหรือซ่อมแซมอาคารด้วยวัสดุเชื้อเพลิง			
					(๒) บุคคลใดเมื่อได้รับแจ้งความตั้งนั้นแล้ว ทำ ดำรง หรือซ่อมแซมเคหะหรืออาคารอย่างอื่นด้วยวัสดุเชื้อเพลิงดังกล่าวไว้ในมาตรานี้ หรือให้ผู้อื่นทำ ดำรง หรือซ่อมแซมเคหะหรืออาคารนั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้าสิบบาท และเมื่อศาลได้พิพากษาว่ามีความผิดแล้ว ยังขึ้นปล่อยหรือยอมให้อาคารนั้นคงอยู่ ให้ปรับต่อไปอีกไม่เกินวันละสิบบาท และเมื่อได้รับคำร้องของสภาศาล อาจสั่งให้รื้อเคหะหรืออาคารนั้นเสียได้
๑๓	๑๘๖	ห้ามมิให้แก้หรือมุงหลังคาที่โล่ง			
					๑๘๖- (๑) ในถิ่นที่ได้จัดให้มีที่โล่งขึ้นได้ติดต่อกับอาคารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเทศบัญญัติอาคารไซร์ ห้ามมิให้ (ก) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะตรอนเป็นที่เนื้อที่โล่งนั้น (ข) มุงหลังคาส่วนหนึ่งส่วนใดของที่โล่งนั้น เพื่อให้เนื้อที่ของที่โล่งนั้นน้อยลง

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๓	๑๘๖	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๒) บุคคลใดฝ่าฝืนมาตรานี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท และเมื่อได้รับคำร้องของสภา ศาลอาจออกคำสั่งห้าม และบังคับให้บุคคลนั้นเพิกถอนการต้อนหรือหลังคาเกินเสีย หรือให้ทำการอย่างอื่น เพื่อจะให้มียี่งอยู่ตามบทพระราชบัญญัติ หรือตามเทศบัญญัติอาคาร ²⁸²			
๑๔	หมวด ๑๔ แผนผังเมืองและโครงการการเจริญ					
๑๔	๑๘๗	โครงการเปิดเสร็จและแผนผังเมือง	๑๘๗-(๑) ภายในเวลาอันสมควรตั้งแต่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ในที่ชุมนุมชนแห่งใด เมื่อได้ทำการสำรวจและรังวัดตามสมควรแล้ว สภาอาจให้ทำโครงการขึ้นไว้เพื่อควบคุมการเผยแพร่และการเจริญของชุมนุมชนแห่งนั้นโดยเปิดเสร็จ (๒) ในโครงการนั้น อาจกะการเมื่อได้สำหรับถนนหนทาง คลอง สนาม สวนวนะ และสาธารณสถานต่าง ๆ และสำหรับการกุ้ที่ลุ่มหรือที่อื่น ๆ อันเปล่าประโยชน์ตามสมควรและพึงปรารถนา (๓) ประกอบกับโครงการตั้งว่านี้ ให้มีแผนผังมาตราส่วนไม่เล็กกว่าหนึ่งในพันซึ่งแสดงสภาพและลักษณะในขณะนี้และแสดง การต่อเติมและเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งจึงประสงคิในภายหน้า และ แผนผังตั้งว่านี้ให้เรียกว่า “แผนผังเมือง” (๔) สภาอาจทำงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับสำเร็จการตามโครงการส่วนหนึ่ง			

²⁸² เพิ่งอ้าง. หน้า 123-129.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ส่วนใดหรือทั้งมวล และอาจกำหนดวิธีที่จะหาเงินมาใช้ในการนั้น ๆ ไว้ด้วย</p> <p>(๕) วิธีดำเนินการในเรื่องโครงการและแผนผังเมืองนั้น ให้เป็นไปตั้งได้บังคับไว้ในเรื่องโครงการสำหรับการปลูกสร้างตามมาตรา ๑๕๓ และโครงการการเจริญตามหมวดนี้</p>
๑๔	๑๘๘	<p>โครงการการเจริญสำหรับเขตต์ที่ ผิดสุขลักษณะ</p>			<p>๑๘๘-(๑) ถ้าเจ้าพนักงานสุขาภิบาลยื่นข้อเสนอต่อสภาเทศบาลใดว่าภายในเขตต์หนึ่งในเทศบาลนั้น</p> <p>(ก) บรรดาเคหะหรืออาคารที่ล้อมลานหรือเป็นปากตรอกใด ๆ ไม่สมเป็นที่มนุษย์อาศัย หรือว่า</p> <p>(ข) ลักษณะคับแคบ มีดทับ และระเบียบหรือสภาพอันไม่ดีของบรรดาถนน เคหะหรือหมู่เคหะภายในเขตต์นั้น หรือความปราศจากแสง อากาศ หรือการระบายอากาศ หรือปัจจัยต่าง ๆ แห่งความสะดวก หรือความบกพร่องประการอื่นใดในทางสุขาภิบาล หรือเหตุเช่นนั้นเหตุหนึ่งหรือกว่าเหตุหนึ่ง เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียแก่นามยของผู้ที่อยู่ในบรรดาอาคารในเขตต์นั้นหรือในบรรดาอาคารใกล้เคียง และว่าวิธีอันน่าพอใจที่สุดสำหรับจัดการแก้ไขต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับบรรดาเคหะ หรืออาคาร ที่ล้อมลาน หรือเป็นปากตรอกนั้น ๆ และความบกพร่องในทางสุขาภิบาลในเขตต์นั้น คือโครงการการเจริญ เพื่อกลับจัดและกลับสร้างถนนและเคหะต่าง ๆ เสียใหม่ภายในเขตต์นั้นหรือในถนนนั้น ๆ บางถนนไซ้</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ให้สภาพิจารณาข้อเสนออื่น และถ้าพอเข้าใจว่าเป็นความจริง และกำลังของสภาซึ่งอาจจับจ่ายมีพอ และว่าเขตนั้นเป็นเขตที่ผิดสุขลักษณะ และว่าควรทำโครงการการเจริญสำหรับเขต ก็ให้จัดการทำโครงการเพื่อการเจริญสำหรับเขตนั้นขึ้นโดยมิชักช้า (๒) ในโครงการการเจริญโครงการเดียวอาจรวมเขตเช่นว่านั้นเข้าด้วยกันก็เขตก็ได้
๑๔	๑๘๙	โครงการการเจริญในถิ่นที่ได้ ออกคำสั่งให้หรือ อาคาร	๑๘๙. ถ้าได้มีคำสั่งให้หรืออาคารตามบทใน มาตรา ๑๓๕ และสภาเห็นว่าจักเป็นคุณ แก่นามัยของคนซึ่งอยู่ในบรรดาเคหะที่ อยู่อันใกล้เคียง ถ้าเขตเคหะที่อยู่ที่มี อาคารนั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือส่วนหนึ่ง ของเขานั้นได้ใช้เป็นทางสัญจรหรือเป็นที่ โล่งไซ้ สภาอาจทำโครงการขึ้นเพื่อเจริญ เขตนั้นได้ ²⁸³		
๑๔	๑๙๐	โครงการการ เจริญพึงมีอะไร บ้าง	๑๙๐-(๑) อันโครงการการเจริญของสภา นั้น ให้มีแผนผังรายการ และงบประมาณ ต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย และ (ก) อาจกันส่วนหนึ่งส่วนใดของเขตที่เจ้า พนักงานสุขาภิบาลได้ยื่นข้อเสนออื่นนอก เสีย หรืออาจรวมที่ดินใด ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เข้าด้วยก็ได้ ถ้าสภาเห็นว่าการที่กันออก เสียนั้นเป็นการสมควร หรือว่าการที่ รวมเข้าด้วยกันเป็นการจำเป็นเพื่อ ความสำเร็จของโครงการ และ (ข) อาจกำหนดให้		

²⁸³ เพิ่งอ้าง. หน้า 129-130.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
		<p>(ข ๑) สภาเข้าเป็นเจ้าของที่ดินใดในเขตต์ที่อยู่ในโครงการอันเห็นว่าจะต้องการสำหรับสำเร็จการตามโครงการนั้น</p> <p>(ข ๒) กรุยหรือกลับกรุยที่ดินเสียใหม่ในเขตต์นั้น</p> <p>(ข ๓) รื้อหรือแก้อาคารที่ตั้งอยู่ในเขตต์นั้น และสร้างหรือกลับสร้างอาคารใหม่ ตามแต่สภาเห็นจำเป็น</p> <p>(ข ๔) กรุยหรือแก้ถนนต่าง ๆ ถ้าต้องการกรุยหรือแก้</p> <p>(ข ๕) แต่งระดับ ลาด ดาดหิน แต่งร่อง ถึงท่ออุจจาระ ระบายน้ำถนนต่าง ๆ และจัดให้มีน้ำ แสง และปัจจัยต่าง ๆ แห่งความสะดวก ซึ่งตามปกติยอมจัดให้มีขึ้นในเขตต์เทศบาล</p> <p>(ข ๖) ยกระดับ หรือลดระดับ หรือแต่งระดับที่ดินในเขตต์ที่อยู่ในโครงการนั้น</p> <p>(ข ๗) ประกอบรูปหรือคงไว้ซึ่งที่โล่งต่าง ๆ</p> <p>(ข ๘) สร้างที่อยู่สำหรับบรรดาบุคคลซึ่งต้องสละที่อยู่ เพราะเหตุที่จัดการตามโครงการนั้น</p> <p>(ข ๙) ขยายทางเข้าสู่เขตต์ที่ผิดสุลักษณะนั้นบรรดาที่มีอยู่แล้วขณะนี้ หรือสำหรับการทำให้ทางนั้น เปิดโล่งด้วยวิธีอื่น เพื่อการระบายอากาศ หรืออนามัย และ</p> <p>(ข ๑๐) ทำการอื่นใด รวมทั้งการจะย้ายทางสัญจรต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่าสมควร</p>			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖					
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา				
					จะกำหนดไว้เพื่อการ เจริญของเขตต์หรือ เพื่อความสำเร็จของโครงการนั้น (๒) ในโครงการนั้น ให้แสดงบรรดาที่ดินที่ ดำริจะเอาไว้ โดยการบังคับ (๓) อนึ่งในโครงการอาจกำหนดการไว้ สำหรับดำเนิร และสำเร็จการตาม โครงการหรือส่วนหนึ่งของโครงการ โดย ให้เจ้าของทรัพย์สินรายหนึ่งรายใดที่อยู่ใน โครงการนั้นเป็นผู้ทำ หรือโดยให้เจ้าของผู้ นั้นยินยอมให้ทำในความดูแลและควบคุม ของสภา และโดยกำหนดข้อไขและลักษณ ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในโครงการนั้น ตามแต่สภา กับเจ้าของผู้นั้นจะได้ตกลงกัน และสภา อาจจ่ายเงินตรองให้ชั่วคราวและเป็น อัตราดอกเบี้ยและโดยเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่ง สภาเห็นสมควร เพื่อให้เจ้าของนั้น สามารถสำเร็จการตามโครงการนั้นได้			
๑๔	๑๙๑	การประกาศ และส่งแจ้งความ โครงการกการ เจริญ	๑๙๑-(๑) เมื่อได้ทำโครงการการเจริญน เสร็จ และได้รับอนุมัติของเจ้าหน้าที่ บัญชาการปกครองแล้ว ให้สภา (ก) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาครั้งหนึ่ง และลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน และ ปิดประกาศในเขตเทศบาล ระวังสาม สัปดาห์อันต่อเนื่องกัน บอกกล่าวข้อที่ได้ ทำโครงการนั้นขึ้น แล้วและจำกัดของ เขตต์ที่อยู่ในโครงการ และนอกสถานที่ แห่งหนึ่งในเขตนั้นหรือในถิ่นที่ใกล้เคียง ที่ บุคคลอาจเข้าดูสำเนาโครงการนั้นได้ ณ เวลาใด ๆ อันสมควร และ (ข) ส่งแจ้งความให้แก่บรรดาเจ้าของหรือ ผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นเจ้าของ และผู้เช่าหรือ ผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นผู้เช่า และผู้สำนักของ					

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ที่ดินที่การจะบังคับเอาเท่าที่สามารถทราบตัวบุคคลนั้น ๆ ได้ และกล่าวว่าได้ดำริจะบังคับเอาที่ดินนั้น ๆ เพื่อความประสงค์แห่งโครงการการเจริญ และถ้าเป็นเจ้าของหรือผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นเจ้าของ และผู้เช่าหรือผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นผู้เช่า ก็ให้สภาแสดงความประสงค์ให้ตอบภายในสิบสี่วันตั้งแต่วันถึงแจ้งความว่าผู้ที่ได้รับแจ้งความนั้นจะคัดค้านการที่สภาจะเอาที่ดินนั้นได้หรือไม่</p> <p>(๒) อันหนังสือแจ้งความถึงผู้สำนักคนหนึ่งหรือกว่าคนหนึ่งโดยไม่ระบุชื่อซึ่งได้ส่งไว้ ณ เคหะใด ท่านให้ถือว่าแจ้งความนั้นได้ส่งให้แก่ผู้สำนักผู้นั้นหรือผู้สำนักทั้งปวงของเคหะนั้นแล้ว</p> <p>(๓) บุคคลใดได้รับแจ้งความแล้วไม่ตอบภายในสิบสี่วันตั้งแต่วันที่รับแจ้งความ ท่านว่าบุคคลนั้นไม่คัดค้านโครงการนั้น</p> <p>(๔) ให้บุคคลผู้มีความจำนงจะตอบคัดค้านโครงการส่งหนังสือแจ้งความให้แก่สภาไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันนัดฟังคำค้ำเรื่องโครงการนั้นตามมาตรา ๑๕๓</p> <p>(๑) บอกมูลเหตุคัดค้านของตน และห้ามมิให้ยื่นมูลเหตุอื่นใดนอกจากนั้น</p>
๑๔	๑๕๒	คำสั่งรับรองโครงการ			<p>๑๕๒-(๑) เมื่อได้อนุวรรตน์ตามบทบังคับข้างต้นในการลงประกาศและส่งแจ้งความแล้ว ให้สภาเสนอคำร้องขึ้นไปจนถึงเสนาบดี เพื่อขอคำสั่งรับรองโครงการนั้น</p> <p>(๒) คำร้องนั้นให้เสนอพร้อมด้วยโครงการสำเนาหนึ่ง และให้กล่าวชื่อเจ้าของหรือผู้ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นเจ้าของและผู้เช่าหรือผู้</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					ซึ่งบอกเล่าว่าเป็นผู้เช่าบรรดาซึ่งคัดค้าน การที่จะบังคับเอาที่ดินของคน (๓) ถ้าเมื่อเสนาบดีได้พิจารณาคำร้องนั้น และได้ให้พิสูจน์ว่าการลงประกาศและสั่ง แจ้งความได้ทำโดยชอบแล้ว และเป็นการ ดำเนินการตามโครงการนั้นต่อไป และเมื่อ ได้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งคัดค้านโครงการและ สภามีโอกาสให้การ กล่าวคือ ฝ่ายสภาโดย บุคคลซึ่งสภาตั้งขึ้นหรือทนายความ และ ฝ่ายผู้คัดค้าน โดยตนเองหรือทนายความ แล้ว ก็อาจทำคำสั่งบอกกล่าวจำกัดของ เขตต์ที่อยู่โครงการ และให้สภามี อำนาจส่งเสริมการตามโครงการนั้นได้ (๔) คำสั่งนั้นอาจทำโดยปราศจากข้อไข หรือทำโดยมีข้อไข หรือข้อแก้ไขโครงการ นั้นได้ตามแต่เสนาบดีจะเห็นควร ²⁸⁴
๑๔	๑๙๓	การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน	๑๙๓. เมื่อได้ออกคำสั่งนั้นแล้ว สภาอาจ เข้าเป็นเจ้าของที่ดินที่ระบุไว้ในโครงการ และนอกจากต้องอนุวรรตน์ตามบทบังคับ พิเศษในการจ่ายค่าทดแทนตามมาตรา ๑๙๘ ไซ้ อาจจ่ายค่าทดแทนให้ ตามบท พระราชบัญญัตินี้		
๑๔	๑๙๔	วิธีดำเนินการเมื่อ สภาไม่ทำโครงการ	๑๙๔. ถ้าเจ้าพนักงานสุขาภิบาลยื่น ข้อเสนอต่อสภา โดยมุ่งหมายจะขอให้ทำ โครงการการเจริญขึ้นไซ้ ให้สภาส่ง ข้อเสนอ นั้นสำเนาหนึ่งต่อเจ้าหน้าที่ บัญชาการปกครองพร้อมด้วยข้อวินิจฉัย ของสภา ว่ามีความจำนงจะจัดการเนื่อง ด้วยข้อเสนอ นั้นหรือไม่ และถ้าไม่มีความ จำนงดั่งนั้น ก็ให้แสดงว่าเพราะเหตุใดบ้าง		

²⁸⁴ เพิ่งอ้าง. หน้า 131-133.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					จึงไม่มีความจำเป็น และถ้าสภาวินิจฉัยว่าจะไม่จัดการเนื่องด้วยข้อเสนอนั้น หรือเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเห็นว่าสภาไม่ทำโครงการการเจริญขึ้นในเวลาอันสมควร ถ้าและเสนอดีเห็นว่าควรจัดทำโครงการการเจริญขึ้นสำหรับเขตที่อ้างถึงในข้อเสนอนั้นไซ้ ก็อาจออกคำสั่งให้สภาทำโครงการนั้น และสภาต้องอนุวรรตน์ตามคำสั่ง
๑๔	๑๙๕	หน้าที่ของสภาที่จะสำเร็จการเมื่อมีการรับรองโครงการแล้ว			๑๙๕-(๑) เมื่อโครงการการเจริญโครงการใดได้อนุมัติแล้วตามหมวดนี้ ให้สภาจัดการซื้อบรรดาที่ดินที่ต้องประสงค์สำหรับโครงการนั้น และให้จัดการอื่นใด ๆ เมื่อสำเร็จการตามโครงการนั้นโดยเร็วตามแต่จะทำได้
๑๔	๑๙๕	อำนาจของสภาที่จะขายหรือให้เช่า			(๒) สภาอาจขายหรือให้เช่าเขตต์นั้นทั้งมวลหรือส่วนหนึ่งส่วนใดที่อยู่ในโครงการแก่บรรดาผู้ซื้อหรือผู้เช่าเพื่อความประสงค์แห่งโครงการนั้น และโดยกำหนดเงื่อนไขว่าผู้ซื้อหรือผู้เช่านั้น ๆ จะสำเร็จการตามโครงการในส่วนของที่ดินที่ตนซื้อหรือเช่านั้น และกล่าวโดยฉะเพาะสภาอาจกำหนดเงื่อนไขลงในหนังสือมอบกรรมสิทธิหรือสัญญาเช่าสำหรับส่วนหนึ่งส่วนใดของเขตต์นั้น ผู้กมัตผู้รับมอบกรรมสิทธิหรือผู้เช่าให้ปลูกสร้างบนที่ดินนั้นทั้งกำหนดไว้ในหนังสือมอบกรรมสิทธิหรือสัญญาเช่า และให้บำรุงและซ่อมแซมบรรดาอาคาร และห้ามการปลูกสร้างและการต่อเติมหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะของบรรดาอาคาร นอกจากจะได้รับความยินยอมของสภา และสำหรับให้เวนคืน

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			กรรมสิทธิที่ดินให้แก่สภา หรือให้สภา เข้าครองที่ดินนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีการละเมิดข้อไขข้อหนึ่งข้อใดใน หนังสือมอบกรรมสิทธิหรือสัญญาเท่านั้น			
๑๔	๑๙๕	ข้อ ไข และ ข้อ จำกัดในสัญญา เช่า	(๓) ในหนังสือมอบกรรมสิทธิหรือสัญญา เช่าสำหรับส่วนหนึ่งส่วนใดของเขตต์ที่กะ ไว้ในโครงการนั้นสำหรับสร้างสถานที่อยู่ ให้สภากำหนดข้อไขและข้อจำกัดว่าด้วย แผนภาพ ขนาดและรูปของเคหะ ต่าง ๆ และจำนวนคนที่เคหะนั้น ๆ ซึ่งจุได้ และ ต้องจัดให้มีการรักษาปัจจัยต่าง ๆ แห่ง สุขาภิบาลได้ตามสมควร			
๑๔	๑๙๕	อำนาจทำสัญญา กับเจ้าของ เพื่อ ให้สำเร็จการตาม โครงการและทด รองเงินให้เพื่อ ความประสงค์นั้น	(๔) โดยไม่ต้องเข้าเป็นเจ้าของที่ดินนั้นเอง หรือภายหลังได้เข้าเป็นเจ้าของแล้ว หรือ โดยเงื่อนไขว่าจะเข้าเป็นเจ้าของส่วน หนึ่งส่วนใดของที่ดินนั้น สภาอาจทำ สัญญากับเจ้าของผู้ใดของที่ดินที่อยู่ใน โครงการการเจริญ เพื่อให้ผู้นั้นสำเร็จการ ในที่ดินนั้นตามโครงการ และสภาอาจทด รองเงินจำนวนต่าง ๆ โดยกำหนดเวลา ชำระอัตราดอกเบี้ยและข้อไขต่าง ๆ ตามแต่จะเห็นสมควร เพื่อให้เจ้าของนั้น สามารถสำเร็จการตามโครงการนั้นได้ ²⁸⁵			
๑๔	๑๙๗	บังคับในเรื่องสา ธารณสมบัติ	๑๙๗- (๑) ถ้าได้ยื่นข้อเสนอต่อสภาตั้ง กล่าวไว้ในมาตรา ๑๘๘ ในเรื่องเขตต์หนึ่ง ซึ่งเป็นหรือโดยส่วนมากเป็นสาธารณ สมบัติ ให้นำข้อเสนอนั้นยื่นต่อขึ้นไปจนถึง เสนาบตี			
๑๔	๑๙๗	แ ล ะ อ า จ ท ำ สัญญากับผู้เช่า	(๔) ในทุกกรณีเช่นนี้โดยรัฐบาลไม่ต้องเข้า เป็นเจ้าของสิทธิเช่า ถือ หรือส่วนได้เสีย			

²⁸⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 133-135.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		เพื่อสำเร็จการตามโครงการและทดรองเงินให้เพื่อความประสงค์นั้น	อื่น ๆ ซึ่งมีอยู่ในที่ดินนั้นเอง หรือภายหลังได้เข้าเป็นเจ้าของ หรือโดยซื้อไม่ว่ารัฐบาลจะเป็นเจ้าของส่วนได้เสียนั้นทั้งมวลหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด ถ้าเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเห็นสมควร ก็อาจทำสัญญากับผู้เช่าหรือบุคคลผู้อื่นใดซึ่งมีส่วนได้เสียในที่ดิน เพื่อให้ผู้นั้นสำเร็จการในที่ดินนั้นตามโครงการ และเพื่อความประสงค์แห่งสัญญานั้น เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจทดรองเงินจำนวนต่าง ๆ โดยกำหนดเวลาชำระ อัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามแต่จะเห็นสมควร เพื่อให้คู่สัญญาผู้นั้นสามารถสำเร็จการตามโครงการนั้นได้			
๑๕	๑๕๗	ให้สภาทำและบำรุงถนนต่าง ๆ ตามโครงการ	(๖) ให้สภาแห่งระดับ ลาด ดาดหิน ทำขอบ แต่งร่องระบายน้ำ และให้แสงที่ติดทั้งในบรรดาที่หวง ห้ามไว้เป็นถนนต่าง ๆ ตามโครงการการเจริญโครงการหนึ่งโครงการใดในมาตรานี้			
๑๕	๑๕๘	บทบังคับพิเศษสำหรับค่าทดแทน	๑๕๘-(๑) ถ้าเมื่อหนึ่งเมื่อใดจักต้องกำหนดค่าทดแทน ซึ่งจึงจ่ายสำหรับที่ดินหรือเคหะที่อยู่หรือส่วนได้เสียในที่ดินที่ดำริจะบังคับเอาตามบทแห่งหมวดนี้ (ก) งบประมาณราคาที่ดินหรือเคหะที่อยู่หรือ ส่วนได้เสียนั้นให้กะตามเกณฑ์ราคาตลาดอันเป็นธรรมสำหรับทรัพย์สินและส่วนได้เสียนั้น วันที่ลงประกาศโครงการการเจริญ โดยดำริถึงชนิดและลักษณะของทรัพย์สิน ถึงอายุอาคารต่าง ๆ ตามแต่จะคะเนได้จากสภาพในขณะนั้น และถึงสภาพการซ่อมแซมของอาคารนั้น โดยไม่			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>ต้องกะเงินเพิ่มให้ สำหรับการบังคับซื้อหรือการอื่นใด ๆ และ</p> <p>(ข) ในบประมาณนั้นห้ามมิให้รวมการต่อเติมหรือการเจริญของทรัพย์ ซึ่งได้ทำขึ้นภายหลังวันลงประกาศโครงการการเจริญน เว้นแต่เมื่อการต่อเติมหรือการเจริญนั้นเป็นการจำเป็นเพื่อรักษาทรัพย์ได้ในสภาพการซ่อมแซมอันสมควร ทั้งในกรณี que เข้าเป็นเจ้าของสวนได้เสียซึ่งเกิดขึ้นภายหลังวันประกาศนั้น ห้ามมิให้หางบประมาณ ค่าส่วนได้เสียนั้นอีกต่างหาก อันจะเพิ่มจำนวนเงินค่าทดแทนสำหรับที่ดินหรืออาคารนั้นให้มากขึ้นไป</p>
๑๔	๑๙๘	การกำหนดค่าทดแทน			<p>(๒) ในการกำหนดค่าทดแทนซึ่งพึงจ่ายสำหรับเคหะหรือสถานที่ใด ให้ศาลรับพิจารณาพะยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์</p> <p>(ก) ว่าค่าเช่าของเคหะหรือสถานที่นั้นได้เพิ่มขึ้นเพราะใช้เคหะหรือสถานที่นั้นเพื่อความประสงค์อันผิดกฎหมาย หรือเพราะเคหะหรือสถานที่นั้นมีคนอยู่แน่นเกินไป จนเป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียแก่นามยของผู้อาศัย</p> <p>(ข) ว่าเคหะหรือสถานที่นั้นมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด จนเป็นเหตุรำคาญตามความหมายแห่งพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยเหตุรำคาญ หรืออยู่ในสภาพสุขาภิบาลอันบกพร่องหรือมิได้อยู่ในสภาพการซ่อมแซมตามสมควร</p> <p>(ค) ว่าเคหะหรืออาคารนั้นไม่สมและไม่สมารถจะทำตามควรให้สมเป็นที่มนุษย์อาศัยได้ และถ้าศาลพอแก้ไขด้วยพะยานหลักฐานตั้งนั้นแล้วก็ให้กำหนดค่าทดแทน</p>

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			<p>ทดแทนแก่บรรดาบุคคลหรือคณชนซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้ได้รับความเสียหายเพราะบทมาตรานี้</p> <p>(๒) ค่าทดแทนนั้น ให้กำหนดโดยวิธีเช่นเดียวกับการกำหนดค่าทดแทนสำหรับที่ดินตามหมวดนี้ หรือให้ใกล้เคียงกับวิธีนั้นตามแต่พฤติการณ์จะอำนวยให้</p> <p>(๓) อนุญาตให้มีช้อยกเว้น ข้อจำกัด หรือข้อผ่อนผันได้ในโครงการ ในอันที่จะบังคับใช้แก่สิทธิหรือประโยชน์ตามอนุมาตรา (๑) โดยความยินยอมของบุคคลหรือคณชน ซึ่งเป็นเจ้าของสิทธิหรือประโยชน์ซึ่งจักต้องยกเลิกเสียตามอนุมาตรานั้น และให้บังคับใช้อนุมาตรานั้นได้ โดยมีช้อยกเว้น ข้อจำกัด หรือข้อผ่อนผันตั้งนั้น²⁸⁶</p>			
๑๔	๒๐๐	อำนาจกู้เงิน	<p>๒๐๐-(๑) อนึ่งเมื่อได้รับอนุมัติของเสนาบดีแล้ว สภาอาจกู้เงินจำนวนต่าง ๆ หรือส่วนของจำนวนนั้น ๆ ตามจำเป็นสำหรับค่าใช้จ่ายซึ่งได้อ้างไว้ในหมวดนี้</p> <p>(๒) อนุญาตให้กู้เงินจำนวนต่าง ๆ ได้ตามมาตรานี้ แม้ถึงว่ายอดหนี้สินทั้งสิ้นของเทศบาลจะเกินกว่าจำนวนอนุญาตไว้ตามมาตรา ๘๒ (๑) และเพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้ ห้ามมิให้ถือว่าเงินจำนวนต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนหนึ่งในยอดหนี้สินของเทศบาล</p>			
๑๔	๒๐๑	ให้ยื่นรายงานการรับและจ่ายเงินสำหรับ	๒๐๑. ให้สภาทำรายงานกิจการซึ่งได้จัดทำ และจำนวนเงินต่าง ๆ ซึ่งสภาได้รับและจ่ายในระวางปีก่อนเพื่อความมุ่ง			

²⁸⁶ เฝิงอ้าง. หน้า 135-139.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
		โครงการต่าง ๆ ทุกปี	หมายที่จะสำเร็จการตามความประสงค์ แห่งหมวดนี้ และมาตรา ๑๖๔, ๑๖๘ และ ๑๑๘ และให้เสนอรายงานนั้นต่อ เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ²⁸⁷			
๑๕		หมวด ๑๕ การป้องกันและระงับอัคคีภัย				
๑๕	๒๐๓	สภาต้องจัดให้มี กองดับเพลิง เครื่องจักรดับ เพลิง ฯลฯ	๒๐๓ . ให้สภาบำรุงกองดับเพลิงอัน เพียงพอขึ้นไว้ในกองหนึ่งในเขตเทศบาล มีเจ้าพนักงานผู้หนึ่งซึ่งสภาตั้งขึ้นไว้เป็น หัวหน้า ซึ่งให้เรียกว่า “ผู้บังคับการกอง ดับเพลิง” และเจ้าพนักงานอันตามแต่ สภาจะเห็นจำเป็น และต้องจัดให้มี เครื่องจักรดับเพลิง เครื่องมือ และเครื่อง อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแต่สภาจะเห็นจำเป็น และสมควร สำหรับระงับอัคคีภัย และ สำหรับป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อเกิด อัคคีภัย และให้บำรุงและซ่อมแซมสิ่งทั้งนี้ ไว้ให้ดีเสมอ			
๑๕	๒๐๔	เครื่องอาณัติไฟ ใหม่	๒๐๔. บุคคลใดริ้อ ทำลาย หรือซ่อมกำบัง เครื่องอาณัติไฟใหม่ได้ หรือจงใจให้หรือ ให้ให้อาณัติไฟหลอกลวงว่าไฟไหม้ โดยใช้ เครื่องอาณัติไฟใหม่นั้น ท่านว่าบุคคลนั้น มีความผิด ให้ปรับไม่เกินสองร้อยห้าสิบบ บาท หรือให้จำคุกไม่เกินหกเดือน			
๑๕	๒๐๕	อำนาจผู้บังคับ การขณะไฟไหม้	๒๐๕. ขณะไฟไหม ณ ถิ่นที่ใด อนุญาตให้ ผู้บังคับการกองดับเพลิง หรือเจ้าพนักงาน ผู้อื่นซึ่งควบคุมกองดับเพลิงณถิ่นที่นั้น (ก) ไล่หรือให้ไล่บุคคลใดซึ่งผู้บังคับการ หรือเจ้าพนักงานนั้นเห็นว่า ถ้าให้อยู่จะกีด ขัดแก่กิจการของกองดับเพลิง			

²⁸⁷ เพิ่งอ้าง. หน้า 139.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ข) จัดการใด ๆ ซึ่งปรากฏว่าสมควรสำหรับป้องกันชีวิตหรือทรัพย์สิน โดยตนเอง หรือโดยผู้อื่น ๆ (ค) งด หรือตัดช่องผ่าน หรือเข้าครอง หรือดิ่งลง หรือรื้อลง ซึ่งอาคารหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อความประสงค์ที่จะดับไฟ			
๑๕	๒๐๖	ตำรวจอาจช่วยและอาจกั้นถนน	๒๐๖-(๑) เจ้าพนักงานตำรวจทั้งปวงอาจช่วยกวดดับเพลิง ในอันที่จะสำเร็จการตามหน้าที่ และอาจกั้นถนนหนึ่งถ้ามใดที่ไฟไหม้ หรือที่อยู่ใกล้เคียงที่ไฟไหม้			
๑๕	๒๐๖	โทษสำหรับผู้รังควาน กวดดับเพลิง	(๒) บุคคลใดทำร้ายร่างกาย รบกวน กิดหรือรังควานเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งผู้ใดของกวดดับเพลิง หรือเจ้าพนักงานตำรวจ หรือบุคคลซึ่งกำลังช่วยกวดดับเพลิงหรือ ซึ่งกำลังทำการอยู่ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้บังคับกวดดับเพลิง ณ ถิ่นที่ไฟไหม้นั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท			
๑๕	๒๐๗	นายกอาจขึ้นสูตตรอัคคีภัย	๒๐๗-(๑) ถ้าเกิดไฟไหม้ขึ้นในเขตเทศบาล จนเป็นเหตุเสียหายแก่เคหะที่อยู่หรืออาคารอื่นใดไซ้ร้ ถ้านายกเห็นควรก็อาจหรือถ้าได้รับหนังสือขอร้องจากผู้เสียหายจังกอบแต่สองคนขึ้นไป ก็ต้องจัดการไต่สวนถึงเหตุของการไฟไหม้ และพฤติการณ์เกี่ยวข้องการไฟไหม้นั้น แต่บทบังคับตามมาตรานี้ ท่านว่าไม่ลบล้างอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐบาลผู้มีหน้าที่ตามกฎหมาย			
๑๕	๒๐๗	และมีอำนาจเรียกพะยาน	(๒) เพื่อความประสงค์แห่งการไต่สวนนั้นให้นายกมีและสามารถใช้อำนาจต่าง ๆ ตามพระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่งในขณะนั้นมีอยู่แก่ศาลในการเรียกตัวและ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			บังคับให้พะยานมา ณ ที่ใดส่วน ในการให้พะยานนั้นสาบานหรือปฏิญาณ และในการบังคับให้พะยานนั้นตอบคำถามอันมีเหตุผลและสมควรทั้งสิ้น บรรดาที่เกี่ยวข้องเรื่องที่ได้ส่วนนั้น ²⁸⁸			
๑๖		หมวด ๑๖ หน้าที่เบ็ดเตล็ด				
๑๖	๒๐๘	การจำหน่ายแสงและกำลังไฟฟ้า	๒๐๘-(๑) สภาอาจสร้าง และบำรุงการขึ้นเองสำหรับจำหน่ายแสง และกำลังไฟฟ้าเพื่อความประสงค์สาธารณะและส่วนตัวหรืออาจทำสัญญากับบุคคลผู้หนึ่งหรือกว่าผู้หนึ่งโดยกำหนดมูลค่าตามเห็นควรให้จำหน่ายแสงและกำลังตั้งว่านั้นให้แก่สภาเพื่อความประสงค์นั้น ๆ			
๑๖	๒๐๘	อำนาจทอดสาย	(๒) สภาอาจให้ทอดสายไฟฟ้าตามแต่จะเห็นจำเป็นสำหรับจำหน่ายแสงและกำลังไฟฟ้าให้สภาและประชาชนในเขตเทศบาลพอใช้สรวอย และถ้าจำเป็นที่อนุญาตให้ต่อสายไฟฟ้าผ่านหรือข้ามถนนและ เมื่อได้มีหนังสือแจ้งความล่วงหน้าเป็นเวลาสมควรแล้ว อาจต่อสายนั้นผ่านที่ดินใด ๆ ได้ แต่ต้องมีให้เกิดการเสียหายเกินสมควร และต้องจ่ายค่าทดแทนเต็มจำนวนสำหรับการเสียหายนั้นด้วย			
๑๖	๒๐๘	ข้อพิพาทเรื่องค่าทดแทน	(๓) ถ้าเกิดข้อโต้แย้งขึ้นในเรื่องจำนวนหรือส่วนจำแนกของค่าทดแทนตามมาตรา นี้ หรือมาตรา ๒๑๙ ให้เปรียบเทียบตั้งกำหนดไว้ต่อไป			
๑๖	๒๐๘	สภาอาจตั้งเสาและติดตั้งไฟ	(๔) สภาอาจให้ตั้งหรือติดบรรดาถึงโคมเสาโคม หรือเครื่องโคมไฟอื่น ๆ ไว้บน			

²⁸⁸ เพิ่งอ้าง. หน้า 139-141.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖				
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา			
					หรือกับกำแพงหรือรั้วของเคหะ อาคาร หรือเครื่องกำบังใด ๆ โดยมีให้เกิดการเสียหายเกินสมควร หรือให้ตั้ง หรือติดตั้ง เหล่านี้ได้โดยประการอื่นใดในบรรดาถนน หนทาง หรือสถานที่ทั้งสิ้นหรือสถานที่ใด ๆ ในเขตเทศบาลตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งอาจจัดให้มีและให้ติดตั้ง ไฟตามจำนวน ขนาด และชนิด อันจำเป็นได้ กับกิ่งและเสานั้น ๆ สำหรับให้แสงแก่ถนน หนทาง และสถานที่ทั้งสิ้น หรือสถานที่ใด ๆ นั้น และจัดการให้แสงแก่ดวงไฟฟ้านั้น ๆ ระยะเวลาใด ๆ ตามจำเป็น		
๑๖	๒๐๘	โทษสำหรับผู้ทำเสียหายแก่ดวงไฟ ฯลฯ	(๕) ถ้าบุคคลใดจงใจหรือ ทาลาย หรือทำเสียหายแก่สาย เสา โคม หรือการอันใดของเทศบาล สำหรับจำหน่ายไฟฟ้า หรือจงใจดับดวงหรือแสงไฟฟ้า แม้ถึงว่าดวงหรือแสงไฟฟ้านั้นจะอยู่ภายใน หรือภายนอกเขตเทศบาลก็ดี บุคคลใดเป็นผู้ทำผิดอาจจับตัวผู้ผิดได้ และบุคคลอื่นใดอาจช่วยจับตัวผู้ผิด และโดยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติ และโดยมีต้องมีหมายอาจส่งตัวผู้ผิดนั้นให้แก่ตำรวจผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งจักต้องนำตัวผู้ผิดนั้นส่งศาลโดยเร็ว และถ้าศาลพิจารณาว่าผู้ผิดนั้นมีความผิด ก็ให้ใช้ค่าเสียหายซึ่งตนได้ทำนั้นงเติม นอกจากโทษตามกฎหมายลักษณะอาชญา				
๑๖	๒๐๘	การเสียหายโดยอุบัติเหตุ	(๖) บุคคลใดโค่นหรือทำเสียหายแก่สาย เสา หรือดวงไฟฟ้า ของเทศบาล โดยความประมาท หรือโดยอุบัติเหตุ ให้บุคคลนั้นใช้ค่าเสียหายให้แก่สภาเป็นจำนวนเงินตามแต่ศาลจะเห็นว่าสมแก่เหตุผล				

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๖	๒๐๙	สภาอาจงดจำหน่ายไฟฟ้าให้ถ้าบุคคลไม่ชำระหนี้	๒๐๙-(๑) ถ้าบุคคลใดได้ทำสัญญาใช้ไฟฟ้าไว้กับสภา ไม่ชำระเงินจำนวนใดตามสัญญา สภาอาจงดจำหน่ายไฟฟ้าให้ โดยตัดหรือปลดสายหรือโดยประการอื่น จนกระทั่งบุคคลนั้นจะได้ชำระเงินจำนวนนั้นหรือเงินจำนวนอื่นรวมทั้งค่าใช้จ่ายของสภาเต็มจำนวน แต่ห้ามมิให้งดการจำหน่ายเกินไปกว่านั้น			
๑๖	๒๐๙	โทษสำหรับผู้กลับใช้ไฟโดยละเมิด	(๒) ถ้าเมื่อหนึ่งเมื่อใดภายหลังสภาได้งดจำหน่ายไฟฟ้า ปรากฏว่าได้มีการกลับจำหน่ายโดยสภามีคำสั่ง และมีบุคคลใดใช้ไฟฟ้านั้น ให้ถือว่าผู้สำนักในสถานที่นั้นเป็นผู้อนุญาตให้บุคคลนั้นใช้ และให้ปรับผู้สำนักไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่มีการใช้ไฟฟ้าตั้งแต่วันนั้น			
๑๖	๒๐๙	อำนาจเข้าตรวจ ฯลฯ	(๓) เจ้าพนักงานผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งสภาได้ตั้งขึ้นอาจเข้าในสถานที่ที่กำลังใช้หรือที่สภาเคยจำหน่ายไฟฟ้าให้ได้ตลอดเวลาอันสมควรเพื่อตรวจสอบเลขเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการไฟฟ้าสำหรับค่าหน่วยไฟฟ้าของเทศบาล และเพื่อสอบปริมาณไฟฟ้าซึ่งได้ใช้ หรือได้จำหน่าย หรือเมื่อสภาได้รับอนุญาตให้งดการจำหน่ายไฟฟ้าให้แก่สถานที่ใด ๆ แล้ว เพื่อรื้อสายและเครื่องอุปกรณ์นั้น ๆ ของเทศบาลโดยซ่อมแซมการเสียหายเนื่องด้วยการที่เข้าไป การตรวจ หรือการรื้อนั้น			
๑๖	๒๐๙	โทษสำหรับผู้ทำให้ไฟฟ้าเปลืองเปล่า ฯลฯ	(๔) บุคคลใด (ก) ทอดหรือให้ทอดสายไฟฟ้าติดต่อกับสายไฟฟ้าของเทศบาลโดยมิได้รับความยินยอมของสภา ก็ดี (ข) ทำเสียหายแก่เมตร โดยทุจริตก็ดี			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(ค) ปลอ่ยให้แสงติดอยู่นานกว่าช่วงเวลา สัญญาไว้ กิติ (ข) ทำให้ไฟฟ้าเปลืองเปล่าหรือใช้ไฟฟ้า โดยมิชอบ กิติ (ง) เอาไฟฟ้าซึ่งสภาจำหน่ายให้แก่คนส่วน หนึ่งส่วนใดไปจำหน่ายให้แก่ผู้อื่นกิติ ท่าน ว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินห้า สิบบาทและให้ปรับต่อไปอีกไม่เกินวันละ สิบบาทระวางที่มีการละเมิด			
๑๖	๒๐๙	ห้ามมิให้ยึด เครื่องอุปกรณ์ การไฟฟ้า	(๕) เมื่อได้ต่อสายและเครื่องอุปกรณ์การ ไฟฟ้าของเทศบาลไว้ในหรือเหนือสถานที่ ใดซึ่งสภาไม่ได้เข้าครอบครองเพื่อ จำหน่ายไฟฟ้า บรรดาสายหรือเครื่อง อุปกรณ์การไฟฟ้านั้นห้ามมิให้ยึดหรือเอา ไปจัดการตามวิธีพิจารณาของศาลในทุก กรณี			
๑๖	๒๐๙	วิธีบังคับเอาเงิน ตกค้าง	(๖) อันจำนวนเงินทั้งสิ้นซึ่งบุคคลใดเป็น ลูกหนี้ค่าไฟฟ้าซึ่ง สภาจำหน่ายให้แก่ สถานที่ใดที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือเป็น ผู้สำนัก หรือค่ากิจการหรือวัตถุซึ่งได้จัดให้ ในการไฟฟ้านั้น ให้บังคับเอาจากบุคคล นั้นได้ เหมือนหนึ่งจำนวนเงินนั้น ๆ เป็น ภาษีซึ่งพึงเก็บตามบทพระราชบัญญัตินี้			
๑๖	๒๐๙	การไฟฟ้า นอก เขตเทศบาล	(๗) เพื่อความประสงค์ในการจำหน่ายแสง และกำลังไฟฟ้าให้แก่บุคคลนอกเขต เทศบาล สภาอาจใช้อำนาจและให้สภามี หน้าที่ทั้งสิ้น ซึ่งได้ให้หรือกำหนดได้ตาม มาตรา ๒๐๘ และตามกฎหมายต่าง ๆ เนื่องด้วย พระราชบัญญัตินี้ทั้งภายในและภายนอก เขตเทศบาล แต่ทว่าถ้าเป็นหรือ กำลังไฟฟ้านั้นจะจำหน่ายให้หรือว่าผ่าน เขตเทศบาลชนบทต้องได้รับความ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			ยินยอมของกรรมการเสียก่อนโดยเด็ดเสร็จหรือฉะเพาะกรณีหนึ่งกรณีใด (๘) บรรดาสายหรือเครื่องอุปกรณ์การไฟฟ้าต่าง ๆ ซึ่งสภาได้ทอดหรือทำไว้ตามมาตรานี้ ให้คงอยู่เป็นทรัพย์สินของสภา ²⁸⁹			
๑๖	โรงเรียนประชาบาล					
๑๖	๒๑๐	สภาอาจจัดตั้งโรงเรียนประชาบาล	๒๑๐-(๑) สภาอาจจัดตั้งและบำรุงโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาล ตามบทแห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔ และถ้าตั้งนี้ไซ้ให้ สภามีอำนาจและหน้าที่เสมอด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดตามบทต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัตินั้น			
๑๖	๒๑๐	ซึ่งผู้ปกครองโดยลักษณะพิเศษ	(๒) โรงเรียนประชาบาลซึ่งสภาเทศบาลจัดตั้งและบำรุงตามบทมาตรานี้ ให้มีลักษณะปกครองเหมือนหนึ่งเป็นโรงเรียนซึ่งนายอำเภอเป็นผู้ตั้งตามบทในมาตรา ๑๗ (ง) แห่งพระราชบัญญัตินั้น แต่สภาอาจตั้งคณะกรรมการจัดการประถมศึกษาของเทศบาล และออกเทศบัญญัติสำหรับการนั้นได้เป็นพิเศษ โดยอนุมัติของเสนาบดีและเสนาบดีกระทรวงธรรมการ			
๑๖	โรงจําเทศบาล					
๑๖	๒๑๑	สภาอาจจัดตั้งโรงจํา	๒๑๑-(๑) โดยอนุมัติเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจจัดตั้งและบำรุงโรงจําเทศบาลเป็นจำนวนอันสมควร เพื่อเป็นทางสงเคราะห์แก่ผู้ขัดสนและคนอนก และโรงจําเทศบาลซึ่งตั้งขึ้นตามบทมาตรานี้ ให้ยกเว้นจากบทพระราชบัญญัติโรงจํารัตนโกสินทร์ศก ๑๑๔			

²⁸⁹เพ็ญอ้าง. หน้า 141-144.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๖	๒๑๑	และ ออก เทศบัญญัติ			
๑๖	๒๑๑	ถ้า ไร จาก โรงจํา นา เทศบาล ให้ เป็น “ทุนอนาถา สงเคราะห์”			
		(๒) ให้ สภา มี สิทธิ ออก เทศบัญญัติ สำหรับ โรงรับจํา นา ตาม บทพระราชบัญญัติ นี้			
		(๓) นอกจาก จะ ได้รับ อนุญาต เป็น พิเศษ จาก เสนาบดี ราย ได้ ทั้ง สิ้น ของ โรงจํา นา เทศบาล เมื่อ ได้ หัก ค่า ใช้ จ่าย ทั้ง สิ้น แล้ว ท่าน ว่า เป็น “ทุนอนาถา สงเคราะห์” ซึ่ง จะ ต้อง กั้น ออก ไว้ ต่าง หาก จาก ทุน เทศบาล สำหรับ ใช้ จ่าย ฉะ พะเอ ใน การ สงเคราะห์ คนอนาถา คนชรา หรือ ทูพพลภาพ หรือ ผู้ ที่ เป็น โรคจิตต์ หรือ โรคเรื้อรัง ชะ นิด อื่น ใน เทศบาล ตาม บทแห่ง มาตรา ๒๙ (ย) ²⁹⁰			
๑๘	หมวด ๑๘ บทบัญญัติประกอบ				
๑๘	๒๑๘	อำนาจ เข้า เป็น เจ้าของ ที่ดิน เพื่อ ความ ประสงค์ ต่าง ๆ แห่ง พระราชบัญญัติ			
		๒๑๘. โดย อนุมัติ ของ เจ้าหน้า ที่ บัญชาการ ปกครอง สภา อาจ เข้า เป็น เจ้าของ ที่ดิน หรือ ส่วน ได้ เสีย ใน ที่ดิน หรือ สิทธิ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด เหนือ ที่ดิน เพื่อ ความ ประสงค์ ที่ จะ กรุย และ ทำ ถนน ใหม่ หรือ ขยาย หรือ เจริญ ถน น สาธารณ โดย ประการ อื่น ใด หรือ เพื่อ ความ ประสงค์ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ก็ ดี ซึ่ง เกี่ยว ด้วย การ บํารุง หรือ การ เจริญ เบ็ดเสร็จ ของ เมือง หรือ ซึ่ง ได้ อนุญาต ไว้ โดย พระราชบัญญัติ นี้			
๑๘	๒๑๙	ถ้า จํา เป็น อนุญาต ให้ บังคับ ซื้อ ที่ดิน ได้ ตาม พระราชกำหนด กฎหมาย			
		๒๑๙ - (๑) เมื่อ มี อุปสรรค ประการ หนึ่ง ประการ ใด ใน การ เข้า เป็น เจ้าของ โดย ซื้อ ที่ดิน หรือ ส่วน ได้ เสีย ใน ที่ดิน หรือ สิทธิ เหนือ ที่ดิน ที่ ต้อง การ สำหรับ ความ ประสงค์ แห่ง พระราชบัญญัติ นี้ และ เมื่อ ได้รับ คำ ร้องขอ สภา และ ได้ สอบ สวน ตาม เห็น ควร แล้ว เจ้าหน้า ที่ บัญชาการ ปกครอง อาจ			

²⁹⁰ เพิ่งอ้าง. หน้า 144-145.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					บอกกล่าวว่าการที่ดินนั้น สำหรับสาธารณประโยชน์ และอาจสั่งให้ดำเนิน การเพื่อให้สภาเข้าครองที่ดิน และเพื่อกำหนดค่าทดแทนให้แก่บรรดาบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียตามพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยการบังคับซื้อที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ (๒) ให้สภาจ่ายเงินค่าทดแทนซึ่งชี้ขาดแล้ว ให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียจากทุนเทศบาล
๑๘	๒๒๐	อำนาจขายหรือแลกเปลี่ยนที่ดิน หรืออาคารต่าง ๆ			๒๒๐-(๑) โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจขายหรือแลกเปลี่ยนที่ดินหรืออาคารใด ๆ ที่ตกเป็นกรรมสิทธิของสภา โดยสิทธิคุณแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือที่สภาได้เข้าเป็นเจ้าของเพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยรวมหรือโดยแยกขายหรือแลกเปลี่ยนตามแต่จะสะดวกและจะเป็นผลดีที่สุดแก่สภา (๒) เงินที่ขายได้ตั้งนั้น ให้จ่ายเข้าเป็นสินทรัพย์แห่งทุนเทศบาล
๑๘	๒๒๑	อำนาจขายหรือกิจการอื่น ๆ			๒๒๑. โดยอนุมัติของเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง สภาอาจ ขาย แลก หรือให้เช่าหรือถือโดยประการอื่นใด ซึ่งรกร้าง ไฟฟ้าหรือกิจการอื่นซึ่งอยู่ในกรรมสิทธิของสภา โดยค่าตอบแทนหรือค่าเช่า และโดยกำหนดราคาและข้อไขตามแต่สภาจะตกลง
๑๘	๒๒๒	อาจเข้าในที่ดินเพื่อความประสงค์ต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้			๒๒๒. เพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ เทศมนตรีหรือเจ้าพนักงานลูกจ้างหรือคนงานของเทศบาล อาจเข้าในอาคาร หรือที่ดินแห่งหนึ่งแห่งใดได้ ณ เวลาใด ๆ ระวังอาทิยขึ้นกับอาทิยตก

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เพื่อหาการรังวัดหรือตรวจกีด หรือเพื่อทำการซึ่งพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้สภาพดี โดยมีต้องรับผิดชอบในคดีใด ๆ หรือในการบุกรุกอย่างหนึ่งอย่างใด เนื่องด้วยการที่เข้าไปนั้นหรือด้วยการที่ได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในส่วนใดของอาคารหรือที่ดินแห่งนั้น ในการอนุวรรตน์ตามพระราชบัญญัตินี้			
๑๘	๒๒๒	ข้อไข	แต่ทว่านอกจากจะได้มีบทบังคับไว้เป็นประการอื่นในพระราชบัญญัตินี้ ห้ามมิให้มนตรีหรือเจ้าพนักงานเข้าไปในเคหะที่อยู่ที่กำลังมีผู้สำนึก โดยมีได้แจ้งความล่วงหน้าแก่ผู้สำนึกนั้นเป็นเวลาหกชั่วโมง เว้นแต่ผู้สำนึกจะยินยอม (๒) เจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองอาจบอกกล่าวกำหนดได้ว่าสถานที่ที่อนุญาตให้ออกเทศบัญญัติ เพื่อควบคุม และตรวจตราตามมาตรา ๔๖ ประเภทใดอาจตรวจได้เวลากลางคืน และถ้าตั้งนั้น นายกหรือเจ้าพนักงานสุขาภิบาล หรือเจ้าพนักงานเทศบาลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งนายกได้มอบอำนาจไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยเปิดเผยซึ่งการนั้น การเข้าตรวจสถานที่ใด ๆ ในประเภทซึ่งได้ระบุไว้ในข้อบอกกล่าว นั้นได้ ณ เวลาใด ๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน			
๑๘	๒๒๓	อำนาจนเข้าในที่ดินที่อยู่ถัดการงาน	๒๒๓-(๑) เทศมนตรี เจ้าพนักงาน ลูกจ้างคนงาน หรือผู้รับเหมาของเทศบาล อาจเข้าในที่ดินที่อยู่ถัดหรืออยู่ภายในระยะร้อยเมตรจากการงานซึ่งพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้ทำเพื่อความประสงค์ที่จะ กองดิน กรวด ทราย ปูน อิฐ หิน หรือวัตถุอย่างอื่น ๆ หรือเพื่อความประสงค์อื่น ๆ			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			เกี่ยวกับการจัดตั้งการงานนั้น ๆ โดยมีต้องจ่ายเงิน ยื่นเงินหรือวางประจำล่วงหน้า แต่ต้องมีให้เกิดการเสียหายเป็นสมควรในอันจะใช้อาคารต่าง ๆ ซึ่งให้ได้ตามมาตรานี้ และต้องใช้ค่าทดแทนสำหรับการที่เข้าอาศัยที่ชั่วคราวหรือการเสียหายแก่ที่ดินนั้นให้แก่เจ้าของและผู้สำนักเป็นตอน ๆ ตามคราวที่เข้าอาศัยที่หรือ ตามการเสียหายที่ได้ทำนั้น กับทั้งจ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าของสำหรับการเสียหายอันถาวรแก่ที่ดิน ถ้ามีการเสียหายเช่นนั้น			
๑๘	๒๒๓	ข้อไข	(๒) ถ้าเกิดข้อโต้แย้งในเรื่องจำนวนหรือส่วนจำแนกของค่าทดแทนดังว่านั้น ให้เปรียบเทียบตามวิธีซึ่งบังคับไว้ในมาตรา ๒๒๖ (๓) ก่อนใช้ที่ดินที่อยู่ถัดหรืออยู่ใกล้การงานชั่วคราวดังกล่าวแล้ว ให้สภาแจ้งความจำนงล่วงหน้าเจ็ดวันแก่เจ้าของหรือผู้สำนักของที่ดินนั้น และให้กั้นที่ดินนั้นเท่าที่ต้องการใช้ด้วยรั้วอันเพียงพอจากที่ดินอื่นที่อยู่ถัดตอนนั้น ²⁹¹			
๑๘	๒๒๔	เมื่อทำการงานให้สภาจัดให้มีทางบกทางน้ำ ฯลฯ ขึ้นแทนบรรดาที่เสียหาย	๒๒๔-(๑) เมื่อปฏิบัติกิจการงานซึ่งบ่งหรืออนุญาตให้ทำตามพระราชบัญญัตินี้ สภาต้องจัดให้มีและทำทางบก ทางน้ำ รางระบาย และคูไว้เป็นจำนวนเพียงพอ แทนบรรดาที่ถูกกัดกัดเสียหาย หรือได้ทำให้ใช้การไม่ได้ โดยเหตุที่ทำการงานนั้น (๒) ให้สภาจ่ายค่าทดแทนให้แก่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย โดยเหตุนั้น และถ้า			

²⁹¹ เฝิงอั้ง. หน้า 147-150.

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			โต้แย้งกันเรื่องจำนวนเงินค่าทดแทนนั้นให้กำหนด และเปรียบเทียบตามวิธีที่บังคับไว้ในมาตรา ๒๒๖			
๑๘	๒๒๕	โทษสำหรับผู้กีดขวางเทศมนตรีในหน้าที่	๒๒๕. บุคคลใดกีดขวาง หรือกรรโชกเทศมนตรี หรือเจ้าพนักงาน ลูกจ้าง คนงาน หรือผู้รับเหมาใด ๆ ของเทศบาล ในการทำและสำเร็จการตามหน้าที่หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งบุคคลทั้งนี้ได้รับมอบอำนาจ หรือรับบงการให้ทำโดยอิทธิคุณ หรือเนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ หรือย้ายที่เครื่องหมายซึ่งได้ทำขึ้นเพื่อความประสงค์ที่จะชี้ระดับหรือทิศซึ่งจำเป็นในอันที่จะสำเร็จการต่าง ๆ ซึ่งอนุญาตได้ โดยพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิด ให้ปรับไม่เกินร้อยบาท หรือให้จำคุกไม่เกินสามเดือน			
๑๘	๒๒๖	เรื่องค่าทดแทนค่าเสียหาย และค่าป่วยการให้ศาลพิจารณาโดยรวบรัด	๒๒๖-(๑) นอกจากได้บังคับไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นประการอื่นไซ้ร ในกรณีทั้งสิ้นที่ให้จ่ายค่าทดแทน ค่าเสียหาย ค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่าย ถ้ามีข้อโต้แย้งหรือการละเลยไม่จ่าย ให้ศาลกำหนดและตัดสินจำนวนเงินและส่วนจำแนก ถ้าจำเป็นต้องจำแนก และปัญหาเรื่องความรับผิดชอบ โดยวิธีรวบรัด (๒) ถ้าฝ่ายที่พึงชำระเงินค่าทดแทน ค่าเสียหาย ค่าป่วยการ หรือค่าใช้จ่ายนั้นไม่ชำระเงินนั้นภายในเจ็ดวันตั้งแต่ถูกเรียกให้ชำระ ให้รายงานแจ้งจำนวนเงินนั้นแก่ศาล และให้บังคับเอาโดยลักษณะเช่นเดียวกับค่าปรับใหม่ของศาล			
๑๘	๒๒๗	อำนาจเรียกเอาเงินจากผู้สำนัก	๒๒๗-(๑) เมื่อสภาต้องใช้จ่ายเพราะทำกิจการซึ่งเจ้าของอำนาจเรียกเอาเงินจาก			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖			
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา		
		ซึ่งอาจหักเงินนั้นได้จากค่าเช่า	ผู้สำนัก ซึ่งอาจหักเงินนั้น จำต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ไซ้ร้ เพื่อเพิ่มทางแก้ขัดข้อง สภาอาจบงการให้บุคคลซึ่งในขณะนั้นหรือขณะใดภายหลังสำนักอยู่ในสถานที่ของเจ้าของนั้น ชำระค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นหรือส่วนหนึ่งส่วนใด ซึ่งเจ้าของในขณะนั้นจักต้องชำระ แม้ถึงว่าจะได้ฟ้องหรือดำเนินกรการบังคับเจ้าของนั้นแล้วหรือไม่ก็ดี (๒) ถ้าผู้สำนักนั้นไม่ชำระเงินเมื่อถูกเรียกให้ชำระ ก็ให้บังคับเอาเงินนั้นได้ โดยยึดสิ่งของและสัมภาระของผู้สำนักนั้น (๓) ให้ผู้สำนักเช่นนั้นทุกคนมีสิทธิหักเงินเท่าจำนวนซึ่งตนได้จ่ายไป หรือซึ่งสภาได้บังคับเอาไปจากตน สำหรับค่าใช้จ่ายนั้น จากค่าเช่าซึ่งจักต้องชำระให้แก่เจ้าของที่ และมีสิทธิคงครองสถานที่นั้นอยู่จนกระทั่งค่าใช้จ่ายซึ่งตนได้ทศรองไปนั้นจะหายกัน			
๑๘	๒๒๗	ผู้สำนักไม่ต้องชำระเงินเกินกว่าค่าเช่าซึ่งค้างชำระอยู่	(๔) ผู้สำนักในสถานที่ใดไม่จำต้องชำระค่าใช้จ่าย ซึ่งเจ้าของที่ดินต้องชำระตามพระราชบัญญัตินี้ เกินกว่าจำนวนค่าเช่าซึ่งตนจักต้องชำระสำหรับสถานที่ที่เจ้าของต้องชำระค่าใช้นั้น ขณะที่ตนถูกเรียก ให้ชำระหรือขณะใดภายหลังถูกเรียกให้ชำระ และกำหนดในแจ้งความ ซึ่งห้ามจ่ายเงินนั้นให้แก่เจ้าของได้ครบแล้ว และคนจักต้องชำระเงินนั้น เว้นแต่เมื่อสภาได้ร้องขอแล้ว ผู้สำนักนั้นละเลยหรือปฏิเสธที่จะ แจ้งจำนวนค่าเช่าและที่อยู่ของบุคคลซึ่งจะได้รับค่าเช่านั้น (๕) ให้ภาระพิสูจน์ตกอยู่กับผู้สำนักนั้นว่าเงินซึ่งตนถูกเรียกให้ชำระเป็นจำนวนเกิน			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			กว่าค่าเช่าซึ่งคนจักชำระขณะถูกเรียกให้ชำระนั้นหรือซึ่งจักชำระต่อกันมา แต่ห้ามมิให้บทบังคับตามมาตรา นี้ กะทบถึงสัญญาพิเศษซึ่งเจ้าของหรือผู้สำนักได้ทำไว้ต่อกันในเรื่องชำระค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการดังกล่าวแล้ว			
๑๘	๒๒๘	เมื่อเจ้าของไม่ทำการ ผู้สำนักอาจให้ทำได้	๒๒๘. เมื่อหนึ่งเมื่อใดเจ้าของสถานที่ใดไม่ทำการซึ่งบังคับให้ทำตามพระราชบัญญัตินี้ไซ้ โดยอนุมัติของสภาผู้สำนักในสถานที่นั้นอาจให้ทำการนั้นได้ และเจ้าของต้องชำระค่าใช้จ่ายในการนั้นให้แก่ผู้สำนัก หรืออาจหักจำนวนเงินนั้นจากค่าเช่าซึ่งผู้สำนักจักชำระให้แก่เจ้าของนั้นเป็นครั้งคราวก็ได้			
๑๘	๒๒๙	ข้อยกเว้นสำหรับผู้แทน ซึ่งไม่มีเงินพอ	๒๒๙-(๑) บุคคลผู้รับค่าเช่าสำหรับสถานที่ใดในฐานะเป็นผู้รับเงินหรือตัวแทนของบุคคลผู้อื่น ไม่จำต้องมีหน้าที่ทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งพระราชบัญญัตินี้บังคับให้เจ้าของสถานที่นั้นทำเมื่อผู้นั้นหรือตัวเจ้าของได้ถูกบงการให้ทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ผู้นั้นแจ้งความต่อสภาภายในเจ็ดวันตั้งแต่ได้ออกข้อบงการนั้นว่าคนไม่มีเงินของบุคคลซึ่งคนรับค่าเช่าแทนผู้นั้น พอจ่ายค่ากิจการนั้นได้ (๒) ในกรณีเช่นนี้ สภาอาจทำการเองได้ และให้เรียกและบังคับเอาค่าใช้จ่ายในการนั้น ดังบังคับไว้ในมาตรา ๒๓๐			
๑๘	๒๓๐	การบังคับเอาค่าใช้จ่าย ซึ่งได้ทตรงไปแทนเจ้าของสถานที่	๒๓๐-(๑) เมื่อสภาต้องชำระค่าใช้จ่ายทำการใด ซึ่งเจ้าของสถานที่จักต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ไซ้ ให้ค่าใช้จ่ายนั้นเป็นบุริมสิทธิเหนือสถานที่ที่เจ้าของจักต้อง			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖					
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา				
					ชำระค่าใช้จ่ายนั้น แต่ต้องไม่เป็นการเสื่อมเสียแก่นานาสีทธิของรัฐบาล (๒) ถ้าไม่สามารถบังคับเอาเงินจนวนนั้นได้ตามมาตรา ๒๒๖ และ ๒๒๗ สภาอาจขายสถานที่ที่เจ้าของจักต้องชำระค่าใช้จ่ายเหมือนหนึ่งค่าใช้จ่ายนั้นเป็นจังกอบอกค้ำสำหรับสถานที่นั้น ซึ่งไม่สามารถบังคับเอาได้ตามมาตรา ๕๓ และให้บังคับใช้มาตรา ๕๔ ถึง ๕๘ โดยอ่านคำว่า “ค่าใช้จ่าย” แทนคำว่า “จังกอบตกค้ำ” ทุกแห่งในมาตรานั้น ๆ			
๑๘	๒๓๑	การบังคับเอาค่าใช้จ่ายสำหรับการเจริญทรัพย์ส่วนตัว	๒๓๑. เมื่อสภาต้องใช้จ่ายเพราะทำกิจการใด ๆ ซึ่งบรรดาเจ้าของสถานที่จับต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ไซ้ร สภาอาจบังคับเอาจำนวนเงินค่าใช้จ่ายนั้นตามลักษณะซึ่งบังคับไว้ข้างต้นแห่งพระราชบัญญัติประการหนึ่ง หรืออีกประการหนึ่ง ถ้าเห็นควรอาจเอาค้ำมั่นสัญญาจากเจ้าของนั้น ๆว่าจะผ่อนชำระเงินจนวนนั้น ๆ จนครบค่าใช้จ่าย อีกทั้งดอกเบียสำหรับเงินในอัตราไม่เกินกว่าร้อยละแปดต่อปี ภายในเวลาไม่เกินกว่าห้าปี และเงินจนวนนั้น ๆ เมื่อถึงกำหนดชำระ อาจบังคับเอาได้ โดยวิธีดำเนินการบังคับเอาจังกอบตามพระราชบัญญัตินี้					
๑๘	๒๓๒	วิธีดำเนินการ ถ้าผู้สำนักกิดกันการอนูวรรตน์ตามพระราชบัญญัตินี้	๒๓๒- (๑) เมื่อเจ้าของได้แจ้งความจ้งนงแก่ผู้สำนักแล้ว ถ้าผู้สำนักในสถานที่ใดกิดกันมิให้เจ้าของนั้นสำเร็จการเกี่ยวด้วยสถานที่ตามบทใด ๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้เมื่อศาลได้พิสูจณ์ความจริงและ เมื่อเจ้าของได้ขอร้องศาลอาจออกคำสั่งเป็นลายลักษณอักษรให้ผู้สำนักนั้นยอมให้					

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
๑๘	๒๓๔	การแสดงอาชญาบัตร	๒๓๔- (๑) ให้บุคคลทุกคนซึ่งได้รับอาชญาบัตรตามพระราชบัญญัตินี้แสดงอาชญาบัตรของตนไว้ ทุกเวลา ณ ที่ใดที่เป็นและเข้าถึงได้ ในสถานที่ที่มีอาชญาบัตรนั้น และทุกเวลาอันสมควรระวางใช้อาชญาบัตรนั้นอยู่ ถ้านายกหรือเจ้าพนักงานสุขาภิบาล หรือบุคคลใด ซึ่งนายกหรือเจ้าพนักงานสุขาภิบาลมอบอำนาจไว้ขอให้ชี้อาชญาบัตรนั้น ก็ให้ชี้ให้			
๑๘	๒๓๔	โทษสำหรับผู้ละเมิด	(๒) บุคคลใดไม่แสดงอาชญาบัตรของตน หรือไม่อาชญาบัตรของตน เมื่อจกต้องให้ดังกล่าวแล้ว ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินยี่สิบห้าบาท			
๑๘	๒๓๕	โทษเบ็ดเสร็จสำหรับการไม่อนุวรรตน์ตามแจ้งความ	๒๓๕- (๑) เมื่อแจ้งความฉบับใด ตามพระราชบัญญัตินี้ บงการให้เจ้าของหรือผู้สำนักของสถานที่ใด ผู้ใดทำการ หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด และผู้นั้นละเมิดไม่อนุวรรตน์ตามข้อบงการแห่งแจ้งความนั้นแล้ว ถ้าและมีได้ระบุโทษไว้สำหรับการละเมิดนั้น ให้ปรับผู้นั้นไม่เกินยี่สิบห้าบาท (๒) เมื่อแจ้งความนั้นบงการให้ทำการหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมีได้ระบุเวลาไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กำหนดเวลาตามสมควร สำหรับให้อนุวรรตน์ตามข้อบงการในแจ้งความ			
๑๘	๒๓๖	สภาอาจบงการให้ฟ้องคดี	๒๓๖-(๑) สภาหรือนายกอาจบงการให้ฟ้องคดีละเมิดพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหรือเทศบัญญัติ ซึ่งอาศัยอำนาจพระราชบัญญัตินี้ และอาจสั่งให้ชำระค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีนั้นจากทุนเทศบาล			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(๒) เจ้าพนักงานอัยการหรือเทศบาล หรือ ตำรวจอาจเป็นผู้ฟ้องคดีได้ในนามของ สภา			
๑๘	๒๓๗	เจ้าพนักงาน เทศบาลหรือ ตำรวจอาจขอให้ บุคคลบอกชื่อ และที่อยู่ในบาง กรณี	๒๓๗-(๑) บุคคลใดถูกเจ้าพนักงาน เทศบาลหรือตำรวจกล่าวโทษตาม พระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมาย หรือเทศ บัญญัติ ซึ่งอาศัยอำนาจพระราชบัญญัตินี้ ต้องบอกชื่อและที่อยู่ของตนแก่เจ้า พนักงานนั้น ถ้าเจ้าพนักงานนั้นขอให้บอก (๒) ถ้าเจ้าพนักงานของเทศบาล หรือเจ้า พนักงานตำรวจขอให้ผู้สำนักในสถานที่ใด ในเขตเทศบาลบอกชื่อของตน และชื่อ และที่อยู่ของเจ้าของที่นั้นไซ้ ผู้สำนักนั้น ต้องบอก ถ้ารู้			
๑๘	๒๓๗	โทษสำหรับผู้ ละเมิด	(๓) บุคคลใดละเมิดบทในมาตรานี้ หรือจง ใจบอกผิดชื่อ และที่อยู่ของตนหรือชื่อ และที่อยู่ของเจ้าของสถานที่ ท่านว่า บุคคลนั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินยี่สิบห้า บาท			
๑๘	๒๓๘	อำนาจและหน้าที่ ของตำรวจ เกี่ยวกับการ ละเมิด และการ ช่วยเจ้าหน้าที่ ของเทศบาล	๒๓๘- (๑) เจ้าพนักงานตำรวจทุกคนซึ่ง ประจำการอยู่ในเขตเทศบาล ต้องบอก เล่าการละเมิดพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ หรือเทศบัญญัติ ซึ่งอาศัยอำนาจพระราช บัญญัตินี้แก่สภาโดยทันที และจำต้องช่วย เจ้าพนักงานและลูกจ้างของเทศบาลใน การกระทำตามอำนาจอันชอบ (๒) เจ้าพนักงานประจำการของเทศบาล ซึ่งได้รับหนังสือมอบอำนาจจากนายกไว้ โดยเบ็ดเสร็จหรือเฉพาะกรณี หรือเจ้า พนักงานตำรวจนั้น อาจจับบุคคลผู้ซึ่ง กำลังละเมิดพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ หรือเทศบัญญัติซึ่งอาศัยอำนาจพระราช			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
					<p>บัญญัตินี้ต่อหน้าคน หรือซึ่งคนมีเหตุผลซึ่งเชื่อว่าได้ละเมิดดังนั้น</p> <p>(ก) ถ้าไม่ทราบชื่อและที่อยู่ของบุคคลนั้น</p> <p>(ข) ถ้าบุคคลนั้นไม่บอกชื่อและที่อยู่ หรือ</p> <p>(ค) ถ้ามีเหตุผลพึงสงสัยว่าชื่อและที่อยู่ซึ่งบุคคลนั้นบอกให้นั้นคลาดเคลื่อน</p> <p>(๓) บุคคลใดซึ่งถูกจับตามมาตรานี้ เจ้าหน้าที่อาจคุมตัวไว้จนกระทั่งจะทราบชื่อและที่อยู่ของบุคคลนั้นโดยถูกต้อง แต่ทว่าห้ามมิให้คุมตัวผู้ถูกจับนั้นไว้นานกว่าจำเป็น ในอันที่จะนำตัวผู้นั้นส่งศาล นอกจาก จะได้รับคำสั่งของศาลให้คุมตัวผู้นั้นไว้</p>
๑๘	๒๓๙	การฟ้องคดีตามพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ	๒๓๙. ห้ามมิให้บทใด ๆ ในพระราชบัญญัตินี้กีดกันการฟ้องบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตามพระราชกำหนดกฎหมายอื่นใด ในเรื่องการกระทำ หรือการละเลย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหรือ เทศบัญญัติซึ่งอาศัยอำนาจพระราชบัญญัตินี้		
๑๘	๒๔๐	กำหนดโทษเบ็ดเสร็จ	๒๔๐. บุคคลใดมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมีได้ระบุโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ ให้ปรับบุคคลนั้นไม่เกินร้อยบาท		
๑๘	๒๔๑	นอกจากการปรับโทษให้แก่การเสียหายแก่ทรัพย์สินของเทศบาลด้วย	๒๔๑- (๑) ถ้าโดยการกระทำการละเลย หรือการละเมิดใด บุคคลใดมีโทษต้องถูกปรับตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นได้ทำการเสียหายแก่ทรัพย์สินของเทศบาลไซ้ร้ ให้บุคคลนั้นแก่การเสียหายนั้นให้กลับคืนดีอีกทั้งให้เสียค่าปรับนั้นด้วย <p>(๒) จำนวนเงินค่าเสียหายนั้น ถ้าพิพาทกัน ให้ศาลซึ่งพิพากษาลงโทษผู้ผิดเป็นฝ่ายชี้ขาด</p>		

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๕๗... (พ.ศ. ๒๕๗๓)				พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖		
หมวด	มาตรา			หมวด	มาตรา	
			(๓) จำนวนเงินค่าเสียหายนั้น ให้บังคับเอาได้เหมือนหนึ่งเป็นค่าปรับไหมซึ่งศาลตัดสิน			
๑๘	๒๕๒	หนังสือมอบอำนาจให้กระทำการ	๒๕๒. แห่งใดในพระราชบัญญัติบังคับว่าต้องมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำเช่นนั้นได้ให้พะยานหลักฐานแห่งอำนาจหรือลงนามของตนในขณะที่ให้หนังสือหลักฐานนั้นแล้ว ท่านว่าเป็นอันเพียงพอ			
๑๘	๒๕๓	การป้องกันสภาและเจ้าพนักงานจากความรับผิดชอบส่วนตัว	๒๕๓-(๑) อันสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสัญญาซึ่งสภาได้ทำไว้ และสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งมนตรีหรือเจ้าพนักงานของเทศบาลหรือบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดก็ดีซึ่งทำการตามข้อบงการของสภาได้ทำไว้นั้น ถ้าได้ทำโดยสุจริต เพื่ออนุวรรตนาการตามพระราชบัญญัตินี้ไซ้ห้ามมิให้บุคคลทั้งนี้หรือผู้หนึ่งผู้ใดในบรรดาทั้งที่ต้องรับผิดชอบส่วนตัวในคดีแพ่งหรือการเรียกร้องแต่อย่างหนึ่งอย่างใด (๒) อันค่าใช้จ่ายซึ่งสภาหรือมนตรี เจ้าพนักงานหรือบุคคล ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งได้ทำการตามข้อบงการดังกล่าวแล้ว ได้ทำให้มีขึ้นไว้ ท่านว่าเป็นหนี้สินอันพึงเบิกทุนเทศบาลชำระทั้งสิ้น			
๑๘	๒๕๔	สภาอาจจ่ายค่าทดแทนจากทุนเทศบาล	๒๕๔. สภาอาจจ่ายค่าทดแทนจากทุนเทศบาลให้แก่บุคคลทั้งปวงซึ่งได้รับการเสียหาย โดยเหตุที่ใช้อำนาจใด ๆ ซึ่งได้มอบให้แก่สภา หรือเจ้าพนักงาน หรือลูกจ้างของเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้			

ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)			พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๖		
หมวด	มาตรา		หมวด	มาตรา	
๑๘	๒๔๕	ให้ประกาศกฎในราชกิจจานุเบกษา			
		๒๔๕-(๑) บรรดา กฎ หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎ หรือการออกกฎแทนกันนั้น ท่านว่า ต่อเมื่อได้ลงพิมพ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ซึ่งเป็นอันสมบูรณ์ใช้ได้ (๒) ถ้าบุคคลใดมีความผิดฐานละเมิดกฎใดซึ่งมิได้ระบุดำปรับใหม่ได้ ให้ปรับบุคคลนั้นไม่เกินห้าสิบบาท และถ้ายังในละเมิดต่อไป ให้ปรับไม่เกินวันละสิบบาทระวางที่มีการละเมิดอยู่นั้น ²⁹³			

4.7.6 การกระจายอำนาจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎร

หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎรในการเข้ามามีส่วนร่วมในฝ่ายบริหารและสภา การกำหนดนโยบาย และการดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่น²⁹⁴

เมื่อพิจารณาจากตัวบทร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓) สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พบว่ามีการบัญญัติหมวด 2 การจัดตั้งเทศบาล มาตรา 6 ว่า “อันว่าเทศบาลนั้น ท่านว่าให้จัดตั้งขึ้นได้โดยเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองเป็นฝ่ายริเริ่มขึ้นประการหนึ่ง หรือโดยบุคคลผู้มีลักษณะกำหนดของผู้เลือกมนตรีตามบทบังคับแห่งมาตรา ๑๙ ในชุมชนใดไม่น้อยกว่าสิบห้าคน รวมกันทำเรื่องราวเสนอต่อเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครอง ขอให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นในชุมชนนั้นประการหนึ่ง”²⁹⁵

เห็นได้ว่าวิธีการก่อการเทศบาลสามารถริเริ่มขึ้นได้สองทางคือจากฝ่ายรัฐและราษฎร ทว่าการริเริ่มโดยราษฎรนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่บัญชาการปกครองในขั้นต่อไปด้วย ประการต่อมาเงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้ริเริ่มการเทศบาลนั้นอิงตามเกณฑ์บทบังคับมาตรา 19 ลักษณะกำหนดของผู้เลือก กล่าวคือต้องมีคุณสมบัติ

²⁹³ เฟิงอั้ง. หน้า 153-157.

²⁹⁴ Manor, James. (1999). *The Political Economy of Democratic Decentralization*. Washington D.C.: World Bank.

²⁹⁵ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. อั้งแล้ว. หน้า 153-157.

“(๑) บุคคลซึ่งไม่มีชื่อปรากฏในทะเบียนผู้เลือก ท่านว่าไม่มีสิทธิลงมติเลือกมนตรี

(๒) บุคคลซึ่งจะมีสิทธิได้ลงชื่อในทะเบียนผู้เลือก ต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ไม่น้อย กว่าสิบห้าปี และต้อง

(ก) มีกรรมสิทธิโดยลำพังตนเองหรือกรรมสิทธิรวมตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๔ ในอาคารหรือส่วนของอาคาร หรือที่ดินในเทศบาลอันมีค่ารายเดือน เพื่อการเก็บจังกอบของเทศบาลรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าสิบบาท หรือเป็นผู้เสียค่าเช่าสำหรับสถานที่ที่มี ค่ารายเดือนตั้งแต่วันนั้น หรือโดยเหตุที่มีตำแหน่ง หน้าที่หรือเหตุอื่นใด มีสิทธิที่จะสำนักในสถานที่ที่วันนั้นโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า หรือ

(ข) เป็นหุ้นส่วน หรือผู้แทน หรือผู้จัดการ หรือผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นผู้แทนห้าง ซึ่งมีกรรมสิทธิหรือมีสำนักงานในอาคารหรือส่วนของอาคาร หรือที่ดินในเทศบาลอันมีค่ารายเดือน เพื่อการเก็บจังกอบของเทศบาลรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าห้าสิบบาท

(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้เป็นผู้แทนบริษัทหรือสมาคมอันใด ภายในบทบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(ข) อยู่กินในเคหะส่วนตัว โฮเทล หรือสโมสรในเทศบาลและเสียค่าอยู่กินในสถานที่นั้นไม่น้อยกว่าเดือนละยี่สิบบาท

(ง) เป็นผู้หนึ่งในจำนวนบุคคลแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งสำนักอยู่และเสียค่าเช่าและอยู่กินร่วมกันในอาคารในเทศบาลและเสียค่าอยู่กินของตนไม่น้อยกว่าเดือนละยี่สิบบาท”²⁹⁶

คุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นการจำกัดให้เพียงคนกลุ่มน้อยมาก ๆ ที่จะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการริเริ่มจัดตั้งเทศบาล และการเข้าไปมีส่วนร่วมในฝ่ายบริหารเนื่องจากร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๓... (พ.ศ. ๒๔๗๓) ได้บัญญัติให้ฝ่ายบริหารและสภามาจากการแต่งตั้ง ซึ่งขัดกับหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่น (local self government) และมีความโน้มเอียงไปในทางการปกครองท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำที่ตั้งเกิดขึ้นแล้วในกรณีสุขาภิบาล²⁹⁷

ด้านพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ในการริเริ่มมาจากการดำเนินการโดยรัฐส่วนกลาง ซึ่งก็เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งในสภาตำบล สภาเมือง และสภานคร ดังระบุในกฎหมายว่า

²⁹⁶ “ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗๓... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. หจข. สบ. 2.42 317 [ร.7]

²⁹⁷ ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). อ้างแล้ว, หน้า 89.

“มาตรา ๖ สถาปนาตำบลประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งพลเมืองในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตั้งขึ้นหมู่บ้านละหนึ่งนาย ถ้าหมู่บ้านใดมีราษฎรมากกว่า ๒๐๐ คน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิก เพิ่มขึ้นอีก ๑ นายทุก ๆ ๒๐๐ คน เศษของ ๒๐๐ ถ้าถึง ครึ่งให้นับเป็น ๒๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ”

“มาตรา ๔๔ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสถาปนาตำบลมาใช้บังคับในเรื่องสภาเมืองโดยอนุโลมเว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นของนายอำเภอให้นำเป็นอำนาจของข้าหลวงประจำจังหวัด”

“มาตรา ๕๐ สภาานคร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพลเมือง ในตำบลภายในนครนั้นเลือกตั้งตำบลละ ๑ นาย ถ้าตำบลใดมีราษฎรมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ให้ตำบลนั้นเลือกตั้ง สมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๑ นายทุก ๆ ๒,๐๐๐ เศษของ ๒,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งให้นับเป็น ๒,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาเมืองมาใช้บังคับในเรื่องสภานครโดยอนุโลม”²⁹⁸

ทั้งนี้ต้องกล่าวถึงข้อจำกัดอยู่ประการหนึ่งคือ ฝ่ายบริหารมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐซึ่งยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดในการควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรัฐ

“มาตรา ๒๒ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดเลือกตั้งคณะมนตรีตำบลขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกมนตรีตำบลหนึ่งนาย และมนตรีตำบลอีกอย่างน้อย ๒ นาย อย่างมาก ๔ นาย

มาตรา ๔๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีตำบลมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีเมืองโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่งนายกมนตรีตำบลให้เรียกว่า นายกมนตรีเมือง และมนตรีตำบลให้เรียกว่ามนตรีเมือง

มาตรา ๕๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีเมืองมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีนครโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่ง นายกมนตรีเมืองให้เรียกว่า นายกมนตรีนคร และมนตรี เมืองให้เรียกว่ามนตรีนคร”²⁹⁹

การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 เรียกได้ว่าเป็นเสมือนการจำลองรูปแบบและโครงสร้างของการเมืองระดับชาติที่ปรับย่อลงมาใช้กับการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังจะเห็นในระยะเวลาแรกเริ่มนั้น ฝ่ายบริหารและสภาจะมาจากการแต่งตั้ง แล้วเพิ่มเติมให้มีการเลือกตั้งจากราษฎรในเวลาต่อมาสำหรับ

²⁹⁸ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล”. (24 เมษายน 2477). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 51, หน้า 82-107.

²⁹⁹ เพิ่งอ้าง.

กรณีสภาเทศบาล และความมุ่งหวังสูงสุด คือ การระบุให้สภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด และการโอนกิจการเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นให้มาอยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นความคิดที่มีความก้าวหน้าอย่างมากในสมัยนั้น ดังที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลว่า

“**มาตรา ๖๐** ท้องถิ่นใดได้มีสภาพเป็นเทศบาลแล้ว ให้ รัฐบาลแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติและมีพื้นความรู้ตามที่จะได้ มีกฎกระทรวงกำหนดไว้ให้เป็นสมาชิกของสภาท้องถิ่น เหล่านั้นเพื่อให้เป็นผู้เริ่มการ

และภายในกำหนดเวลา ๑ ปีนับแต่วันที่สภาท้องถิ่นได้ มีการประชุมกันครั้งแรกให้สมาชิกของสภาท้องถิ่น ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ที่พลเมืองได้เลือกตั้งตามที่กล่าวไว้ในตอนต้นแห่งพระราชบัญญัตินี้ ประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ที่รัฐบาลได้แต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสมาชิกประเภท ที่ ๑

ท้องถิ่นใดมีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ได้มีการศึกษาจบประถมศึกษาสามัญมากกว่าถึงจำนวนทั้งหมดแล้ว ให้สภาท้องถิ่นนั้นประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๑ แต่ประเภทเดียว

มาตรา ๖๑ เมื่อตำบลใดได้มีฐานะเป็นเทศบาลแล้ว ให้ ผู้แทนตำบลที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นที่ปรึกษาพิเศษสำหรับคณะมนตรีตำบลนั้น และให้อยู่ในตำแหน่งนี้ตลอดวาระที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเมื่อคณะมนตรีตำบล ร้องขอ

และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบล สารวัตรกำนัน เป็นพนักงานของเทศบาลอยู่ในความบังคับบัญชาของคณะมนตรีตำบล”³⁰⁰

กล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาในมิติการกระจายอำนาจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎรนั้น แนวความคิดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 มีความชัดเจนและเข้าข่ายเป็นการปกครองท้องถิ่นโดยตนเองมากกว่าแนวความคิดที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓) ที่แทบไม่เปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่น

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาอย่างเคร่งครัดก็สามารถกล่าวได้ว่าแนวความคิดการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลช่วงทศวรรษ 2470 นั้น ยังอยู่ในกรอบของการมอบอำนาจ (delegation) อยู่มาก ที่ส่วนกลาง (และภูมิภาค) มีอำนาจในการจัดตั้งและควบคุมเทศบาลอย่างใกล้ชิด ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวของรัฐบาลสยามเป็น

³⁰⁰ เฟิงอ้าง.

ปัญหาอย่างมากต่อกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อสังคมสยามขณะนั้นและในเวลาต่อมาด้วย

4.8 บทส่งท้ายจากแนวความคิดสู่การจัดตั้งเทศบาลในปี พ.ศ. 2478

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ทางรัฐบาล (ภายใต้รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา) ได้เริ่มจัดตั้งเทศบาลขึ้น โดยในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2478³⁰¹ ได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้น 34 แห่ง ดังนี้ 1.เทศบาลเมืองจันทบุรี 2. เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา 3. เทศบาลเมืองชลบุรี 4. เทศบาลเมืองตรัง 5. เทศบาลเมืองตราด 6. เทศบาลเมืองนครปฐม 7.เทศบาลเมืองนครนายก 8. เทศบาลเมืองนครราชสีมา 9.เทศบาลเมืองนครสวรรค์ 10. เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช 11. เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา 12. เทศบาลเมืองปราจีนบุรี 13. เทศบาลเมืองพิษณุโลก 14. เทศบาลเมืองเพชรบุรี 15. เทศบาลเมืองภูเก็ต 16. เทศบาลเมืองระยอง 17.เทศบาลเมืองราชบุรี 18. เทศบาลเมืองลพบุรี 19. เทศบาลเมืองสงขลา 20. เทศบาลเมืองสมุทรปราการ 21. เทศบาลเมืองสมุทรสาคร 22. เทศบาลเมืองสระบุรี 23. เทศบาลเมืองสิงห์บุรี 24. เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 25. เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี 26. เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ 27. เทศบาลเมืองอุทัยธานี 28. เทศบาลเมืองชุมแสง 29. เทศบาลเมืองบางมูลนาค 30. เทศบาลเมืองบ้านเช่า 31. เทศบาลเมืองบ้านโป่ง 32. เทศบาลเมืองโพธาราม 33. เทศบาลเมืองสองพี่น้อง และ 34. เทศบาลเมืองหาดใหญ่³⁰²

ต่อมาในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2478 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 10 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลเมืองกาญจนบุรี 2. เทศบาลเมืองขอนแก่น 3. เทศบาลเมืองเชียงราย 4. เทศบาลเมืองนครพนม 5. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 6. เทศบาลเมืองปัตตานี 7. เทศบาลเมืองแพร่ 8. เทศบาลเมืองลำปาง 9. เทศบาลเมืองหนองคาย 10. เทศบาลเมืองอุบลราชธานี³⁰³ และในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2478³⁰⁴ ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่³⁰⁵

³⁰¹ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาล.... พ.ศ. 2478” ได้ยกฐานะสุขาภิบาล 35 แห่งที่จัดตั้งมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง 34 แห่งขึ้นก่อน และยกฐานะเป็นเทศบาลนครอีก 1 แห่งตามมาในภายหลัง

³⁰² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 1641-1802.

³⁰³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 2084-2128.

³⁰⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 2136-2141.

³⁰⁵ เทศบาลนครแห่งแรกของประเทศ

ในปีถัดมา วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2479 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 12 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลนครกรุงเทพฯ 2. เทศบาลนครกรุงธนบุรี 3. เทศบาลเมืองกระบี่ 4. เทศบาลเมืองซูซันท์ 5. เทศบาลเมืองชุมพร 6. เทศบาลเมืองชัยนาท 7. เทศบาลเมืองชัยภูมิ 8. เทศบาลเมืองนราธิวาส 9. เทศบาลเมืองปทุมธานี 10. เทศบาลเมืองพิจิตร 11. เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม และ เทศบาลเมืองอ่างทอง³⁰⁶

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2479 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 10 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลเมืองนนทบุรี 2. เทศบาลเมืองน่าน 3. เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ 4. เทศบาลเมืองพังงา 5. เทศบาลเมืองมหาสารคาม 6. เทศบาลเมืองยะลา 7. เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 8. เทศบาลเมืองลำพูน 9. เทศบาลเมืองสตูล และเทศบาลเมืองสุรินทร์³⁰⁷

วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2479 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 10 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลเมืองกำแพงเพชร 2. เทศบาลเมืองตาก 3. เทศบาลเมืองพัทลุง 4. เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ 5. เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 6. เทศบาลเมืองระนอง 7. เทศบาลเมืองเลย 8. เทศบาลเมืองสกลนคร 9. เทศบาลเมืองสวรรคโลก และเทศบาลเมืองอุดรธานี³⁰⁸

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2480 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลตำบลชะอำ 2. เทศบาลตำบลหัวหิน³⁰⁹ และในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2480 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก 14 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลเมืองพนัสนิคม 2. เทศบาลเมืองพะเยา 3. เทศบาลเมืองปากพอง 4. เทศบาลเมืองบางบัวทอง 5. เทศบาลเมืองตะกั่วป่า 6. เทศบาลเมืองเสนา 7. เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 8. เทศบาลเมืองพระประแดง 9. เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี 10. เทศบาลตำบลเมืองพล 11. เทศบาลตำบลบางคลา 12. เทศบาลตำบลวัดสิงห์ 13. เทศบาลตำบลโนนสูง 14. เทศบาลตำบลธาตุ³¹⁰

โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2478-2480 มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นทั้งสิ้น 93 แห่ง ทั้งนี้การจัดตั้งเทศบาลขึ้นในแต่ละแห่งเป็นผลพวงมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการที่วราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 อันมีสาระสำคัญในเรื่องการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนต่าง ๆ และในปีเดียวกันนี้เอง ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ทั้งนี้การจัดตั้งเทศบาลขึ้นในแต่ละแห่งว่าควรจัดตั้ง

³⁰⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 หน้า 802-846.

³⁰⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 หน้า 1196-1243.

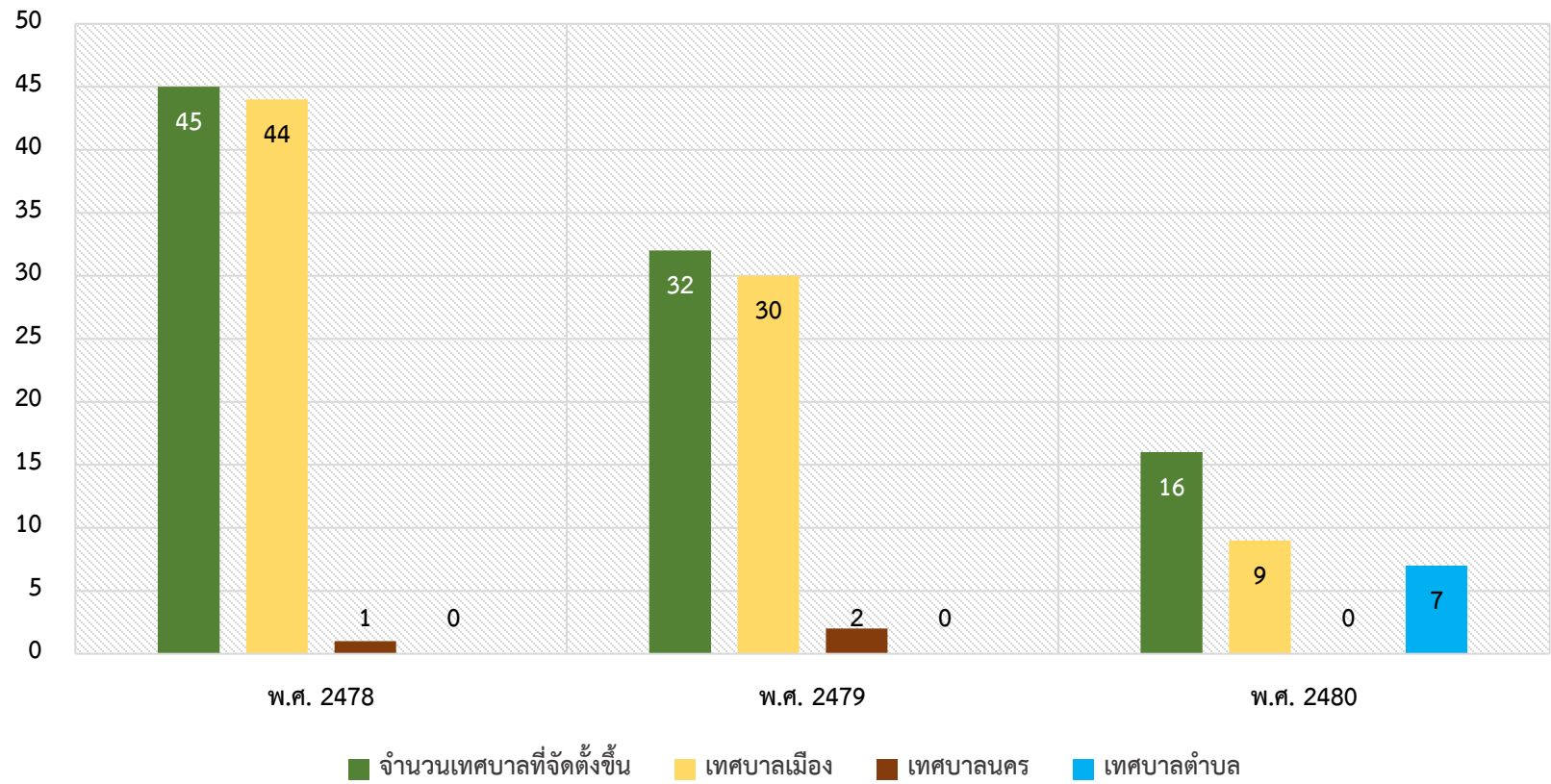
³⁰⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 หน้า 1286-1333.

³⁰⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 54 หน้า 1220-1229.

³¹⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 54 หน้า 1843-1911.

เป็นเทศบาลแบบใด ได้พิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพการณ์นั้น ๆ ควบคู่กับการพิจารณาตามที่กฎหมาย
ได้บัญญัติไว้ โดยสามารถสรุปรวมออกมาเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

การจัดตั้งเทศบาลระหว่างปี พ.ศ. 2478-2480

บทที่ 5

บทสรุป

การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นของสยามนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเมืองการปกครองระดับชาติ หากกล่าวว่าการถือกำเนิดของการปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการตัดสินใจจากส่วนกลางก็คงกล่าวเช่นนั้นได้ โดยเฉพาะอำนาจในการตัดสินใจ และผลักดันโดยรัฐบาลไม่ว่ายุคสมัยใดก็ตามมีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูงยิ่งนัก

ความคิดเรื่องจัดการปกครองในรูปแบบ “เทศบาล” มีการก่อรูปมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และเมื่อเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์มีพระราชดำริที่จะจัดตั้งเทศบาลขึ้นอย่างจริงจัง มีการศึกษารูปแบบจากต่างประเทศ และยกร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นเป็นรูปร่างในช่วงต้นทศวรรษ 2470 ขณะเดียวกันในสายธารของความคิดที่ปรารถนาให้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นมานั้น ก็มีคนนอกกลุ่มชนชั้นนำที่มีความต้องการนี้ด้วย เช่น ข้าราชการระดับกลาง ชนชั้นกลางในสังคม เป็นต้น

ความพยายามของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์อาจกล่าวได้ว่าเป็น “ความปรารถนาที่ไม่ถึงเป้าหมาย” ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุมาจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบอบการเมืองการปกครองและพลังในการผลักดันที่ไม่มีกำลังมากพอ ขณะที่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลในระบอบใหม่สามารถที่จะจัดตั้งเทศบาลขึ้นได้สำเร็จ ซึ่งนับว่าเป็นหลักหมายที่ไปได้ไกลกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคก่อนหน้านี้ เพราะเงื่อนไขของระบอบการเมืองการปกครองของยุครัฐชาติที่เอื้อประโยชน์ และพลังในการผลักดันที่สูงมากพอที่จะเป็นแรงขับให้บรรลุเป้าหมาย จึงกล่าวได้ว่าเป็น “ความปรารถนาที่บรรลุเป้าหมาย” โดยเฉพาะพลังผลักดันจากสถาบันและกลไกรัฐรูปแบบใหม่ในระบอบประชาธิปไตย คือ คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร

ความคิดในการจัดตั้งเทศบาลช่วงก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีความสืบเนื่องกันอยู่มาก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขบางประการจึงก่อให้เกิดการบริหารราชการท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะของท้องถิ่นตนดังสะท้อนให้เห็นจากแนวความคิดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ที่ “เปิดกว้าง” กว่าร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓) ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาถึงแนวความคิดในการกำกับควบคุมท้องถิ่นโดยรัฐส่วนกลางก็ยังคงพบว่า อำนาจอธิปไตยส่วนกลางยังคงอิทธิพลเหนือท้องถิ่นอยู่มาก ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคของจัดตั้งเทศบาลในภายหลังที่ไม่ขยายตัวมากเท่าใดนัก

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรขยายขอบเขตของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มากกว่างานวิจัยนี้ กล่าวคือในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตการพิจารณาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามความหมาย “การปกครองตนเอง” (local self government) ซึ่งหากขยายขอบเขตการพิจารณาตามนิยาม “การปกครองท้องถิ่นโดยรัฐ” (local state government) มาร่วมด้วย ก็จะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และมีติเปรียบเทียบระหว่างสองสิ่งที่ดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้บริบทของการเป็นรัฐเดี่ยว และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแต่ละช่วงเวลา

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

“ประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (11 กันยายน 2475). **ราชกิจจุเบกษา**. เล่ม 49 ตอนที่ 0 ง, หน้า 1915.

“ประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (25 กันยายน 2475). **ราชกิจจุเบกษา**. เล่ม 49 ตอนที่ 0 ง, หน้า 2169-2170.

“พระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๖”. (9 ธันวาคม 2476). **ราชกิจจุเบกษา**. เล่ม 50 ตอนที่ 0 ก, หน้า 816-821.

“พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล”. (24 เมษายน 2477). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 51, หน้า 82-107.

“พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476” (9 ธันวาคม 2476). **ราชกิจจานุเบกษา**. ตอนที่ 0 ก. เล่มที่ 50. หน้า 751-762.

“ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พระพุทธศักราช ๒๔๗... (พ.ศ. ๒๔๗๓)”. **หอจดหมายเหตุแห่งชาติ**. สบ. 2.42 317 [ร.7]

“เลือกตั้งซ่อมสมาชิกประเภทที่ ๒ แห่งสภาผู้แทนราษฎร”. (30 ธันวาคม 2477). **ราชกิจจุเบกษา**. เล่ม 51, หน้า 3849-3850.

“สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (17 กรกฎาคม 2475). **ราชกิจจุเบกษา**. เล่ม 49 ตอนที่ ง, หน้า 1338-1342.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. (ม.ป.ป.). **รายชื่อประธาน, รองประธาน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ ๒๔๗๕-๒๕๑๙**. ม.ป.พ.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 1641-1802.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 2084-2128.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 2136-2141.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 29 วันพุธที่ 21 มีนาคม 2476.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 36 วันเสาร์ ที่ 31 มีนาคม 2476.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 26 วันพฤหัสบดี ที่ 23 พฤศจิกายน 2476.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 24 วันจันทร์ ที่ 24 กันยายน 2477.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 47 วันอังคาร ที่ 20 ธันวาคม 2475.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) ครั้งที่ 2 วันจันทร์ ที่ 25 ธันวาคม 2476.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 3 วันพฤหัสบดีที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2480.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 21 วันพุธ ที่ 12 กันยายน 2477.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่สอง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 28 มีนาคม 2477.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 10 วันพฤหัสบดีที่ 3 สิงหาคม 2476.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (สมัยที่หนึ่ง) ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 24 สิงหาคม 2476.

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.๗ ม.๒๖/๑๘** เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็น
อุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๓ กุมภาพันธ์-๒๕ ตุลาคม
๒๔๗๑).

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.๗ ม.๒๖/๑๘** เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็น
อุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๑๕ มิถุนายน ๒๔๗๑).

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.๗ ม.๒๖/๑๘** เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็น
อุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๑).

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.๗ ม.๒๖/๑๘** เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็น
อุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๕ มีนาคม ๒๔๗๑).

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.๗ ม.๒๖/๑๘** เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ เรื่องหัวข้อบางประการที่น่าจะเป็น
อุปกรณให้กรุงสยามก้าวหน้าขึ้นสู่ความเจริญสูง ความเห็นเอกชน ๕๕๕ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑).

หนังสือ บทความ และวิทยานิพนธ์

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และดำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2552). **ปฏิวัติ 2475**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข. “การปกครองท้องถิ่นในอุดมคติของปรีดี พนมยงค์” **รัฐศาสตร์สาร**, ปีที่ 22, ฉบับที่ 1 (2543), หน้า 49-70

ไชยันต์ ไชยพร. (2557). **นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใน/กับวิกฤตการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

ชำนาญ ยุวบูรณ์. (2503). **การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางปกครองของกฎหมายไทย**. พระนคร: พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายส่ง ยุวบูรณ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 31 มีนาคม 2503

ณัฐพล ใจจริง และศรีัญญ เทพสงเคราะห์. (2558). **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2559). “สถานะทางความรู้ว่าด้วยกำเนิดการปกครองท้องถิ่นไทย: พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น” **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (2016): ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 8. หน้า 166-180.

ดวงมณี เลาวกุล. (2555). **การปฏิรูปการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เปนไท.

ตระกูล มีชัย. (2547). “การปกครองท้องถิ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (พ.ศ. 2435 - 2475)” **วารสารพระปกเกล้า**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน, หน้า 1-24.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). **100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547) “คำนำ” สกถวรรณากร วรวรรณ,หม่อมเจ้า และสุนทรพิพิธ,พระยา. **สากลเทศบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

_____. (2553). **การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475**. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขและปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ฟ้าเดียวกัน.

_____. (2560). **เค้าโครงรายวิชาสัมมนาความคิดทางการเมืองไทย**. เอกสารอัดสำเนา อ่างใน ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน และคณะ. “ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หลังประชาธิปไตยของพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ พ.ศ. 2500 – 2506”. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561), หน้า 209 – 219.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). **รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย: โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นรนิติ เศรษฐบุตร “สกถวรรณากร” **ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า**.
wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สกถวรรณากร

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2525). “การศึกษาประวัติความคิดของไทย”. **วารสารธรรมศาสตร์**. ปีที่ 11 ฉบับที่ 4. (ธันวาคม), หน้า 42-48.

_____. (2526). “ประวัติศาสตร์และการวิจัยทางประวัติศาสตร์” **การวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และศิลปะ : ทัศนะของนักวิชาการไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2543). “คำแก้ตัวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความคิด” **มนุษยศาสตร์สาร**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน), หน้า 1-16.

บัทสัน, เบนจามิน เอ. (2555). **อวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสยาม**. กาญจนี ละอองศรี และยุพา ชุมจันทร์ (บรรณาธิการแปล). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

พฤทธิสาน ชุมพล. (ม.ป.ป.). **สู่การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล**. สถาบันพระปกเกล้า. ออนไลน์. ที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สู่การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2563).

พอพันธ์ อุษยานนท์. (2558). **เศรษฐกิจไทยในสมัยรัชกาลที่ 7**. กรุงเทพฯ : คบไฟ.

เมธีพัชญ์ จงวโรทัย. (2549). “สุขาภิบาล : การปกครองท้องที่สยาม พ.ศ. 2440-2476”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2559). **การรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย : การทบทวนแนวคิดข้อถกเถียงและข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูป**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

วีระวัฒน์ งามสันติสุข. (2559). **ประชาธิปไตยในกระแสธารประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **การเสริมสร้างสุขภาพทางการเมืองการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยาลัย พัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : ส เจริญ การพิมพ์.

วัลลภวิทย์ จรุงโรจน์. (2520). “แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศราวดี วิสาพรหม. (2559). **ราษฎรสามัญหลังวันปฏิวัติ 2475**. กรุงเทพฯ : มติชน.

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2562). **พลวัตการกระจายอำนาจในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2535 – 2561**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สกวรรณกร วรวรรณ, หม่อมเจ้า และสุนทรพิพิธ, พระยา. (2547). **สากลเทศบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

สนธิ เตชานันท์. (รวบรวม). (2527). “แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศึกษาเฉพาะกรณีการพัฒนาการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ.2453-2468)”. วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (รวบรวม). (2545). **แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า

สมเกียรติ วันทะนะ. (2539). “แรกสำนักแห่งรัฐประชาชาติ”. **ปาฐกถาของผู้แทนราษฎรเรื่อง สภาพของจังหวัดต่าง ๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย.

_____. (2561). **โลกที่คิดว่าคุ้นเคย? ความคิดทางการเมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 – 2310**. กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์.

สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. **ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

สุวดี เจริญพงศ์. (2519). “ปฏิภรียาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดประชาธิปไตย และสังคมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวดี โภชนพันธ์. (2543). “เทศบาลและผลกระทบต่ออำนาจท้องถิ่น พ.ศ. 2476-2500”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538). **การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 – พ.ศ. 2475**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารภาษาอังกฤษ

Burke, Peter. (1990). **The French Historical Revolution: The Annales School 1929-89**. Stanford: Stanford University Press.

Deneen, Patrick J.. “The Politics of Hope and Optimism: Rorty, Havel, and the Democratic Faith of John Dewey”. **Social Research**, Vol. 66, No. 2, HOPE and DESPAIR (SUMMER 1999), pp. 577-609.

Freeden, Michael and Vincent, Andrew. (2012). “Introduction : the study of comparative political thought” **Comparative Political Thought : Theorizing practices**. London : Routledge, pp.1-23.

Manor, James. (1999). **The Political Economy of Democratic Decentralization**. Washington D.C.: World Bank.

Pocock, J.G.A, (2009). **Thought and History: Essay on Theory and Method**. Cambridge: Cambridge University Press.

Skinner, Quentin. (1988). "Meaning and Understanding in the History of Ideas". **Meaning and Context : Quentin Skinner and his critics**. James Tully (ed.) New Jersey : Princeton University Press, pp.29-67.

Statistical Year Book of the Kingdom of Siam B.E. 2473 (1930-1931). No.16, Bangkok : Department of General Statistics, Ministry of Finance, 1931.

Steiner, Kurt. (1965), **Local Government in Japan**. Stanford : Stanford University Press;

Steiner, Kurt Krauss, Ellis S. and Flanagan, Scott E., Editor. (1981), **Political Opposition and Local Politics in Japan**. New Jersey : Princeton University Press.

Strauss, Leo. (1988). **What is Political Philosophy? And Other Studies**. Chicago : University of Chicago Press, pp.11-12.

Vovelle, Michel. (1990). **Ideologies and Mentalities**. Chicago : University Of Chicago Press.

Yousuke Isozaki, Editor. (1997), **The Local Administration in Japan**, Gyosei.

ภาคผนวก 1

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ผู้แทนราษฎรชั่วคราว พ.ศ. 2475)¹

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
1	มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์	
2	มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี	
3	มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ	
4	มหาอำมาตย์โท พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตาบดี	
5	มหาอำมาตย์โท พระยามโนปกรณ์นิติธาดา	
6	มหาอำมาตย์ตรี พระยามานวราชเสวี	
7	มหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีวิสารวาจา	
8	มหาอำมาตย์ตรี พระยาไชยยศสมบัติ	
9	มหาอำมาตย์ตรี พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์	
10	มหาอำมาตย์ตรี พระยามนธาดุรราช	
11	นายพลตรี พระยาอินทรวชิต	ลาออก
-	มหาอำมาตย์ตรี พระยาจำแสนยบดี	ดำรงตำแหน่งแทน พระยาอินทรวชิต ²
12	นายพลตรี พระยาประเสริฐสงคราม	
13	นายพลเรือตรี พระยาปรีชาชลยุทธ	
14	มหาอำมาตย์ตรี พระยาปรีชานุสาสน์	
15	นายพลเรือตรี พระยาศรยุทธเสนี	
16	มหาอำมาตย์ตรี พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์	

¹ “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (17 กรกฎาคม 2475). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 49 ตอนที่ ๖, หน้า 1338-1342.

² “ประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (11 กันยายน 2475). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 49 ตอนที่ 0 ง, หน้า 1915.

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
17	มหาอำมาตย์ตรี พระยาวิชัยราชสุนทร	
18	มหาเสวกตรี พระยาปรีदानฤเบศร์	
-	นายนาวาเอก พระยาวิชิตชลธี	ดำรงตำแหน่งแทนพระยาปรีदानฤเบศร์
19	นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช	
20	นายพันเอก พระยาฤทธิอัคนย์	
21	นายพันตำรวจเอก พระยาบุเรศร์ผดุงกิจ	
22	อำมาตย์เอก พระยาอนุমানราชธน	
23	อำมาตย์เอก พระยาประมวญวิชาพูล	
24	นายนาวาเอก พระประพิณพลยุทธ์	
25	นายนาวาเอก พระเรียมวิรัชชพากย์	
26	อำมาตย์เอก พระสุธรรมวินิจฉัย	
27	นายพันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ	
28	นายพันตำรวจโท หลวงแสงนิติศาสตร์	
29	อำมาตย์โท พระวุฒิศาสตร์เนติญาณ	
30	นายนาวาตรี หลวงศุภชลาศัย	
31	นายนาวาตรี หลวงสินธุสงครามชัย	
32	นายพันตรี หลวงสินาดโยธารักษ์	
33	นายพันตรี หลวงพิบูลย์สงคราม	
34	อำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐ์มนูธรรม	
35	อำมาตย์ตรี หลวงคหกรรมบดี (ชม จารุรัตน์)	
36	เสวกตรี หลวงนฤเบศร์มานิต	
37	นายเรือเอก หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์	

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
38	รองอำมาตย์เอก หลวงเดชสหกรณ์	
39	รองอำมาตย์เอก หลวงดำริอิสรานุวรรต	
40	รองอำมาตย์เอก หลวงสุนทรเทพหัสดิน	
41	รองอำมาตย์เอก หลวงเดชาตวิงศ์วราวัฒน์	
42	รองอำมาตย์เอก หลวงบรรณกรโกวิท	
43	รองอำมาตย์เอก หลวงอรรถสารประสิทธิ์	
44	รองอำมาตย์เอก หลวงอรรถกิตติกำจร	
45	รองอำมาตย์เอก หลวงชำนาญนิติเกษตร	
46	รองอำมาตย์เอก หลวงโกวิทอภัยวงศ์	
47	รองอำมาตย์เอก หลวงอภิรมย์โกษากร	
48	รองอำมาตย์เอก ตั้ว ลพานุกรม	
49	รองอำมาตย์เอก ประจวบ บุนนาค	
50	รองอำมาตย์เอก หม่อมหลวงอุดม สนิทวงศ์	
51	นายร้อยโท ประยูร ภมรมนตรี	
52	รองอำมาตย์โท ทวี บุญยกฤต	
53	รองอำมาตย์โท จรูญ สืบแสง	
54	รองอำมาตย์โท ชุณหะ ปิณฑานนท์	
55	นายวิลาศ ไสสถานนท์	
56	นายแนบ พหลโยธิน	
57	นายดิเรก ชัยนาม	
58	วิเชียร สุวรรณทัต	
59	ยล สมานนท์	

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
60	สงวน ตูลารักษ์	
61	чим วีระไวทยะ	
62	นายหงวน ทองประเสริฐ	
63	นายมานิต วสุวัต	
64	นายจรูญ ฌ บางช้าง	
65	นายเนตร พูนวิวัฒน์	
66	นายมังกร สามเสน	
67	นายชุ่มใช้ คูตระกูล	ลาออก
-	นายพลเรือโท พระยาราชวังสัน	ดำรงตำแหน่งแทน นายชุ่มใช้ คูตระกูล ³
68	นายสวัสดิ์ โสทธิทัต	
69	นายบรรจง ศรีจรูญ	
70	พระยาพหลพลพยุหเสนา	พระยาวิชิตชลธี ได้แจ้งว่าป่วย จึงไม่สามารถรับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงมีมติให้พระยาพหลพลพยุหเสนา รับตำแหน่งผู้แทนราษฎรแทน

³ “ประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. (25 กันยายน 2475). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 49 ตอนที่ 0 ง, หน้า 2169-2170.

ภาคผนวก 2

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 1 (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 - 9 ธันวาคม พ.ศ. 2480)⁴

ลำดับ	รายนาม	จังหวัด
1.	นายกิมทะ นิรันต์พานิช	ตราด
2.	นายกิมเส็ง (โกศล) สิ้นธุเสก	ราชบุรี
3.	นายเกริ่น แสนโกศิก	อ่างทอง
4.	ขุนจรเขานิเวศน์ (อิวเกียน จรจันทร์)	ระนอง
5.	นายแช ยูนิพันธ์	เพชรบุรี
6.	นายแช วัจนลักษณะ	สิงห์บุรี
7.	นายเขียน กาญจนพันธ์	สมุทรปราการ
8.	ขุนครูการพิจิตร (เทียม พฤกษ์วัน)	พิจิตร
9.	นายจิ่ง จริงจิตร	ตรัง
10.	นายจ้ำรัส มหาวงศนันท์	น่าน
11.	นายเจือ ศรียาภัย	สงขลา
12.	ขุนชำนาญภาษา (ฤทธิ์ รัตนศรีสุข)	นราธิวาส
13.	พระดุษฎีธรรมปริชาวิท (ยม สุขานุศาสน์)	เชียงใหม่
14.	นายไต้ ปาณิกบุตร	พระนครศรีอยุธยา
15.	นายร้อยตรีถิต รัตนพันธ์	พัทลุง
16.	นายทองกระจาย รัชตะวรรณ	ปทุมธานี
17.	นายทองคำ คล้ายโอภาส	ปราจีนบุรี

⁴ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. (ม.ป.ป.). รายชื่อประธาน, รองประธาน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ ๒๔๗๕-๒๕๑๙. ม.ป.พ.

ลำดับ	รายนาม	จังหวัด
18.	นายทองม้วน อัดถากร	มหาสารคาม
19.	นายทองอินทร์ ฐริพัฒน์	อุบลราชธานี
20.	นายทองอยู่ พุฒพัฒน์	ธนบุรี
21.	พลโทพระยาเทพหัสดิน	พระนคร
22.	นายแทน วิเศษสมบัติ	ปัตตานี
23.	นายเทียบ นันทแพทย์	อุทัยธานี
24.	นายดาบเทียม ศรีพิสิฐ	นครปฐม
25.	หลวงนรินทร์ประสาตร์เวช (เจน สุนทรโรทัย)	จันทบุรี
26.	หลวงนาถนิติธาดา (เคลือบ บุศยนาถ)	ชัยภูมิ
27.	นายนิติ โสรัด	ชลบุรี
28.	นายเนย สุจิมา	อุบลราชธานี
29.	พระบริรักษ์ราชอักษร (มาตย์ ณ ถลาง)	กระบี่
30.	ร้อยตรีบุญแถม ปิตยานนท์	สระบุรี
31.	นายบุญมา เสริฐศรี	เลย
32.	นายบุญมี ตุงคนาคร	ลำพูน
33.	รองเสวกตรี บุญสิริ (นายบุญสิริ เทพาคำ)	แม่ฮ่องสอน
34.	พระประนาทกรณี (ถม อินทรสุด)	ตาก
35.	หลวงประสานนฤชิต (เดิม อนุกระหามนท์)	ระยอง
36.	ขุนประเจตตรุณพันธ์ (เหล็ง สุขโรจน์)	พิษณุโลก
37.	ขุนพิเคราะห์คดี (อินทร์ อินตะนัย)	สุโขทัย
38.	พระพินิจนากร (บุญเพ็ง ยุกตะนันท์)	เชียงใหม่
39.	หลวงพิพัฒน์พลกาย (กระจ่าง วิโรจน์เพชร)	ขอนแก่น

ลำดับ	รายนาม	จังหวัด
40.	พระพิไลสุนทรการ (แปลง ณ ถกลาง)	ภูเก็ต
41.	นายพันโทพระไพศาลเวชกรรม (สวาสดี โสมเกษตริน)	ร้อยเอ็ด
42.	นายพิก ณ สงขลา	อุดรดิตถ์
43.	ร้อยตรีมงคล รัตนวิจิตร	นครศรีธรรมราช
44.	นายมบุญ บริสุทธิ์	สุพรรณบุรี
45.	นายมีง เลาะห์เรณู	ประจวบคีรีขันธ์
46.	นายโมรา ณ ถกลาง	พังงา
47.	นายดาบยูเกียง ทองลงยา	กาญจนบุรี
48.	ขุนรักษานาคร (กลิ่ง เพาพททัต)	อุดรธานี
49.	ขุนรักษัษฎากร (จวบ ไมยรัตน์)	สุรินทร์
50.	นายเลมียต หงสประภาส	พระนครศรีอยุธยา
51.	นายเลียง ไชยกาล	อุบลราชธานี
52.	นายวงศ์ แสนศิริพันธุ์	แพร่
53.	หลวงวรนิติปรีชา (วรดี พรหมสาขา ณ สกลนคร)	สกลนคร
54.	ขุนวรสานต์จรุณกิจ (ฝ้าย บุญเลี้ยง)	สุราษฎร์ธานี
55.	ขุนวรสิษฐ์จรุณเวทย์ (นารถ อินทุสมิต)	หนองคาย
56.	หลวงวัฒนคดี (วัน พฤษะศรี)	พังงา
57.	พระยาวิเศษสิงหนาท (หรัาย รัตนกลีกร)	นครนายก
58.	พระศรการวิจิตร (ซ้อย ชลทรัพย์)	นครพนม
59.	หลวงศักดิ์รัตนการ (นาค ปิตะเสน)	บุรีรัมย์
60.	หลวงศรีประกาศ (ฉันท วิชยาภัย)	เชียงใหม่
61.	หลวงศรีเขตนคร (ปลื้ม สวานะปรีดี)	นนทบุรี

ลำดับ	รายนาม	จังหวัด
62.	นายสง่า สายศิลป์	ยะลา
63.	นายสนิท เจริญรัฐ	นครราชสีมา
64.	พระยาสมันต์รัฐบุรินทร์ (ต๋อย บินอับดุลลาห์)	สตูล
65.	ขุนสมอาหารทิศะคดี (โป๊ โปรคุปต์)	พระนครศรีอยุธยา
66.	นายสวัสดิ์ ยูวะเวส	นครสวรรค์
67.	นายสว่าง ศรีวิโรจน์	ลพบุรี
68.	ขุนอินทรภักดี (ทองอิน ทองมาก)	เพชรบูรณ์
69.	นายสร้อย ณ ลำปาง	ลำปาง
70.	พระยาสารคามคณาภิบาล (อนงค์ พยัคฆ์พันธ์)	มหาสารคาม
71.	นายร้อยตรีสอน วงษ์โต	ชัยนาท
72.	นายไสว อินทรประชา	สวรรคโลก
73.	พันเอกพระยาเสนาภิมุข	นครราชสีมา
74.	จ่านายสิบขุนเสนาสัสดี (ถั่ง ทองทวี)	ร้อยเอ็ด
75.	ขุนสุนทรวิทศึกษากร (สำอังก์ สุนทรวิท)	สมุทรสาคร
76.	นายสุวรรณ มหัทธนะกาญจนา	สมุทรสงคราม
77.	หลวงสโมสรรราชกิจ (คออยู่จิ้น ณ ระนอง)	ชุมพร
78.	นายหอมจันทร์ วัฒนวิจารณ์	ฉะเชิงเทรา
79.	นายฮั่ว ตามไท	กำแพงเพชร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2⁵

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
1.	พ.ต. หลวงกาจสงคราม (กาจ กาจสงคราม)	
2.	พ.ต. หลวงเกรียงศักดิ์วิจิตร (คว้น จินตะคุณ)	
3.	พระยาโกมารกุลมนตรี (ชื่น โกมารกุล ณ นคร)	
4.	หลวงโกวิทอภัยวงศ์ (ควง อภัยวงศ์)	
5.	พ.ต. หลวงจรเดชะ (เลื่อง นิมิบุตร)	
6.	ร.อ. จิบ ศิริไพบูลย์	
7.	ร.อ. ชลิต กุลกำธร	
8.	หลวงชาญสงคราม (พาน ชาลิจันทร์)	
9.	นายชอุณห ปิณฑานนท์	
10.	ร.อ. หลวงเขวงศักดิ์สงคราม (ช่วง ขวัญเชิด)	
11.	หลวงชำนาญนิติเกษตร (อุทัย แสงมณี)	
12.	พ.ต. หลวงชำนาญยุทธศิลป์ (เชย รมยะนันท์)	
13.	นายดิเรก ชัยนาม	
14.	หลวงเดชาติวงศ์รวาวัฒน์ (หม่อมหลวงกรี เดชาติวงศ์)	
15.	นายด้วง ลพานุกรม	
16.	นายทวี บุญยเกตุ	
17.	ร.อ. ทองหล่อ ขำศิริญ	
18.	ร.อ. ทิพย์ ประสานสุข	

⁵ “พระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๖”. (9 ธันวาคม 2476). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 50 ตอนที่ 0 ก, หน้า 816-821.

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
19.	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)	
20.	ร.อ. หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ (ถวัลย์ ธารีสวัสดิ์)	
21.	หลวงนฤเบศร์มานิต (สงวน จุฑะเทมีย์)	
22.	น.ต. หลวงนาวาจิตร (ผัน อำไภวัลย์)	
23.	พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ (วัน จามรมาน)	
24.	ร.อ. หลวงนิเทศกลกิจ (กลาง โรจนเสนา)	
25.	ร.อ. ชุนนिरันดรชัย (สเทวก นีลัญชัย)	
26.	ร.ต. เนตร์ พูนวิวัฒน์	
27.	ร.อ. น้อม เกตุญาติ	
28.	พ.ท. พระประจันปัจจนึก (พุก มหาดีลก)	
29.	ประจวบ บุญนาค	
30.	หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์)	
31.	พระยาประมวญวิชาพูล (วงศ์ บุญ-หลง)	
32.	พระยาประเสริฐสงคราม (เทียบ คมกฤษ)	
33.	ร.อ. ประเสริฐ สุขสมัย ร.น.	
34.	พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)	
35.	ร.อ. หลวงพินิตยุทธศิลป์ (เป็รื่อง พรโสมถ)	
36.	หลวงพิบูลสงคราม (แปลก พิบูลสงคราม)	
37.	พระยามานวราชเสวี (ปลอด วิเชียร ณ สงขลา)	
38.	นายมังกร สามเสน	
39.	พ.ต. หลวงพรหมโยธี (มังกร พรหมโยธี)	
40.	พ.ต. หลวงโยธาณัติการ (เทศ กิตติรัตน์)	

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
41.	นายยล สมานนท์	
42.	พ.ต. หลวงรณสิทธิพิชัย (เจือ กาญจนนินทุ)	
43.	พ.ต. หลวงรวรรัตสปีตพล (สอน บุญใหญ่)	
44.	น.อ. พระริยมวิรัชชพากย์ (ริยม ทรรทรานนท์)	
45.	ร.อ. ชุนเรืองวีรยุทธ์ (บุญเรือง วีระหงส์)	
46.	นายเล้ง ศรีสมวงศ์	
47.	ร.อ. วัน รุยาพร	
48.	หลวงวิจิตรวาทการ (กิมเหลียง วัฒนปฤดา)	
49.	พ.ต. พระวิชัยยุทธเดชาคณี (กั้ง บุญยคุปต์)	
50.	พ.ต. หลวงวิจิตสงคราม (จิต ยูวนวรรณนะ)	
51.	พ.ท. หลวงวิภาครัฐกิจ (ศุข เมนะรุจิ)	
52.	นายวิลาศ โอสถานนท์	
53.	พ.ต. หลวงวีระโยธา (ถวิล ศิริทรัพย์)	
54.	พระเวชยันตรังสฤษฏ์ (มุนี มหาสันตนะ เวชยันตรังสฤษฏ์)	
55.	พระยาศรยุทธเสนี (กระแส ประวาหะนาวิน)	
56.	เจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)	
57.	น.ท. หลวงศุภชลาศัย (บุง ศุภชลาศัย)	
58.	ร.อ. สงบ จรูญพร	
59.	พ.ต. หลวงสวัสด์ธรมรงค์ (สวัสด์ ดาระสวัสด์)	
60.	ร.อ. หลวงสวัสด์สรยุทธ (ดล บุนนาค)	
61.	พ.ต. หลวงสฤษฏยุทธศิลป์ (เพียร พิริยะโยธิน)	
62.	พ.ท. พระสงครามภักดี (แก่น เหมะจุฑา)	

ลำดับ	รายนาม	หมายเหตุ
63.	ร.อ. พระสังวรยุททกิจ (สังวรณ์ สุวรรณชีพ)	
64.	พ.อ. พระสิทธิเรืองเดชพล (แสง พันธุประภาส)	
65.	น.ท. หลวงสินธุสงครามชัย (สินธุ์ กมลนาวิน)	
66.	พ.ท. หลวงสินาดโยธารักษ์ (ชิต มั่นศิลป์)	ลาออก ⁶
67.	หลวงสิริราชไมตรี (จรูญ สิงหนเสนี)	ลาออก ⁷
	ขุนปลดปรปักษ์ (ปลด ภาณุสวะ)	แต่งตั้ง ณ วันที่ 27 ธันวาคม 2477 ⁸
	ขุนศรีศรากร (ชลอ ศรีธนากร)	แต่งตั้ง ณ วันที่ 27 ธันวาคม 2477 ⁹
68.	พระสุธรรมวินิจฉัย (ชม วณิกเกียรติ)	
69.	หลวงสุนทรเทพหัตดิน (สพรั่ง เทพหัตดิน ณ อยู่ธยา)	
70.	พ.ต. หลวงเสรีเริงฤทธิ์ (จรูญ รัตนกุล)	
71.	ร.อ. ขุนโสภณรณกิจ (เข้ม โลจายะ)	
72.	พ.ต. หลวงอดุลเดชจรัส (บัตร์ พึ่งพระคุณ)	
73.	พ.ต.อ. พระยาอนุสรธรรุระการ (จ่าง วัจนะพุกกะ)	
74.	พระยาอภิบาลราชไมตรี (ต่อม บุนนาค)	
75.	ม.ล. อุดม สนิทวงศ์	
76.	พ.ท. พระอุดมโยธาธิรุต (สด รัตนาวดี)	
77.	หลวงอรรถกิตติกำจร (กลิ้ง พนมยงค์)	
78.	หลวงอรรถสารประสิทธิ์ (ทองเย็น หลีละเมียร)	

⁶ “เลือกตั้งซ่อมสมาชิกประเภทที่ ๒ แห่งสภาผู้แทนราษฎร”. (30 ธันวาคม 2477). *ราชกิจจุเบกษา*. เล่ม 51, หน้า 3849-3850.

⁷ เพิ่งอ้าง.

⁸ เพิ่งอ้าง.

⁹ เพิ่งอ้าง.

